

ఓం పరబ్రహ్మణేనమః.

పూర్వమీమాంస, లవరకృష్ణీయ, నిర్ణయసింధు,
ప్రయోగ కమలాకర, జ్యోతిశాస్త్ర,
ధర్మశాస్త్ర పురాణాదులనుండి
సంగ్రహితంబై లాకోపకారార్థముగా
పురాణోక్త పరకర్మప్రకాశికయను

15 JUL 1918

పురాణోక్తవైశ్యావరచంద్రిక.

ఈగ్రంథము,

బంధరుపట్టణ నివాసులగు,

నాగలింగశాస్త్రులవారి పుత్రుడగు

చల్లా లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రిచే

అంధ టీకా తాత్పర్య సహితముగా వ్రాయబడి,
స్వకీయ,

శ్రీ ఆర్యానందముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపబడి హక్కింటిపబడియె.

నాల్గవకుంపు—500 కాపీలు.

Registered Copy Right.

దీనివెల రు 1—4—0.

1918 సం॥

13.

ప్ర క ట న.

ఇది పురాణోక్తవిధిగా జరుపుకునే వైశ్యులకును,
కొన్ని విషయములు బ్రాహ్మణులకును ప్రాముఖ్యంబైన
సద్గ్రంథము.

పీఠిక

సుజనవర్యులారా?

జననీ జనకులు మృతినొందిన సమయమునందు పుత్రులు ప్రేత కర్మములను జక్కగ నియమములముగ నెఱవేర్చి లేని వారు (అజననీ జనకులు) తమపుత్రులను లొనరించిన చానాది కర్మములకు విధింపఁబడిన పుణ్యోక్తములను బొందుదురు. మఱియు వారు పితృ దేవత్యము గలవారగుదురు. వారట్లగుటచే వారానందనమునుబొంది తమపుత్రులు దీర్ఘాయుష్మంతులును, తేజోవంతులును, ధనవంతులును, అగునటులా శీర్షచనములను జేయుదురు. ఆయాశీర్షచన సామర్థ్యమును పుత్రులు సుఖవంతులై యుందురు.

శ్లో॥ పితౄణాం ప్రసాదేన కర్తవ్యం శోభివర్ధతే ।

క్రతేయేనాం తాభివృద్ధిస్సాన్య ద్భూయసాముత్తరోత్తరమ్ ॥

పితృదేవతల యొక్క యనుగ్రహముచేత బుత్త్రుల యొక్క వంశమభివృద్ధిని బొందుటయేగాక గొప్పవగు క్రతేయస్సలుగూడ విశేషించి కలుగును.

ఔర్ధ్వచైహిక కర్మమునకు పైతృమేధికమనిపేరు. పైతృమేధిక మనఁగా చనిపోయిన, మాతాపితృ మాతామహాది కారుణ్యవర్గములో నివారలకు దహనసంస్కారము మొదలుకొని సపిండికరణాంతమువఱకును జేయకర్మమని యభిప్రాయము.

జ్ఞాత్వా కర్మాణి కుర్వీత ॥ అనియుండెను. కాలము తెలిసి పుత్రులు కర్మమాచరింపఁదగును. యీకలికాలమహిమవలన గొందఱు పుత్రులు మాతాపితరలను సదా దూషింపుచు వారు మృతులైన వెనుక వారికి సకాలమందు శ్రాద్ధములజేయక మారల్లిదండ్రులు తన వచ్చినారా పురోహితుల కొఱకీ శ్రాద్ధము లేర్పడినవనెడు ముఖ్యాభిప్రాయము గలవారగుదురు.

శ్లో॥ పున్నా మ్నానరకాద్యస్మా త్పితరం త్రాయతేసుతః । తస్మా త్పుత్రో ఇతిప్రోక్త స్స్వయమేవ స్వయంభువా ॥ అనఁగా ఏకారణము వలన పున్నామయను నరకమునుండి తండ్రిని రక్షింపుచున్నాడో ఆకారణమువలన పుత్రుడని స్వయముగా బ్రహ్మచేజెప్పఁబడెను. శ్లో॥ జీవ

తోర్వాక్యకరణా త్ప్రత్యబ్ధ భూరిభోజనాత్ । గయాయాం పిండదా
నాచ్చత్రిభిపుత్త్రస్యపుత్త్రితా॥

అనగా తల్లిదండ్రుల యాజ్ఞ ననుసరించుటయు ప్రత్యాబ్ధిక శా
ద్ధము అమత్రాద్ధవిధిచే జరిపి పిమ్మట, తమ తమ బంధువుల కన్న దా
నముచేయుటయు గయాయందు పిండప్రదాన మిచ్చుటయును ఈమూడు
కార్యములూచరింపుటచే, పుత్తుడు పుత్త్రధర్మమును బొందినవాడగును.

అయ్యా? ప్రాచీనగ్రంథములయందపరముపురాణోక్తవిధిగానొకచో
టవ్రాయనందున ధర్మశాస్త్రములయందుఁ బ్రవీణతగల యాజ్ఞకులకుఁ
దప్పతక్కిన సామాన్యజనులకు దానింజూచిగ్రహించుటకుఁ గఠినముగా
నుండెను. మఱియు సీమగ్రతముజెప్పి యీక్రియఁ జేయవలయునని
యెల్లరకుఁదెలియకయు, నడుమనడుమ ధర్మశాస్త్రముండుటచేఁబ్రయో
గమును వరుసగా గ్రహించుటకుఁ దెలియకయున్నది, పేక్కుడేముల
యందు ధర్మశాస్త్రరీతిగఁ జరుపు బ్రాహ్మణులు శ్రమబడుచుండిన
కష్టము యింతయని చెప్ప వలవిగాదు. ఈపురాణోక్త ప్రయోగ
ములలోకొందఱు కొంతకాలము వఱకుఁజదివియొకొన్ని బ్రయోగాదుల
యందు సందేహముగలవారై యీవిద్య దురవగాహంబని బ్రాంధు
పకయే యున్నారు. బుద్ధిమాతులు మఱికొందరు ధర్మశాస్త్రగ్రంథము
లనే మిగుల కష్టముతో చిరకాలము పఠించి అందు జ్ఞానము గలిగిన
పిమ్మటఁబ్రయోగములను దెలిసికొనుచున్నారు. బహుజనుల్పిశ్రమ
పడుటనుజూచి ఈగ్రంథము వ్రాసి ముద్రిపించితిని, వీనిలో పురుష
పరంగా జరుపు నప్పుడు పితః...గోత్రస్య—గుప్తస్య ప్రేతస్య యని
యును, స్త్రీవాచకమునందు మాతంగోత్రాయాః... గుప్తాయాః...
ప్రేతాయాః యనియును, జరుపఁదగును. ప్రయోగాదులలో...స్య
అనుచోట గుప్తస్యయని గ్రహించదగును. అయ్యా! దీనియందెచ్చట
నైనను స్థానిత్యములుండిన పక్షమందు వానిని వివరముగా వ్రాసి నాకు
పంపించిన పక్షమందు ముందురాబోవు అయిదవ కూర్పులో సవరించె
దను. కాఁబట్టిబుద్ధోత్తములను బ్రార్థించెదను.

ఆర్యానంద ప్సన్.

మచిలీపట్నము.

}

ఇట్లు,

చల్లా - లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రి.

విషయ సూచిక.

విషయములు.	పుటసంఖ్య.	విషయములు.	పుటసంఖ్య.
మృతీకిదోషనక్షత్రములు.	౧	షడ్విమిత్రప్రయోగము	౨౮
మంచినక్షత్రములు	,,	తిథ్యాదిశాంతిప్రయోగము	౨౯
మృతీచక్రము	3	హోమప్రయోగము	,,
మాతాపితృభక్తి	౪	తండుల హోమము	3౦
పుత్రిస్వరూపము	౫	బౌద్ధవైహికకర్మప్రయోగం	3౧
దానస్వరూపము	౭	దహనప్రయోగము	33
ప్రాయశ్చిత్తప్రకరణము	౮	కర్తృవనము	3౫
జీవప్రాయశ్చిత్తప్రకరణము	౯	శిలాప్రతిష్ఠాపనము	3౬
హోమప్రకరణము	౧౧	నిత్యకర్మప్రయోగము	3౭
కర్మాచరణఫలము	౧౨	వాసోదకదానము	3౮
ఉత్కృష్టివిషయము	౧3	తిరోదకదానము	,,
కన్యమలప్రపానము	౧౪	పీడప్రదానము	3౯
షడ్విమిత్రప్రాయశ్చిత్తవిధి	౧౫	నాయసపీడము	,,
మధుపర్కదానము	౧౬	అత్రసంకల్పవిశేషః	౪౦
మరణకాలదోషశాంతివిధానము,,	,,	సంచయనప్రయోగము	,,
త్రిపుష్కరమరణము	౧౭	శవాగ్నినష్టప్రాయశ్చిత్తం	౪౧
దహననియమము	౧౮	గంగాంధస్యస్థినిక్షేపణము	౪౫
తిరోదకవాసోదకనిర్ణయము	౧౯	నగ్నప్రచ్ఛాదనము	౪౭
శ్రాద్ధకర్తృభోక్తృనియమము	౨౦	నవశ్రాద్ధప్రయోగము	౪౯
శ్రాద్ధఫలనిరూపణము	,,	దశాహప్రయోగము	౫౨
సర్వప్రాయశ్చిత్తమ్	౨3	హోమము	౫3
ఉత్కృష్టిప్రయోగము	౨౫	శిలోద్వాసనము	౫౪
తలపాత్రదానప్రయోగము	౨౬	కర్మణాపుణ్యాహవాచనం	౫౫
కన్యమలప్రపానము	౨౭	గృహశుద్ధివిషయము	౫౬

విషయములు.	పుటసంఖ్య.	విషయములు.	పుటసంఖ్య.
పుణ్యానానాచనము	గీఁ	కర్మానంతరమందు తగ్గి జీవించి	
వృషోత్పన్ననవిషయము	గీఁ	యుండుట	౧౦౦
వృషోత్పన్నప్రయోగము	గీఁ	రజస్వలాకంఠ సూత్రవిస్మయము	,,
గోవృషభవివాహప్రయోగం	౬౨	సపిండికరణమునకు ముఖ్యకర్తలు	౧౦౧
ఏకోద్దిష్టశ్రాద్ధవిధి	౬౪	కర్తృపత్నీ ప్రేతపత్నీ రజోదర్శనవి	
ఏకోద్దిష్టశ్రాద్ధప్రయోగము	౬౫	షయము	,,
పోదశశ్రాద్ధవిధి ప్రయోగం	౬౬	సర్వహతశ్రాద్ధప్రయోగము	౧౦౨
పోదశశ్రాద్ధప్రయోగము	౬౮	మృతాశౌచాంతగత శ్రాద్ధవిషయ	
సపిండికరణప్రయోగం	౭౪	ము	౧౦౬
మాతుస్సపిండికరణమ్	౮౫	దశదానమంత్రములు	,,
గర్భిణీమరణప్రయోగము	౮౬	విశేషదానమంత్రములు	౧౦౭
సూతికా (రజస్వలా) ప్రాయశ్చిత్తము	౮౭	పోదశమహాదానములు	౧౦౮
విధవాప్రాయశ్చిత్తము	౮౮	మృతాహస్సు దెలియనిచోనిర్ణయ	
సువాసినిప్రాయశ్చిత్తము	౮౯	ము	౧౦౯
దుర్మరణప్రాయశ్చిత్తము	౯౦	మృత్తికాస్నానప్రయోగం	౧౧౦
నారాయణబలిప్రయోగము	,,	గయ్యాశ్రాద్ధఫలము	౧౧౧
పునర్గమనక్రియ	౯౫	సువాసినిత్వనిర్ణయము	౧౧౨
విషూచీ మహూచీ జాడ్యమృతిః	౯౬	కర్తృనిరూపణము	,,
పవిత్రనిర్ణయము	,,	కర్తృభార్యారజస్వలా	౧౧౩
మండలవిధానము	౯౭	విషయము	
ఉపకుంభశ్రాద్ధము	౯౮	ఏకాదశాహదినంబునజ్ఞాతాశౌచం	
శ్రాద్ధభోక్తృసంఖ్యావిషయము	,,	ప్రేతపత్నీకాత్తిశ్రాద్ధనిర్ణయం	౧౧౫
వైతరణిణీదానవిషయము	౯౯	స్నానోదకనిర్ణయము	౧౧౭
చాలాగోవిధి	,,	జీవత్ప్రత్యనకు శ్రాద్ధనిషేధము	,,
దేశాంతరగతమృతినిర్ణయము	౧౦౦	లిలతర్పణనిషేధము	,,

విషయములు.	పుటసంఖ్య.	విషయములు.	పుటసంఖ్య.
దర్శితలతర్పణాఫలము	౧౧౮	మేన	౧౧౮
తాంబూలచర్పణము	౧౧౯	మేనమామభార్యమృతి	,,
మాతృశాహ మధ్యంబున పితృ		ఉపనయనమగున మేనల్లుడిమృతి	,,
మృతి	౧౨౦	మాతావోహునియొక్కమరణము	,,
అధికమాసప్రకరణము	౧౨౧	దాహిత్రునిమరణము	,,
శవానుగమనమునునియనుం	౧౨౨	మాతామహియొక్కమరణము	,,
శ్మశానమునకుతీసికొనిపోబడిన శ		భార్యయొక్కతల్లిదండ్రులమరణము	,,
వముజీవించుట	,,	అల్లుడిమృతి	,,
నిత్యకర్మయందుశిలాశ్చము	౧౨౩	చాళుకుడిమృతి	౧౨౪
సంవత్సరవిమోచమును శిధివ్యయ		పితృభగిసీలమృతి	,,
శాస్త్రనిర్ణయము	,,	మాతృభగిసీలమృతి	,,
మృతతిధినిర్ణయము	౧౨౬	జనకతల్లిదండ్రులమరణము	,,
శ్రాద్ధనిర్ణయమందు త్యాజ్య విష		దత్తకుడిమృతి	,,
యము	౧౨౭	ఆచార్యమరణము	౧౨౮
దానాదిఫలనిరూపణము	,,	అతిక్రాంతాశౌచము	,,
కారుణ్యశబ్దములు	౧౩౦	మూడుదినములలోపల	౧౩౦
శాస్త్రాదులవలన పితృదేవతలు సం		మాతాపితృమరణము	,,
తోపించుట	౧౩౧	బౌరసపుత్రమరణము	,,
పంచగవ్యప్రాసము	౧౩౨	పదిదినములుగడచినపిమ్మట	,,
ఆశౌచనిర్ణయము	౧౩౩	జ్ఞాతిమరణము	౧౩౦
రజస్వలాశౌచము	౧౩౩	ఆశౌచసంపాతము	౧౩౨
జాతాశౌచప్రకరణము	,,	శవస్పర్శము	౧౩౪
మృతాశౌచము	౧౩౫	ధర్మాదుముగి చేయునప్పుడు	,,
పితృగృహమందుకన్యామృతి	౧౩౬	(శ్రాద్ధకాలనిషేధములు)	
మాతాపితృమృతి	,,	గృహాలంకరణము	,,
భ్రాతృభగిసీలమృతి	,,	ఉష్ణవానిని షేధము	౧౩౫

విషయములు.	పుటసంఖ్య.	విషయములు.	పుటసంఖ్య.
దేవతార్చననిషేధము	,,	జీవపితృకన్యతర్పణనిషేధః	,,
ఆచమనకాలములు	,,	సారమాసతిథినిర్ణయః	,,
విష్ణ్వర్చనవిధి	,,	సూతకాంతరితశ్రాద్ధనిర్ణయః ౧౬౧	,,
పాదప్రత్యక్షనవిధులు	,,	శ్రాద్ధవిఘ్నే ఆమశ్రాద్ధవిధిః	,,
భోక్తురాశౌచము	౧౫౬	రజస్వలాయాభర్తృశ్రాద్ధవిధిః	,,
కిర్తురాశౌచం	,,	పాదప్రత్యక్షనవిధిః	,,
పార్శ్వరంభవివరణము	,,	ఆచమనప్రకారః	,,
జానునిక్షేపవిధి	,,	గంధధారణా	౧౬౨
ఘృతపాత్రనిధానమ్	,,	పరివేషణవిధిః	,,
చిత్రగుప్తబలినిషేధము	,,	భోక్తురన్నస్పర్శనిషేధః	,,
సువాసినీభోజనవిధి	,,	పరివేషణపాత్రాణి	,,
అగ్రశ్రేణివిధి	౧౫౭	మనుదానవిధిః	,,
పితృసూక్తనిషేధము	,,	ఏకిరవిధిః	,,
పిండస్పర్శనము	,,	పిండప్రదానవిధిః	౧౬౩
విశుశ్రాద్ధశేషాన్నభోజనవిధి	,,	ఉచ్ఛిష్టపరిత్యాగః	,,
శూద్రస్య పితృ శేషాన్నదాన	,,	భోజనపాత్రచాలనం	,,
నిషేధః	౧౫౮	శ్రాద్ధశేషాన్నభోజనవిధిః	౧౬౪
శూన్యతీర్థయందునిషేధము	,,	ఏకాదశ్యుపవాదాదియమే	,,
సంవత్సరవిమోక్షశ్రాద్ధవిధి	,,	వైశ్వదేవవిధిః	,,
శ్రాద్ధ సమాప్తితన్మయగాయత్రీ జప	,,	శ్రాద్ధాంగతర్పణవిధిః	,,
సంఖ్యా	౧౫౯	మహాలయతర్పణమ్	౧౬౫
నాండీకర్మషడ్భాస పర్యంతం శ్రా	,,	సపిండీకరణానుమాసికాదిఘతర్పణ	,,
ద్ధకర్తవ్యత్వవిధి	,,	విధిః	,,
అనేకశ్రాద్ధసన్నిపాతే	,,	సువాసినీభోజనవిధిః	౧౬౬
గ్రహణ ఆశౌచ వస్సుతకాభావః	,,	ఏకోద్దిష్టవిధిః	౧౬౭
	౧౬౦	సోదకుంభశ్రాద్ధవిధిః	౧౬౮

శ్రీ రస్తు.

మృతికి దోషనక్షత్రములు.

నిర్ణయామృతే॥ శ్లో॥ రోహిణ్యాం వసుపంచక్షేతిపదభే యుగ్మాంఘ్రి
భేనైతృభే । సందాకామ చతుర్దశీ భృగు కుజార్కే ష్వేషు భద్రే
తిథౌ । ప్రేత శ్రాద్ధ మృతీసపిండ కరణత్రైపక్షికోనత్రయా । శ్వే
ద్వం శత్రుయ మాఘ్న వంతి కురుతే మాసద్విపక్షద్వయే॥

తా॥ రోహిణి- ధనిష్ఠ- శతభిషము- పూర్వాభాద్ర- ఉత్తరాభాద్ర- రేవతి- కృత్తి
క- మృగశిర్ష- పునర్వసు- ఉత్తర- చిత్త- విశాఖ- ఉత్తరాషాఢ- మఘ- ఈశ్వరముల
యందు ప్రేతకర్మము- మరణము- సపిండకరణము- త్రైపక్షికము- ఈనక్షత్రములు మొ
దలుగాగల ప్రేతకార్యములు చేయకూడదు అనగా దోషముగల నక్షత్రములనిభావము.

దోషయుక్త తిథులు.

సాడ్యమి- విదియ- షష్ఠి- సప్తమి- ఏకాదశి- ద్వాదశి- త్రయో
దశి- చతుర్దశి- ఈతిథులు దోషముగలవి.

వారములు- శుక్ర, కుజ, భానువారములు దోషముగలవి. శని
వారము మాత్రము మధ్యమ పక్షమని కొందఱు చెప్పిరి.

మంచినక్షత్రములు.

జ్యోతిస్సంగ్రహే॥ శ్లో॥ మృతతిథిషు యదాస్యా తోమసామ్యార్య
వారా । ణ్యతిశుభ ఫలదాని పోచ్యతే ధర్మవిద్భిః । తురగ భరణి
పుష్య న్వాతిహస్తాద్రామిర । శ్రవణజల సమేతాః శ్వేష్టమూలా
స్తధైవ । భుజగమపిచపూర్వా ఫల్గునీ నామధేయమ్ । సకల ముడు
గణానాం శస్యతే ప్రేతకార్యే॥

తా॥ అశ్విని- భరణి- ఆర్ద్ర- పుష్యమి- ఆశ్లేష- పుబ్బ- హస్త- న్వాతి- అనూ
రాధ- శ్వేష్ఠ- మూల- పూర్వాషాఢ- శ్రవణ- ఈనక్షత్రములు ప్రేతకార్యములకు మంచి
వి. వారములలో సోమ- బుధ- గురువారములు ప్రశస్తములు.

ప్రాచీనగ్రంథే॥ శ్లో॥ మృతేతు దహనేచైవప్రేతధిష్ట్య పృవేశనే । పుణ్య
క్షేత్రేపుణ్యతిథౌ పుణ్యతీర్థేఽస్థినిక్షేపే । యుగ్మాంఘ్రిభేత్రిపదభే
రోహిణ్యాంవైతృభేతథా । ధనిష్ఠాం పంచకేచాపి ప్రేతకార్యం
సకారయేత్ ॥

తా॥ మృతతిథియందును, దహనమందును, ప్రేతయొక్క గృహమందు ప్రవేశించు
టయందును, పుణ్యతీర్థములు సేవించుటయందును, ఆస్థిక్షేపణమందును, ద్విపాది- త్రి
పాది- రోహిణి- మఖానక్షత్రములయందును, ధనిష్ఠాపంచకమందును ప్రేతకార్యము చేయ
కూడదని భావము.

గ్రంథాంతరే॥ శ్లో॥ నందాభద్రా కామభూత । భౌమశుక్రావన
రాః । దహనే మరణేచైవ । తద్దోషం శ్రీగుణభవేత్ ॥

తా॥ ౧-౨-౬-౭-౧౧-౧౨-౧౩-౧౪ ఈతిథులయందును, రవి-శుక్ర- కుజవారము
లయందును దహన మరణములు జరిగినేని ఆమరణమొందిన స్థలమందు మరణమును దహ
నమును జరిగిన స్థలమునందు దహనమును మూడువర్యములు జరుగునని తాత్పర్యము
కించ ॥ శ్లో॥ తిష్యమయోగే గ్రామే వాఢోడ్యోగే వాటికాయామ్
తిథివారోడ్యోగే గేహే మరణం పునర్భవతి॥

తా॥ వైశాఖిని దోషతిథులు నక్షత్రములు గూడగామరణము మౌండేనేనియా
గ్రామములో తిరిగి మరణము । జరుగుననియును, నక్షత్రవారములు గూడేనేని వాటిక
యందు తిరిగి దహనము జరుగుననియును, తిథివారనక్షత్రములు గూడియుండేనేని మర
ణమొందిన గృహమందు తిరిగిమరణము జరుగుననియును తాత్పర్యము.

మాసనిర్ణయము॥ శ్లో॥ ద్విపాదేత్రీణిమాసానిత్రిపాదేచ చతుష్టయమ్ ।
తద్దోషం వర్జయేద్ధీమాన్ షణ్మాసం వసుపంచకే॥

టీక॥ ద్విపాదినక్షత్రములగు చ్యు- చి- ధ- ఈనక్షత్రములయందు మరణము మౌండే
నేని మూడుమాసములవలకును- త్రిపాదినక్షత్రములగు- కృ- పున- ఉ- ష- విశా- ఉ- త్త
రాషాఢ- ఈనక్షత్రములయందు నాలుగుమాసములవలకును ధ- శత- పూర్వా- ఉ- భా- రే
ఈనక్షత్రములయందు మరణమునొందేనేని ఆఱుమాసములవలకును యేగృహమునందు మర
ణమొందేనో ఆగృహము విడువవలెనని తాత్పర్యము.

మృతిచక్రము.

కృ	ఆత్మేష			మ											
భుజి	హ	పుష్య	పూష	శుక్ర											
	<table> <tr> <td>మృ</td> <td>పున</td> <td>ఉభ</td> </tr> <tr> <td>భ</td> <td>ఆద్య</td> <td>భ</td> </tr> <tr> <td></td> <td>హ-అ</td> <td></td> </tr> <tr> <td>అ-అ</td> <td>హ-అ</td> <td>అ</td> </tr> </table>			మృ	పున	ఉభ	భ	ఆద్య	భ		హ-అ		అ-అ	హ-అ	అ
మృ	పున	ఉభ													
భ	ఆద్య	భ													
	హ-అ														
అ-అ	హ-అ	అ													
డి	ఉజ	కే													
ంబుకై															
ర	అం			అం											

శ్లో॥ సూర్యాస్థితతారకాదిగణయే చ్చత్వర్దిబాహ్యంతరే ।
బాహ్యేత్తీణి పునఃపునర్చగణయే దీశాస్య దిక్షుక్రమాత్ ॥

తా॥ మృతిదిశమునూర్పుడే నక్షత్రమునందుండునో అది మొదలు ఈశాస్యదిక్కు నుంచి చక్రిమధ్యమువఱకు ర నక్షత్రములును తదుపరినక్షత్రమును మొదలుకొని క్రిమము గాలిఖించవలెను. చక్రమధ్యస్థితనక్షత్రము మొదలుకూర్పునరకు ర నక్షత్రములును, క్రమ ముగా ఆగ్నేయము మొదలు చక్రమధ్యము వఱకు ర నక్షత్రములును ఈప్రకారమే ఈ శాస్యదిక్కునుంచి ప్రాగాదిగావిదిక్కులయందు 3 ను దిక్కులయందు ర ను ఆహోహ నా ౭వరోహణ క్రమముగా వ్రాసిచూడవలెను.

శ్లో॥ మృతికాలేందునక్షత్రం యత్రోత్థిష్ఠతి తత్క్రమాత్ ।

అంతరంగే త్రిపక్షస్యా నృధ్య కత్యౌద్విపక్షకమ్ ।

అంత్యేచ పక్షమేకం స్యా ద్బాహ్యే రేఖానదోషభాక్ ॥

తా. మృతికాలనక్షత్రము చక్రమధ్యమందుంటే ఆగృహము రగి రోజులు విడువవలెను. దానికి చుట్టువున్న ౮ గడులలోపుంటే ౧ ఒకమాసము విడువవలెను, దానికి చుట్టువున్న ప్రాసరిలోపలయంటే ౧గి రోజులు విడువవలెను, చక్రమునకు వెలుపట నుంటే ఆ యింటివారికి దోషములేదు గాని ఆయాదిక్కులయందున్న వారికి దోషము.

ఇతి మృతిచక్ర నక్షత్రవిచార స్సమాప్తః.

. మాతాపితృభక్తి.

లోకమునందుండు జంతుజాలములో సంతయు మానవజన్మము త్రమము అది జన్మాంతర సుకృత పరిపాక విశేషముచేతఁ గలుగఁ వలసినదేకాని మఱియొక దానివలనఁ గలుగునదికాదు. అట్టి దుష్టభమైన జన్మములభించియు మాతాపితృభక్తిజ్ఞాన మనునవి. పట్టుపడకపోయిన ఈజన్మమువ్యర్థమైపోవును, కాబట్టి నరులలో నెవ్వనికిగాని వానివానితల్లిదండ్రులు జగజ్జననీ జనకస్వరూపులై యుందురు. ఇట్టితల్లిదండ్రులయెడ భక్తిజేయుట ప్రథమ కర్తవ్యమని తద్విషయకమైన ప్రమాణము.

శ్లో॥ నాస్తిమాతృ సమందైవం నాస్తిపితృ సమోగురుః ।

తయోః ప్రత్యుపకారోపి న కథంచనవిద్యతే॥

తా. తల్లితోసమానమైనదైవములేదు- తండ్రితో సమానమైనగురుఁడులేదు. ఎందువలననఁగా ఆతల్లిదండ్రులకు (వారుకనిపించి కాపాడుచువచ్చిన ఉపకారమునకై) ప్రత్యుపకారమునుయొందించితే యెవ్విధముననుకానరాదు కావునకృతజ్ఞులమై యుండవలయును.

శ్లో॥ మాతాపితృచసుప్రీతో న్యాయాం పుత్రగుణైర్వృది ।

సపుత్రస్సకలం ధర్మం ప్రాప్నుయాత్తేనకర్మణా॥

తా. తల్లిదండ్రుల సానందపరచుటయే సర్వసుకృత మనఁబడును. అనిలేకయెన్ని పుణ్యమాలను జేపినను కర్మ మనిభావము.

ఇతి మాతాపితృభక్తి స్సమాప్తః.

పుత్త్రస్వరూపము.

శ్లో॥ పున్నా మ్నో నరకాద్యస్మా త్పితరం త్రాయతేసుతః ।

తస్మాత్పుత్త్ర ఇతిప్రోక్త స్వయమేవ స్వయంభువా॥

టీక॥ యస్మాత్ - ఎందువలన, పున్నామ్నః - పుత్తులను పేరుగల, నరకాత్ = నరక భానుభవమునుండి, పితరం = తండ్రిని, సుతః = కొడుకు, త్రాయతే = కాపాడుచున్నాడో, తస్మాత్ = అందువలన, స్వయంభువాః = స్వయముగా పుట్టిన బ్రహ్మచేత, స్వయమేవ = తానుగానే, పుత్రః + ఇతి = పుత్రియడని ప్రోక్తః = ఆకొడుకుచెప్పబడుచున్నాడు అనగా పుత్రియడు పుట్టుటచేతండికి సద్గతినిచ్చుచున్నాడు. వీడు పుట్టుటచేత తండ్రియొక్క - నరక దుఃఖము నివర్తించును - ధర్మమును ప్రజాసంతతి పరంపరను తనతో పోనియ్యక పెంచినదగుటయే తండ్రికి ధుఃఖనివృత్తి.

శ్లో॥ అజాతమృతేషూర్భాణాం మృతాజాతౌ వరాసుతౌ ।

తౌకించిచ్ఛకదాపిత్రో ర్మృతస్త్వత్పుత్రోశోకదః॥

టీక. (మూకువిధములు సంభావములు - పుట్టనివి - పుట్టిచచ్చినవి. పుట్టిమూర్ఖం బులయినవి.) అట్టి. అజాత = పుట్టనివాడు. మృత = చచ్చినవాడు. మూర్ఖాణాం = మూఢుడనెడు ముగ్ధురిలో. మృత + అజాతౌ = చచ్చినలాడు పుట్టనివాడనెడు ఇద్దఱును - వరాసుతౌ = శ్రేష్ఠులైనకొడుకులు, (ఎందువల్లననిన) తౌ = వారలు, పిత్రోః తల్లిదండ్రులకు, కించత్ + శోకదా = కొంచవనగా తలచినప్పు డొకప్పుడుమాత్రమే వ్యసనమునిచ్చువారలు - మూర్ఖః + తు = మూఢుడైన కొడుకైతే - అత్యంతశోకదః = మిక్కిలిదుఃఖకరుడుగానుండును అనగా కొడుకుమూర్ఖుడయ్యేనేని తల్లిదండ్రులు ఎప్పుడును దుఃఖపడుదురనుట.

శ్లో॥ జీవతోర్వాక్యకరణాత్ ప్రత్యబ్ధం భూరిభోజనాత్ ।

గయాయాం పిండదానాచ్చ త్రిభిఃపుత్రస్యపుత్రతా॥

టీ. జీవతోః = బ్రతికియున్న తల్లిదండ్రులయొక్క - వాక్యకరణాత్ = మాట నెరవేర్చుటచేతను-ప్రత్యబ్ధం = తల్లిదండ్రులు చనిపోయినవెనుక ప్రతిసంవత్సరమునందును- భూరిభోజనాత్ = విస్తారముగా శ్రాద్ధభోజనంబులనిడుటచేతను - గయాయాం = గయా శ్రేణిమునందు - పిండదానాత్ చ = విష్ణుపదీశ్రాద్ధము చేయుటచేతను - త్రిభిః = ఈ మూడింటితనె - పుత్రస్య = కొడుకునకు - పుత్రతా = పుత్రత్వము అనగా తండ్రిని ప్రిసవల్లువినుచుండి పితృపృథజ్జతతో పితృధర్మమునుపాలించువాడు గనుక పుత్రుడనందును.

శ్లో॥ పృజయా చపిత్రా పూర్వానన్యో దివిమోదతే॥
 పుత్రేణోకాః జయతిపాత్రేణానంద మశ్నుతే॥
 అధపుత్రస్య పాత్రేణినాకమేవాధి రోహతి॥
 అతోగృహీయోభవతి పుత్రస్త స్యహిపుత్రతా॥

టీ. అన్యః=గృహస్థుడై పితృబుణ విముక్తిసందినవాడు - ప్రజయా=సంతానముచేత - పూర్వాపిత్రా = పితృపితామహ ప్రవీతా మహాదులగు తన వెనుకటి వారలగు పితృలనందరిని- (పుత్రో)త్పదన రూపధర్మాచరణచేసంతృప్తులంజేసి) దివి = తేజోలోకమునందు - మోదతే = సంతసించును. (మతియు) పుత్రేణ = ధన్యుగాగలిగినకొడుకుచే - లోకాః = విహికజనులను - జయతి = జయించుచున్నాడనగా వీని చేనారంభింపబడిన కార్యములను కొనసాగించువాడుగను, తనయధ మగ్నోత్తమర్థములను నిర్వహించుకొనువాడుగను, ఉండనట్టివాడుకొడుకు గనుక లోకులతోందఱి తనకు లేకపోవుటయే జయమనవచ్చును. అటుగాకపోయిన - లోకాః = పారలౌకికలోకంబులను - జయించుననగా నాపుత్రునిచేనియ్యబడు తిలోదకాదులచే పుణ్యలోకంబుల నొందుననిభావము, పాత్రేణ = మనుచునిచే - అనందమశ్నుతే = సుఖముననుభవించుననగా నావంశమున యభివృద్ధి నొందెనదా నేను పితృబుణవిముక్తికొఱకు పుత్రునింబడ సిగ్గులు పుత్రుడును పుత్రుని బడసెనని గూనించును - అధ = అటుపిమ్మట, పుత్రస్య పాత్రేణ = కొడుకుయొక్క మనుచునిచే - నాకం + విన = బ్రహ్మలోకమునే - అధిరోహతి = ఎక్కువనగా వతనిపుణ్యం బపారంబనిభావము - అతః = అందులన - యాపుత్రః = ఏపుత్రుడు- గృహీభవతి = సంసారిగా నేర్పడునో - తస్య = అట్టివానికే - పుత్రతాహి = పుత్రత్వముగలదుగదా - ఎవ్వడుకాని ఇట్టివానికొడుకని పేరుపొంది ధర్మమునవలంబించి సంపాదించునబడి పరోపకారనిరతుండైయుండునో వాడు కొడుకుగాని ఎవడో వీడొకయవామధేయుడు అట్లు పేరు జెరుచువాడనిపించు మూఁగును కొడుకాడని లాత్పర్యము.

ఇతి పుత్రస్వరూపమ్

స మాప్తమ్.

దానస్వరూపము.

దానము. సాత్త్వికమని- రాజసమని- తామసమనియు మూడువిధములు.

శ్లో॥ దాతవ్య మితీయద్దానం దీయ తేననుపకారిణే ।
దేశేకాలేచ పాత్రేచ తద్దానం సాత్త్వికంస్మృతమ్॥

అనగా దానము య్యయ్యదగిన దని తలచి తన కుపకారమును జేయనిచానికే యుక్తదేశమందును యుక్తకాలమందును తగిన పాత్రమందునివ్వబడుచున్నదో ఆదానము సాత్త్వికదానమనియును.

శ్లో॥ యత్ప్రపత్యపకారార్థం ఫలముద్దిశ్యనాపునః ।
దీయ తేచ కుర్ణిష్టు తదానం రాజసంస్మృతమ్॥

ఏది ప్రపత్యప్రకారము కొఱకు గాని ప్రతిఫలముకొఱకుగాని వ్యసముతో నియ్యబడుచున్నదో అది రాజసదానమనియును.

శ్లో॥ అదేశకాలే యద్దానం ఆపాత్రే భ్యశ్చపీయతే ।
అసత్కృత మనన్ధాతం నిత్యైవ సముదాహృతమ్॥

యేదానము అదేశమందును అకాలమందును, అపాత్రములందును, అమర్యాదతో తెలియకయియ్యబడుచున్నదో ఆదానము తామసదానమని భగవద్గీతా ప్రమాణముకలదు. ఈమూఁడువిధములైన దానములలో మొదటిదైన సాత్త్వికదానము శ్రేష్ఠతమైనదియు, ఆవిధముగ జేయుట చేమిగుల పుణ్యములభించుననియును, రెండవదైన రాజసదానము సాధారణమైనదనియు, అరితిన చేయుటచే పుణ్యములభించదనియు, మూడవదగు తామసదానమునిందింపదగినదనియు, ఆవిధముగ దానము సేయుటచే పాపమే తప్పకలభించుననియు అనేక ప్రమాణములుగలవు.

శ్లో॥ కింతస్య దానైఃకింతీహైః కింతపోభిః కిమన్వహైః ।

హృదిస్థోయస్య భగవాన్సంగ శాయతనోహరిః॥

తా॥ మనమున నీశ్వరధ్యాననిష్ఠలేక బయట దాండుకడై యెన్నిదానములు చేసినను కృతము. ఎన్ని తీర్థములను సేవించినను ఫలములేదు. ఎన్ని తపంబులు సలిపినను భయములేదు. యెన్ని యజ్ఞముల నాచరించినను నిష్ఫలము. హృదయకుడితో వైరమునుధాన్తి

నించుచు జేసిన దానతీర్థతపో యజ్ఞంబులు సఫలంబులని భావము. కావున నెల్లప్పుడును దైవస్య స్తభిరుండై కర్మాచరణముచేయుట మంచిదని ఫలితార్థము.

శ్లో॥ దేశేశా లేచపాత్రేచతద్దానం సాత్వికంస్మృతమ్॥

అన్నట్లు సమయమును కనిపెట్టిదానము చేయవలసినది.

శ్లో॥ కన్యాగతే భాస్కరేతు పితౄణాఽదత్తమక్షయమ్ ।

సూర్యవృద్ధిక సంక్రాంతే నిరాశాః పితరోగతాః॥

సూర్యుని కన్యాయనము మొదలు మహాలయకాలంబున పితృదేవ తలకివ్వబడినకవ్యము అక్షయంబగును. వృద్ధికసంక్రమణము వెల్లినపిమ్మట పితృదేవతలు భగ్నశులై తమ వంశస్థులనుశపించిపోయెదరన్నట్లుకాలమునుదెలిసి కర్మమును చేయవలసినది.

శ్లో॥ దుద్భిక్షేచాన్న దాతారం సుభిక్షే ధనదాయినమ్ ।

హేమం తే వస్త్రదాతారం గ్రీష్మేంబువ్యజనప్రదమ్ ।

ఆతపే ఛత్రదాతారం పాదుకాప్రదమేవచ ।

ఆత్రైత్రాణ విధాతారం దానశౌండ్రిప్రచక్షతే ।

తద్యోగకాలేయద్దత్తం కించిదవ్యధికం భవేత్ ॥

తా॥ కగువులో అన్నమును సుభిక్షకాలంబునధనంబును చలికాలంబున వస్త్రము నుగ్రీష్మకాలంబున నీరుగాని మొదలైనవాటిని ఎండకాలమున గొడుగును పాదరక్షలనుభయార్థిసమయంబున అభయరక్షణంబును కొంచెమయిన నుపయోగించునటుల చేసినవాడుగొప్పదాతయని పేరుచెందగలడు. అన్నట్లుయేద్రవ్యమేకాలంబున నెవ్వనికి ధర్మముగ నుపయోగాహామగునో దానిని వానికప్పుడేయిచ్చుటమంచిది.

ఇతి దానస్వరూపము.

స మోక్షము.

ప్రాయశ్చిత్త ప్రకరణము.

యజమానుఁడుబుద్ధి పూర్వకముగ నైనను, అజ్ఞానమువలన నైనను ప్రమాదమువలన నైనను, అనిచ్ఛవలన నైనను, పరేచ్ఛవలన నైననుచేసిన పాపములకు ప్రాయశ్చిత్తమును జేసికొనవలసని ప్రాయశ్చిత్త కాండము చెప్పుచున్నది.

శ్లో॥ ప్రాయశ్చిత్తైరపైత్యేనః॥ అనియుండెను. ప్రాయశ్చిత్తమును
నాస్తిక్యాదిభావముచే జేసికొనక యున్నవారలకు,

శ్లో॥ ప్రాయశ్చిత్తమకుర్వాణః పాపేభ్యనిరతానరాః॥

అపశ్చిత్తాపినఃకష్టా న్నరకాన్ యాంతిదారుణాః॥

తా॥ ప్రాయశ్చిత్తాదులు జరిగించుకొనక పాపనిరతులై పశ్చిత్తాపరహితులైన
మానవులు దారుణమైన నరకములనే బొందుదురని స్మృతులు ఘోషించుచున్నవి. అప్రా
యశ్చిత్తములు అనేకవిధములుగానున్నవి. వానిభేదములు స్మృతులయందును మూల
గ్రంథములయందును చూడఁదగును.

మనుః॥ శ్లో॥ ప్రాయశ్చిత్తం చికిత్సించ జ్యోతిషం ధర్మనిర్ణయమ్॥

వినాశాస్త్రేణద్రావూయా త్తమాహుర్బ్రహ్మఘాతకమ్॥

తా॥ ప్రాయశ్చిత్తమును, బౌద్ధమును, జ్యోతిషమును, ధర్మశాస్త్రమును, శా
స్త్రమెఱుగక చెప్పవాడు బ్రహ్మహత్య జేసినవాడగును, కావున యజమానుడు చేసి
నపాపములు జక్కఁగవిచారించి తగు ప్రాయశ్చిత్తముపడేకొంపవలెను.

వృద్ధహారిత సంహిత- షష్ఠాధ్యాయమందు,

శ్లో॥ అగ్నివర్ణాంసురాంపీత్వా సురాపానద్విజాతయః॥

మరణాచ్ఛిష్ణుచ్చంతి శూద్రస్తువ్రతమాచరేత్॥

తా॥ సురాపానముచేసిన శూద్రునకు ప్రాయశ్చిత్తముకలదుగాని, ద్విజునకు కళ
కళ కాగిన సురనుద్రాగి మృతినొందుటయే ప్రాయశ్చిత్తము. ఈప్రాయశ్చిత్తభేదములుగ్రం
థవిస్తరభీతిచే నిచ్చటనాయనైతిని.

ప్రాయశ్చిత్తప్రకరణము.

స మాప్త ము.

జీవప్రాయశ్చిత్తప్రకరణము.

తాను జ్ఞానాజ్ఞానమువలనచేసినపాపములకు వెంటనేప్రాయశ్చిత్తము
జేసికొనవలెను. ౬-3-౧౪ సం॥కాలవరిమితి ౭-౫-3-౧ ఏడుగురుగాని
యెదుగురుగాని ముగ్గురుగాని యొకరుగాని బ్రాహ్మణ సభజేసి తడిబట్టల

తో నువ ర్ణముగాని వెండిగాని విశేషముగా పరిషత్తుసమర్పించి సాష్టాంగ ప్రణామములు జేసి పిమ్మట సభికులు ఏమి కార్యములని యడిగినవైన,

మమజన్మప్రభృత్యేతావత్సర్వంతం సమన్మత్తానాం జ్ఞానాజ్ఞాన కామాకామసకృదసకృత్కాయైక వాచిక మానసిక సాంస్కృతిక స్పృష్ట స్పృష్ట భుక్తాభుక్త పీతాపీత జ్ఞాతాజ్ఞాతసకలపాతకాఽతిపాతకోప పాతక సంకలీకరణాఽపాతీకరణజాతిభ్రంశకరణ ప్రకీర్ణ పాతకానానిరాసార్థ మనుగ్రహం కృత్వావ్రాయశ్చిత్త ముపదిశంతు భవంతః॥ అనిపలికి॥

శ్లో॥ సర్వేధర్మ వివేక్తారో గోష్ఠారస్సకలాద్విజాః ।

మమదేహస్య సంశుద్ధిం కుర్వంతుద్విజస త్తమాః ।

మయాకృతం మహాఘోరం జ్ఞాతమజ్ఞాత కిల్బిషమ్ ।

ప్రసాదః క్రియతాం మహ్యం శుభానుజ్ఞాం ప్రయచ్ఛత ।

పూజ్యైఃకృతః పవిత్రోహం భవేయం ద్విజస త్తమైః॥

తా॥ ధర్మవిచారణజేసి రక్షించుకోద్విజులారా, నాయందునుగ్రహించిజన్మముమొదలుగ జ్ఞానజ్ఞానములచే నేజేసినపాపము నివర్తించునట్లు ప్రాయశ్చిత్తముపదేశించి నన్ను పవిత్రునిజేయుండని ప్రార్థించవలెను. పుత్రాదులు చేయునపుడు అన్యజన్మప్రభృతి యని యుచ్చరించునది ఆటువైని సభ్యులువానిక క్తికను సారముగప్రాయశ్చిత్తము ననువాదకుడగుచిప్రసిద్ధారా తెలియజేయవలెను. అవైనిగంధాది పరిమళ ద్రవ్యములచే సభ్యుల ననువాదకుని పూజించి పాపానుసారముగ దక్షిణ సమర్పించవలెను. అవైని సభ్యులు అముక ప్రాయశ్చిత్తేన పూర్వోత్తరాంగయుతేనయాధాక క్తిప్రత్యామ్నాయద్వారాచీర్ణేనత్వంతు ధోభవివృన్తి॥ యనియనువాదకునిచే తెలియజేసినవైని అనుగ్రహోయం అనిపలికిరిక్త తిథియందు నదిమొదలగు పుణ్యక్షేత్రములందు స్నానము ఆచమనముజేసి దేశకాలములగ్గించి మమజన్మప్రభృతియని మొదలుగమీద జెప్పినట్లుసంకల్పించి సభ్యోపదిష్టమమీక ప్రాయశ్చిత్తంపూర్వోత్తరాంగయుతమముక ప్రత్యామ్నాయద్వారాయధాకాలంకరిష్యేనము॥యనియుచ్చరించి శ్లో॥యానికానిచపాపానిబ్రహ్మహత్యానమానిచ॥శకానాశిత్యతిష్ఠంతితస్మాత్కే॥కా॥ వహమ్యహం॥ అనిపలికికక్షోపస్థములు వర్జించివివాసము గడ్డము గోళ్లును దీయించుకొని ఆయుర్బలమని దంతధావనమును చేసి నదియందు స్నానముజేసి రుద్రాచారముః- యనుచుభస్మముధరించి “సతుస్తపాపక్షయార్థం” అనిస్మరించి గోమయము

మృత్తికయు - గోమాత్రము - గోక్షీరము - పెరుగు - నేయి - కుశోదకము - పిట్టచే
స్నానముచేసి - స్నానముహాసంకల్పమునువిని స్నానముజేసి సూర్యసారాయణిమూర్తిని
ససాస్మరించి॥ 3 మాటును అర్ఘ్యమిచ్చి "కుంభశత్రువునుధరించి బాట్టునుంచుకొనిపిమ్మ
టగోప్రదక్షిణ మాచరించవలెను.

శ్లో॥ సమస్తేకపితేభద్రే నమస్తేభోకపావని

సర్వదేవప్రియేనిత్యం జగత్పూజ్యేనమోనమః॥

యనుచు గోప్రదక్షిణముచేసి అనంతరమందు తన పాపనివృత్తి
కొఱకు గోదాన జేయవలెను. ముందుగా బ్రాహ్మణ పూజనొనర్చి య
ధావిధిగా గోదానము జేయవలెను. అప్పుడు మంత్రము.

శ్లో॥ యజ్ఞసాధనభూతాయా విశ్వస్యాశుప్రణాశినీ

విశ్వరూపధరోదేవః ప్రియతామేనయాగవా

గవామంగేషుత్థిష్ఠంతి భువనానిచతుర్దశ

యస్మాత్తస్మాచ్చివ్రమేస్యా దిహలోకేపరత్రచ॥

తనశక్తికొలది దాన దక్షిణలిచ్చి పిమ్మట దశదానములు పాప
హరణుడగు విష్ణువునకు బ్రీతిగఁజేసి బ్రాహ్మణులను సంతోషపరచి తన
శక్తికొలది బ్రాహ్మణ సమారాధనముచేయించి లేదా బియ్యము మొ
దలగు పదార్థములనిచ్చి పంచగవ్యమునకు పూజజేసి పిమ్మట భక్షించి
గాని, లేక యాదిన ముపవాసము జరిపి మఱుదినమునందు పంచగవ్యము
భక్షింపవలయును.

హోమప్రకరణము.

పరాశరస్మృతియందు. శ్లో॥ తస్మాచ్ఛాచ్చద్రం సమాసాద్య సదాధర్మప
థేస్థితమ్॥ ప్రాయశ్చిత్తప్రదాతవ్యం జప హోమవివర్జితమ్॥

అని హోమము నిషేధింపఁబడి యున్నది కనుక విప్రద్వారము
గ హోమమునుట చింత్యము-పిమ్మట బంధుభోజనము- దేవతా దర్శన
ము జేయవలెను. తానుచేసిన పాపములకు ప్రాయశ్చిత్తము మరచిన యె

డలహీనజన్మప్రాప్తి - నరకప్రాప్తి - రోగప్రాప్తి - మూకత్వాంధత్వాది
ప్రాప్తి - దారిద్ర్యప్రాప్తి - మొదలగునవి పాపభేదాను సారముగ తత్త
త్తార తమ్యాను సారముగా గలుగునని శాస్త్రమువలన తెలియుచున్నం
దున తాను తెలివిగలవాడై పాపనిదానంబులయిన రాజసాది సకలవృత్తు
లవలన జనించెడి కామక్రోధాదులను విడిచి ప్రపర్తించుట ముఖ్యకర్త
వ్యము.

ఇతి జీవప్రాయశ్చిత్త విధిస్సమాప్తః.

కర్మాచరణఫలము.

శ్లో॥ సునిర్వృత్తాక్రియాచేత్స్యా దాశౌచనియమైస్సహ ।

ప్రాపునంతిపితృత్వం హిప్రయతాఃకర్తృబంధహః॥

తా॥ మాతాపితరులు మృతినొందిన సమయమునందు పుత్రులు ప్రేతకర్మములను
చక్కగ నియమములముగ నెరవేర్చిచేసి యతని మాతాపితృవులు తత్కర్మానుకూలముగ
విధింపఁబడిన పుణ్యలోకములను జొందుదురు. యిధియునుగాక మాతాపితృవులు పితృతేవత్వ
ముగలవారగుదురు. అట్లుగుటచేత ఆనందమునుపొంది తమపుత్రులు దీర్ఘాయుష్సుండులును
తేజోవంతులును ధనవంతులును అగునటుల నాశీర్వచనములను జేయుదురు. ఆయాశీర్వచన
సామర్థ్యమున పుత్రులు సుఖవంతులైయుందురని లాక్ష్యము.

శ్లో॥ పితౄణాంచ ప్రసాదేన కర్తుర్వంశోభివర్ధతే ।

శ్రీయసాంచాభివృద్ధిస్స్యా ద్భూయసాముత్తరోత్తరమ్॥

తా॥ పితృదేవతలయొక్క యనుగ్రహముచేత పుత్రులులయొక్క వంశము అభివృ
ద్ధిని జూయటయేగాక గొప్పవగు శ్రేయస్సులుగూడ విశేషించిలుగుననితా.

పురాణోక్తమున కెప్పుడును ఆమశ్రాద్ధమేను॥ సుమంతః॥ శ్లో॥ స
దానైవతు మంత్రాణా మామశ్రాద్ధం విధీయతే॥ పృథ్వీచంద్రోదయే॥

శ్లో॥ పురాణోక్తోపి సామాన్యం వృద్ధిశ్రాద్ధంచ సర్వదా ।

సమస్కరేణ మంత్రేణ కుర్యాదామాన్నవత్సదా॥

తా. పురాణోక్తమగు క్రియలతోను సామాన్యశాస్త్రమును వృద్ధిశాస్త్రమునుగూడ ననుస్కరింపఁగలముతో ఆమద్రవ్యముచేతనే చేయవలెననుట.

కించ॥ వేదవ్యాసీయే ధర్మశాస్త్రే. ప్రథమోఽధ్యాయః,

శ్లో॥ బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశేష్త్రయోః వర్ణాద్విజాతయః ।

శృతిస్మృతిపురాణోక్త ధర్మయోగ్యాస్తునేతరే ।

శూద్రోవగ శ్చతుర్థో వర త్వాధర్మమృతీ ।

వేదమంత్ర స్వధాన్వాహో వషట్కారాదిభిర్వి నా॥

తా. బ్రాహ్మణక్షత్రియ వైశ్యులు మువ్వరు ద్విజాతులు. వీరలు శ్రుతిస్మృతిపురాణ ధర్మయోగ్యులు ఇతరులుకారు. శూద్రులు నాలవర్ణము వారయినప్పటికిని వర్ణములలో చేరుటనల్ల ధర్మమునకు దగినవానిగాని వేదమంత్రస్వధాన్వాహోవషట్కారాదుల కర్తులుకారు. తక్కిన విషయములు నిర్ణయసింఘవునందు చూడవలయును,

ఇతికర్మాచరణఫలం సమాప్తమ్.

ఉత్తాంతి విషయము.

ఛందోగపరిశిష్టే॥ శ్లో॥ దుర్బలంన్నపయిత్వాతు శుద్ధిచేలాభిసంభృతే ।

దక్షిణాశిర స్థంభూమా బహిష్కర్త్యాం నిధాపయేత్ ।

ఘృతేనాభ్యక్తమాస్లావ్య శుద్ధవస్త్రోపవీతినా ।

చందనోక్షిత సర్వాంగే సుమనోభిర్వభూషయేత్ ।

హిరణ్యశకలాన్యస్య ష్టిస్త్యాభిదేహు సత్తను ।

ముఖేష్వఘాపిధాయై నం నిహారేయస్సతాదయః ।

కణ్ఠేనేత్రేముఖేఽఘ్రాణే హిరణ్య శకలం న్యసేత్ ॥

తా. ప్రాణములు క్షీణించగానే స్నానము జేయించి శుద్ధమైన బట్టబరచి దర్బలతోగూడిన భూమియందు దక్షిణాశిరస్సుగా బండుకొనబెట్టి శుద్ధవస్త్రముపవిత్రముగఘృతముచేచూసి - చెవులు - నేత్రములు - ముఖము - ఘ్రాణరంధ్రములునను నేడించి యందు సువర్ణ శకమలనుంచి ముఖముగప్పి కుమారుడు మొదలగువారు గొనిపోవలెననుట.

దివోదాసీయమందు—ఋణదేనుదానము.

శ్లో॥ ఆజన్మోపార్జితం పాపం మనోవాక్కాయకర్మభిః ।

తత్సర్వం నాశమాయాతు గోప్రదానేన కేశివ ।

యను మంత్రముతో ధేనుదానము చేయవలెను.

న్యాసవచనము॥ శ్లో॥ ఆసన్నమృత్యునాదేయా శాస్సవత్సాతు పూర్వ
వత్ । తదభావేతు శారేవ సరకోత్తారణాయనై ॥

తా. మరణకాలమందు వత్సవోగూడిన గోవునుగాని లేదా గోవునైనను సరక
ముద్ధరించుటకు దానము చేయవలెననుట.

మదసరత్నమందు జాతుకణ్యం వచనము,

శ్లో॥ ఉక్తాంత్యాదీనిదానాని దత్తదద్యాన్మృతస్యతు ।

గోభూతిల హిరణ్యాజ్య వాసోధాన్య గుడానిచ ।

రాప్యం లవణమిత్యాహు ర్దశదానాన్యనుక్రమాత్ ॥

ఏతాని దశదానాని సరాణాం మృత్యుజన్మనోః ।

కుర్యాదభ్యుదయార్థంతు ప్రేతశ్వేపి పరత్రైవ ॥

తా. గోభూతిల హిరణ్యాది దానములు పనియు జన్మకాలమందు దభ్యుదయముకొ
ఱకును మరణకాలమందు సుగతికొఱకును జేయవలెను. “మరణాంతర సుపి ఏతన్నియ
మేన కర్తవ్యం॥ ప్రాణముపోయిన పిమ్మటగూడఁ దైనజెప్పిన విధిప్రకారము” కర్మము
లఁ జేయవలయును.

ఇతి ఉక్తాంతివిధిః

అథ తిలపాత్రదానము.

బ్రాహ్మ్యః శ్లో॥ తామ్రపాత్రంతిలైః పూర్ణాంప్రస్థమాత్రం ద్విజా
యతు । సహిరణ్యంచయోదద్యా చ్చృద్ధావితానుసారతః । సర్వ
పాప విశుద్ధాత్మా లభేత్ గతిముత్తమామ్ ॥

తా. రాగిపాత్రలో నొకసేరు నువ్వులుపోసి యధాశక్తి హిరణ్యముతో బ్రాహ్మ
ణునికి దానముజేసిన సర్వపాపములుపోయి యుత్తమగతిని బొందుదురనుట.

ఇతి తిలపాత్రదానవిధిః సమాప్తః.

కర్ణమంత్రపఠనము.

పరిశిష్టే.—మ్రियమాణస్యకర్ణేతు పుణ్యమంత్రాజపేత్తతః ॥

తా. మరణకాలమందు పుణ్యమంత్రముల పఠనికర్ణమందు జపించవలెననుట.

పద్మపురాణే॥ శ్లో॥ కృష్ణాయ వాసుదే వాయ హరయే పరమాత్మనే ।
ప్రణత క్లేశనా శాయ గోవి దాయ నమో నమః॥ ఇమం మస్త్రం
జపం కుర్యాత్కృద్వాప్రత్యహంసరః । సర్వపాప వినిర్ముక్తోవిష్ణు
లోక మవాప్నుయాత్ ॥

తా. కృష్ణాయనమః - వాసుదేవాయనమః - విష్ణవేనమః - గోవిందాయనమః
అను నీమంత్రంబును బ్రతిదినంబు నొక్కమాటు జపించిన నరుండు సర్వపాపముల నుండి
తొలగి విష్ణులోకంబును పొందుదురనుట.

ఇతి కర్ణమంత్రవిధి స్సమాప్తః.

పక్షిమిత్ర ప్రాయశ్చిత్తవిధి.

స్మృతులయందు చెప్పబడిన ప్రకారము - ఊర్ధ్వోచ్ఛిష్టము -
అథోచ్ఛిష్టము - అంతరిక్షమరణము - ఆశౌచమరణము - ఖట్వాదిమ
రణము - అను నాఱువిధంబులగు మరణములయందును - చండాలశ్వాప
చాదులవలనఁగలిగిన మరణంబునందును విప్రవాక్యానుసారంబుగా కృ
త్రత్రయంబులను ప్రాయశ్చిత్తార్థంబుగ నాచరింపవలయును.

ఇందుకు ప్రమాణము.—స్మృతితత్త్వనిర్ణయే,

శ్లో॥ ఊర్ధ్వోచ్ఛిష్టేష్య ధోచ్ఛిష్టే అంతరిక్షమృతౌతథా ।

ఆశౌచమరణేచైవ కృత్రత్రయ ముదాహృతమ్॥

తథాచ॥ శ్లో॥ ఊర్ధ్వోచ్ఛిష్టేత్వధోచ్ఛిష్టే ఖట్వాయాం మరణేతథా ।

అంతరామరణేచైవ ఆశౌచ మరణేతథా ।

అగ్నితోమరణేచైవ త్రిభిఃకృచ్చైర్విశోధనమ్॥

స్మృతి సంగ్రహే॥ శ్లో॥ అస్మాత్వా మరణేఘోరే ఆశౌచమరణేసతి ।

ఉచ్ఛిష్టమరణేచైవ ఖట్వాయాం మరణేతథా॥

చండాలశ్వాససంస్పృష్టే మ్వాకాశమరణేసతి ।

చండాలాన్మరణేవాపి త్రిభిఃకృచ్చైః పృథక్ పృథక్॥

శ్లో॥ విప్రవాక్యానుసారేణ ప్రత్యాఖ్యాయ విధిర్యథా ।
 కృత్వాతుదహనం కార్య మన్యథాకిల్బిషీభవేత్ ॥
 శుభ్యతీతివిశేషః॥ ఇతి షణ్షిమిత్తసాయశ్చిత్తవిధి సమాప్తః

మధుపర్కదానము.

వారాహే॥ శ్లో॥ దృష్ట్వాసు విహ్వలం హ్యేషం యమమాగ్ధానుసారిణమ్
 ప్రయాణకాలేతునరో మంత్రేణవిధిపూర్వకమ్ ॥ మధుపర్కంత్వరన్
 గృహ్య ఇమం మంత్ర ముదీరయేత్ ॥ గృహేణచేమం మధుపర్క
 మాద్యం । సంసారనాశనకరం త్వమృతేనతుల్యం । నారాయణేనర
 చితంభగవత్ప్రియాణామ్ । దాహేనశాంతికరణంసురలోకపూజ్యమ్ ॥

అనేనై వతుమంత్రేణ దద్యాచ్చ మధుపర్కకమ్ ।

నరస్యమృత్యుకాలేతు పరలోక సుఖావహమ్ ॥

తా॥ మరణకాలమందు పుట్టులు మొదలైనవారుమధుపర్కముదెచ్చి, “గృహేణచే
 మం” అనుశ్లోకమంత్రమునుచ్చరింపుచుపరలోక సుఖమునిచ్చు మధుపర్కముదని పించునది.
 ఇతి మధుపర్కదానము సమాప్తము.

మరణకాల దోషశాంతి విధానము.

యమః, శ్లో॥ సందాయాఃకాః ప్రదాశివ్యా । భద్రేభూమిరనంతరమ్ ।

విప్రేభ్యోదీయతేయేన । నదోషస్తత్రవిద్యతే ॥

దుష్టవారేశుమృతసాయశ్చిత్తమాహ ॥ మార్కండేయః॥

శ్లో॥ భానాకుజేశనావస్త్రం తత్తద్వణం ప్రదాపయేత్ ।

భృగౌహిరణ్యసహితం వస్త్రదానం విశోధనమ్ ॥

దదాహమరీచిః శ్లో॥ భద్రేభూమి ప్రదానం స్యాత్ప్రీపాదక్షేహిరణ్య
 దః । వారేవారాధిదైవత్యం వాసోదానం విధేయతే ॥ రక్తవస్త్రంకుజే
 భానాశ్వేతంశుక్రేప్రకల్పితమ్ । శనైశ్చరేతునీలంస్వాదేతద్దోహపశాం
 తయే ॥ దద్యాచ్చుద్ధిమవాప్నోతి హ్యదత్వా దోషమాఘ్నయాత్ ॥
 ద్విత్రిపాదినక్షత్ర మరణే వస్త్ర సహిత హిరణ్యదానం కుర్వాత్ ॥

ధనిష్ఠాపంచకమరణేప్రాయశ్చిత్తమాహ. — మదనరత్నే !

శ్లో॥ ఏకాశీతిపలంకాంస్యం । తదర్థంవా తదర్థకమ్ ।

నవషట్టిపలంవాపి దద్యాద్విప్రాయశక్తితః॥

పక్షంతరమాహ ॥ శ్లో॥ యమాయధర్మరాజాయ మృత్యవేచాంతకాయచ । వైవస్వతాయకాలాయ । సర్వభూతక్షయాయచ । శృదుంబరాయ దధ్నాయ నీలాయ పరమేష్టినే । వృకోదరాయచిత్రాయ చిత్రగుప్తాయవైక్రమాత్ ।

ఇతి ఆహుతిత్రయం హోమంకుర్యాత్ - ప్రేతముఖే హిరణ్యం వా - పంచరత్నానివానిక్మీపేత్ ॥ అథ త్రిపుష్కర ద్విపుష్కరాదిమరణే గోభూతిలాదీన్ బ్రాహ్మణాయదద్యాత్ ॥ విశేషానిర్ణయసింధౌజ్ఞేయః॥
• త్రిపుష్కర మరణము.

వారములు.	తిథులు.	నక్షత్రములు.
ఆది	ద్వాదశి	మఖ
సోమ	ఏకాదశి	విశాఖ
మంగళ	దశమి	ఆద్రా
బుధ	నవమి	మూల
గురు	షష్ఠి	శతభిషక్
శుక్ర	ద్వితీయా	రేవతి
శని	సప్తమి	ఉషా

నిర్ణయామృతే॥ శ్లో॥ ద్వాదశ్యర్కమఖాయుక్తా । విశాఖైకాదశీందునా । కుజాద్రాదశమీచైవ । ద్వితీయాభ్యగురేవతీ । తృతీయాబుధమూలేన । గురుషష్ఠి శతోడునా । సప్తమ్యాపాహమందాభ్యాం సప్తయోగాస్త్రైపుష్కరాః॥

అథద్విపుష్కరయోగః॥ మదనరత్నే గాగః॥

శ్లో॥ యదిభద్రాతిథీనాంస్యా ద్భానుభౌమశనైశ్చరైః॥

తిప్రదృశ్యైశ్చసంయోగోద్వయోగ్యోగోద్విపుష్కరః॥

• ఇతి మరణకాల దోషశాంతి విధానము.

దహన నియమము సమాప్తము.

ప్రత్యక్ష శవము దహనము చేయునపుడు పంచాంగము విచారించ నవసరములేదు.

గాలవః—శ్లో॥ ప్రథమేహనికర్తవ్యం వపనంచానుభావినామ్ |

ప్రేతస్య కేశశ్శ్రాద్ధాదివాపయిత్వాధాహయేత్ |

తా॥ ప్రథమదినమందు కర్తవ్యమగు శేసుకొని ప్రేతకు కేశములు మిసముగడ్డము మొదలుగ యేరముజేయించి యిట్లువైదహించవలెనని గాలవచనము.

మనుః—శ్లో॥ దక్షిణే నమృతం శూద్రం పురద్వాశేణిహారేత్ |

తా॥ శూద్రశవము దక్షిణముగదీసుకొనిపోవలెను. అనిప్రమాణముగలదు. లోకమందు సర్వజనులు వారివారి వీలుప్రకారము పోవుచున్నారు.

కమాలాకరస్మృతే॥ మనుః—శ్లో॥ ఆమవాతేన్నమాదాయ ప్రేతమగ్ని పురస్సరమ్ | ఏకోనుగచ్ఛేత్తస్యార్థ మర్థపథ్యత్సృజేద్భువి | ఊర్ధ్వమాదహనం కార్యమాసీనో దక్షిణాముఖః | సవ్యంజాన్వాచ్యశనకైస్సతిలం పిండదానవత్ | అథపుత్రాదిరాష్ట్రత్యక్తుర్యాద్దారూచ్ఛయం మహత్ | తత్రోత్తానం నిపాత్యైవం దక్షిణా శిరసంముఖే॥

తా॥ శ్రోత్రకుండలో అన్నము - అగ్నిహోత్రము దీసికొని ముందుగా కర్తవ్యమగునని, నతని వెనుక అందరుండచుచు అర్ధమార్గమందు శవము నుంచి దక్షిణముఖముగా నెడమకాలుమణిచి తిలలతో పిండదానవిధిగా అన్నము భూమిపైజేయించి యిట్లు మూడుదింపులు జరిపి పుత్రులు మొదలయినవారు స్మరణమందు కర్రలుచాలా చితిగాచేర్చి దానిపైదక్షిణశిరస్సుగా శవమును వెతికిల బరుండకొనబెట్టి ముఖమందగ్నినిచ్చునది. కొందఱు అన్నమునకు ఒడులు బియ్యమునుపయోగించుచున్నారు.

శుద్ధితత్వే - హారలతాయామ్ |

శ్లో॥ స్వగోత్రజైగృహీత్వాతు చితామారోవ్యతేశవః |

అథోముఖో దక్షిణాది క్షరణస్త పుమానపి |

ఉత్తాన దేహానారీతు సపిండై రపిబంధుభిః |

తా॥ తనగోత్రమువారు శవమును చితిపైబెట్టినప్పుడు పురుషుడైనచో సభోముఖముగ నుత్తర శిరుగను శ్రీయైనచో వెతికిలగా నుంచవలెను.

ప్రచేతః—శ్లో॥ నగ్నదేహం దహేన్నైవ కించిద్దేయం పరిత్యజేత్ |

తా॥ ప్రేతను దిగంబరునిగా దహింపఁగూడదు. తీసివేయవలసినది. మఱియేదైన ను పరిత్యజింపవచ్చును.

క్రియానిబంధగరుడః॥ శ్లో॥ ఉదధారామవిచ్చిన్నాం సింఛేత్కర్తాప్రద ష్ఠీణమ్ । స్కంధావసక్తకుంభేన సాధతఃపరిత్యజే॥

తా॥ నీశ్వతోనిండిన కుండను కర్తాభజమువైననుచుకొనిపాదములవై పు మొదలు కొని యనఁగాదక్షిణము మొదలుగచితిచుట్టునునీశ్వధారపడునట్లు ప్రదక్షిణముజేయవలెను

ఏకాలములలో మూతాపితృమరణమందు బోధాయనస్మృతిలో దాహంత మొక్కతంత్రము సంచయనము నొకతంత్రము ఉడకపిండదా నాదికము వేర్వేరుగ జేయునది- అనుగమనమందు నిటులనేయున్నది

ఇతి దహననియమము సమాప్తము.

తొందక వాసాదక నిర్ణయము.

కాలామృతే॥ శ్లో॥ కర్తారోఽప్యదకాంజలీ తిలయితా త్రిదద్యురా ద్యేదిసే । వైశై కోత్తిరవృద్ధిరాదశదిసా తృప్తైశ్శిలాయాం పితుః । మృతాన్నినత్రితయంధ వేత్త్రతిదినం వస్త్రానకానాంత్రయం । పిండ స్త్రేక ఇహాకృతయదిపితు ర్దమ్యుర్వాహే ఖిలమ్॥

తా॥ బ్రాహ్మణులకు పుత్రులందఱును పితృప్రీతికొఱకు శిలయందు తిలోదకము ను ప్రథమదినంబున 3 ను అది మొదలొక్కొక్క దినంబున నొక్కమాఠికముగ విడు వగ ౧౦ దినములవఱకు ననియన్నియు ౭గో అగుననియు, క్షుత్రియులకు మరణదినము- మొదలు ప్రతిదినంబును ౧గో మార్లును. ౧౨ వ దినంబున ౯ మార్లును విడువగ ననియన్ని యు ౬౩ అగుననియు, వైశ్యులకు ప్రతిదినంబును ౪ మారుచొప్పున ౧గో దినములకు ౬౦ అగుననియు, శూద్రులకు ప్రతిదినము 3 చొప్పున 3౦ దినములకు ౯౦ అగునని యు, ౧గో దినములైతే ప్రతిదినము ౬ చొప్పున అది అన్నియు ౯౦ అగుననియు, బ్ర హ్మ, క్షుత్రియ, వైశ్య, శూద్రులు, ఆశౌచనివృత్తివఱకు ప్రతిదినము 3 మృత్తికాన్నా నములు, 3 వాసాదకములు. ౧ పిండప్రవాసము జేయవలెను. నిత్యమును కన్యజేయకు న్ని ఆశౌచాంత్య దినంబునందై నా ఆచరించవలెనుగాని మానగూడదనితాత్పర్యము.

ప్రాచీనగ్రంథే॥ శ్లో॥ ఏకమాతృప్రసూతానాం క్షేప్యోదద్యాచ్చససా॥

ఏనాపితృభ్యామస్యేషాం జ్ఞాతినాంసస్వవాససా॥

తా॥ అయ్యో! ఒకతల్లికి బహుమంది పుత్తులుండరు. అప్పుడు త్వష్టపుత్తునికే వాసస్సుయందధికారముగలదు. తక్కిన పుత్తులందఱును వారివారిపై వస్త్రములతోనే జరుపవలెను. పితృవివాతంబిదివివాగా- జ్ఞాతులందఱును స్వస్వవాసస్సులచేతనే వాసోదకములు విడువలెను. అయితే లోకమందు కొందఱు జ్ఞాతులుమాత్రము విడుచుటలేదు. తిలోదకములుమాత్ర మిచ్చుచున్నారు.

ఇతి తిలోదక వాసోదక నిర్ణయము సమాప్తము.

తిలోదకాది నిషేధము.

మాధవీయే- ఋష్యశృంగః ॥ శ్లో॥ ఆశౌచమంతరాదర్శో యదిస్యాత్స
ర్వవర్ణినామ్ । సమాప్తిప్రేతతంత్రస్య కుర్యాదిత్యాహగౌతమః॥

తా॥ ఆశౌచమధ్యమందు దర్శసంభవించితే మిగిలిన ప్రేతకర్మతంత్రమును యావత్తును సమాప్తిచేయునది.

విశేషః - శ్లో॥ అంతర్దశాహేదర్శశ్చే తత్రసర్వం సమాపయేత్ ।

ప్రిత్రోస్తురూపదాశౌచం దద్యాత్ప్రిండాజలాంజలిమ్ ॥

తా॥ దశాహమధ్యమందుదర్శవచ్చనపుడుతల్లిదండ్రులకైనవోవాశౌచాంతములు కనుపిండములుజలాంజలులుయివ్వవలెను. ఇతరులకైనయెడదర్శలోపునసమాప్తిజేయవలెను. గాలవః॥ శ్లో॥ ప్రిత్రోరాశౌచమధ్యేతు యదిదర్శస్సమాపయేత్ ।

తావదేవోత్తరంతంత్రం పర్యవస్యేత్ప్రిహృత్పరమ్ ॥

తా॥ తల్లిదండ్రుల యాశౌచమధ్యమందు మూడుదినములపైని దర్శవచ్చినవో నుత్తరతంత్రము రూపత్తును సమాప్తిజేయవలెను ఇతరులకైనవో మూడుదినములలోగా దర్శవచ్చినను సపకషణము చేయవలెను. కాలామృతమందును నిర్ణయామృతమందునిట్లనేయున్నది- మదనకర్మ పారిజాతములందుమాత్రము గాలవచనమాపత్యాలమందు నారసపుత్రుడుకర్తయగునపుడు ననిచెప్పబడినది. కనుక తల్లిదండ్రులకు మూడుదినములపైనిదర్శవచ్చినను సపకర్షణములేదని యున్నదిగానియందుమాలము చింత్యము.

ఇతి తిలోదకాది నిషేధము సమాప్తము.

శ్రాద్ధస్థల నిరూపణము.

ఔశససస్మృతౌ పంచమాధ్యాయే॥ శ్లో॥ శుచిదేశంవివిక్తంచ గోమయే
నోపలేపయేత్ । నదీతీరేషుతీర్థేషు స్వభూమాగిరిసానుషు॥

- శ్లో॥ వివిక్తేషుచతుష్వంతి దత్తేనపితరస్తథా।
పరస్యభూమిభాగేతు పితౄణాంవై ననిర్వపేత్॥
స్వామినాతద్విహస్యేత మోహాద్యత్కియతేనరైః॥
- శ్లో॥ అటవ్యఃపర్వతాఃపుణ్యా స్తీర్థాన్యాయతనానిచ।
సర్వాణ్యస్వామికాన్యాహు ర్నహితేషుపరిగ్రహః।
తిలాంశ్చానకేరేత్తత్ర సర్వతోబంధయేద్యజాన్॥
అసురోపహతంశర్వం తిలైశ్శుద్ధ్యత్వ సేనహి॥

తా॥ పరిశుద్ధమగు ప్రదేశమును గోమయముచే నలుకవలయును. ఇంకనిట్లు నదీతీరములందు- పుణ్యక్షేత్రములందు- స్వగృహముందు- పర్వతచరియలందు రహస్యప్రదేశములందు శ్రాద్ధమును చేసినయెడల పితృదేవతలు తృప్తిని బొందుచున్నారు. ఎప్పటికిని పరగృహముండు పితృలకు శ్రాద్ధమును చేయఁకూడదు. ఎవడుగాని మోహముచే పరగృహంబున శ్రాద్ధమునుజేయునో అది యాగృహపితృలవలనవారింపఁబడుచున్నది అడవులుపర్వతములు పుణ్యతీర్థములు దేవాలయము లాదిగాగల స్వము అస్వామికములు గావున వానియందు చేయఁబడిన శ్రాద్ధము లితరులచేగ్రహింపబడవు. అంతటను నువ్వులుజల్లి అజములను బంధింపవలయును. నువ్వులులేనిచో స్వము రాక్షసులచే వారింపఁబడినదగును.

ఇతి శ్రాద్ధస్థలనిరూపణము సమాప్తము.

ఔశనసస్మృతౌ పంచమాధ్యాయే॥

- శ్లో॥ దత్వాశ్శ్రాద్ధం తతో భుక్త్వా సేవతేయస్తుమైధువమ్।
మహాకారవమాసాద్య కీటయోనిం వ్రజేత్పునః॥
శుచిరక్రోధనశ్శాంత సుత్యవాదీసమాహితః।
స్వాధ్యాయంచ తథాధ్యానం కర్తాభోక్తావిసృజయేత్॥
శ్రాద్ధందత్వాఽపరంశ్రాద్ధం భుంజతేయేద్విజాతయః॥
మహాపాతకినస్తుల్యా యాంతి తేనరకాస్పహూత్॥

తా॥ శ్రాద్ధకర్తయు- భోక్తయు- మైధువమునుజేసినయెడల మహాకారవసరకమును బొంది మఱల పురుగులరాజియందు బుట్టుచున్నారు. శ్రాద్ధకర్తయు భోక్తయు పరిశుద్ధులై శ్రాధరహితులై శాస్త్రులయి సత్యవాదులయి స్వస్థవిత్తులయియుండి వేదమునుధ్యానము నువిడువవలయును. ఏదీవిజులు శ్రాద్ధమును జెట్టి యితరశ్రాద్ధమందు భుజింపుదురో అట్టివారు మహాపాతకినములయి నరకములనుబొందుచున్నారు.

కించ॥—శ్లో॥ ఆమంత్రితో బ్రాహ్మణో వై యోన్యస్యైక్కురు తేక్షణమ్ ।

ఆమంత్రయిత్వా యోమోహదన్యం వా ౨ మంత్రయేద్విజః॥

సతస్మాదధికః పాత్రీ విషాకో బాహిజాయతే ।

శ్రాద్ధే నిముంత్రితో విపో మైథునం యోధిగచ్ఛతి॥

బ్రహ్మచార్యా మనాప్నోతి తిర్యగ్గోనిషుజాయతే ।

నిముంత్రితశ్చ యోవిపో హ్యధ్వానం యాతిమర్మతిః॥

భవంతి పితరస్తస్య తన్మాంసం పాంసుభోజనాః ।

నిముంత్రితశ్చ యశ్రాద్ధే ప్రకుర్యాత్కులహం ద్విజః ।

భవంతి తస్య తన్మాంసం పితరో మలభోజనాః॥

తస్మాన్నిమంత్రితశ్చాద్ధే నియతాత్మా భవేద్విజః॥

తా॥ శ్రాద్ధమునందు నిమంత్రితుడై మఱియొక శ్రాద్ధముందు తక్షణమును గరిపించు వాడును, ఒకరిని బిలచి మోహమువలన మఱియొకటిని బిలుచువాడును వీరిద్దరధికపాపులై పురుగుల రాశియందు బుట్టెదరు. ఎనడు శ్రాద్ధమునందు నిమంత్రితుడై మైథునమును చేయు నోవాడు బ్రాహ్మచార్యుని బొందిపశుపక్షి మృగాదులయందు జనించును. ఏడువైశ్రావ్యా ఋతు నిమంత్రితుడై భోజనముచేసి పరియాణముచేయునో అతని పితృదేవలు మాంసము మార్గధూళిని భుజించు వారలగుచున్నారు. ఏడ్విజుఁడు శ్రాద్ధముందు నిమంత్రితుడై కలహము నుచేయునో వాని పితరులు ఆమాంసము మలమును భుజింపువారగుచున్నారు. అందువలన శ్రాద్ధముందు నిమంత్రితులగు ద్విజులు నియతచిత్తులయి యుండవలయును.

యల్లాజీయ్యో॥ శ్లో॥ దంతధావనమభ్యంగం సఖకేశ నికృంతనమ్ । క

ర్తాచైవ తుపూర్వేద్యు ర్భక్తాచైవ పరేహని । దంతధావనతాంబూ

లం తైరాభ్యంగమభోజనమ్ । రత్యైషధపరాన్నంచ శ్రాద్ధకర్తా

వివభావయేత్ ॥

తా॥ శ్రాద్ధకర్తా పూర్వదివమునందు శ్రాద్ధభోక్తపరదివమునందు దంతధావనమును ఆభ్యంగనమును సఖకేశనికృంతనమును తాంబూలమును తైరమును ఆభోజనమును సురతమును పరాన్నమును విడువవలయును.

ఇతి శ్రాద్ధకర్తృభోక్త నియమములు సమాప్తము.

కర్తానచేలంస్నాత్వా ఆచమ్య॥ ఏవం + ప్రీత్యుత్తమం + గోత్రస్యనామ
 ధేయస్యథివా. జన్మనిజన్మాంతరేషు సమస్తపాపక్షయాధికం సర్వప్రాయ
 శ్చిత్తమాచరిష్యే॥ అస్తుపరిషద్దక్షిణాంగ్యహేత్వా॥ శ్లో ॥ సమస్త + స్వీ
 కృత్య... జన్మాభ్యాసా జన్మప్రభృతే తత్త్వణపర్యంతం మధ్యేవ ర్నినికాలే
 బాల్యయావన కౌమార వార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్ను సుషుప్త్యవస్థాసు మ
 నోవాక్యా యేంద్రియ వ్యాపారైః రహసిప్రకాశేచ జ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చ
 త్వయాకృతానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక చతుష్టయ వ్యతిరిక్తానాం ప్ర
 కాశకృతానాం మహాపాతకాతిద్వరూప మహాపాతకవ్రతాఽతిదేశిక
 రూపాతిపాతకానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక సమరూపానుపాతకానాం
 ఉపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం
 బాతిభ్రంశకరాణాం - అవకీర్ణకానాం - ప్రకీర్ణకానాం - రహస్యకృతా
 నాం - మహాపాతకానాం - రహస్యకృతమహాపాతకాతిద్వరూప మహా
 పాతకవ్రతాతి దేశికరూపాతి పాతకానాం - రహస్యకృత మహాపాతక
 సమరూపాతి పాతకానాం ఉపపాతకానాం - సంకలీకరణానాం - మలినీ
 కరణానాం - అపాత్రీకరణానాం - బాతిభ్రంశకరాణాం - అవకీర్ణకానాం -
 ప్రకీర్ణకానాం - ఏవంబహూనాం - బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానాం
 అజ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం - అజ్ఞానతోభ్యస్తానాం - జ్ఞానతస్సకృత్కృ
 తానాం - జ్ఞానతోభ్యస్తానాం - అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చైత్యంతా భ్యస్తా
 నాం - అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చ నిరంతరాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చచిర
 కాలాభ్యస్తానాం - బహూనాం - బహువిధానాం - సర్వేషాం పాపానా
 మపనోదకం ప్రాయశ్చిత్తం ఉపదిశేతి విజ్ఞాప్య - పునఃప్రణమ్యతిష్ఠేత్ ॥
 హేయజమాన - తవజన్మాభ్యాసాజన్మప్రభృత్యే తత్త్వణపర్యంతం మధ్యేవ
 ర్నినికాలే బాల్యయావన కౌమార వార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్ను సుషుప్త్యవస్థా
 సుమనోవాక్యాయుకేంద్రియ వ్యాపారైః - రహసిప్రకాశేచ జ్ఞానతోఽ
 జ్ఞానతశ్చైత్యయా కృతేభ్యః - ప్రకాశకృత మహాపాతక చతుష్టయ వ్యతిరిక్తే
 భ్యః । ప్రకాశకృత మహాపాతకాతిద్వరూప మహాపాతకవ్రతాఽతిదేశిక
 రూపాతిపాతకేభ్యః ప్రకాశకృతమహాపాతక సమరూపానుపాతకేభ్యః

ఉపపాతకేభ్యః - సంకలీకరణేభ్యః - మలినీకరణేభ్యః - అపాత్రీకరణేభ్యః
 జాతిభ్రంశకరేభ్యః - ప్రక్షీణకేభ్యః - రహస్యకృతేభ్యోమమహాపాతకే
 భ్యః రహస్యకృతమహాపాతకాంతిదిప్తరూపమహాపాతకప్రతాంతిదేశిక
 రూపాతిపాతకేభ్యః - రహస్యకృతమహాపాతక సమరూపాను పాతకేభ్యః
 ఉపపాతకేభ్యః - సంకలీకరణేభ్యః - మలినీకరణేభ్యః - అపాత్రీకరణే
 భ్యః - జాతిభ్రంశకరేభ్యః - అవక్షీర్ణకేభ్యః - ప్రక్షీర్ణకేభ్యః - అజ్ఞానత
 సుకృతకృతేభ్యః - అజ్ఞానతోభ్యస్తేభ్యః - జ్ఞానతసుకృతకృతేభ్యః -
 జ్ఞానతోభ్యస్తేభ్యః - అజ్ఞానతోభ్యస్తేభ్యః - జ్ఞానతశ్చాత్మ్యంతాభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞా
 నతో జ్ఞానతశ్చనిరంతరాభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చచిరకాలాభ్యస్తే
 భ్యః - బహుభ్యః - బహువిధేభ్యస్సర్వేభ్యః పాపేభ్యః త్వంముక్తోభూ
 యాః ముక్తోభూయాః ఇత్యునుగృహ్లాంతు భవంతః - ఇత్యుచ్చైర్వదేత్ ||
 ఏవం + ధం॥ మమజన్మాభ్యాసా జన్మప్రభృత్యేతత్త్వేణ పర్యంతం - సమ
 స్తదోషనివహరణార్థం స్వర్ణధాన్య ఆజ్యకృచ్ఛాభ్యాచరిష్యే ||

శ్లో॥ స్వర్ణం పవిత్రమమలం స్వర్ణం పాపప్రణాశనమ్ ।
 స్వర్ణం హి శంకరోయస్మా దతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥
 బ్రాహ్మణాయ సువర్ణదానం దద్యాత్ ॥

శ్లో॥ ధన్యం కరోషి దాతారమిహలోకే పరత్రచ ।
 యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యా దతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ (ధాన్యం)

శ్లో॥ కామధేనో సముద్భూతం సర్వక్రితుషు సంస్థితమ్ ।
 దేవానామాజ్యమాహార మతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ (ఆజ్యం)

శ్లో॥ హిరణ్యగర్భగర్భస్థో హేమబీజం విభావసాః ।
 అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ (హిరణ్యం)

ఇదంకృచ్ఛత్రయప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తిహిరణ్యంశ్రీమహా
 విష్ణుప్రీతిం కామయ మానస్తభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥ శ్రీగోవింద
 గోవింద॥ ఏవం + ధం॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తగోదానమాచరిష్యే॥ నమః॥ తదంగ
 బ్రాహ్మణ పూజాంకరిష్యే॥ నమః॥ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపస్య బ్రాహ్మణ
 స్య ఇదమాసనం దదామి॥ ఉభాభ్యామిదంపాద్యం దదామి॥

శ్లో॥ నమోస్త్యనంతాయ సహస్రమూర్తయే సహస్రపదాక్షిశిరో
రుబాహవే । సహస్రనామ్నై పురుషాయ శాశ్వతే సహస్రకోటి
యుగధారిణేనమః॥ అయం వోగంధః + సకలరాధనైస్సర్చితమస్తు॥

శ్లో॥ గవామంగేషు తిష్ఠంతి భువనానిచతుర్దశ ।

యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్య దతశ్శాంతిం ప్రియచ్ఛమే॥

అస్మై బ్రాహ్మణాయ + వ్రతిగ్రహీతేశ్రీమాశ్రీమతః + హంశ్రీమహా
విష్ణుప్రీతయే సర్వప్రాయశ్చిత్తగోదానంతుభ్యమహం సంప్రదదేనమః॥

శ్లో॥ దేవస్య ప్రీతయేదానం గృహ్లామ్యర్యమతుష్టయే ।

బాహుభ్యాం పుష్టహస్తాభ్యాం పుణ్యకర్మప్రసూతయే॥

వ్రతిగృహ్లాతు॥ గోదానసాధుణ్యార్థం దక్షిణాంతు + నమః॥

విధిప్రకారేణ దశదానానికుర్యాత్॥

ఇతి సర్వప్రాయశ్చిత్తము సమాప్తము.

ఉత్కాంతిప్రయోగము.

యస్య పురుషస్యమరణేసంప్రపాప్తేసతి- పుత్రాదికర్తాశుచిర్యూత్వా-
శుచాదే శీగోమయేనానులిప్య । తత్రశుద్ధోదకం సంప్రాప్త్య । కుశా
పరిస్తీర్య । తిలానవకేర్య । పితరం దక్షిణశిరసం నిధాయ॥ స్నాత్వా ఆ
చమ్య శ్రీగోవిందగోవింద- కేశవాయనమః + + + పుణ్యతిథౌ + గో
త్రస్య + స్యజన్మాభ్యాసా జ్ఞస్మప్రభృతి మరణకాల పర్యంతం సంభవి
త సమస్తపాపక్షయార్థంసుఖేన ప్రాణోత్క్రమణసిద్ధ్యర్థం ఉత్కాంతి సం
జ్ఞక గోదానమాచరిష్యే॥ నమః॥ తదంగ బ్రాహ్మణ పూజాంకరిష్యే॥ శ్రీమ
హావిష్ణుస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఇదమాసనం దదామి॥ ఉభాభ్యామిదం
పాద్యం దదామి॥ నమః॥ అస్తు॥

శ్లో॥ నమోస్త్యనంతాయ సహస్రమూర్తయే సహస్రపదాక్షిశిరో
రుబాహవే । సహస్రనామ్నై పురుషాయ శాశ్వతే సహస్రకోటి
యుగధారిణేనమః॥

శ్రీమహా + అయం వోగంధః అలంకారార్థా ఇమే అక్షతా ససంత్వక్ష
తా సకలరాధనై స్సర్చితమస్తు॥

శ్లో॥ అత్యుత్కాంతౌ పృవృత్తస్య సుఖోత్క్రమణసిద్ధయే॥

తుభ్యంసంప్రదదేధేను మిమాముత్కాంతిసంజ్ఞకామ్॥

గవామం గేషు + పృయచ్ఛమే! అస్మైబ్రాహ్మణాయ శ్రీమహావిష్ణు
స్వరూపాయ + గోత్రాయ + బ్రాహ్మణాయ ప్రతిగ్రహీతే॥ శ్రీమాన్
గోత్రః + దాతా ధర్మవర్తి సమేతోహం యజమానస్యపితుః + గోత్ర
స్య...స్య సుఖేన ప్రాణోత్క్రమణసిద్ధ్యర్థం ఉత్కాంతి సంజ్ఞకగోదానం
తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥

శ్లో॥ దేవస్యప్రీతయేదానం గృహ్యమ్యర్థమతుష్టయే॥

బాహుభ్యాం పుష్టహస్తాభ్యాం పుణ్యకర్మప్రసూతయే॥

ఇతిగృహ్యాయాత్ ॥ గోదానసాధ్యుణ్యార్థం దక్షిణాం తుభ్యమహం సం
ప్రదదేనమమ॥ ఇతి దక్షిణాం దద్యాత్ ॥ అనేనమయా కృతేనోత్కాంతం
తిసంజ్ఞక గోదానేన దక్షిణా దానేనచపితుః + గోత్రస్య + సుఖేనప్రాణో
త్క్రమణ సిద్ధిరస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు॥ సుఖేన + రస్తు॥

(ప్రీతాంతు॥ మాతుగ్గోత్రాయః + దాయ్యాజన్మాభ్యాసాజన్మప్ర
భృతి + గోదానమాచరిష్యేనమః॥ ఇతిస్త్రియః॥)

ఇతి ఉత్కాంతి ప్రయోగ సమాప్తః.

తీల వాత్రదాన పర్యాయము.

శ్రీగోవిందగోవింద శ్రీమహావిష్ణోరాజాయా ప్రవర్తమానస్య + పు
ణ్యతిథౌ x పితుః + గోత్రస్య + + + స్య సమస్తపాపక్షయార్థం సుఖే
న ప్రాణోత్క్రమణ సిద్ధ్యర్థం తీలవాత్రదానమాచరిష్యే॥ నమః॥ అస్తు॥

శ్లో॥ తీలాః పాపహరానిత్యం విష్ణోదేహ సముద్భవాః॥

నాపంహరతుమేక్షీప్ర మతశ్చాంతిం పృయచ్ఛమే॥

అస్మైబ్రాహ్మణాయ + శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థం తీలవాత్రదానం సద
క్షిణాకం సతాంబూలం - పితుః + గోత్రస్య + + + స్య సుఖేనప్రాణో
త్క్రమణసిద్ధ్యర్థం తీలవాత్రదానం తుభ్యమహం సంప్రదదే (నమమ)
వాత్రభావే హిరణ్యసహిత తీలదానంకుర్యాత్ ॥

ఏవంగుణ + పుణ్యతిథౌ శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం స్వర్ణ ధాన్యాజ్యకృ
చ్ఛాగ్నికాచరిష్యే॥

శ్లో॥ స్వర్ణంపవిత్రమమలం స్వర్ణం పాపప్రణాశనమ్ ।
 స్వర్ణం హిశంకరం యస్మాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥
 ధన్యం కరోషిదాతార మిహలోకేపరత్రచ ।
 యస్మాత్తస్మాచ్ఛివం మేస్య దథశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥
 కామధేనో సముద్భూతం సర్వక్రతుషుసంస్థితమ్ ।
 దేవానామాజ్యమాహార మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥
 హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమ బీజం విభావసాః ।
 అనంతపుణ్యఫలదమతశ్శాంతిం ప్రియచ్ఛమే॥

స్వర్ణధాన్యఆజ్యకృచ్ఛ్రిత్రయ ప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తిహిరణ్యం
 శ్రీమహావిష్ణుప్రీతిం కామయమానః తుభ్యమహంసంపదదే (నమమ) ఏ
 వంగుణ + ధన్యం చకేదానానికరిష్యే॥ నమః॥

శ్లో॥ గోభూతిలహిరణ్యజ్య వాసోధాన్యగుడానిచ ।
 రాప్యం లవణమిత్యాహు ర్దశదానాః ప్రక్షీర్తితాః॥
 గోభూతిల + నమమ (అభావేహిరణ్యదానఃకుర్యాత్)
 ఇతి తిలపాత్రదానప్రయోగస్సమాప్తః.

ఏవంగుణ + పుణ్యతిథౌపితుః + సమస్తపాపనివృత్తిద్వారాపుణ్యలో
 కావాప్త్యర్థం నారాయణాదిదివ్యనామస్మరణమాచరిష్యే॥ నమః॥

శ్లో॥ నారాయణోనామనరోనరాణాం ప్రసిద్ధచోరః కథితఃపృథివ్యాం
 అనేకజన్మాజ్జిత పాపసంచయం హరత్య శేషంస్తుతమాత్ర ఏవ॥
 శ్లో॥ గోవిందేతి పరబ్రహ్మం గోవిందేతి త్రివర్ణకమ్ ।
 సకృదుచ్చారితం యేన విష్ణుసాయుజ్యమాఘ్నయాత్ ॥
 ప్రణతఃక్షేనాశాయ గోవిందాయ నమోనమః॥

నారాయణ - గోవింద । కృష్ణ - వాసుదేవ - ఇత్యాదిదివ్యనామా
 నిసంశ్లాపయంతఃరక్షేరక॥ మరణాంతరమపి ఏతన్నియమేన కర్తవ్యం
 మృతశ్చేతతః॥ పుత్రాదిఃకర్తాస్మాత్వాఽచిమ్యుః॥
 ఇతి నారాయణాది నామోచ్చారణం సమాప్తమ్.

శ్రీగోవిందగోవిందగోవింద పూర్వోక్తవంతుణ + తిథౌ పితః + గో
త్రస్య + ...స్యప్రేతస్య మరణకాలే దుష్టతిథివారనక్షత్రే ద్విపుష్కరత్రి
పుష్కరాదిదోషపరిహారార్థం తదుక్తప్రాయశ్చిత్తమాచరిష్యేనమః॥ సమ
స్త + కర్తుం అధికారసంపదస్తు॥ తదంగ బ్రాహ్మణ పూజాంకరిష్యే॥ సమః
ప్రతిగ్రహీతారం బ్రాహ్మణ మభ్యర్చ్య॥ శ్రీమహావిష్ణు + ఇదమాననం॥
ఉభాభ్యామిదం పాద్యం॥ నమో స్త్వనంతాయ × యగధారిణేనమః॥ గం
ధాగ్ధామే ఆపఃపుష్పాథాః ఇమేతిలాః॥

నందతిథిమరణే॥ గోదానం॥ గవామంగేషు × ప్రయచ్ఛమే॥ దద్యాత్
రిక్తతిథిమరణే॥ ధాన్యదానందద్యాత్॥ దన్యంకరోషిదా + చ్ఛమే॥ శిష్టా
చారః॥ భద్రతిథిమరణే॥ భూదానం దద్యాత్॥

శ్లో॥ సర్వసప్తాశ్రయాభూమి ర్వరాహేణ సముద్భృతా॥

అనంతసస్యఫలదా తతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ దద్యాత్॥

ద్విపాదిత్రిపాదినక్షత్రమరణే॥ వస్త్రసహిత హిరణ్యందద్యాత్॥

శీతవాతోష్ణ + చ్ఛమే॥ హిరణ్యగర్భ + చ్ఛమే॥ దద్యాత్॥

ధనిష్ఠాపంచక నక్షత్రమరణే॥ కాంస్యదానం॥ కుర్యాత్॥

శ్లో॥ కాంస్యం బ్రహ్మమయం ప్రోక్తం నక్షతో ద్భవదోషహృత్॥

భాజనం మర్త్యదేవానా మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛతు॥ దద్యాత్॥

ద్విపుష్కర త్రిపుష్కరమరణే గోభూతిలదానాని బ్రాహ్మణాయ
దద్యాత్॥ భృగువారమరణే॥ వస్త్రసహిత హిరణ్యందద్యాత్॥ శీతవా
తోష్ణ + చ్ఛమే॥ హిరణ్యగర్భ + మే॥

భానుభూమశనివాసరేషు॥ వస్త్రదానం దద్యాత్॥ శీతవాతోష్ణ
× చ్ఛమే॥ దద్యాత్॥ అథ విశేషో నిర్ణయసింధౌజ్ఞేయః॥

ఇతి తిథ్యాది శాంతిప్రయోగ స్సమాప్తః.

హోమామప్రయోగము.

శ్రీగోవింద × పూర్వోక్త × పుణ్యతిథౌ × గోత్రస్య × స్య
ప్రేతస్య జన్మాభ్యాసాది ఏతత్తేణ పర్యంతం జ్ఞానాజ్ఞాన కామాకామ
భుక్తాభుక్త పీతాపీత జ్ఞాతాజ్ఞాతాది సకలదోషనిర్మలకార్యం ఇంద్రాదిహో
మాచరిష్యేనమః॥ ఆచార్యనుజ్ఞయా లోకీకాగ్నిం సంస్థాప్య తిథ్యానం॥

శ్లో॥ సప్తజహ్వోద్విశ్వశీర్షశ్చ మేషాయాశ్చ సప్తధైవచ | శక్తిద్వయసమేతశ్చ
విశ్వమూర్తిస్తుతాశినః॥ త్రయస్త్రింశతోఽటిదేవాస్త్యన్యథేతృప్తిమా
గతాః | పార్థివాంమననావందే షీప్రంమేసప్రసాదయ॥

అలంకృత్య॥ ఇంద్రాయనమః - అగ్నయేనమః - యమాయన
మః - నిర్ఋతయేనమః - వరుణాయనమః - నాయవేనమః - కుబేరా
యనమః - ఈశానాయనమః - అథపరిసరణాది ఆచార్యఃకుర్యాత్॥ త
తోఽతూర్ణిం ప్రాగాదిపరిషిచ్య॥ (అత్ర చతుష్పాతప్రయోగః)

శ్లో॥ ఇంద్రాదిదేవాహ్వయిత్వా విశ్వేదేవామరుగ్ధరాః॥

తేన క్వేతృప్తిమాయాంతు జహోమ్యద్యయగేప్సితమ్॥

ఇంద్రాదిదేవతాయనమః॥ ఇతి జహూయాత్॥ అగ్నయేనమః -
ఇంద్రాయనమః - అగ్నయేనమః - యమాయనమః - నిర్ఋతయేనమః -
వరుణాయనమః - నాయవేనమః - కుబేరాయనమః - ఈశానాయనమః -
అథాచ్యుతాది హోమముర్యాత్॥ అచ్యుతాయనమః - అనంతాయ
నమః - గోవిందాయనమః - ప్రాగాదితూర్ణిం పరిషిచ్య॥ అగ్నిప్రార్థనమ్

శ్లో॥ నమస్తేవీతిహోత్రాయ నమస్తేవిష్ణురూపితే॥

నమస్తేసర్వభోక్తేచ అగ్నిహోత్రాయతేనమః॥

అనేన ఇంద్రాదిహోమేన భగవాన్ సర్వా × పరమేశ్వరార్పణ
మస్తు॥

తండులహోమము.

ఆచమ్య... ఏవంగుణ... ధర్మ తండులహోమం కరిష్యామి॥ తతః
ధ్యానం॥ సప్తజహ్వో + సప్రసాదయ॥ పార్జ్యుభాక్షేమమాభిముఖో
భవ - సుముఖోభవ - సుప్రసన్నోభవ - వరదోభవ - జలంసప్రోక్ష్య
పార్గాదిభూమాసంమృజ్య॥ అలంకృత్య॥ అగ్నయేనమః + + నమః॥
పూర్వపరిషేచనంనమః + ఉత్తరపరిషేచనంనమః॥ తండులంగృహీత్వా॥
క్వాభాగాకృత్వా॥ వీతిహోత్రాయనమః॥ విధాతేనమః (ఇతిరాత్రౌ)
మాత్రాండరాయనమః - విధాతేనమః॥ ఇతిప్రీతఃకాలేహోమంకుర్యా
త్॥ అనేనతండులహోమేనభగవా + + ఏతత్ఫలం శ్రీపరమేశ్వరార్పణ
మస్తు॥ ఇతితండులహోమ స్సమాప్తః॥

శ్రీ గోవింద × × ఏవంగుణ × తిథౌ (అపసవ్యం) అస్మత్ప్రతిః
× గోత్రస్య × × × స్య ప్రేతస్య బౌద్ధవైహిక కర్మకరిష్యే (నమః)

(ఇతిసంకల్ప్య) అస్మత్ మాతః గోత్రాయాః దాయ్యాః ప్రేతా
యా బౌద్ధవైహిక కర్మకరిష్యేనమః॥ (ఇతిస్త్రియః)

అగ్నో ఓదనంపక్వా } శ్రోత్తకుండలో నగ్నియందు బియ్యమువండి
అభిఘాత్యః } ఆయన్నమును నేతితో నభిఘటించి

తతో వాహకానాం } అటుతర్వాత మోసెడి వారలకు వస్త్రము
వస్త్రాణి దద్యాత్ } నీయవలయును

ప్రేతస్య కేశశ్మశ్చుక్చోమస } ప్రేతకుఁ దలవెట్టుకలు గడ్డము
ఖానివాపయిత్వా॥ ఆచారోన } మొదలగు వానిని వపనముఁ జేయింప
విద్యతే॥ } వలయును ఈయాచారములేదు.

న్నాపయిత్వా గోపీచంద } ప్రేతనున్నానముఁ జేయించి గోపీచం
నాదిభిరలంకృత్య॥ } దనము మొదలగువానిచేత నలంకరించు.

ప్రేతశయనే ప్రేతనిధాయ॥ } ప్రేతను పాడెమోదనుంచి.

ప్రేతస్యశిరఃప్రభృతిపాద } ప్రేతయొక్క శిరస్సు మొదలు పా
పర్యంతం శ్వేతవస్త్రం ప్ర } దముల పర్యంతం తెల్లని వస్త్రమును
చ్ఛాద్య॥ } గప్పి,

కర్తాదీతౌ వస్త్రాణి ధార } కర్తాదీతౌ వస్త్రములు గట్టికొని.
యేత్॥ }

వాసో ధారణం కృత్వా } వాసస్సును ధరించి యాచమనముఁ
ఆచమ్య॥ } జేసి.

నారాయణాది స్మరణం } నారాయణ-గోవింద వాసుదేవశ్రీకృ
కార్యం॥ }ష్ణలనినామోచ్చారణముఁ జేయవలెను.

శ్మశాన మార్గస్య చతు } శ్మశానమార్గదూరముయొక్క నాలు
ఘాంశింగత్వా॥ } గవ భాగము అనఁగా పాతిదగ్గరకు వెళ్ళి.

త్రిప్రదక్షిణః

} ప్రేతనుంచు స్థలమునందు మూడు
మాటులు దక్షిణముజల్లి.

తత్రప్రేతం దక్షిణం శిరసం
నిధాయ॥

} ఉదకముజల్లిన స్థలముమీద ప్రేత
తనుదక్షిణపు శిరస్సుగానుంచి.

తత్రకాకపాదవల్లిఖ్య

} (కర్త) అచ్చట కాకివలె మూడు
గీతలుగీచి.

తత్రదర్శనాస్తీర్య

} అచ్చట దర్శనముజరిచి.

తిలోదకందత్వా

} తిలోదకమును విడిచి.

పథినాసిభ్యో భూతేభ్యః
ఇమంబలిందదామి॥

} ఆ పరిచిన దర్శనమీద కొంచెము
న్నము నుంచవలయును.

పిండోపరి తిలోదకం ద
దామినమః॥

} ఆపిండములమీదఁ దిలులునుదకము
ను విడువవలయును.

యథాశక్తిదక్షిణందత్వా

} తనశక్తికొలది దక్షిణను సమర్పించి.

గోవింద నామోచ్చార
ణం కార్యం॥

} గోవింద గోవింద అని స్మరించవలెను

త్రిప్రదక్షిణం కుర్యాత్

} మూడుమాటులు ప్రదక్షిణజేయవలెను.

దక్షిణకే శాన్విప్రస్యతి
కేచిత్ నకుర్వంతి॥

} (కర్త) కుడివైపు కేశములవిడదీసి
దుయాచారము కొండలు చేయుటలేదు.

అథపునఃప్రేతమావహతే॥

} అటుతర్వాత తిగ్గి నాహకులు ప్రేత
నెత్తికొని.

ద్వితీయ మధ్వనోగత్వా

} శ్మశాన దూరముయొక్క రెండవ
భాగముదగ్గరకువెళ్లి.

ప్రేతనిధాయాపూర్వప్ర
కారణత్రిప్రదక్షిణ పర్యం

} ప్రేతనుంచి పూర్వమువలె నన్నిటిని
జేసి మూడు మాటులు ప్రదక్షిణము

తత్రప్రయోగం కుర్యాత్

} జేయవలయును.

ద్వితీయ మధ్వనోగత్వా

} శ్మశాన దూరముయొక్క మూడవ
భాగము దగ్గరకువెళ్లి.

తత్ర కాక పాదవల్లిఖ్యః } అచ్చట కాకివలె మూడుగీతలనుగీచి
పూర్వప్రకారేణ పిండార్థః ద } పూర్వమువలె నన్నిటిని జేయవలయును.
ద్యాత్ ।

అప్రదక్షిణం త్రివారం } పిమ్మట అప్రదక్షిణముగా మూడు
కుర్యాత్ ॥ } మాటులు ప్రేతచుట్టూ తిరుగవలయును.

ఓదనస్థాలీం భింద్యాత్ ॥ } మూడవ భాగమునందు బలియివ్వడ
ము కాగానే అన్నపు కుండను బద్దలు
గా గొట్టవలయును.

దహన ప్రయోగము.

దహనదేశం గత్వా సం } శ్మశానమునకు వెళ్లి అచ్చట నుదక
పోక్ష్యః । } మునుజల్లి.

దహనదేశే ప్రేతనిధాయ । దహనదేశమందు ప్రేతనుంచి.

కాష్ఠైః చితింకృత్వా । కట్టలచేతఁ చితిఁ బెట్టి.

తిలాన్వికీర్యః । తిలలుజల్లి.

తత్ర చిత్ ప్రేతం దక్షిణ } తిలలుజల్లిన ప్రదేశంబు కట్టలమీఁ
శిరసనిధాయః । } దదక్షిణశిరస్సుగా ప్రేతనుబరుండఁబెట్టి.

ప్రేత శయనం విసస్య । ప్రేతను బరుండపెట్టినపాడెనుపారవేసి

అగ్నిం ప్రజ్వాల్యః । అగ్నిని చక్కగా జ్వాలచేసి

అహతం వాసః శ్మశానేప } శవముమీదిఁ వస్త్రమునుదీసి శ్మశాన
రిత్యజ్యః । } ములోఁబడవేసి

చిత్ సుగంధద్రవ్యాది ని } చితియందు మంచివాసనగల వస్తువులు
క్షిప్యః । } మొదలగునవి నుంచవలయును

అగ్నినిక్షేపణ మాచరిష్యే । అని మనసాస్మరించి

శ్లో॥ మృత్యుకాలవశం ప్రాప్య నరంపంచ } ఈమంత్రముతో అగ్ని

త్వ మాగతంధర్మాధర్మ సమాయుక్తం లోభ } హేమాత్రమును ప్రేత

మోహ సమావృతం దహేయం సర్వగాత్రా } యొక్క శిరస్సు యందుం

ణివిశేల్లోకాన గచ్ఛతు ॥ అగ్నిం నిక్షిప్తే ॥ } చవలయును.

గోవిందనారాయణేతి కేచి } కొందఱు- గోవింద- నారాయణాత్మా
త్కుర్వంతి॥ } ది నామములచేత అగ్నిని ఉంచుదురు॥
దేశాచారములప్రకారము జర్పవలెను॥

శ్లో॥ యమాయధర్మరా } యమాయ నమః- ధర్మరాజాయనమః॥
జాయ । మృత్యు వేషాం } మృత్యు వేనమః - అంతకాయనమః- వైవస్వ
తకాయచ । వైవస్వతా } తాయనమః - కాలాయనమః - సర్వభూత
యకాలాయ । సర్వభూత } తాయనమః॥ ౧ ॥ ఔదుంబరాయనమః
క్షయాయచ ॥ ౧ ॥ శ్లో॥ } దధ్నాయ. నీలాయ. పరమేష్ఠినే. వృకోద
ఔదుంబరాయ దధ్నాయ } రాయ- చిత్రాయ- చిత్రాగుప్తాయ నమః॥
నీలాయ పరమేష్ఠినే । వృ } అని మరణదినమందు. తిథిచార సత్కర్తము
కోదరాయ చిత్రాయచిత్ర } మొదలగు దోషములు సంభవించినప్పుడు
గుప్తాయ వైక్రమాత్॥ ఇతి } మాత్రం కొన్ని దేశముల యందుపురోహి
హోమం కే చిత్కుర్వంతి॥ } తులు ఈ హోమముజర్పించుచున్నారు.

ప్రాచీనశిష్టాచారానుసా } ప్రాచీన శిష్టాచారముల ననుసరించి
రేణ తత్రతత్ర విశేషనిర్ణయా } ప్రయోగములు జరుగ వలసి యుండు
దికంజ్ఞేయమ్॥ } ను॥

యథాశక్తి సువర్ణంవా - } తనశక్తికొలది - సువర్ణముగాని - రా
తామ్రంవా తద భావే ఆజ్యం } గిగాని - అభావమందు ఆజ్యముగానిపే
వాప్రేత ముఖేనిక్షిపేత్॥ } తముఖమందు ఉంచవలయును॥

క్వచిద్దేశేషు అస్మిన్ సమ } కొన్ని దేశములయందు ఈసమయం
యే మనో శాక్తాయని } బునమనోవాక్తాయ ఋణదోషనిహా
ర్హరణార్థ మితి కించద్వివ్యం } రణార్థమని కొంతద్రవ్యమును ప్రేతయొ
ప్రేతచితి సమీపేనిక్షిపంతి॥ } క్క-కాష్ఠమందుఉంచుదురు-అనగా-ప్రే
ఈదృగ్విధానేన ప్రేతస్య సు } తసంకల్పించిన ఋణవిముక్తికొలతు కొం
గుణపుణ్య లోకావాప్తిర్భవి } దరుచేయుదురు. ఈపనిచేయడమువల్లప్రే
ష్యతి } తకుసుగుణము - పుణ్యలోకప్రాప్తియును
సంభవించును.

తతో జలకుంభంసవ్యభు జేనిధాయ॥
శ్లో॥ జలధారామవిచ్చిన్నాం సించేత్
తాఁ ప్రదక్షిణం । స్కంధాసక్తకుం
భేన పాదతః పరితశ్చితే॥

(చిద్రేణ) పృథ్వీజలంసావయన్
తిః అపసవ్యేనచితిం పరిత్యపరితో ౭
ప్రేక్ష్యప్రేతస్య శిరఃప్రదేశేకుంభంపృ
థ్వతోవిభజ్య॥

అటుపిమ్మటనీటితోనింపఁబడిన
కుండను దనయెడమ భుజము
మీఁద బెట్టుకొని అకుండకురం
భముఁజేసిదానిగుండకర్తవెను
కత్తుధారగానీటినికార్చుచుచి
తికిజూట్టు అపసవ్యముచేత ప్రద
క్షిణముగా మూఁడుపూటలు
తిఱిగితిఱిగిజూడక ప్రేతయొక్క
శిరస్సుదగ్గర నాకుండనువెనుక
తట్టుగాబగులఁ గొట్టవలయును.

చితిమపశ్యత్ వాసాప
వీతినోభూత్వా॥

సూర్యావగోకనం కుర్యా
త్॥ సూర్యాయనమః ॥
దవానానంతరం సర్వేషా
తయస్సత్వా

కర్త చితినింజూడికుండ వాసస్సును స
వ్యముగ వేసికొని
సూర్యనారాయణమూర్తినిజూడవలయు
ను. పిమ్మట నమస్కారముచేయవలెను.
దవానము జేసినపిమ్మట జ్ఞాతులందఱును
న్నానముఁజేయవలయును.

కర్తవ్యపనము.

శ్రీగోవింద + తిథౌపితుః + గోత్ర
స్య + ప్రేతస్య ప్రథమేహని బర్ధ్వదై
హిక కర్మాగ మరుసమస్త పాపక్ష
యాథాంసపనం (ఉపవీతి) కరిష్యే (స.
మః॥)

పుత్రులలోఁ గడపటి వాఁడు
ముందుగలుగునట్లు వరుసక్రమ
ముగ జ్యేష్ఠునివఱకు ఔరముఁ
జేయించుకొనవలెను. శిరస్సు
మాత్రము.

పవనాధికారయోగ్యతాసిద్ధ్యథాం కృచ్ఛ్చిత్రయాణ్య చరిష్యే
నమః॥ స్వర్ణాధాన్యాజ్య కృచ్ఛ్చిత్రయప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తిహి
రణ్యం + నమః॥ (దద్యాత్) మేరుమందరతుల్యాని పాపానిసుబహూ
నిచ । కేశానాశ్రిత్యతిష్ఠంతిత్సాత్మే శాన్వహమ్యహమ్॥ ఇతికనిష్ఠపూ
ర్వాఃకంతాదుపరివాపయేయుః॥

ఇతి కర్తవ్యపనము.

శిలాప్రతిష్ఠాపనము.

అత్రోక్తేతశిలామాదాయః॥ శిలాంస్నాపయిత్వా॥ దర్శేణ సంవే
ప్త్య॥ అపామం తేశుచాదేశేవటం ఖాత్వా॥ తస్మిన్ దక్షిణాగ్రా దర్భా
నాస్తీర్య॥ తిలాన్వీర్య॥ తస్మిన్నవతేశిలాం స్థాపయిత్వా ఆచమ్య॥ ప
విత్రంధారయేత్॥ శ్రీగోవిందగోవింద + పుణ్యతిథౌ (ప్రా...తీ) పితుః +
గోత్రస్య + ...స్య ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ప్రథమేహని కర్తవ్య
ప్రేతత్వప్ర్యర్థం శిలాస్నాన - మృత్స్నాన - వాసోదక - తిరోదక - పిం
డప్రదానార్థం శిలాస్థాపనమాచరిష్యే॥ నమః॥ శ్లో॥ సమస్త సంపత్స
మవాప్తి + పదం (ప్రా...తీ) పితుః + కర్తవ్యే ప్రేతత్వప్ర్యర్థం శిలాస్నా
న + అధికారసంపద స్వీతిభవంతో భృవంతు॥ అధికారసంపదస్తు॥ పూ
ర్వోక్తవంశుణ + తిథౌపితుః + గోత్రస్య + + శిలాప్రతిష్ఠాపన
కాలే స్వర్ణధాన్యజ్యక్ష్మచ్ఛాన్యాచరిష్యే॥ శ్లో॥ స్వర్ణంపవిత్ర + మేధ
న్యంకరోషి + మే॥ కామధేనో + మే॥ కృచ్ఛత్రయంకృత్వా॥ అభావే
యథాశక్తి హిరణ్యంవాదద్యాత్॥

శ్లో॥ ఆయాహిప్రేతగంభీరైః । పూర్వైస్సామ్య పథోత్తమైః ।
ప్రజామస్తృభ్యమాయచ్చ రయిం దీర్ఘాయురేవచ॥ పితరం + గోత్రం +
... ప్రేతం అన్యం శిలాయామావాహనం నమః॥ (ఇత్యావాహ్య) అ
థాభ్యంజనందత్వా॥ తిలచూర్ణస్నానం కారయిత్వా॥

శుక్లపక్షే.

కేశవ - నారాయణ - మాధవ -
గోవింద - విష్ణో - మధుసూదన - త్రి
విక్రమ - వామన - శ్రీధర - హృషీ
కేశ - వద్భనాథ - దామోదర.

కృష్ణపక్షే.

సంకర్షణ - వాసుదేవ - ప్రద్యుమ్న -
అనిరుద్ధ - పురుషోత్తమ - అధోక్ష
జ - నారసింహ - అచ్యుత - జనార్ద
న - ఉపేంద్ర - మోరే - శ్రీకృష్ణ.

త్రివారం శిలాం స్నాపయేత్॥ పితుః + గోత్రస్య.....స్య
ప్రేతస్య ప్రేతత్వప్ర్యర్థం శిలాప్రతిష్ఠాపనకాలే గోదానంకరిష్యే॥ నమః॥
శ్లో॥ గవామంగేషు + ప్రయచ్ఛమే॥ ఇతి గోదానంకుర్యాత్॥ గోభూ

శిలహిరణ్యజ్వ వాసోధాన్యగుడానిచ । తౌప్యంలవణమిత్యహుర్దశే దా
నాః ప్రక్షీర్తితాః॥ ఇతి దశదానానికృత్వా॥ ఇతి శిలాప్రతిష్ఠాపనంసమా
ప్తమ్॥

నిత్యకర్మ ప్రయోగము.

శ్రీగోవింద + పూర్వోక్త ఏవంగుణ + పుణ్యతిథౌ-పితుః + గోత్ర
స్య + ...ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య + కర్తవ్య దహన జనితతాపతృ
ష్ణాత్సుమపశమనార్థం ప్రేతత్వప్రస్థగ్గంశిలాన్నాన మృత్తికాన్నానవాసో
దక తిలోదక పిండప్రదానానికరిష్యేనమః॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ కాలేఅనుజ్ఞా
ర్థంయథాశక్తిసంభవత్ప్రియశ్చిత్తమాచరిష్యే॥ నమః॥ శ్లో॥ సమస్తసంప
త్సమ + పదం॥(ఇతిప్రదక్షిణంకృత్వా)(పా)...తీ॥పితుః + ప్రేతస్యమర
ణదినాదారభ్య + కర్తవ్యదహనజనితతాపకృష్ణాత్సుమపశమనార్థంప్రేత
త్వప్రస్థగ్గంశిలాన్నాన మృత్తికాన్నానవాసోదకతిలోదక పిండప్రదానాని
కర్తుం అధికార సంపదస్త్రివిధవంతోబ్రువంతు॥అధికారసంపదస్తు॥ అథ
శిలాం స్నాపయిత్వా ॥ కేవ + దామోదర ॥ ఇతిశుక్ల పక్షేత్రివారం
శిలాంస్నాపయేత్ ॥

సంకర్షణ + శ్రీకృష్ణ॥ ఇతికృష్ణపక్షే శిలాంత్రివారం స్నాపయే
త్ ॥ శ్రీగోవిందగోవింద + ఏవంగుణ + పుణ్యతిథౌ(పా...తీ) పితుః +
గోత్రస్య + + + స్యప్రేతస్య దహనజనిత తాపోపశమనార్థం మరణ
దినాదారభ్య + కర్తవ్యమృత్తికా స్నానానికరిష్యేనమః॥

(ప్రాచీనావీతీ) తద్వటేమృదంగృహీత్వా॥ ఆదిత్యాయ మృత్తి
కాందర్భయిత్వా॥ శ్లో॥ మృత్తికేబ్రహ్మరూపేత్వం॥ మృత్తికేవిష్ణురూపిణి॥
సుకృతందుష్కృతంచైవ । మాంప్రాపయపరాంగతిమ్॥ ఇతి మస్తకాది
పాదపర్యంతంమృల్లేపనంకృత్వా॥అథస్నాత్వా॥ జలంగృహీత్వా ఆగత్య
అస్యాంశిలాయాం॥ పితే + గోత్రాయ + ...య ప్రేతాయమరణదినా
దారభ్య + కర్తవ్యదహనజనిత తాపోపశమనార్థంప్రేతత్వప్రస్థగ్గమేత
స్మృత్తికాన్నానందదామి॥ఏవంత్రిః ఇతిమృత్తికాన్నానానికుర్యాత్॥ ధా
రాదత్తం॥ పూర్వోక్త ఏవంగుణ + పుణ్యతిథౌపితరం + గోత్రం + ...

ప్రేతముద్దిశ్యమయాకృతైః మరణ దినాదారభ్య + కర్తవ్య మృత్రికా
సానైః పితృః + గోత్రస్య + ... ప్రేతస్య దహనజనితతాపోప శమన
మస్త్వితిభవంతోబ్రువంతు || తిలోదకంత్యజేత్ || దహనజనితతాపోపశ
మనమస్తు||

వాసోదక దానము.

దక్షిణాభిముఖైః శ్రీగోవింద + ఏవంగుణ + తిథౌ (ప్రా + తీ)
పితృః + గోత్రస్య + ...స్య ప్రేతస్య ప్రేతత్వప్రస్థం మరణ దినాదా
రభ్య + కర్తవ్య దహనజనితపిపాసా శమనార్థం వాసోదకదానం (స
వ్యం) కరిష్యేనమః|| — మాతృః + గోత్రాయాః + దాయ్యాః ప్రేతా
యాః ఇతి స్త్రీయః||

(ప్రా...తీ) పిత్రే + గోత్రాయ + ...ప్రేతాయ మరణదినాదా
రభ్య + కర్తవ్య దహనజనిత పిపాసా శమనార్థమేతద్వాసోదకందదామి||
ఏవంత్రిః|| (ఇతిశిలాయాంవస్త్రానిష్పీడయేయః) ధారాదత్తం|| పితరం +
గోత్రం + ...ప్రేతముద్దిశ్య మయాకృతైః మరణ దినాదారభ్య + క
ర్తవ్యదహన జనిత పిపాసా శమనార్థం వాసోదకప్రదానైః పితృః + గోత్ర
స్య + ...స్య ప్రేతస్య దహనజనిత + బ్రువంతు|| (ఇతితిలోదకంత్యజేత్)
దహనజనిత పిపాసా శమనమస్తు||

తిలోదక దానము.

పూర్వోక్త ఏవంగుణ + పుణ్యతిథౌ (ప్రా...తీ) పితృః + గోత్ర
స్య + ...స్య ప్రేతస్య ప్రేతత్వప్రస్థం మరణ దినాదారభ్య + కర్త
వ్య దహనజనితత్వప్రసాదశమనార్థం తిలోదక దానం కరిష్యే|| నమః|| ప్రాచీ
నాపితృతలై స్సహోదకమంజలినాగృహీత్వా సవ్యం జాన్వా చ్యవితే +
గోత్రాయ + ...య ప్రేతాయ మరణ దినాదారభ్య + కర్తవ్యదహ
నజనిత తృప్తాపశమనార్థ మేతత్తిలోదకందదామి|| ఇతితిలోదకాంజలి
దద్యుః|| తిలోదకనిర్ణయముల ప్రకారం పూర్వోహతులు జర్పించలేని
నది .. ధారాదత్తం|| పూర్వోక్త + పితరం + గోత్రం + ... ప్రేతముద్ది
శ్యత్వయాకృతైః మరణది...హనికర్తవ్య దహనజనితత్వప్రసాదశమనార్థం

తిలోదకప్రదానైః పితృః...గోత్రస్య ... స్వ పేతస్య దహన జనిత తృష్ణోపశమన...బ్రువంతు॥ (తిలోదకంత్యజేత్) జహనజనిత తృష్ణోపశమనమస్తు॥

పిండప్రదానము.

ముద్గసహితతలాత్తండులా నూతన భాండేపక్వాభిఘార్య॥ శ్రీగోవిందగోవింద...ఏవంగుణ...పుణ్యతిథౌ(ప్రా...తీ)పితృః...గోత్రస్య ...ప్రేతస్య మరణాదినాదారభ్య...హని అతిపన్నప్రథమేహని... హనికర్తవ్య దహనజనిత ప్రేతక్షుదుపశమనార్థం పిండప్రదానాని (సవ్యం)కరిష్యేనమః॥ (ప్రా...తీ) గోమయేనోదకేనోపలిప్య॥ తత్రదర్శనాస్తీర్వ-దర్శోపరివత త్తిలోదకందదామి॥ ౧౩॥ యజమానస్యప్రేతే... గోత్రాయప్రేతాయ మరణాదినా...హనికర్తవ్య దహనజనిత క్షుదుపశమనార్థమేతం పిండందదామి॥ (గతించినదినములకుకూడా పిండప్రదానము చేయించనలెను॥) పిండోపరివత త్తిలోదకందదామి॥ ౧౩॥ ఇతితిలోదకానిదత్వా॥ అంజనాభ్యంజనందదామి॥ భోగనిష్పత్వస్థంతాంబూలాదత్వా॥ యథాశక్తిదక్షిణాందత్వా॥ అత్ర ఉదకపాత్రనిధాయ॥ అద్యపూర్వోక్త ఏవంగుణ...తిథౌ(ప్రా...తీ) పితరం...గోత్రం.....ప్రేతముద్దిశ్యత్వయాకృతైః మరణాదినాదారభ్య...హని అతిపన్నప్రథమేహని ... హనికర్తవ్య దహనజనిత ప్రేతక్షుదుపశమన మస్త్వీతి భవంతో బ్రువంతు॥ దహనజనిత ప్రేతక్షుదుపశమనమస్తు॥

శిలానైవేద్యము.

ప్రాత్య-పరిషిచ్య-అమృతమస్తు॥ పేతరూపశిలా దేవతాయైనమః నైవేద్యం సమర్పయామి॥ ప్రాణాయనమః ... సమానాయనమః॥ పేత్ర అత్రస్నాహి - అత్రపిబ - అత్రఉపభుంక్తు॥

వాయస పిండము.

పితః ... గోత్ర ... ప్రేత - ఇమంపిండం వాయసగృధ్రజలచరముఖేన పేత్రఉపభుంక్తు॥ శ్లో॥ నారాయణనమస్తేస్తు॥ శంఖచక్రగదాధర । అక్షయ్యం పిండదానేన ప్రేతత్పత్తిరోభవ (ఇతిపిండంవాయ

సేభ్యోదద్యాత్) కాకాద్యభావేడదకేషీపేత్ (కర్తా)న్నాత్వాగృహం
ప్రవిశ్య|| దీపదర్శనం కుర్యాత్ మృతస్థలే షీరాది పాత్రద్వయే-అత్ర
న్నాహీత్యుదకం - అత్రపిబేతి షీరం నిషీపేత్||

అత్రసంకల్పవిశేషః.

ప్రథమదినే మూర్ధాక్షిదం తావయవ సంభూత్యైదేహక సిద్ధ్యర్థం||

౨—ది|| చక్షుశ్శ్రోత్ర నాసాముఖావయవ నిష్పత్త్యర్థం||

౩—ది|| కరాంసభుజవత్సో నిష్పత్త్యర్థం||

౪—ది|| నాభిలింగగుద నిష్పత్త్యర్థం||

౫—ది|| జానుజంఘపాదావయవ సిద్ధ్యర్థం||

౬—ది|| సర్వమర్మావయవ నిష్పత్త్యర్థం||

౭—ది|| నుజ్జమేదోమాంసన్నాయునాడీహపావయవసిద్ధ్యర్థం||

౮—ది|| దంతలోమనఖావయవ సిద్ధ్యర్థం||

౯—ది|| వీర్యావయవ సిద్ధ్యర్థం||

౧౦—ది|| దేహపూర్ణతాత్మప్రతాక్షుద్విపర్యయ సిద్ధ్యర్థం||

తతిమ్నాద్దినములకు దేహపూర్ణత్వ సిద్ధ్యర్థమనే పిండప్రదాన
సంకల్పమునుజెప్పవలెను. కొందఱు 'ప్రేతక్షుదుపశమనార్థం అనిసంక
ల్పమునుచెప్పుచున్నారు. దేశాచారములననుసరించిఆచార్యుడు ప్రయో
గము జర్పించవలెను. ఇతి నిత్యకర్మ ప్రయోగస్సమాప్తః||

సంచయన ప్రయోగము.

దహనదినమునందుగాని లేక రెండవదినమునందుగాని అటుగాక
పంచాంగశుద్ధిగల బేసిదినమునగాని సంచయనము చేయఁగినది.

ఆజ్యము-షీరము-దధి-తీలలు మొదలగు కావలసిన పదార్థము
లన్నిటిని వెంటబెట్టుకొని శ్మశానమునకుఁజొయి పరిశుద్ధప్రదేశమునం
దుంచి (కర్త) కట్టకొనియున్న వస్త్రములలో న్నానముఁజేసి సంచయ
నము ప్రారంభింపవలయును.

త త్ప్రి యో గః.

బ్రాహ్మణైరనుజ్ఞితః॥ పవిత్రంవాసశ్చశృత్వా॥శ్రీగోవింద...పూ
ర్వోక్త ఏవంగుణ ... తిథౌ పితుః ... గోత్రస్య ... ప్రేతస్య మరణ
దినాదారభ్య...హనికర్తవ్య అస్థిసంచయనకాలే శవాగ్ని నష్టేసతి
తద్దోషపరిహారార్థం శ్వానకుక్కుటగార్దభ జంబూక చండాలస్పర
దోషాదిపరిహారార్థం యథోక్త ప్రాయశ్చిత్తమాచరిష్యేనమః॥(ఇతిసంక
ల్ప) పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా॥ శ్లో॥ సమస్తసం...పదం॥ పితుః...గో
త్రస్య.....ప్రేతస్యమరణ దినాదారభ్య...హనికర్తవ్య అస్థిసంచ
యనకాలేశవాగ్ని నష్టేసతి తద్దోషపరిహారార్థం యథోక్తప్రాయశ్చి
త్తంకర్తుంఅధికారసంపద స్త్వితిభవంతోబుద్ధివంతు॥కర్తుంఅధికార...దస్తు॥

పూర్వోక్త ఏవంగుణ ... తిథౌ పితుః ... గోత్రస్య... ప్రేతస్య
మరణదినా...హనికర్తవ్య శ్వానకుక్కుటగార్దభ జంబూక చండాలస్ప
రదోషపరిహారార్థం స్వగృహాన్యజ్య కృచ్ఛాగ్నిచరిష్యే॥ శ్లో॥ స్వ
ర్ణంపవిత్ర...ప్రయచ్ఛమే॥ ధన్యంశిరోః దాతార...చ్ఛమే॥ కామధేనో
స్సము...చ్ఛమే॥ హిరణ్యగర్భ...చ్ఛమే॥ ఇదం కృచ్ఛత్రయ ప్రత్యా
మ్నాయ యథాశక్త హిరణ్య శ్రీమహావిష్ణుప్రీతిం కామయమానః
...సమమ॥ ఇతిహిరణ్యం దద్యాత్॥

అధ్యః భస్మపోక్షణమ్.

అధ్యఃప్రోక్ష్యామిశుచయేదేవాశన్నఃప్రయచ్ఛత॥ పవిత్రంకురు
తాత్యభం సర్వాణి ప్రీతచేతసః॥ అయోధ్యా మధురామాయా కాశీ
కాంచీ హ్యవంతికా । పురీద్వారా వతీచైవస పైతా మోక్షదాయకాః॥
అహంకాశీం గమిష్యామిత్రైవ నివసామ్యహం । ఇతిబ్రువాణస్సత
తం కాశీవాస ఫలం లభేత్॥ ఇతి భస్మాద్భిరహోక్ష్య॥

శవాగ్నినష్ట ప్రాయశ్చిత్తహోమము.

శ్రీగోవిందగోవింద పూర్వోక్త + తిథౌ పితుః + గోత్రస్య +
...స్య ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య + హనికర్తవ్యం శవాగ్ని నష్టప్రాయ
శ్చిత్తహోమంకరిష్యేనమః॥అథతాకాగ్నిప్రతిష్ఠాప్య॥ అథధాన్యం

శ్లో॥ ఏహ్యగ్నే ఇహాహోకేచ । ఇంద్రదిక్పాలసంస్థితాః । జ్వలితం
సప్తజహ్వనాం । త్వచోవర్ణం హుతాశనం॥ అలంకృత్య॥ ఇంద్రదాయన
మః - అగ్నయేనమః - యమాయనమః - నిర్ఘ్నుతుయేనమః - పరుణా
యనమః - వాయవేనమః - కుశేరాయనమః - ఈశానాయనమః॥ అథ
పరిస్తరణాది ఆచార్యః కుర్యాత్॥ ఏకదర్శేణకార్యం॥ కర్తాత్మాక్షీం ప
రిషిచ్య॥ తదగ్నిం ప్రజ్వాల్య॥ దర్వావ్యమాజ్యమాదాయ॥ ఇంద్రాదిహో
మంకుర్యాత్॥ ఇంద్రదాయనమః + ఈశానాయనమః॥ (ఇతిహుత్వా) అథ
కేశవాదిహోమంకుర్యాత్॥ కేశవాయనమః + శ్రీకృష్ణాయనమః॥ [ఇతి
హుత్వా] శ్లో॥ యమాయధర్మరాజాయ మృత్యవేచాంతకాయచ॥ వై
నస్యతాయ కాలాయ చిత్రగుప్తాయ తేనమః॥ (ఇతిహుత్వా) అథ పరి
షేచనం కుర్యాత్॥ ఏతత్కర్మసాధుణ్యార్థం కృచ్ఛత్రయాణిదద్యాత్॥
హిరణ్యగర్భ + చ్చమే॥... ఇదంకృచ్ఛత్రయప్రత్యామ్నాయ యథాశ
క్తిహిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥ ఇతిహిరణ్యం బ్రాహ్మణా
యదద్యాత్॥

కర్తాత్మాక్ష్యా॥ పవిత్రంధృత్వా॥ శ్రీగోవిందగోవింద + ఏవంగుణ +
తిథౌపితుః + గోత్రస్య + ... ప్రేతస్య మరణాదినాదారభ్య + హనిలస్థి
సంచయనంకరిష్యేనమః॥ అస్థిసంచయనయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం స్వర్గధాన్యా
జ్యకృచ్ఛాన్యాచరిష్యే॥ శ్లో॥ స్వర్గంపవిత్రమమలం + చ్చమే॥ శ్లో॥ ధన్యం
కరోషిదాతార + చ్చమే॥ శ్లో॥ కామధేనోస్సముద్భూతం + చ్చమే॥ శ్లో॥
హిరణ్యగర్భగర్భస్థం + చ్చమే॥ ఇదంకృచ్ఛత్రయ ప్రత్యామ్నాయ య
థాశక్తిహిరణ్యం + నమమ॥ అథకుంభోదకమాదాయ అత్ర క్షీరంనిసీయ
అస్థిప్రోక్షణం॥ త్రిః॥ అయోధ్యామధురామాయాకాశీ కాంచీహ్యవంతికా
పురీద్వారావతీవై వ సప్తైతామోక్షదాయకాః । అహంకాశీం గమిష్యా
మిత్రైవనివసామ్యహం । ఇతిబ్రువాణస్సతతం కాశీనాసఫలంభభేత్॥
శ్లో॥ సర్వతీర్థసముద్భూతాః । సావనాః సావహరిణాః॥ ఆపశ్శరీరస్సంశుద్ధిం
కుర్వంతుద్విజసన్నిధౌ॥ ఇతి అస్థిప్రోక్షణంకృత్వా॥ సంకల్ప్యపూర్వోక్త
ఏవంగుణ + తిథౌపితుః + గోత్రస్య + ... ప్రేతస్య మరణాదినాదారభ్య
+ హనిలస్థిసంచయన హోమంకరిష్యేనమః॥ దహనదేశేలగ్నిం ప్రతిష్ఠా

హస్తాభ్యాంబాహుభ్యాంవాలస్థీ
న్యాదాయ నిశ్శబ్దం కుంభ
నిధాయ!

భుజములనుండియు చేతులనుండియు
నెమొకలను నేరి చప్పుడు లేకుండా
కుండలో నుంచవలయును.

పార్వాభ్యాం అస్థి...నిధాయ॥ } ప్రక్కల నెముకలనునేరి చప్పుడులే
కుండఁ గుండలోనుంచి
పద్మాభ్యాం అస్థి న్యాదాయ...ని } పాదముల నెముకలనేరి చప్పుడు లే
ధాయ॥ } కుండఁ గుండలోనుంచి.

(కర్త) దహనదేశముదలి బూడిదెనుబోగుజేసి జలమందు కల్ప నలయును. 3-గీ-2 మాటులని లోకాచారము.

శ్లో॥ యావద్విస్థిమనుష్యాణాం గంగాతోయేషుత్థిస్తతి । తావద్వ ర్షసమాప్రాణిపుణ్యోకేమహాయశే॥

అథదహనదేశేజలంసంగ్రహ్య } దహనదేశమందు నుదకముజల్లి
తతశిరీరాకృతిం కృత్వా } నచ్చుట శిరీరాకారముగాఁ జేసి
తతశిలాత్రయంచిధాయ } నచ్చుట మూడురాళ్లనించి

శ్లో॥ ఇహలోకం పరిత్యజ్య . గతోపివరమాంగతిః । మహానా వాయురూపేణ శీతేత్వాహం నియోజయిం॥ మధ్యే ప్రేతమావాహ్య॥ ఉత్త రతో దుద్రమావాహ్య॥ పశ్చిమో యమమావాహ్య॥ యథాశక్తిం పూజ్య॥ దహనదేశేలాజ బలిందదామి॥

సర్వోపమాదైః అన్నాపూషసూషాదైః పిండత్రయంకృత్వా శ్రీ గోవింద + ఏవగుణం + తిక్కా పితుః ... గోత్రస్య.....ప్రేతస్య ఉత్తమ లోకప్రాప్త్యర్థం శ్మశానభూతబలిప్రదానానికిపేయ్యే॥సమః॥పిండస్యాశిః ఏతస్యార్థాస్తరిణం దదామి॥ ఏతస్మిన్లోదకం దదామి (ఇతి తిక్కోదకం దత్వా) మధ్యే ప్రేతరాజాయ మహాఘోషే వారణార్థం ఏతంపిండందదా మి॥ ఉత్తరతోరుద్రాయ...ర్థం ఏతంపిండం దదామి॥ ప్రేతస్యదక్షిణ లోయమాయ మహాఘోషే వారణార్థం ఏతం పిండం దదామి॥ పిండత్ర యందత్వాపిండస్యాపశ్చి ఏతస్మిన్లోదకందదామి॥ 3॥ అంజనాభ్యంజనతాం బూలాదీన్దదామి॥ ఏవం దత్వా॥ అథదహనదేశే ఉదకుంభంచిధాయ॥

అద్యపూర్వోక్తఏవగుణం + తిక్కా పితుః + గోత్రస్య + ...ప్రే తస్య ఉత్తమలోకప్రాప్త్యర్థం శ్మశానభూతబలిప్రదానాని పితరం + గోత్రం + ...ప్రేతముద్దిత్య త్వయాకృతైశ్శివమరణాదినాదారభ్య + హ నిష్ఠిం చయనాంగ శిలాత్రయవేదికారాధన బలిపిండప్రదానైశ్చపితుః

+ + + ప్రేతస్య ప్రేతత్వప్రిద్యారాప్రేతత్వప్రిత్వితిభవంశో బ్రు-
వంతు॥ ప్రేతత్వప్రిరస్తు॥ (ఇతితిగోదకంత్యజేత్॥) శ్లో॥ నారాయణనమ-
స్తేస్తు శంఖచక్రగదాధర॥ అక్షయ్యంపిండదాసేన॥ ప్రేతత్వప్రికరోభవ॥
అథభూమ్యావస్థినిక్షేపణం కుర్యాత్॥ .

ఇత్యస్థిసంచయన ప్రయోగస్సమాప్తః.

గంగాంభస్యస్థినిక్షేపణము.

(కీర్తి) అస్థికుంభనూదాయ॥గంగాతీరేస్థాశ్య॥ స్నానానైచమ్య
శ్శిగోవింద + ఏవంగుణ + తిథౌపితుః + గోత్రస్య + ...ప్రేతస్య మరణ
దినా + హనికస్తవ్య గంగాంభస్యస్థినిక్షేపణమారిష్యేనమః॥ అనుష్ఠాన
యథాశక్తిప్రాయశ్చిత్తమాచరిష్యే॥ పరివృత్తీణాంగృహీత్వా॥ శ్లో॥ సమ-
స్తసంప + పదం॥ (పా + తీ) పితుః + + + ప్రేతస్య ప్రేతత్వప్ర-
గ్గ మరణదినా + హనిగంగాంభస్యస్థినిక్షేపణంకీర్తుం అగ్నికారసంప +
బుద్ధవంతు॥ అథకారసంపదం॥ కాలస్సముఖ్యకాగ్నం॥ ఏవంగుణ + తిథౌ
పితుః + గోత్రస్య + ప్రేతస్య అస్థినిక్షేపణకాలేస్వస్థాధాన్యఆద్యశ్చైత్రచ్చా-
న్యచరిష్యే॥ శ్లో॥ స్వస్థిగపిత్ర + ప్రయచ్ఛమే॥ శిష్యగిరోషి + ప్రయ-
చ్ఛమే॥ కామధేనో + ప్రయచ్ఛమే॥ హిరణ్యగర్భ + మే॥ ఇదంకృచ్ఛత్ర-
యప్రత్యామ్నాయయథాశక్తిహరణ్యం తుభ్య + నమః॥ అస్మి కేశవ
నామాదిభిః స్నాపయిత్వా॥ తతఃపంచగవ్యేన సుద్ధోదకేనచసంహృత్వ॥
సుద్ధప్రదేశే మృదమాదాయకారావాకృతినృత్యా తత్రదక్షిణాగ్నిం
దిర్భానాప్త్యైర్వ॥ తిలానవరీర్య॥ తతాస్థినిధాయ॥ సువర్ణమధుదక్షిణరాది-
నైత్యేషేత్॥ అస్థిభిషేకాం బాహ్యస్థానానావరయేత్॥ ఋత్విజంత్యాంమ-
హావృణేమహే॥ శ్లో॥ సురాస్తామభిషేచంతు + సిద్ధయే॥ శ్రీకాశ్యాంచగ-
యాప్రయాగ + యోగ్యంఘలం॥ (ఇత్యేనైర్మృత్యైర్నాస్వయిత్వా) అథగో-
సం-పూర్వోక్త + పుణ్యతిథౌపితుః + గోత్రస్య + ... ప్రేతస్య మరణ
నాదా + హనిగంగాంభస్యస్థినిక్షేపణకాలే గోదానాదిదశదానాని కరి-
ష్యే॥ నమః॥ (ఇతిసంకల్ప్య) శ్లో॥ గవామంశేషు + ప్రయచ్ఛమే॥ గోదానం-
దద్యాత్॥ గోధూతిలహిరణ్యాద్య॥ వాసోధాన్యగుడానిచ॥ శావ్యలవణమ-

త్యాహుర్దశదానాప్రకీర్తితాః॥ దశనానికుర్యాత్॥ పునః మృత్తికయాశ
రావాక్పతిం కృత్వా తేనాస్థీన్యపిధాయ॥ హస్తాభ్యాం తత్పర్యంగృహీత్వా
వామీభుజేనిధాయ॥ గంగాప్రార్థనం॥ శ్లో॥ ప్రసేదపరమేదేవి సర్వపాపప్ర
ణాశిని॥ అముకస్యప్రయచ్ఛత్వంగతిం పూజ్యాంచ శాశ్వతీమ్॥ అథ గంగాజ
లంఘివ్యసనమోస్తుధర్మరాజాయ + సమేప్రీతః॥ యావద్భిమనుష్యాణాం
గంగానోయేషుతిష్ఠతి॥ తావద్వర్షసహస్రాణిస్యగ్గోకేమహీయతే॥ ఇతి
మంత్రేణ అస్థినిక్షేపణం కుర్యాత్॥ కర్తాన్నాత్నాఽచమ్య॥ శ్రీగోవింద +
పూర్వోక్త + పుణ్యతిథౌపితుః + గోత్రస్య + ... ప్రేతస్య అంభిత్వమూ
కిత్వకాణత్వబధిరత్వ పై శాచికబాధాని వృత్తిద్వారా పుణ్యగోకావా
ప్త్యర్థం మృత్తికాన్నానాదా కూర్చప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యేనమః॥ అనుష్ఠా
ర్థం యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యేనమః॥ సమస్తసంపదం + షడం॥
అధికారసంపదస్తు॥ అథ కృత్వ త్రయోణిదద్యాత్॥ శ్లో॥ ఆయాహి ప్రేతగంభీ
రైః పూర్వైస్సామ్య పథోత్తమైః ప్రజామస్సభ్యమాయచ్చ॥ రయిం
ద్భియో రేవచ॥ పితరం + గోత్రం + ... ప్రేతమావాహ్య॥ అథ గోదా
నాదిదశదానానికుర్యాత్॥ అథ మృత్తికాన్నానాథం బ్రాహ్మణాన్వర
యేత్॥ మృత్తికాన్నానాథం వృణీమహే॥ బ్రాహ్మణభ్యోనూతనవస్త్రా
ణిదద్యాత్॥ తతః గంగాప్రార్థనం కృత్వా॥ మృదంగృహీత్వా॥ ఆదిత్యా
యమృత్తికాందర్శయిత్వా॥ శ్లో॥ మృత్తికే బ్రహ్మరూపేత్వం॥ మృత్తికే
విష్ణురూపిణి॥ సుక్ష్మతంద్రుష్కృతంచైవ మాంసప్రాయపరాంగతిం॥ మృ
త్లేపనం కృత్వా॥ పూర్వోక్త + తిథౌ యజమానస్య పితుః + గోత్రస్య
+ ... ప్రేతస్య పుణ్యగోకావాప్త్యర్థం అన్యోన్యసహాయేన అష్టోత్తర
శతం వా - తదర్థం వాయుధాశక్తిమృత్తికాన్నానాన్వాచరిష్యే॥ విధిప్ర
కారేణ సమాపయేత్॥ పితరం + గోత్రం + ... ప్రేతం అన్యోన్యసహాయే
న మృత్తికాన్నానైః పితుః + గోత్రస్య + ... ప్రేతస్య ప్రేతత్వవిముక్త్యా
ఉత్తమలోక ప్రాప్తిరస్తితి భవంతోబ్రువంతు॥ ప్రేతత్వవిముక్త్యా... ర
స్తు॥ (ఇతి తిలోదకంత్యజేత్) త్వన్నిమిత్తం మయా కృతేన లాసేన పుణ్యనర్మ
పుణ్యావాన్ భవ॥ అథ హిరణ్యశార్దూవా ఆమశార్దూవాకుర్యాత్॥ అథ
బ్రాహ్మణాసంతోషయేత్॥ ఇతి గంగాంధస్యస్థినిక్షేపణం సమాప్తమ్॥

నగ్నప్రచ్ఛాదనము.

బ్రాహ్మణమాహూయ॥ కర్తాన్నాత్మైచమ్యపవిత్రం ధృత్వా
 శ్రీగోవిందగోవింద + అద్యపూర్వోక్త...పుణ్యతిథౌ॥(ప్రా)...తీ) పితుః...
 గోత్రస్య.....ప్రేతస్య మరణాదినాదారభ్య...హనిఅతిపన్నప్రథమేహని
 కర్తవ్యనగ్నప్రచ్ఛాదనైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధమాచరిష్యే॥ కాలేఅనుజ్ఞార్థం
 యథాశక్తిప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యేనమః॥ పరిషద్దక్షిణాంగ్యహేత్వా॥ శ్లో॥
 సమస్తసంపత్నమ...పదం॥(ప్రా)...తీ)పితుః...గోత్రస్య.....ప్రేతస్యమ
 రణాదినా...హని అతిపన్నప్రథమేహనికర్తవ్య నగ్నప్రచ్ఛాదనైకోద్దిష్టా
 మశ్రాద్ధంకర్తుంఅధికారసంప...బ్రువంతు॥కర్తుంఅధికారసంపదస్తు॥ఏవం
 గుణ...తిథౌపితుః...గోత్రస్య...ప్రేతస్య అరిధత్వమూకత్వవిధిరత్వకాణ
 త్వపంగుత్వ నగ్నత్వపిశాచత్వ నివారణార్థం నగ్నప్రచ్ఛాదనైకోద్దిష్టా
 మశ్రాద్ధం అమాదిద్రవ్యేణ ప్రేతోద్దేశేన అద్య కరిష్యేనమః॥ ఇతిసం
 కల్పస్య)పితుః...గోత్రస్య...ప్రేతస్యనగ్నప్రచ్ఛాదనైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధేప్రే
 ప్రేతార్థేక్షణం దదామి॥ అధపాద్యధానే గోమయేన వర్తులమండలంకృ
 త్వా॥ తత్ర దర్భా నాస్తీర్య - దర్భోపరి - తిలాన్వికీర్య॥ పితుః... గో
 త్ర.....ప్రేత నగ్నప్రచ్ఛాదనైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఇదంతే పా
 ద్యంనమః॥ శ్లో॥ సమోబ్రహ్మణ్యదేవాయ । గోబ్రాహ్మణహితాయచ
 జగద్ధితాయకృష్ణాయ । గోవిందాయనమోనమః॥ (ఇతిబ్రాహ్మణస్యపా
 దాప్రత్యుశ్య) (ఉపవీతీ) కర్తాపాదాప్రత్యుశ్య॥ ఆచమ్య॥ కృష్ణకృష్ణ
 కృష్ణ॥(ప్రా)...తీ)ప్రేతవిష్ణుర్థమయంకుశః॥(ఇత్యాసనందత్వా)ఉదబ్జుఖ
 ముపవిశ్య॥ అద్యపూర్వోక్త...తిథౌ(ప్రా)...తీ)పితుః...గోత్రస్యప్రేతస్య
 మరణాదినా...హని నగ్నప్రచ్ఛాదనైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధకర్మకరిష్యేనమః॥
 శ్లో॥ తిలాహిరక్షంత్యసురాత్ దర్భారక్షంతురాక్షసాత్ । పంక్తివైశ్లో
 త్రియోరక్షేదతిథిస్సర్వరక్షకః॥ఇతితిలాన్వికీరేత్॥ శ్రాద్ధార్థంసంపాదితద్రీ
 వ్యాణిఉదకేనసంపోత్య॥ పుండరీకాక్షపుండరీకాక్షాయనమః॥ పితుః...
 గోత్రస్య...ప్రేతస్యమరణాదినా...హనిఅతిపన్న...కర్తవ్యనగ్నప్రచ్ఛా
 దనై...ప్రేతార్థే ఇదమాసనందదామి॥పితుఃగో... ప్రేతస్య మరణాదినా
 ...హని అతిపన్నప్రథమేహనికర్తవ్యనగ్న...ప్రేతార్థేక్షణం దదామి॥

అథ బ్రాహ్మణస్య పురతః అర్ఘ్యపాత్రం నిక్షిప్త్య శ్లో॥ సర్వతీర్థసముద్భూతాః
 పావనాః పాపహరిణః । ఆపశ్చరీరసంశుద్ధిం కుర్వంతుద్విజనన్నిధా॥ ఇత్య
 ర్ఘ్యపాత్రే ఉదకం నిధియ॥ పితరం... గోత్రం... ప్రేతం ప్రేతపాత్రేతిలా
 నిక్షిప్త్య॥ ప్రేతార్ఘ్యపాత్రే గంధార్థం పుష్పార్థం తిలసహితకుశాదదా
 మి॥ ప్రేతాయ స్వర్చితమస్తు॥ ప్రేతపాత్రం సంపన్నం॥ సుసంపన్నం॥ పితః... గో
 త్రం... ప్రేతనగ్న ప్రచ్ఛాదనైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే । ఇదంతే అర్ఘ్యం ద
 దామి॥ నమః॥ శ్లో॥ ఇమం లోకం పరిత్యజ్య గతో సి పరమాంగతిం । మనసా వా
 యురూపేణ వీప్రేత్వా హం నియోజయే ॥ ఇత్యర్ఘ్యపాత్రం విస్మజేత్)
 తతః మూర్ధాన మారభ్య పాదవర్యంతం తిలైరభ్యర్చ్య ॥ గంధార్థా ఇమే
 ఆపః పుష్పార్థా ఇమేతిలాః॥ శీతవాతోష్ణ... ప్రయచ్ఛమే॥ వస్త్రద్వయం
 దత్వా॥ సకలారాధనై స్వర్చితమస్తు॥ అథ యథాశక్తి ఆమాది సమస్త
 పదార్థాన్నిధాయ॥ ఉదకం సంపౌక్ష్య॥ శ్రీవిష్ణో ఆమం రక్షస్వ - పితః...
 గోత్రం... ప్రేత మరణాదినా దారభ్య... హనిక ర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాద
 నైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే పిత తే ఆమం స పరికరం సవ్యంజనం సతాంబూలం సద
 ష్షిణాకం సతిలాపిధానోద కుంభం - బ్రాహ్మణస్తు... పితే ... గో
 త్రాయ... ప్రేతాయ ఇదమామం స పరికరం సవ్యంజనం సతాంబూలం స
 దష్షిణాకం - సతిలాపి ధానోదకుంభం నగ్న ప్రచ్ఛాదనాభ్యైకోద్దిష్టామ
 శ్రాద్ధే ప్రేతత్వప్ర్యం సంప్రదదేనమః॥ (ఆమాదిపదార్థాదద్యా
 త్)॥ (అంగుళ్యాభరణ - కరణాభరణ - కల్యాభరణ - వ్యంజనపాదుకా
 దిచత్రాది యథాసంభవం దేయం॥

అథ ధారాదత్తమ్.

(ప్రా... తీ) పితః ... గోత్రస్య ... ప్రేతస్య మరణాదినా... హని
 అతిపన్న ప్రథమే హనిక ర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాదనాభ్యైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే పి
 తరం ... గోత్రం + ... ప్రేతం ఉద్దిశ్య త్వయా క్రియమాణేన మరణాదినా
 దారభ్య + హని అతిపన్న ప్రథమే హనిక ర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాదనాభ్యైకో
 ద్దిష్టా దేనపితః ... గోత్రస్య... ప్రేతస్య ప్రేతత్వప్రిధ్వా రాప్రేతత్వ
 విముక్తిపాదసమస్త్వితి భవంతో బుద్ధివంతు॥ ప్రేతత్వప్రి... మస్తు॥

పితుః...గోత్రస్యస్వప్రేతస్య మరణాదినా ... హనిఅతిప
 న్నప్రథమేహని సగ్నప్రచ్ఛా ... తిలోదకపి డప్రదానంకరిష్యే ||నమః||
 (ప్రా...తీ) గోమయేనానులిప్య|| పిండన్యాధః దర్భాసనంనమః|| దర్భో
 పరి ఏతత్తిలోదకం దదామి|| పితే ... గోత్రాయ ప్రేతాయ
 మరణాదినా...హనిఅతిపన్నప్రథమేహనికర్తవ్య సగ్నప్రచ్ఛాదనా...శ్రా
 డ్దేషమఃపిండోనమః|| పిండోపరిఏతత్తిలోదకందదామి|| అంజనాభ్యంజ
 నంనమః|| ధారాదత్తం|| అద్యపూర్వోక్త ... పితుః...గోత్రస్యప్రే
 తస్య మరణాదినా...హని అతిపన్నప్రథమేహనిసగ్నప్రచ్ఛా ... పిండప్ర
 దానే...పితరం...గోత్రంప్రేతముద్దిశ్య త్వయాక్యతేన అనేన
 సగ్నప్రచ్ఛా...పిండప్రదానేన-పితుః...గోత్రస్య...ప్రేతత్వప్రీద్వారాప్రే
 తత్వప్రీ స్వీతిభవంతో, బ్రువంతు|| ప్రేతత్వ...స్తు|| దత్తశ్రాద్ధం అ
 భిరమ్యంతామితి కర్తా|| అభిరమతాస్యః ఇతివివ్రః|| సగ్నప్రచ్ఛా దనశ్రా
 ధ్దప్రయోగస్సమాప్తః||

నవశ్రాద్ధప్రయోగము.

మృతీదినము మొదలు బేసి దినములయందొక్కొక్క శ్రాద్ధము
 జేయవలెను. కొందరు అశక్తతచే నన్నింటిని ఒక్క-దినంబుననే నాచరిం
 పుచున్నారు. అప్పుడు అతిపన్నదినములు అనగా గతించినదినములను
 నలిపి సొకల్పముజేయునది.

శ్లో|| నవశ్రాద్ధాని సర్వాణి | ప్రేతత్వప్రీకరాణితు |

ఆద్యానిషోడశైతాని | ప్రేతత్వస్యనివృత్తయే||

స్నాత్వాఽచమ్య|| పవిత్రాంధృత్వా|| పితుః × గోత్రస్య × ...
 ప్రేతస్య మరణాదినాదారభ్య × హని అతిపన్నప్రథమాహ్నిక × హ్ని
 కనవా మైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధమాచరిష్యే || అనుష్ఠాన్తం పరిషత్ప్రాయశ్చి
 త్తంకరిష్యేనమః|| శ్లో|| సమస్తసంహత్సమ × పదం(ప్రా) × తీ|| పితుః × గో
 త్రస్య + ...ప్రేతస్య మరణాదినాదారభ్య + హని అతిపన్న ప్రథమా
 హ్నిక + హ్నిక నవా మైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే పరిభత్ప్రాయశ్చిక్తం
 కర్తుం అధికారసంస + బ్రువంతు|| అధికారసంపదస్తు|| ఏవంగుణ + తిథా
 పితుః + గోత్రస్య + ...ప్రేతస్య మరణాదినా + హని అతిపన్నప్రథమా

హ్నిన + హ్నికనవామైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధమేకోద్దిష్టవిధానేన ఆమాదిద్ర
వ్యేణప్రేతోద్దేశేనసద్యఃకరిష్యేనమః॥ పితః + గోత్రస్య + ...ప్రేతస్య
మరణినా + హని + దశాహ్నిక నవామైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధప్రేతార్థే
క్షణిక ర్తవ్యః॥ పితః + గోత్రస్య + ...ప్రేతస్య మరణినా + హని
అతిపన్నప్రథమాహ్నికనవామైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధప్రేతార్థేక్షణిక ర్తవ్యః॥
ఏవంక్షణానిదత్వా॥ పాద్యస్థానేగోమయేన వర్షలమండలంకృత్యా॥ ప్రే
తపాద్యస్థానే దర్శనసం దదామి॥ దర్శోపరి ఏత త్తిలోదకం దదామి॥
(తిలోదకంత్యజేత్) కుశతిలోదకమంజలినా గృహీత్వా॥ పితః + గోత్ర +
...ప్రేత... హ్నికనవామైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధప్రేతార్థే ఇదం తేపాద్యంద
దామి॥ పితః + గోత్ర + ...ప్రేత + హని అతిపన్నప్రథమాహ్నికనవా
మైకో + ధేఇదం తేపాద్యం దదామి॥ ఏవం పాద్యందద్యాత్॥ కర్తాపా
దాప్రత్యుశ్య॥ ఆచమ్య॥ బ్రాహ్మణా ఉదఙ్ముఖముపవేశ్య॥ పితః + గో
త్ర + ...ప్రేత విష్ణుర్ధామయంకుశః॥ ఆసనందద్యాత్॥ పూర్వోక్తపవం
గుణ + తిథౌ పితః + గోత్రస్య మరణినా + హని + హ్నిక అతిపన్న
ప్రథమాహ్నిక + హ్నికనవామైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధప్రేతార్థేదైవానుజ్ఞ
యాప్రకారంతంతిపన్నప్రథమాహ్నిక + ఆమశ్మాన్ధకర్మకరిష్యేనమః॥
శ్లో॥ పితృస్థానేపితౌచత్వం॥ రాక్షసానాంవిముచ్యతే॥ తత్రస్థానాం నివృ
త్త్యం॥ తిలోదకముపస్పృశేత్॥ ఇతితిలోదకంసంప్రోక్ష్య॥ మృదమాదా
యతిల్లావికిరేత్॥ శ్లో॥ తిలాహిరక్షంత్యసురాత్ దర్భారక్షంతురాక్ష
సాత్॥ పంక్తింవై శ్రోత్రయోగక్షేదతిథి స్సర్వరక్షకః॥ ఇతీతలదర్భానిక్షి
ప్య॥ శ్రాద్ధార్థసంపాదిత ఆమద్రవ్యాదిప్రోక్షణం॥ పుండరీకాక్ష పుండరీకా
క్ష॥ శ్లో॥ శ్రాద్ధకాలేగయాంధ్యాత్వాధ్యాత్వాదేవంగదాధరం॥ తాభ్యాం
వైవ సమస్కృత్య తతశ్శార్ధంప్రవర్తయే॥ పితః + గోత్రస్య +
...ప్రేతస్య మరణినా + హని + హ్నికనవామై + ధేఇదం తేఆసనం
దదామి॥ పితః + ప్రేతస్య + ...ప్రేతస్య మరణినా + హని॥
అతిపన్నప్రథమా + ధేఇదం తేఆసనందదామి॥ సర్వత్రాసనం దద్యాత్
పితః + గో + ... + ప్రేతస్య + హని + హ్నికనవామైకోద్దిష్టా
మశ్రాద్ధేక్షణందదామి॥ పితః + గో + ...ప్రేతస్య + హని అతిపన్నప్ర

భూమా + శ్రాద్ధేక్షణందదామి॥ షవంతుణానిదద్యాత్॥ బ్రాహ్మణస్యపుర
తఃదర్శనాస్తీర్య॥ అర్ఘ్యపాత్రం నిధాయ॥ అర్ఘ్యపాత్రేశుద్ధోదకంతిల
నిక్షేపణం కృత్వా॥

శ్లో॥ ఆహోదేవి భవంతుస్త్వం । ప్రేతార్థే సర్వదేహినాం ।

అభిస్రవంతు యేదేవి । సర్వతీర్థ సమోనమః॥

పితరం + గోత్రం + ... + ప్రేతం తిర్థా దత్వా॥ అర్ఘ్యపా
త్రేగంధార్థం పుష్పార్థంతిర్థాదదామి॥ ప్రేతాయస్వచ్చితమస్తు॥ పితః + గో
త్ర + ప్రేతమరణదినా × హని × హ్నికనవామైకోద్దిహమాశ్రాద్ధేప్రే
తార్థే ఇదంతే అర్ఘ్యందదామి॥ పితః × గోత్ర × ... ప్రేతమరణదినా +
హని అతిపన్నప్రళమాహ్నిక నవామైకోద్ది + థే ఇదంతే అర్ఘ్యందదామి॥
[ఏవం సర్వత్ర అర్ఘ్యునిదత్వా]

శ్లో॥ ఇహాహం కం కురిత్యజ్య గతోసి పరమాంగతిం ।

మనసా వాయురూపేణ విప్రేత్యాం యోజయామ్యహమ్॥

ఇతి మూర్ధాదిపాదపర్యంతం తిలైరభ్యర్చ్య॥ పితః × థేగంధం
దదామి॥ పుష్పార్థంతిర్థాదదామి॥ శ్లో॥ శీతవాతో × ప్రయచ్ఛమే॥ పితః
+ గోత్ర + ప్రేతమరణదినా + హని × హ్నికనవామైకో + థే వస్త్రం
తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥ ఇతి వస్త్రం॥ సర్వత్రదద్యాత్॥ అధిక్తా
భరణకట్యభరణ అంగుళ్యాభరణానిదద్యాత్॥ సకలారాధనై స్వచ్చి
తమస్తు॥ భోజనపాత్రేలండులాడీ నిధాయ॥ ద్విగుణం వాచతుర్గుణం వా
దద్యాత్॥ శ్రీవిష్ణో ఆమం రక్ష॥ పితః ÷ గోత్ర ÷ ... ప్రేతమరణదినా ×
హని + హ్నికనవామై ÷ ప్రేతార్థే ఏతత్త్రే ఆమం సపరికరం సదక్షిణాకం స
తాంబూలం సలిలాపిధానోదకుంభం॥ పితా × గోత్రః × ... ప్రేతః ఇద
మామం సోపస్కరం అక్షయనటచ్చాయేయం పిత్రే + గోత్రాయ ...
ప్రేతాయ మరణదినా + హని + హ్నికనవామై + థే ఇదమామం
సోపస్కరం సదదక్షిణాకం సతాంబూలం సలిలాపిధానోదకుంభం॥ ప్రేత
త్వప్ర్యర్థం సంప్రదదేనమమ॥ ప్రేతత్వ పీఠస్తు॥ (తిలోదకంత్యజేతే) ఏవం
సర్వత్ర ఆమందద్యాత్॥ ధారాదత్తం॥ పితః + గోత్రస్య + ... ప్రేత
స్యమరణదినా + హని + హ్నిక అతిపన్నప్రళమాహ్నిక + హ్నికనవా

మైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధేపితరం + గోత్రం + ... ప్రేతముద్దిశ్యత్వయా కృణేన
 మరణది × హని + హ్నిక అతిపన్నప్రథమాహ్నిక × ఆమశ్రాద్ధేనపితుః
 × గోత్రస్య × ... ప్రేతస్య మరణదినా × హని × హ్నిక అతిపన్నప్ర
 థమాహ్నిక × శ్రాద్ధేప్రేతస్య ప్రేతత్వప్రీత స్వీతిభవంతో బ్రువంతు ||
 (తిలోదకం త్యజేత్) ప్రేతత్వప్రీతస్తు || అభిషేదప్రదానం - ఏవంగుణ ×
 తిథౌ పితుః × త్రీస్య × ... ప్రేతస్య మరణదినా × హని ×
 హ్నిక అతిపన్నప్రథమాహ్నిక × హ్నిక ననామైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధీయ
 తిలోదకపిండప్రదానాని కరిష్యేనమః || కర్తాతిలముశ్చేతండుపైఃపిండాః
 కృత్వాదక్షిణాభిముఖః భూమింగోమయేనోపలిప్య || పిండస్యాభః దక్షిణా
 గ్రాహదర్భానాస్తీర్యదర్భపరివృత్తిలోదకందదామి || పిత్రే × గోత్రాయ
 ప్రేతాయ మరణదినా + హని + హ్నికననామైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే
 ప్రేతాశేవతంపిండందదామి || పిత్రే + గోత్రాయ... ప్రేతాయ మరణది
 ... హని అతిపన్నప్రథమాహ్నికననామైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధేప్రేతాశే
 వతంపిండందదామి || ఏవంపిండాః దద్యాత్ || పిండోపరి సత్త్వీలోదకం
 దదామి || అంజనాభ్యంజనం దత్వా || తాంబూల దక్షిణాదికం దత్వా ||
 ధారాదత్తం || ఏవంగుణ × పుణ్యశీలౌ (ప్రా × తీ) పితుః × గోత్రీస్య
 ... ప్రేతస్య మరణదినాదా × హని × హ్నిక అతిపన్నప్రథమా
 హ్నిక × హ్నికననామైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధీయ తిలోదకపిండప్రదానే పిత
 రం × గోత్రం..... ప్రేతముద్దిశ్యత్వయా క్రియమాణేన మరణది...
 హని... హ్నిక అతిపన్నప్రథమాహ్నిక ... పిండప్రదానేన పితుః...
 గోత్రీస్య ప్రేతస్య ప్రేతత్వప్రీత స్వీతిభవంతో బ్రువంతు || తి
 లోదకంవిసృజేత్ || ప్రేతత్వప్రీతస్తు || దత్తం శ్రాద్ధం-అభి
 రమ్యతామితకర్తా బ్రూయాత్ || అభిరమతాస్యః || తతఃపిండమపు
 పృక్షేప్య || స్నాత్వా || ఇతి సప్తశ్రాద్ధప్రయోగస్సమాప్తః.

దశాహ ప్రయోగము.

కర్తాన్నాత్వా || నిత్యకర్తవ్యశిలాన్నాన వాసాదక తిలోదక
 పిండప్రదానాంతంకృత్వా || అభికర్తాపచేలంన్నాత్వా || ఆచమ్య|| ఏవం
 గుణ ... తిథౌ (ప్రా ... తీ) పితుః ... గోత్రీస్య ప్రేతస్య

మరణాది నాదా ...హని జ్ఞాతిభిస్సహ ఆశుచి పరిహారార్థం శరీరశు
ద్ధ్యర్థం కేశవపనం కరిష్యేనమః ॥ అనుజ్ఞార్థం యథాశక్తిధక్షిణాంగ్యహీ
త్యా ॥ ॥ శ్లో॥ సమస్త సంపత్సమ... పదం ॥ పితుః...గోత్రస్య
ప్రేతస్య మరణాది...హని జ్ఞాతిభిస్సహ ఆశుచి పరిహారార్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం
కేశవపనం కారయితుం అధికారసంప...బ్రువంతు ॥ అధికారసంపదస్తు ॥
అశవపనాధికారయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం కృచ్ఛిత్రయాణిదద్యాత్ ॥ పితుః...
గోత్రస్య..... ప్రేతస్య మరణాది...హని ఆశౌచ పరిహారార్థం శరీరశు
ద్ధ్యర్థం వపనం కారయిష్యే ॥ (ఇతి సంకల్ప్య) (నిసీతీ) ఏకంకుశం శిరసి ధృత్వా ॥

శ్లో॥ మేదుమందరతుల్యాని । పాపాని వివిధానిచ ! కేశానాశ్రిత్య ।
తిష్ఠంతి తస్మాత్కేశాన్వహమ్యహం ఆత్మనశ్శుద్ధికామోవా । పితౄణాం
ముక్తిహేతవే । వపనం కారయిష్యామి । తీరే బ్రాహ్మణసన్నిధౌ ॥ ఇతి
కర్తా సర్వే జాతయః ఔరం కారయిత్వా ॥ స్నాత్వా చ మ్య ॥

{ జ్ఞాతులలో వయస్సుచేత మృతునికంటె చిన్నవాండ్రైన మృతిపితృకు }
{ లుకర్తతో గూడ ఔరము చేసుకొనవలెను తక్కిన విషయములు ధర్మ }
{ శాస్త్రములయందు చూడతగినవి. గ్రంథవిస్తరభీతిచే నాయవైతి. }

జ్ఞాతయః ప్రేతత్వప్ర్యథాం తిరోదకాంజలీదద్యుః ॥

హోమము.

ఏవంగుణ ...తిథౌ పితుః ...గో ప్రేతస్య మరణాది ...
హనిసర్వే...ర్థం అఘాపనుత్తిహేనామం కరిష్యేనమః శుద్ధప్రదేశే అగ్నిం
ప్రతిష్ఠాప్య ॥ ధ్యానం ॥ శ్లో॥ సప్తజహ్నవాద్విశేషశ్చ । మేషారూఢస్తతై
వచ । శక్తిద్వయసమేతశ్చ । విశ్వమూర్తికోహుతాశనః ॥ అభిముఖోభవ
వరదోభవ ॥ ఆలంకృత్య ॥ ఇంద్రాయనమః...ఈశాయనమః ॥ ఆజ్యపా
త్రాదినిషేధ్య ॥ తూష్ఠీం పరిషిచ్య ॥ అగ్నేః పశ్చిమభాగే దర్శాన్ పరిస్తీర్య

శ్లో॥ జ్ఞాతీనాం లోహితం తిష్ఠ । శరీరాయుష్యవర్థనం
వర్థతే సర్వజ్ఞాతీనాం । ఉపవేశ్య చ చర్మణి ॥
చర్మణ్యుపవిశ్య ॥ అథాజ్యహోమః ॥

శ్లో॥ అగ్నే వహ్నికృతేనేన జ్ఞాతిపాపాపనుత్తయే॥

అఘాపనుత్తిహోమేన తృప్తోభవభవాంతృదా॥

అగ్నిఇంద్రాదిహోమంకుర్యాత్ ॥ ఇంద్రాయనమః...ఈశానాయనమః॥ (ఇతిపాత్యా) అజ్యష్కాత్రాదిలగ్నోప్రహృత్య॥ తూష్టింపరిషిచ్య

శ్లో॥ స్పృష్ట్యాఽనద్వాహమగ్నేః పాగ్నిశిష్టాప్యతంతరం॥

అనద్వాహం సమస్కృత్య పుణ్యోకేమహీయతే॥

ఇతిఅనద్వాహంస్పృష్ట్యా॥ అగ్నపర్వతాహోహణంకుర్యాత్ ॥ ఆనేన అఘాపనుత్తిహోమేన-పితుః...పుణ్యోకావాప్తిరస్తు॥

అగ్నిశిలాత్రయవేదికారాధనం॥ వేదికాకృత్యా॥ తస్మాంమధ్యే ప్రేతపాషాణం స్థాపయిత్వా॥ తస్మాత్తరహోదక్షిణతస్మిన్ ప్రేతపాషాణద్వయం స్థాపయిత్వా ॥ పితుః ... గోత్రస్య ... ప్రేతస్యమరణది ... హని వేదికాయాం ప్రేతశిలాపూజాం కరిష్యే॥ నమః॥ శిలార్చనం కుర్యాత్॥ తండులనివేద్య॥ ఓషధీస్తంభంప్రతిష్ఠాప్య॥ శ్లో॥ శివంభవతు శేషాణాం జాయంతాం స్థిరజీవిః॥ (ఇతిపాత్యా) అగ్నిప్రేతభార్యాకంఠ సూత్రాదివిసర్జనంకుర్యాత్॥ సూత్రాదివిసర్జన గోదానంకృత్యా॥ అగ్నిభుభుభిః ఉదకదానిం కేచిత్కర్వంతి॥ తత్కరణే॥ యజమానస్య పితుః...గోత్రస్య.....ప్రేతస్య ... మరణది ... హనిఉదకదానాధానం కూర్చప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే ఇతిసంకల్ప్య॥ అధికారసంపదస్తు॥ పితరం ... గో... ..ప్రేతంఆవాహ్య॥ యజమానస్య పిత్రే గోత్రాయ ... ప్రేతాయ మరణదినా...హని పితృర్హృదకం దదామి॥ ఏవంత్రి॥

శిరోద్వాసనము.

శ్రీగోవిందగోవింద ... ఏవంగుణవిశేషణ... తిథౌ పితుః ... గోత్రస్య.....ప్రేతస్య మరణది...హని శిలభాండవాసోద్వాసనాని కరిష్యేనమః॥ అధికారసంపదస్తు॥ అగ్నికృచ్ఛ్మిత్రీయాశిదద్యాత్॥ ఏవంగుణ...తిథౌపితుః... గోత్రస్య.....ప్రేతస్య మరణది...హని శిలభాండవాసోద్వాసనకాలే గోదానాని దశదానాని కరిష్యేనమః॥ గోదానాని దశదానాని కుర్యాత్॥

శ్లో॥ శరీరస్థాయేదోమాః యేదోమా గర్భబీజయోః । తేస్సోన్వ
నాశమాయాంతు కర్మణానేనభోద్విజాః॥ ఇతివాసప్రిధాభిత్వా॥ శిలా
త్రయంసంపేప్య॥ శ్లో॥ యదత్ర సంస్థితంభూతంస్థానమాశ్రిత్యసర్వదా ।
స్థానం త్యక్త్వాతుతత్సర్వం యత్రస్థం తత్రగచ్ఛతు॥ యావచ్ఛిలా మను
ష్యాణాం గృగాశోయేషుతిష్ఠతితావద్వ్యసనానాశి స్వగ్రేహోకేమహీ
యతే॥ (జలమధ్యేనిస్పజేత్) శిలాదేవినమసుభ్యంప్రేతరూపం విమోచ
యజలాం తేబ్రహ్మకల్పస్థాస్థాయినీదేవరూపిణీ॥ ఇతినమస్కుర్యాత్) అథ
తిలామలకస్నానమహం కరిష్యేనమః॥ జ్ఞాతిభిస్సహతిలామలకస్నానం కు
కుర్యాత్॥ శుభ్రీవస్త్రాశిశృత్వా॥

శ్రీగోవింద ... ఏవంగుణ... తిథౌ పితుః ... గోత్రస్య
ప్రేతస్యమరణదినా...హని ఆశౌచనివృత్త్యం శేషాణామాయుష్యాభి
వృద్ధ్యం ఆనందావాప్త్యం ఆనంద హేమంకరిష్యేనమః॥ (ఇతిసంక
ల్ప్య) శుష్కప్రదేశే అగ్నిప్రతిష్ఠాప్య॥ స్రజ్జ్వల్య॥ ఇంద్రాయనమః...
ఈశాయనమః॥ తూష్ణీ సమంతం పరిషిచ్య॥

శ్లో॥ ఆయుర్బలం యశఃపుష్టి సర్వరక్షించవృద్ధిదః । ఆనందమితి
పుష్టిచలగ్నే రేకాహుతిస్తు వేత్॥ అగ్నయేశుచయఇదినమమ॥ స్రువమ
గ్నప్రహరతి॥ తూష్ణీ సమంతంపరిషిచ్య॥ సర్వేష్టతయః అశుచిపరిహారా
ర్థం యవోధనంప్రాశ్నితీ॥ అనేన ఆనంద హోమేనభగవాన్...మస్తు॥

కర్మణః పుణ్యాహవాచనం.

ఆచారాగణపతిప్రార్థనా॥ శ్లో॥ యశ్శివోనామ ... మహాజనేభ్యో
నమః । శ్రీగోవింద...తిథౌ పితుః...గోత్రస్య ప్రేతస్య మరణది
...హని శరీరశుద్ధ్యం కర్మాంతేకర్మణః పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే
నమః॥ (ఇతిసంకల్ప్య) అథ గణాధిపతిపూజాం కృత్వా॥

అథ సోదకం కలశంతంశుల తాంబూలయుక్త పాత్రేనిధాయ॥
బ్రాహ్మణస్వార్థయేత్॥ కర్మణః పుణ్యాహంభవంతోబ్రువంతు॥ పుణ్యా
హంకర్మణోఽలస్తు॥ ఏవంత్రిః॥ శ్లో॥ స్వస్తిహక్వాపనాశాఖ్యా పుణ్యకల్యా
ణవృద్ధిదావినాయకప్రియానిత్యంతాంస్వస్తింభోబ్రువంతునః॥ కర్మణేస్వ
స్తిభవంతో బ్రువంతు॥ స్వస్తికర్మణోఽస్తు॥ ఏవంత్రిః॥ శ్లో॥ సాగరస్యతుయా

శుద్ధిర్మహాలక్ష్మ్యోదిభిఃకృతా | సంపూర్ణాపూర్ణచంద్రేయా తామృద్ధిం
 భోబ్రువంతునః || కర్మణఃఋద్ధిం భవంతోబ్రువంతు || కర్మఋభ్యతాం || ఏ
 వంత్రి || శ్లో || పృథివ్యాముద్భృతాయాంతుయత్కల్యాణంపురాకృతం | ఋ
 షిభిస్సద్ధగంధర్వైస్తత్కల్యాణంబ్రువంతునః || మమగృహేకల్యాణంభ
 వంతోబ్రువంతు || కల్యాణమస్తు || శ్లో || క్షీరోదధిసముద్భూతామభ్యమానే
 మహాదధౌ | విష్ణోశ్చైవప్రప్రియానిత్యం | తాంశ్రియంభో బ్రువంతునః ||
 మమగృహే శ్రీరస్త్వీతి భవంతోబ్రువంతు || అస్తుశ్రీః || ఏతత్కర్మ సిద్ధి
 రస్తు || కర్మణఃపుణ్యాహ సమృద్ధిరస్తు || వర్షశత సంపూర్ణమస్తు | గోత్రా
 భివృద్ధిరస్తు || శివమస్తు || వంశాభివృద్ధిరస్తు || ప్రజాపతిః ప్రియతాం || శ్లో || సు
 రాస్తామభిషించుతు... కామార్థస్థిగ్ధయే || అభిమాన్జనం || శ్రీకాశ్యాంచ
 గయప్రయాగ... స్వక్షేత్ర యోగ్యంఫలం || ఇమేక్షేయే పద్మహస్తే... దీ
 గ్గమాయః || ప్రాచ్యాయాంమాన్జనంనమః... ఊర్ధ్వాయాంమాన్జనంనమః ||
 కర్మణఃపుణ్యాహవాచన మంత్రజప దక్షిణాం తుభ్యమహం సంప్రదదే
 నమః || అగ్నిరివశుచిర్భవ... దీగ్గమాయః || ఇతిఆశీర్వాదః || ఇతిభిర్బంధుభి
 స్సహ గృహం గచ్ఛేత్ || ఇతిదశాహ ప్రయోగసమాప్తః ||

దశాహ ప్రయోగము నందు - అఘాపనుత్తి హోమము
 { ఆనంద హోమము వ్రాసితిని కొన్ని దేశములయందు చేయు }
 { ఒలేదుదేశాచారవ్యనస్థలనుముఖ్యముగ నాచరింపవలయును. }

అభిగృహశుద్ధి విషయము.

శ్లో || ఆశౌచాంతేతుసంప్రాప్తే గోమయాదివిలేపనైః | గృహశు
 ధ్ధిర్విధాతవ్యా పుణ్యాహం చైవనాచయేత్ || ఇతిగృహశుద్ధిసమాప్తా ||

{ తా. ఆశౌచ పరిసమాప్తినమునందు గోమయము మొదలగు పవిత్రకరము }
 { లైన వస్తువులచేత గృహశుద్ధిచేయవలయును, మరియునుపుణ్యాహవాచ }
 { నమునుగూడఁ జేయవలయునని తాత్పర్యము. }

పుణ్యాహవాచనము.

(కర్తా) సచేలం స్నాత్వా బ్రాహ్మణమాహూయ || పవిత్రం ధృ
 త్వా || శ్లో || యశ్చిన్ నామరూపాభ్యాం యాదేవి సర్వమంగళా || త
 యోస్సంస్మరణత్పుంసాం సర్వతోజయమంగళం || శుక్లాంబరధరంవిష్ణుం

శశినన్దంచతుర్భుజం । ప్రసన్నపదపంథ్యా యేత్సర్వవిఘ్నాపశాంతయే॥
తదేనలగ్నం సునిశితదేవ...సర్వభోగ్య మహాజనేభోగ్యనమః॥

ఆచమ్య...శ్రీగోవిందగోవింద...ఏవంగుణవిశేషణ విశిష్టాయాం
పుణ్యశీథా (అపసన్యా) శీతుః ... గోత్రస్య ప్రేతస్య మరణ
దినా...హనినవామైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధ కర్మకరిష్యమాణః అంధత్వమూక
త్వ బధిరత్వకాణత్వ పంగుత్వపిశాచత్వవిచారిణ్యాం వృషోత్పన్ననాఖ్యం
కర్మకరిష్యమాణః - ఏకోద్దిష్టశ్రాద్ధకర్మకరిష్యమాణః ద్విరావృత్త్యాద్యాది
షోడశైకోద్దిష్టానుశ్రాద్ధ కర్మకరిష్యమాణః - సమీక్షిరణాభ్యామశ్రా
ద్ధ కర్మకరిష్యమాణః గృహభూభాండ ఆత్మద్రవ్య దేహస్థలశరీర శుద్ధ్య
ర్థ మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం (సన్యా) కరిష్యేనమః॥
(ఇతీసాకల్ప్య) ఆకాంక్షింశ్చేన్న పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిప
తి పూజాం కరిష్యేనమః ॥

(ఇతీసాకల్ప్య) పిమ్మట కలశపూజ, విఘ్నేర్వరపూజ, పుణ్యా
హవాచనప్రయోగములు పురాణోక్తకర్మప్రకాశితయందుపూ
ర్వము ప్రాసీయుంటిని. గనుక సుజనులు అచ్చట చూడవలయు
ను. గ్రంథ విస్తరి ధీచే నిచ్చట వాయితే.

వృషోత్పన్న విషయము.

హేమాద్గా॥ శ్లో॥ నకరోతివృషోత్పన్నం సుతీర్థేనా జలాంజలిం
నదదాతిసుశోయసుపీతురుచ్చారివనసః । ఏష్టవ్యాజహవఃపుత్రాయద్యే
కోపిగయాంనజేత్ । యజేతివాన్యమేధేనసీలంనావృషముత్సృజేత్॥

షష్ఠ్యంశెన్మతే ॥ శ్లో॥ పతిపుత్రవతీనారీ భర్తుగ్రేమృతాయది ।
వృషోత్పన్నంసక్రూరితగాంధిద్యాచ్చపయస్వినిం । ఏకాదశేహ్ని పేతస్య
యస్యనోత్పిజ్యతేనృపః । పేతత్వంసుస్థిరంతస్య దక్షైశ్రాద్ధైః ప్రేరపి॥

{ తా. పుత్రులుగలశ్రీభర్తకందు మందుసుపిబాదెనేని వృషోత్పన్నముచేయ }
{ గూడదు, మంచిపాలుగల గోవును - దానముశేయవలెను - 4 తిథిమృతి బొందిన }
{ వృషోత్పన్నము చేయనియచూడుశ్రాద్ధములుచేసిననువాసిప్రేతత్వము }
{ నేను, ఇకదానేనిషయములు భక్తశాస్త్రమందుఁబాదగును. }

ఇతీవృషోత్పన్న విషయము సమాప్తము.

వృషాత్పర్జన ప్రయోగము.

తతః ఏకహాయసం ద్విహాయసం వా నీలవర్ణం యథాసంభ
వవర్ణం వా వృషం సంపాద్య ఆనీయ స్నాప యిత్వా || అలం
కృత్య || తతోగోవత్సరీశ్చ, చతస్యః ఏకాంతిస్యః ద్వేవా ఆనీయ స్నాప
యిత్వా || అలంకృత్య || పీతుః + గోశ్రీస్య + ... పేతస్య మరణాది
నా + హని పేతత్వ నివృత్త్యర్థం అంధత్వ + పైశాచిక బాధానివృ
త్తిద్వారా శాశ్వతరుద్రాణోకావాప్త్యర్థం వృషాత్పర్జనాఖ్యం కర్మకరిష్యే
షమః || అథనూతనవస్త్రేణ మంటప ద్వయమాసాద్య || తస్యోపరి తండు
లాన్నిషీష్య || మంటపద్వయే తామ్రనిర్మిత కలశద్వయం నిధాయ || తత్ర
పంచపల్లవాని నారీకేళంచనిషీష్య || నూతనవస్త్రమూవేప్య తదంగత్వే
న గోమిథునాష్ట దిక్పాలకపూజాం కరిష్యేషమః ||

శ్లో || కపిలంచ సువర్ణంచ | రజతా దేహవాసుకః | అతిగోహి
తశ్చామంచ | రుద్రతేజస్వినేషమః || మంటపే వృషభమావాహయామి ||

శ్లో || నీగోత్పలదళశ్చామాం | దీర్ఘశృంగోపశోభితాం | యార్ధ
జంపాశదండంచ | తస్మైదేవ్యైనమోనమః || గామావాహయామి || గో
వృషభ దేవతాభ్యోనమః || (ఇత్యావాహ్య)

{ కొందరు శక్తిలేనివారు వానికిః బ్రత్యామ్నాయము }
{ దర్శలుంచి యావాహనముజేసి పూజజరిగించుదురు. }

తతః ఇంద్రాద్యష్ట దిక్పాలకానావాహ్య ||

శ్లో || ఇంద్రోమరావతీనాథః | శచీదేవ్యాస్తునాయకః | వజ్రాయు
ధశ్చప్రాచీతః | తస్యచైరావతోగజః || ఇంద్రం లోకపాలక మావాహ
యామి స్థాపయామి పూజయామి || అగ్నిస్తేజోవతీవాసీ | న్యాహదేవ్యాః
ప్రియఃపతిః | మేషారూఢశ్చక్రీధరః | దిశ్యాన్నేయాంప్రతిస్థితః || అగ్నిం
లోకపాలకమా + మి శ్లో || యమస్సం యమసీనాథః | శ్యామలాయా
మనఃప్రియః | దండభృన్యహిషారూఢో | దక్షిణస్యాం దిశిస్థితః || య
మలోకపాలకమా + మి శ్లో || కృష్ణాంగనాపురం యస్య | దీర్ఘాభార్యా
సరోహయః | శస్త్రకుంతోనిర్మతిశ్చ | వైర్భత్యాం విశిష్టస్థితః || నిర్ము
తిం లోకపాలకమా + మి శ్లో || పునీత్రద్ధావతీయస్య | ప్రియభార్యా

చకాలికా । నక్రవాహఃపాశధరో । వరుణఃపశ్చిమేశ్వరః॥ వరుణంలోకపా
 + మి॥ శ్లో॥ వాయుగంధవతీనాథః । కించతస్యాంజనాప్రియా । సారంగ
 వాహో ధ్వజభృత్ । వాయవ్యాం దిశివర్తతే॥ వాయుంలోకపా + మి॥
 శ్లో॥ కుబేరశ్చాలకాయాంతు । చిత్రరేఖా ప్రియాంగనా । హయోవా
 హఃఖడ్గధరః । ఉదీచ్యాం దిశివర్తతే॥ కుబేరంలోకపా + మి॥ శ్లో॥ యశోవ
 తీశశాసః । పార్వతీపరమేశ్వరః । ఈశాన్యాం దిశిసంభాతి । వృషా
 యాశస్త్రిశూలభృత్॥ ఈశానంలోకపా + మి॥ శ్లో॥ జ్వాలామాలాపరి
 వృతం । వహ్నిమండలచుద్యగం । ధ్యాయేత్కళాదశయుతం । శక్తిధా
 నిగమిశ్వరం॥ రుద్రమా + మి॥ శ్లో॥ బ్రహ్మణా రక్తశారాంగం । చతు
 ర్వక్త్రం జగత్సృభుం । అక్షుస్రక్కుండికాభీతి । వరపాణిం విచింతయే॥
 బ్రహ్మణాసాంగం + మి॥ శ్లో॥ మహావిష్ణుంశంఖపద్మం । సుదర్శనగధాధ
 రం । ధ్యాయేహం నీలశారాంగం । పద్మస్థకమలాపణిం॥ విష్ణుమా + మి॥
 అచ్యుతమా + మి॥ అనంతమా + మి॥ గోవిందమా + మి॥ (ఇత్యావా
 హ్య) ఏవంగుణ + ధ్ం ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలక సహితగోవృషభపూజం
 కరిష్యేనమః॥ అభిషేడశోపచారైరభ్యర్చ్య॥

వృషోత్పన్నన హోమప్రయోగము.

ఇచ్చట కొందరు ప్రయోగముచేయుచుటగో గోవృషభము లేన
 { పృషు దర్భలచేజర్పదురు - దేశాచారములను తెలిసికొనిప్రయో
 గము జరుపవలెను.

శ్రీగోవింద గోవింద + ఏవంగుణ + తిథౌ పితుః + గోత్రస్య +
 ...ప్రేతస్యమరణది + హని అంధత్వ + వైశాచిక బాధానివృత్తిద్వా
 రాశాశ్వత రుద్రగోకావాప్త్యర్థం మోక్షవృషోత్పన్నన హోమం కరి
 ష్యేనమః॥ అథ హోమార్థం ఏకాదశ ఋత్విగ్వరిణం దద్యాత్॥ తదం
 గమగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యేనమః॥

శ్వేతతండులచూర్ణేన ప్రాదేశమాత్రంస్థండిలంచతురశ్రమండలం
 వాకల్పయిత్వా ॥ ద్వాభ్యాందర్భాభ్యాముల్లిఖ్య॥ శ్లో॥ ప్రాచీ పూర్వము
 దక్షం + లిఖేత్॥ శ్లో॥ మహాతేజస్వర్ణనర్ణం । తేజోవంతంహుతాశనం॥ ద్వి
 శక్తిమహితందేవం । మండలేశానసంస్థితం॥ ఇత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ తద

గ్నింప్రజ్వల్య! ధ్యానం! శ్లో॥ సప్తజన్మాద్విత్తేషు మేషాం సదైన
చ । శక్తిద్వయసమేతశ్చ । విశ్వమూర్తిహృతాశనః । త్రయస్త్రిశతి
దేవాశ్చ । త్వన్ముఖేత్వప్తిమానసాః । పార్థనామనసానాదే । క్షేప
మేసంప్రసాదయ॥ అభిముఖోభవ - సుముఖోభవ - సుప్రసన్నోభవ -
వరదోభవ - అగ్నిం వరిసమూర్త్యా॥ అలంకృత్య! ఇంద్రాయనమః + ఈ
శానాయనమః॥ పూర్వపరిస్థరణానమః దక్షిణప + నమః॥ పశ్చిమప +
నమః॥ ఉత్తర + నమః॥ అగ్నిముత్తరదేశేషపరిపరిస్థరణానమః ॥ తస్యాపరి
షట్పాణినిక్షిప్య జ్ఞానకౌఞ్చ పవిత్రేకృత్వా ॥ సపవిత్రేష్టాణాం
తాగ్రి షట్పాతాగ్రి జలసంపాక్ష్య! పోక్షణ పాత్రమానాయ జ
లేనా పూజ్య ॥ పూజ్యపాత్రమానాయ ॥ తత్పాత్రే అక్షతాన్నిక్షిప్య
జలేనాపూజ్య ॥ ముఖసముద్భవ్య! ఉత్తరేణాగ్నిం తామల ధాన్య
స్యాపరిపూజ్యపాత్రనిధాయ॥ గంధాక్షయై సుహృదోహితం సాపూజ్య॥
అజ్యపాత్రమానాయ । అజ్యమాపూజ్య! ప్రోవృత్తిపరిణాకృత్వా॥ ప
విత్రగంధావిస్రస్య - ప్రవృత్తి-అగ్నిప్రక్షిపేత్ స్రుక్కురవాదాయ॥
పోక్ష్య - నిధాయ - ఇన్ధ్రమానాయ॥ శ్లో॥ భూతప్రేతపిశాచాన్యా ।
రాక్షసావిష్ణుకాళిణః । రక్షణార్థం క్రియామత్ర । సమిధం దత్తినక్షే
పం ॥ ప్రోవరిధం ప్రవృత్తిం పశ్చిమదక్షిణోత్తరేణ నిధాయ ॥ తతిః
పార్థివే శై ఆఘాత సమిధానా దధాత్ ॥ పూర్వపరిషేవకం నమః - దక్షి
ణ + నమః॥ పశ్చిమ + నమః॥ ఉత్తర + నమః॥ తతిః ఇన్ధ్రపూజా కరి
ష్యేనమః॥ శ్లో॥ మత్కర్మసంకలమర్హత్ । పానకోదేవమాన్యనిట్ ।
సర్వత్రా శుచిరన్యత్రా మేషాం సుప్రసాదకః॥ అజ్యం సమిధిస్సహ
అగ్నినిధాయ - ఇన్ధ్రపక్షేపణము + అస్తు! పాయవ్యాధి అగ్నేయప
ర్యంతం చైర్వ్యాధి ఈశానాంతం అజ్యధారాంకూత్వా ॥ ప్రథ
మముఖాంతః॥ శ్లో॥ వసస్వతేనుహిత సర్వాభిష్టసంప్రద । జహో
న్యత్రైవతేప్రీత్య అజ్యవిభరత్రాద్రతః॥ వసస్వతేనమః॥ ద్వితీయముఖా
ంతః॥ శ్లో॥ సర్వపాక్షే హితాకారి వారిణాంతం పదేనహి గృహీమ్యా
మ మయాదత్తం । సగ్రాహకహితాశనః॥ అగ్నియేనమః॥

అథాజ్య సంమిత్రతండుల హేమామంకుర్యాత్.

శ్లో॥ త్రిశూలధారిణాదేవం । వృషవాగనయోరపి । శగాంజన
కృతేదైవ్యే రుద్రాయసహ తేననుః॥ (ఇతిహృత్వా) గుద్రమృదాయననుః॥
శ్లో॥ పృజన్యశ్శర్మద్రాభ్యాం గోమిథున్యాంచ వృద్ధయే । రుద్రదైవత్య
తేప్రేతః । పైశాచత్యవిముచ్యతే॥ పృన్యాయననుః॥ శ్లో॥ ప్రజాపతి
స్సహమశ్చ । అగ్నిరింద్రానలేతథా । గవమిథుంచసమీతి । సర్వదేవత
తేజసః॥ ఇంద్రాయననుః॥ శ్లో॥ ప్రజాపతిం చపితృభిః । విశ్వేదేవాశ్చిత్త్య
నః । వృషభోమహిరిత్యుత్తే । రుద్రగోకాయ తేననుః॥ ప్రజాపతయేననుః॥
ఇతిహృత్వా ఫృత్యైన్యననుః॥ విశ్వప్రైన్యననుః॥ రగత్యాయననుః॥ రమతేదే
ననుః॥ (ఇతిహృత్వా) శ్లో॥ శశు । శశుపతీంబవం సర్వదేవస్వరూపిణే ।
వృషభాయచ దేవతాప్రేతత్య విసన్యత్తియే॥ ఊగ్గాయననుః (ఇతి
హృత్వా) అతిశ్యాననుః॥ అన స్విష్టప్రస్థానుః॥ శ్లో॥ మంత్రమిద్యే
క్రియామిద్యే విశిష్టాత్రానా తాన । మనుస్వనరదో దేవ తేషామి
తీకం చహ॥ అగ్నియేననుః॥ శ్లో॥ సర్వకామ సమృద్ధ్యైర్న సర్వాశ్చ
ప్రదాయక । క్రియామత్ర సమృద్ధ్యైర్న తేషాం హరికింబా॥ అగ్ని
యేస్విష్టకృతశ్చదాననుః॥ (ఇతిహృత్వా) సమిధిమిష్టసన్నాహం అగ్ని
ప్రహరితీ॥ శ్లో॥ పృథన్యావిశాధాతాన త్తప్త్యైర్న వానకోనలః । వేద
పూజనసూమేన చిత్తమాజ్యసమర్చయ॥ దుష్కాయననుః॥ (ఇతిహృ
త్వా) జలముపస్పృశ్య॥ కర్మసమృద్ధ్యైర్న కేకేనాతే హోమంకరిష్యే
ననుః॥ కేకేనాయననుః + క్రీకృష్టాయననుః॥ అగ్నియే ననుః -
వాయవేననుః॥ సూర్యాయననుః - అఘోరసమిధౌ ప్రహరితీ॥ అ
స్మి పురాణోక్త వృషోత్పిష్టసకర్మాణి మంత్రవిపర్యాస - తంత్రవిపర్యా
సకాలవిపర్యాస కర్మవిపర్యాస సమస్త దోషవిహరణార్థం విశేషాజ్య
పలుతిం కరిష్యేననుః॥ అగ్నియేననుః - అగ్నివగుహభ్యాం ననుః॥
ఇంద్రాయననుః । శ్రీవిష్ణువేననుః । త్రివైబకాయననుః । ఇంద్రాదిదేవ
తాభ్యోననుః । వస్వగ్నిభ్యోననుః । ప్రజాపతయేననుః । ప్రాగాదిపరి
షేచనంననుః । పూర్ణవాక్రీడకమ్బానం॥ శ్లో॥ సురాస్త్యమభిషేచం
తు + సర్వకామంధిసిద్ధయే॥ (ఇతిప్రాయశ్చికుర్యాత్)

అభిరుద్రకలశపూజా.

రుద్రకలశం సంస్థాప్య || అస్మిన్ కలశే రుద్రమావాహాయామితి హే

డశోపచారైరభ్యర్చ్య || అభవృషభం సమానీయ.

మూర్ధ్ని నమః - శంఖార కేనమః - చక్రాం కేనమః - లలాటేనమః - నే

త్రయోనమః - నాసికాయాం నమః || ముఖే నమః || గ్రీవాయాం నమః ||

హృదయే - నాభ్యాం - కట్యాం ఊరౌ - జంఘయోః - జాన్వో - స్కంధే -

శృష్టే - లింగే - ఉదరే - పుచ్ఛే - ఏవం స్పృహ్యైః.

గోవృషభ వివాహ ప్రయోగము.

గృహస్య పాగ్భాగే యూప స్తంభం ప్రతిష్ఠాప్య || అలంకృత్య ||

అభ గణాధిపతిపూజాం - పుణ్యాహవాచనంచ - కృత్వా ఏవం గుణ +

తిథౌ లోకసంరక్షణ సిద్ధ్యర్థం రత్నబాధనం కరిష్యేనమః - రత్నబాధన

పూజాం కృత్వా || బధ్నామిదక్షిణేనాదే | నవసూత్రంచకంకణం | లోక

రక్షణ సిద్ధ్యర్థం | వృషభస్య సుఖప్రదం || రత్నబాధనము కూడా + అస్తు ||

బధ్నామి నామపాదేతు | పంచసూత్రంచకంకణం | లోకరక్షణ సిద్ధ్యర్థం |

మమాభీష్టప్రదోభవ || ఇతి బన్ధియాత్ || బ్రాహ్మణేభ్యో వృషభవివా

హసమయే తాంబూల దక్షిణాదికందద్యాత్ || అభ మధుపర్కద్రవ్యేణ

పూజయిష్యే || లక్ష్మీనారాయణ స్వరూప వృషభస్య ఇదమాసనం

ఇదం పాద్యం || శ్లో || నమో స్త్వనంతాయ + నమః || గంధాది అలం

కారాగ్ధాఇమే అక్షతాః + అస్తు ||

అభ వత్సరీదాసము.

ఏవం గుణ + ధౄం మమపితుః శాశ్వత పుణ్యలోకాహస్త్యర్థం

సర్వాభీష్ట సిద్ధ్యర్థం లోకసంరక్షణార్థం వత్సరీదాసం కరిష్యేనమః ||

అత్ర మహాసంకల్పం పఠిత్వా || అస్య శ్రీమదాదినారాయణస్య + + +

సారథేయ గోతోద్భవస్య ప్రజాపతేః నప్తే - కాశ్యప పౌత్రాయ - ధర్మ

పుత్రాయ - లక్ష్మీనారాయణస్వరూప వృషభాయ నరాయ - చతుస్సా

గరపరి + సారథేయ గోతోద్భవ గంగాయాః నప్తే - యమునా

యాః పౌత్రం - సరస్వత్యాః పుత్రం - ఇమాం వత్సరీంధర్మప్రజాసం

తానాభౄం హేవృషభరాజ వత్సరీదాసం తుభ్యమహం సంప్రదదేన

మమ॥ అనేనవత్సరీదానేన శ్రీపరమేశ్వరః ప్రీయతాం॥ తతోలగ్నాష్టక
చూర్ణ కాదిపతేత్॥ స్వస్త్వస్థాశీతి సహస్రాణాం ద్విజగురుదైవత్యానాం
+ సుప్రీతాసుముహూర్తా + భవంతు॥

మాంగల్య ధారణము.

ఏవంగుణ + ప్రీత్యర్థం మాంగల్యపూజాం కరిష్యేనమః॥ మాంగ
ల్యసూతార్చనంకుర్యాత్॥ శ్లో॥ మాంగల్యతంతునానేన । లోకరక్షణ
హేతునా । కంఠేబద్ధామీసుభగే పూర్ణాష్టే శ్వర్ణవర్ధని । వత్సరీగ
ళేమంగళసూత్రంబద్ధామ్॥ మాంగల్యధా + అస్తు॥ తుష్టిం ఆర్ద్రాక్షతా
రోపణంకుర్యాత్॥ ప్రజామేకామ సమృద్ధ్యతాం । భక్త ప్రజామేకా
+ తాం । యజ్ఞోమేకామ + తాం । జగత్ప్రియోమేకామ + తామ్॥

గోవుషభ మార్జనము.

ఏవంగుణ + ర్థం వృషభమార్జనార్థం ఏకాదశ బ్రాహ్మణాప్రా
ధానయేత్॥ శ్రీకృష్ణఃకమలా + శతం॥శివోమహేశ్వరశ్శం + శతం॥ శ్లో॥
సురాస్త్రా మభిషేచంతు + సిద్ధయే॥ పూర్ణ పాత్రోదకేనలభిషేచ్య॥

గోవుషభ పూజా.

ఏవం + ర్థం గోవుషభపూజాం కరిష్యేనమః - షోడశోపచారై
రభ్యర్చ్య॥ అథాగ్నేః గోవుషభ ప్రదక్షిణం కారయిత్వా॥

అథ నమస్కారం.

శ్లో॥ గావోమమాగ్రతస్సంతు । గావోమేనతుపృష్ఠతః । గా
వోమేహృదయేసంతు । గవాం మధ్యే వసామ్యహమ్॥

శంఖచక్ర పూజా.

అగ్నేఃపూర్వతఃపశ్చత్రంతుగోపరి శంఖంచక్రంనిధాయ । షోడ
శోపచారైరభ్యర్చ్య॥ శ్లో॥ సుదర్శన మహాబాహు । కోటిసూర్యసమప్ర
భ । అజ్ఞానాం ధన్యమేనిత్యం । విష్ణోర్నాగ్గంధదర్శయ॥ త్వంపురాసాగ
రోత్పన్నః । విష్ణునావిశృతఃకరే । సర్వదేవహితాథాయ । పాంచజన్య
సమోస్తుతే॥ ఇతి నమస్కుర్యాత్॥ ముద్రణము.

అగ్నే శంఖంచక్రంనిధాయ॥ అగ్నింప్రజ్వాల్య- చక్రముద్రేణప
శ్చద్వామే శంఖముద్రేణవాంకయిత్వా॥ అథ ముద్రణమంత్ర॥ త్రిశూ

లందఱి నేపాశ్చేనామేచక్రం ప్రదాపయేత్ | వృషస్యశివవిష్ణోశ్చచిహ్నా
నాం దర్శనాత్పదా | సర్వపాపవిముక్తిస్సాస్యత్సాత్తచ్ఛిహ్నా భారణమ్ |
వృషస్యవశ్యకం సర్వం దేవసూతుష్టి సాధకమ్ | హేవృషభ రాజప్రాగ్దే
శం గత్వా ప్రాక్పర్వతేషు తృణాని జద్వా ప్రాక్స ముద్గోదకం
పీత్వా - తత్రత్యగనాం పతిర్భూత్వా - దేవబ్రాహ్మణక్షేత్రాణిపరిహృ
త్యయధేష్టంవిహర || హేవృషభరాజ దక్షిణదేశేంగత్వా + విహర || హే
వృషభరాజ పశ్చిమదేశేంగత్వా + విహర || హే వృషభరాజ
ఉత్తరదేశేంగత్వా + విహర || ఇతిపఠిత్వా || (ప్రా + తీ) పితూః గోత్రస్య
+ + ప్రేతస్య ప్రేతత్వ విముక్త్యర్థం మరణదినా + హని అం
ధత్వ + పై శాచికబాధానివృత్తిద్వారాశాశ్వతరుద్రగోకావాప్తిరస్త్వితి
భవంతి బ్రువంతు - (ఏషవృషఃమయోత్పన్నః) ఇతిపఠిత్వా || శ్లో || ప్ర
త్యక్షయోగమారభ్య | ప్రాగ్భేద్యోగోపాధవ తప్తేవదక్షిణాంభోధింసా
మ్యాభ్యేరకపాధవ || హేత్వాదేన ద్విజక్షేత్రం యధేష్టంచరగోధిప | గవా
మృ పతిర్భూత్వా అశీష్ట్యలదోధవ || ఇతివృషభం ప్రార్థయేత్ ||

బలిప్రదానము.

పరిస్థరణావిస్మయేత్ || హోమశేషతంపలానాదాయ || అగ్నిం
అప్రదిమినిదధాతి || ఇంద్రబలిందదామి || అగ్నింబలిం + మి || యమ...మి ||
నైకోము...మి || సమణ...మి || వాయవ్య...మి || కుబేరబలిం...మి || ఈశాన...
మి || తతః తిలోదకానిదద్యాత్ || ౧ || అథ బ్రాహ్మణేభ్యోయథాశక్తిదక్షిణ
తాంబూలాదికం దద్యాత్ || ఇతి వృషోత్పన్నస ప్రయోగస్సమాప్తః ||

ఏకోద్దిష్ట శాస్త్రవిధి.

ఈ శాస్త్రమును ఎండుండ్రుగురునుగానియొకనినిగానివిప్రునివరించి
వసుగణశాస్త్రము-రుద్రగణశాస్త్రమునుపడికొండుగురికాని-శక్తిలేనియె
డెముకనికాని- తనశక్తికొలది-వియ్యము మొదలగు భోజనపదార్థము
లును- నస్త్రములను- హిరణ్యములను- బ్రాహ్మణులను సమర్పించునది
ఈ శాస్త్రము ప్రేత ప్రీతికరమని కొండలును - రుద్రప్రీతికరమని కొండ
లును చెప్పుదురు. దేశాచారానుసారముగఁ జేయవలెను. రుద్గోగ్రేత
పక్షమునందుఁ బిల్లరు గ్రహింపఁగూడదు, అక్షతావలను గ్రహించి

ఏకాదశ రుద్రుల నుద్దేశించి ఆమశాస్త్రము చేయవలెను. అశక్తుడు శక్త్యనుపారముగఁ జేయవలయును. వసుగణమునుగూడ ప్రేతోద్దేశముచేతనైనను అష్టవసూద్దేశ్యముచేతనైనను జేయవలయును. వసూద్దేశ్యమునందు తిలలచే నేకోద్దిష్టవిధానములేదు. ఉపపీఠియై యక్షతాదులచేత అష్టవసువులనుద్దేశించి బ్రాహ్మణులకు భోజనద్రవ్యములను సమర్పించవలయును. తక్కినవిషయములునిర్ణయసింఘపునందుఁజూడదగును.

ఇతిఏకోద్దిష్ట శాస్త్రవిధిస్సమాప్తః.

ఏకోద్దిష్ట శాస్త్రప్రయోగము.

(కర్తాస్మాత్వా)పవిత్రంధృత్వా॥ శ్రీగోవింద గోవింద...ఏవంగుణాఽథాపితుః...గోత్రస్య... ప్రేతస్యమరణాదినా...హని ప్రేతత్వ నివృత్త్యావస్వాదిరూప ప్రాప్త్యర్థం ఏకోద్దిష్టామశాస్త్రం కరిష్యేనమః॥ అనుష్ఠానంయథాశక్తిప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యేనమః॥ సమ ససంప...పదం॥ పితుః...గోత్రస్య..... ప్రేతస్య మరణాదినా...హని ప్రేతత్వనివృత్త్యావస్వాదిరూప ప్రాప్త్యర్థం ఏకోద్దిష్టామశాస్త్రం కర్తుం అధికార సంపద స్వీతి భవంతో బ్రువంతు॥ కర్తుం అధికారసిద్ధిరస్తు॥

శ్రీగోవిందగోవింద + ఏవంగుణ + అథాపితుః + గోత్రస్య + ... ప్రేతస్యమరణాదినా + హని ప్రేతత్వనివృత్త్యావస్వాదిరూపప్రాప్త్యర్థం ఏకోద్దిష్టామశాస్త్రం మామాదిద్రవ్యేణ ఏకోద్దిష్టవిధానేన ప్రేతోద్దేశేన సద్యఃకరిష్యేనమః॥ పితుః + గోత్రస్య + ...ప్రేతస్యమరణాదినా + హనిప్రేతత్వ నివృత్త్యావస్వాదిరూప ప్రాప్త్యర్థంఏకోద్దిష్టా మశాస్త్రేప్రేతాక్షణః కలఃవ్యః॥

యజమాని శక్తికొలది బ్రాహ్మణులకు ఊణములు నివ్వవలయును.

శ్లో॥ అక్రోధనైశ్చౌచపరైః సుతతం బ్రహ్మవాదిభిః ।

భవితవ్యం భవద్భిష్చ మయాచ శ్రాద్ధకర్మణి॥

తతః పాద్యస్థానే గోమయేనలిప్య ॥ హస్తప్రయోగ్య ॥ పితుః + గోత్రస్య + ... ప్రేతస్య పాద్యస్థానే - దర్శనాస్తీర్య - గంధాక్షతాన్నిక్షిప్య - సకలారాధనైస్సర్వభితమస్తు॥ పితః + గోత్ర + ... ప్రేతమరణాదినా + హని ప్రేతత్వ నివృత్త్యావస్వాదిరూప ప్రాప్త్యర్థం

ఏకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఇదంతే వాద్యం దదామి || (సర్వత్రపాద్యందద్యాత్) శ్లో|| నమోబ్రహ్మణ్య + నమః|| అభకర్తాపాదాపయోశ్య|| శ్రీకృష్ణ కృష్ణ కృష్ణ|| బ్రాహ్మణా ఉదబ్బుఖముపవేశ్య|| పితః + గోత్ర + ... ప్రేత విష్ణురార్థ మయంకుశః ఆసనం దద్యాత్ || ఏవం గుణ + తిథా పితః + గోత్రస్య + ... ప్రేతస్య మరణదినా + హని ప్రేతత్వ నివృత్త్యావస్వాదిరూప ప్రాప్త్యర్థం ఏకోద్దిష్టా మశ్రాద్ధ కర్మకరిష్యే|| నమః|| శ్లో|| పుండరీకాక్ష గోవింద వాసుదేవ జనార్దన | మయార్పితమిదంబ్రహ్మం పవిత్రంకురుసర్వదా|| ఇతి ఆమద్రవ్యాదిసంగ్రహోక్షణం కుర్యాత్ || పితః + గోత్రస్య + ... ప్రేతస్య మరణదినా + హని ప్రేతత్వనివృత్త్యావస్వాది రూపప్రాప్త్యర్థం ఇదమాసనందదామి || పితః + క్షణందదామి|| పితః + గోత్ర + ప్రేతమరణదిన + హని ప్రేతత్వ నివృత్త్యావస్వాదిరూపప్రాప్త్యర్థం ఇదంతే అర్ఘ్యందదామి|| తిలైరభ్యర్చ్య|| గంధార్థాయమే ఆపః పుష్పార్థాయమేతిలాః|| శీతవాతోష్ణ + మే|| వస్త్ర ద్వయందత్వా|| సకలారాధనై ప్రేతాయస్వస్థితంనమః|| యథాశక్తి ఆమద్రవ్యాణినిధాయ || విష్ణోఆమంరక్షస్వపితః + గోత్ర + ... ప్రేతమరణదినా ... హని ప్రేతత్వనివృత్త్యావస్వాది రూపప్రాప్త్యర్థం ఏతత్క్షేత్ర మంసపరికరం సవ్యంజనం సతాంబూలం సదక్షిణాకం సతిలాపి ధానోదకుంభం పితే ... గోత్రాయ..... ప్రేతాయఇదమామం సపరికరంసవ్యంజనం సతాంబూలం సదక్షిణాకం - సతిలాపి ధానోదకుంభం ఏకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే వస్వాదిరూప ప్రాప్త్యర్థం సంపద దేనమమ|| ధారాదత్తం|| పితః...శ్రాద్ధేపితరం...గోత్రం..... ప్రేతముద్దిశ్య త్వయాక్రియ మాణేన మరణదినా...హని ఏకోద్దిష్టామశ్రాద్ధేన పితః...గోత్రస్య... ప్రేతస్య...బ్రువంతు|| ప్రేత...రీస్తు || అధిపిండప్రదానం|| పితః ... హనిఏకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే... పిండప్రదానం కరిష్యేనమః|| అథ గోమయే నానులిప్య|| పిండస్యాభః ఏతద్దర్శాసనం దదామి|| దర్శోపరి...దదామి|| పితే...గోత్రాయ..... ప్రేతాయ మరణదినా ...హని ప్రేతత్వ నివృత్త్యావస్వాదిరూప ప్రాప్త్యర్థం ఏకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే ప్రేతార్థేఏతం పిండం దదామి|| (ఇతిపిండం దత్వా) పిండోపరి...దదామి|| అథయథాశక్తి దక్షి

ణాందద్యాత్ || ధారాదత్తం || ఏవంగుణ...తిథా పితుః...గోత్రస్య + ...
ప్రేతస్య మరణాదినా...హనిప్రేతత్వనివృత్త్యావస్వాది రూపప్రాప్త్యర్థం
ఏకోద్దిష్టామశాస్త్రీయ...పిండప్రదానే పితరం + గోత్రం + ...ప్రే
తముద్దిశ్య మయాకృతేనాశన పితుః + గో + గోప్రేతస్యమరణాదినా...
హనిఏకోద్దిష్టామశాస్త్రీయ...పిండప్రదానే ప్రేతత్వవిముక్తిరస్త్వితిభ
వంగోబ్రువంతు || ప్రేతత్వప్తిరస్తు || దత్తం శాస్త్రార్థం అభిరమ్యతాం | (ఇతి
కర్తావదేత్) అభిరమతాస్మః || ఇతి గ్రాహ్యోవదేత్ || జలే పిండనిక్షేప
ణాకుర్యాత్ || (కర్తస్త్వాత్వాచమ్య) కర్మణఃపుణ్యాహవాచనంకుర్యాత్ ||
ఏకోద్దిష్టశాస్త్రప్రయోగస్సమాప్తః.

పోడశ శాస్త్రవిధి.

శ్లో॥ సపిండీకరణాదర్వా కు-ర్యాచ్చాధ్ధానిపోడశ |

ఏకోద్దిష్టవిధానేన కుర్యాత్సర్వాణితానితు ||

తా. సపిండీ కరణముకంటె ముందుగా బయనాడుగు శాస్త్రంబులను ఏకోద్దిష్టవి
ధానంబుచేతఁ జేయవలయునని పై నీవని వచించె.

శ్లో॥ శాస్త్రాధ్ధానిపోడశాదత్వానై వకుర్యాత్సపిండనం || పోడశ శాస్త్రము
లుచేయక సపిండీకరణముచేయఁగూడదని లోకాక్షి స్మృతియందున్నది.

శ్లో॥ యస్య సంవత్సరాదర్వా క్సపిండీకరణం కృతమ్ |

మాసికంచోడకుంభంచ దేయం తస్యాపినత్సరమ్ ||

తా. సంవత్సరములోపల సపిండీకరణమైనచో - తిరుగమాసికము ఉదకుంభ
శాస్త్రమును నక్షపృథులము జేయునది.

గాలవః—శ్లో॥ సపిండీకరణాదర్వా గపకృష్యకృతాన్యపి |

పునరప్యపకృష్యంతే నృధ్యత్తిరనిషేధాత్ ||

తా. సపిండీకరణములోగా నపకర్షించి మాసికములుచేసినను వృద్ధి శాస్త్రమువైని
నిషేధింపఁబడినందున తిరుగ మాసికములు చేయవలెను. విశేష మేమనిన- సపిండీకరణ
మునకుముందు ఏకోద్దిష్టవిధిచేతను - నటువైని పార్యణవిధిచేతను చేయవలయును, తక్కిన
విషయములు నిర్ణయసింధువునందు జూడవలెను.

కాత్యాయనః॥ శ్లో॥ ద్వాదశప్రతిమాస్యాని ఆద్యమాణ్మాసికేతథా |
సపిండీకరణంచైవ ఇత్యేతచ్ఛాస్త్రపోడశం | త్రిపక్షికాబ్దికేచేతి శాస్త్రా

స్వేతాని షోడశేతి||జాతూకర్ణ్యపాఠః|| ఇతి షోడశశ్రాద్ధవిధి స్సమాప్తః||

తా. పంచైందు మాసికములు - అద్యపాణ్డాసికములును - సపిండీకరణమనివి పదియూ శ్రాద్ధములు, త్రైపక్షికాబ్ధికము లవి జాతుకర్ణ్యపాఠము - అద్యపనగా ఊసమాసికము - పాణ్డాసికమనగా ఊసపక్షము - అబ్ధికమనగా ఊనాబ్ధికము అని తాత్పర్యము.

షోడశశ్రాద్ధ ప్రయోగము.

బ్రాహ్మణానాహూయకర్తాన్నత్వాఽచమ్య|| షవిత్రంధృత్వా|| శ్రీగోవింద + ఏవంగుణవిశేషణవిశిష్టాయాం పుణ్యతిథౌ (అపసవ్యం) పితుః + గోత్రస్య + ... ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య + హని ప్రేత తృప్తిద్వారాప్రేతత్వవిముక్త్యర్థం ఆద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధం కరిష్యేనమః|| కాలే అనుష్ఠానార్థం యథాశక్తిప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యేనమః|| శ్లో|| సమస్త సంపత్సుమవాప్తి + పదం|| (అపసవ్యం) పితుః + గోత్రస్య + ... ప్రేతస్య మరణదినా + హని ప్రేతతృప్తిద్వారా ప్రేతత్వ విముక్త్యర్థం ఆద్యాదిషోడశై కోద్దిష్టామశ్రాద్ధం కర్తుం అధికారసంపద స్త్వితిభవంతో బ్రువంతు|| అధికారసిద్ధిరస్తు || శ్రీగోవింద గోవింద + పూర్వోక్త ఏవంగుణ + తిథౌ - (అపసవ్యం) పితుః + గోత్రస్య + ... ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య + హని దేశకాల దేహధర్మనైపరీత్యశంక యాశ్వసస్పృహిడికరణకర్తు కామస్యః ఊసమాసిన, ద్వితీయమాసిక, త్రైపక్షికమాసిక, తృతీయమాసిక, తురీయమాసిక, పంచమాసిక, పాణ్డాసిక, ఊసపాణ్డాసిక, సప్తమమాసిక, అష్టమమాసిక, నవమ మాసిక, దశమమాసిక, ఏకాదశ మాసిక, అబ్ధిక మాసిక, ఊనా బ్ధిక మాసికాఖ్యాని పంచదశైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధాని స్వేస్వేకాలే కర్త వ్యాని స్వకాల విహితేనాద్యమాసికేన సహపకృప్యప్రేహోద్దేశేన వసు గణాఖ్యశ్రాద్ధం దుద్రగణాఖ్యశ్రాద్ధం వృషోత్సర్జనాఖ్యశ్రాద్ధం అవశిష్టబ్రాహ్మణంచ అమద్రవ్యేణ ఏకోద్దిష్టవిధానేన ఘమానతంత్రేణ ప్రే హోద్దేశేనఅద్య(ఉపవీతీ) కరిష్యేనమః|| (ఇతిసంకల్ప్య)అథక్షణానిదద్యా త్|| యథా(అపసవ్యం) పితుః + గోత్రస్య + ... ప్రేతస్యమరణదినా +

హని ఆద్యమాసికై కోద్దిష్టామశాస్త్రేణుణందదామి॥ ఏవమూనాదిమాసి
కేషునసుగణాఖ్యశాస్త్రేణుచ పృథక్పృథక్ ఓక్షణాని సర్వత్రదద్యాత్॥

అథ మండలపూజా.

పాద్యస్థానే గోమయేనమండలముపలిప్య ॥ తత్రదర్శనాస్తీర్య
గంధాన్నిషీష్య తిలాన్నికీర్య సకలారాధనై స్సన్నితమస్తు॥ (ఇతితిలో ద
శంత్యతేత్) కుశతిలోదకమంజలినాగ్ధహిత్యా॥ పితః + గోత్ర + ...
ప్రేతమరణదినా + హని ఆద్యమాసికై కోద్దిష్టామశాస్త్రేణు ఇదంతేపాద్యం
దదామి॥ శ్లో॥ నమోబ్రహ్మణ్య + సమః॥ ఏవమూనాద్యనశిష్టాంతశాస్త్రే
షుసర్వేషాం తత్తద్రాష్ట్రాణానాం పృథక్పృథక్ పాద్యం దద్యాత్॥
కర్తాపాదాప్రక్షాళ్య ఆచమ్య॥—* విష్టరః. *

(అపసవ్యం) పితః + గోత్ర + ... ప్రేతమరణదినా + హని ఆద్య
మాసికై కోద్దిష్టామశాస్త్రే ప్రేతార్థే ఇదంతే విష్టరందదామి (ఇతి విష్టరంద
త్వా) ఏవం ప్రకారేణ సర్వేషాం బ్రాహ్మణానాం ఊనాద్యనశిష్టాంతేషు
శాస్త్రేషు ప్రత్యేకం విష్టరందత్వా॥ శ్రీగోవిందగోవింద + ఏవంగుణ + తిథా
(అపసవ్యం) పితః + గోత్రస్య ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్య ...
హని ఆద్యాది షోడశై కోద్దిష్టామశాస్త్రేషు రుద్రగణాఖ్య నసుగణాఖ్య
వృషోత్పన్నాఖ్యాఽవశిష్టై కోద్దిష్టామశాస్త్రేషు భవదనుజ్ఞయా ప్రకాం
తం శాస్త్రకర్మకరిష్యేనమః॥ శ్లో॥ పితృస్థానే పితౄచత్వం । రాక్షసానాం
విముక్తయే॥ తత్రస్థానానివృత్యం తిలోదకముపస్పృశేత్॥ ఇతితిలో
దకం సంపాద్య॥ మృదమాదాయ తిలాన్నికీకేత్॥ తిలాహిరతుం త్వసు
రాత్ దర్శారతుంతురాక్షసాత్॥ పంక్తిం వై శ్రోత్రియారక్షేదతిథిసర్వర
తుకః॥ ఇతితిలదర్శనాన్నిషీష్య॥ శాస్త్రసంపాదనద్రవ్యాదిపాక్షిణంకుర్యా
త్॥ పుండరీకాక్షపుండరీకాక్షి॥ శ్లో॥ శాస్త్రకాలేగయాంధ్యాత్వాధ్యాత్వా
దేవంగదాధరం । తాభ్యాంచైవనమస్కృత్య । తత్రశాస్త్రాధ్యంప్రసర్తయే॥
పితః... గోత్రస్య ప్రేతస్య మరణదినా ... హని ఆద్యాదిషో
డశై కోద్దిష్టామశాస్త్రే ప్రేతార్థే ఇదంతే ఆసనందదామి॥ (ఇతివామభాగే
ఆసనం దత్వా) పితః ... గోత్రస్య ప్రేతస్య మరణదినా ...
హని ఊనమాసిక ... ప్రేతార్థే ఇదంతే ఆసనందదామి । పృథక్పృథక్

సర్వేషామాసనానిదత్వాపితుః.....ప్రేతార్థే ఇదంతేక్షణాదదామి॥
ఏవమూనాదిమాసి కేషువసుగణాభ్యాదిశ్రాదేషుచ పృథక్పృథక్క్షణాని
సర్వత్ర దద్యాత్॥

అర్ఘ్యపాత్రాగ్ర సాదనమ్.

బ్రాహ్మణస్య పురతః దర్శనా స్థిర్యః తత్ర అర్ఘ్యపాత్రం నిధాయ॥
తిలావీకీర్య॥ పాత్రే హదగనినియ॥ శ్లో॥ ఆపోదేవిభవంతుష్టం । ప్రేతార్థే
సర్వదేహినాం । అభిస్రవంతు యేదేవిః । సర్వతీర్థ సమోనమః॥
పితరం...గోత్రం ప్రేతాసుక్యపాత్రే తిలా దత్వా ॥ అర్ఘ్య
పాత్రే అయం గంధః॥ పుష్పార్థం తిలందదామి ॥ అయంకుశః ...ప్రేతా
యస్త్వీతమస్తు॥ పునః ఉదకేంపూరయిత్వా - ప్రేతపాత్రం సంపన్నం॥
అస్తు॥ ఇతి బ్రాహ్మణోపదేశ్॥

అర్ఘ్య దా సమ్.

పితః ... గోత్ర ప్రేత మరణాదినా ... హని ఆద్యాది
పోషణైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఇదంతే అర్ఘ్యం దదామి॥ (అర్ఘ్యం
దత్వా) ఏవమూనాదిమాసి కాదిమ వసుగణాభ్యాద్య వశిష్టాంతేషుచ తత్ర
న్యాసికముక్త్వా ఆపోదాసపూర్వకం సర్వేషాం బ్రాహ్మణానాం హస్తే
అర్ఘ్యందద్యాత్॥ శ్లో॥ ఇహలోకం పరిత్యజ్య । గతోసి పరమాంగతిం ।
మనసానాయురూపేణకుశే (విప్రే)త్వా యోజయామ్యహం ॥ అర్ఘ్య
పాత్రాణి విశృజేత్॥

అర్చ సమ్.

అథ తిలైరభ్యర్చ్య॥ గంధార్థం పుష్పార్థం అలంకరణార్థం తిలంస
మ॥ శ్లో॥ శీతవాతోష్ణ...ప్రయచ్ఛమే॥ పితః...గోత్రం ప్రేతమరణ
ాదినా...హని ఆద్యాదిపోషణైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే ప్రేతార్థే వస్త్రయ్యుగ్మ
తుభ్యమహం సంప్రదనేనమమ॥ ఇతి సర్వత్ర ప్రత్యేకం వస్త్రద్వయంద
ద్యాత్॥ అథ కణ్ణాభరణకట్యాభరణ అంగుళ్యాభరణాని సరత్రదద్యాత్॥
సకలారాధనైస్సర్వీచితమస్తు॥ తతః యథాసంధవభోజనపదార్థాకపాత్రే
షునిధాయ॥ ఆసుంద్విగుణంవా చతుగుణంవా దద్యాత్॥

బ్రాహ్మణులయొద్ద (విస్తృత) వేసి - బియ్యము - పెసలు - మినుములు - వేయి మిర్చి - మొదలగు భోజనపదార్థములను - వడ్డించి - తిలలోఁగూడిన యుదకంభమును తాంబూలమును - దక్షిణను బ్రాహ్మణుల కందఱికి తనశక్తికొలది ద్వ్యగుణముగాగాని, చతుర్థగుణముగాగాని, సమర్పించవలయును.

శ్లో॥ పుండరీకాక్షగోవింద । వాసుదేవజనార్దన । మయాద్భితమి
దండ్రవ్యం । పవిత్రకురుసర్వదా॥ (ఇత్యామాదికంప్రోక్ష్య) (అపసవ్యం)
బ్రాహ్మణహస్తం గృహీత్వా॥ విష్ణోఆమం రక్షస్వ (ఇత్యామద్రవ్యం
ద్విజాంగుష్ఠేనస్పర్శయిత్వా) పితుః + గోత్ర.....ప్రేతవతశ్చే ఆమం
సపరికరం- పితా + గోత్రః + ... ప్రేతో దేవతేదమామం సప
రికరం బ్రాహ్మణస్తు- తత్సర్వం గయేయం భూగదాధరోవిశ్రః రాజ
తం పాత్ర మక్షయ వటచ్చాయేయం- పిత్రే + గోత్రాయ + ...
ప్రేతాయ ఇదమామం సోపస్కరంసదక్షిణాకం సతాంభూలం సతి
లాపిధానోదకుంభం- పితుః + గోత్రస్య + ... ప్రేతస్య మరణ
దినా + హనిఅద్యమాసికై కోడిస్తామశ్రాద్ధే ప్రేతాశ్చే సంప్రదదేనమ
మ॥ ప్రేతతృప్తిస్తు॥ (తిగోదకం త్యజేత్)

(కర్త) ఈలాగున నితరములయిన ఊనమాసికము మొదలగు
శ్రాద్ధములయందు విష్ణో ఆమంరక్షస్వ- అనునది మొదలుకొని
తృప్తిస్తు॥ అనువఱకు ఆయాశ్రాద్ధముల యందుఁజెప్పి దత్తముఁ జేసి
తిగోదకము విడువవలయును.

స్త్రీకైతే॥ మాతః + గోత్రే + ప్రేతేవతశ్చే ఆమసంప రికరం-
మాతా + గోత్రా ...ప్రేతా దేవతేదమామం సపరికరం బ్రాహ్మ
ణస్తు- తత్సర్వం గయేయం భూగదాధరోభోక్తా రాజతం పాత్రమ
క్షయ వటచ్చాయేయం“మాత్రే...గోత్రాయై...ప్రేతాయైఇద మామం
సోపస్కరం సదక్షిణాకం సతాంభూలం...నమమ॥

ధారాదత్తమ్.

పితుః ... గోత్రస్య ప్రేతస్య మరణదినా ... హనిద్విరా
వృత్తాద్య మాసికాద్య పశిష్టాంతైకోడిస్తా మశ్రాద్ధేషుపితరం...గోత్రం
.....ప్రేతముద్దిశ్యమయా క్రియమానై రేభిః మరణదినా...హని అద్య

మాసిక - ఊనమాసిక - ద్వితీయ త్రైపత్రిక - తృతీయ మాసిక
 చతుర్థమాసిక - పంచమాసిక - షాన్మాసిక - ఊనషాన్మాసిక - సప్తమ
 మాసిక - అష్టమమాసిక - నవమమాసిక - దశమమాసిక - ఏకాద
 సమాసిక అద్వికమాసిక - ఊనాద్విక మాసికాభ్యైష్టాడశై కోద్విష్టా మ
 శ్రాద్ధై స్వేస్వేకాలేక రవైష్టాదేశకాలవైషరీత్య శంకయాశ్వసంపిడిక
 రణంకర్తుం ఆమాదిద్రవ్యేణ ఏకోద్విష్టవిధానేన స్వకాలవిహితే నాద్య
 మాసికేనసహస మానతంత్రేణాపకృత్యకృతైః-వసుగణాఖ్యశ్రాద్ధేన
 రుద్రగణాఖ్యశ్రాద్ధేన వృషాత్సంజనాంగశ్రాద్ధేనచ పితృః...గోత్రస్య ...
 ...ప్రేతస్య ప్రేతత్వప్రద్యారా ప్రేతత్వ విముక్తిరస్త్వితి భవంతో బ్రు
 వంతు || (తిలోదకంత్యజేత్) ప్రేతత్వవిముక్తిరస్తు || ఇతిబౌద్ధా
 వదేయః||

అగ పిండప్రదానమ్.

పూర్వోక్తపంచగుణ...తిథౌ పితృః...గో..... ప్రేతస్య మరణ
 దినాదార...హని ఆద్యాది షాడశైకోద్విష్టామ శ్రాద్ధేషు వసుగణాఖ్య
 శ్రాద్ధే రుద్రగణాఖ్యశ్రాద్ధే వృషాత్సంజనాంగశ్రాద్ధేచ పిండప్రదానం
 కరిష్యేనమః||ఇతిసంకల్ప్యఆమేసఏకోనమిశమిడాక కృత్వా || గోమయే
 నానులిప్య|| తత్రదక్షిణాగ్నిదర్భాగ్నిదాయ||దర్భోపరిపత త్రిలోదకం
 దదామి||౧౯|| పిత్రే...గోత్రాయ...ప్రేతాయమరణదినాదారభ్య...హ
 నిఆద్యమాసికైకోద్విష్టామశ్రాద్ధప్రేతాథేపతం పిండందదామి||౧||పిత్రే...
 గోత్రాయ...ప్రేతాయమరణదినా...హనిఊనమాసికై కోద్విష్టామశ్రాద్ధే
 ప్రేతాథేపతంపిండందదామి||౨||పిత్రే... గోత్రాయ... ప్రేతాయమరణ
 దినా...హని ద్వితీయమాసికైకోద్విష్టామశ్రాద్ధే ప్రేతాథే పతంపిండంద
 దామి||౩||పిత్రే...గోత్రాయ...ప్రేతాయ మరణదినా...హనిత్రైపత్రిక
 మాసికైకోద్విష్టామశ్రాద్ధే ప్రేతాథే పతంపిండందదామి|| ౪|| పిత్రే
 ...గోత్రాయ...ప్రేతాయ మరణదినా...హని తృతీయమాసికైకోద్వి
 ష్టామశ్రాద్ధేప్రేతాథేపతంపిండందదామి||౫||పిత్రే...గో...ప్రేతాయమర
 ణదినా...హని చతుర్థమాసికైకోద్విష్టామశ్రాద్ధే... పతం పిండం దదా

మి॥ ౬॥ పిత్రే...గో... ప్రేతాయమరణదినా ... హని పంచమాసికై
 కోద్దిష్టామశ్రాద్ధే...భే=వతఃపిండదామి॥ ౭॥ పిత్రే...హస్తాసికై
 కోద్దిష్టామశ్రాద్ధే...దదామి॥ ౮॥ పిత్రే...ఉపహస్తాసికైకోద్దిష్టామ
 శ్రాద్ధే...దదామి॥ ౯॥ పిత్రే...సప్తమమాసికై కోద్దిష్టామశ్రా
 ద్ధే...వతఃపిండం...మి॥ ౧౦॥ పిత్రే...అష్టమమాసికైకోద్దిష్టామ
 శ్రాద్ధే...వతఃపిండం...మి॥ ౧౧॥ పిత్రే...నవమమాసికై కోద్దిష్టా
 శ్రాద్ధే...వతఃపిండం...మి॥ ౧౨॥ పిత్రే...దశమమాసికైకోద్దిష్టా
 మశ్రాద్ధే...వతఃపిండం...మి॥ ౧౩॥ పిత్రే...ఏకాదశమాసికైకోద్ది
 ష్టామశ్రాద్ధే...వతఃపిండం...మి॥ ౧౪॥ పిత్రే...అద్వికమాసికైకోద్దిష్టామ
 శ్రాద్ధే...వతఃపిండం...మి॥ ౧౫॥ పిత్రే...ఉనాద్వికమాసికైకోద్దిష్టామ
 శ్రాద్ధే + వతఃపిండం + మి॥ ౧౬॥ పిత్రే + వసుగణాఖ్య ఏకోద్దిష్టామ
 శ్రాద్ధే + వతఃపిండం + మి॥ ౧౭॥ పిత్రే + రుద్రగణాఖ్య + ప్రేతార్థే
 వతఃపిండం + మి॥ ౧౮॥ పిత్రే + వృషోత్పన్ననాఖ్య ఏకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే
 ప్రేతార్థే వతఃపిండదదామి॥ ౧౯॥ ఇతిఏకోనవింశతిపిండాదత్వా పిండ
 స్యాపవిత్రాదకం దదామి॥ ౧౯॥ (ఇతితిలోదకానిదత్వా) అంజనాభ్యం
 జనందదామి (అంజనందత్వా) భోగనిష్పత్కం తాంబూలం దక్షిణంచ
 దత్వా॥ అభధారాదత్తం॥ పూర్వోక్తవిధా పితుగోత్రస్య + ... ప్రేత
 స్య ప్రేతత్వ విముక్త్యర్థం మరణదినా + హని ఆద్యమాసిక + ఉనాద్వి
 కపర్యంతేషు వసుగణాఖ్యరుద్రగణాఖ్య వృషోత్పన్ననాంగశ్రాద్ధేచ పిత
 రం + గోత్రం + ప్రేత ముద్దిశ్యమయాదత్తైఃపిండైః పితుగో
 త్రస్య + ...ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య + హని ఆద్యమాసిక + వృ
 షోత్పన్ననాంగ ఏకోద్దిష్టామశ్రాద్ధీయ తిలోదకపిండప్రదానైశ్చపితుః +
 గోత్రస్య + ... ప్రేతస్య ప్రేతత్వవిముక్తిరస్తితి భవంత్యబ్రువంతు॥
 (ఇతితిలోదకంత్యజేత్) ప్రేతస్య ప్రేతత్వ విముక్తిరస్తు॥ ఇతిబ్రాహ్మణా
 వదేయః॥ దత్తానిశ్రాద్ధాని అభిరమతామితి కర్తవ్యదేత్॥ అభిరమతా
 స్సఃఇతిబ్రాహ్మణావదేయః॥ తతఃజలేపిండనిక్షేపణాకుర్యాత్॥ తతస్సం
 త్యాచమ్య॥ (కర్తాగృహమాగత్యపుణ్యవాం వాచయేదితికేచిత్॥

ఇతి పోడక శాస్త్ర ప్రయోగస్సమాప్తః.

సపిండికరణ ప్రయోగము.

అథనిమంత్రణం- బ్రాహ్మణా నిమంత్రయేత్ । విశ్వదేహాగ్ధం
 ద్వా । ప్రేతార్థమేకం । తత్ప్రిత్యాదీనాంత్రీక । విష్ణ్వర్థమేకంచక్రమేణ
 నిమంత్రయేత్ ॥ కతానాత్వా । పవిత్రంభృత్వా ॥ అపకామస్తు భూ
 తానిపిశాచా సర్వతోదిశం । సర్వేషామవిరోధేన ప్రేతకర్మసమారభే ॥
 గృహేతిలాన్వికీర్య శ్రీగోవిందగోవిందపూర్వోక్త + తిథౌ (అపసవ్యం
 పితుః + గోత్రస్య + ... ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్య + హనిస
 పిండికరణాఖ్యామశ్రాద్ధంకరిష్యేనమః (ఇతిసంకల్య) కాలే అనుష్ఠానం
 యథాసంభవ త్ప్రియశ్చిత్తమాచరిష్యే ॥ శ్లో ॥ సమస్తసంపత్తయ +
 పదం ॥ (అపసవ్యం) పితుః + గోత్రస్య + ... ప్రేతస్య మరణదినా
 దారభ్య + హని ప్రేతస్య ప్రేతత్వవిముక్తిద్వారావస్వాదిపితృలోకా
 వాప్త్యర్థం మరణదినాదారభ్య + హని దేశకాల దేహధర్మనైపరీత్య
 శంకయా అద్య సపిండికరణాఖ్యామ శ్రాద్ధం కర్తుం అధికారసం
 పదస్త్వీతి భవంతో బ్రువంతు ॥ కర్తుం అధికార సంపదస్తు ॥ సర్వే
 ఆముద్రవ్య పదార్థా శ్శుచయోభవంతు ॥ పూర్వోక్త + తిథౌ (అప
 సవ్యం) పితుః + గోత్రస్య + ... ప్రేతస్య ... మరణదినాదారభ్య +
 హని సపిండికరణాఖ్యామశ్రాద్ధే పితుః + గోత్రస్య ... ప్రేతస్య
 తత్ప్రితృపితామహప్రపితామహైః...గోత్రైః + + ప్రద్యున్న సం
 కర్షణవాసుదేవ రూపై స్సహసమానోదక సాపిండికాద్విద్యారావస్వాది
 పితృలోకావాప్త్యర్థంపితుః + గోత్రస్య + ... ప్రేతస్యఏకోద్దిష్టవిధానేన
 ప్రేతోద్దేశేన, తత్ప్రితృపితామహ ప్రపితామహానాం + గోత్రాణాం +
 ప్రద్యున్న సంకర్షణవాసుదేవరూపాణాం ఆమపార్వణవిధానేన ఏవముఖ
 యాత్మకం-ఉభయకోదైవికం కాలకామకసంజ్ఞక విశ్వేదేవపూర్వకం
 విష్ణ్వంతం పితుః + గోత్రస్య + ... ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య +
 హని సపిండికరణాఖ్యామశ్రాద్ధం ఆమాన్నేన హవిషా పార్వణవిధానేన
 ఆమాదిద్రవ్యేణ సమానతంత్రేణ సద్యఃకరిష్యేనమః ॥

పితుః + + శాశ్వదేత్యుణచ్చేదనంకృత్వా॥

కాలసంజ్ఞికానాం విశ్వేషాం దేనానాం ఘానేక్షణికరత్నవ్యః
 కామకసంజ్ఞికవిశ్వేషాం దేనానాం ఘానేక్షణికరత్నవ్యః॥ ద్వాబ్రాహ్మణౌ
 దైవేనిమంత్ర్య ॥ (అపసవ్య) పితుః + గోత్రస్య + ... ప్రేతస్య
 మరణానినా + హని సపిండికరణాభ్యైకోద్దిష్టామశాశ్వదే ప్రేతాక్షణికః
 కరత్నవ్యః॥ ఇతిప్రేతార్థమేకం నిమంత్ర్య॥ తత్పితృః + గోత్రస్య + ...
 ప్రమ్యమ్నరూపస్య ఘానేక్షణికరత్నవ్యః॥ (ఇతిపితృమేకం నిమంత్ర్య) తత్పి
 తామహస్య + గోత్రస్య + ... సుకర్షణ రూపస్య ఘానేక్షణికరత్న-
 వ్యః॥ (ఇతి పితా మహాక్షణికమేకం నిమంత్ర్య) తత్ప్రేతామహస్య + గో
 త్రస్య + ... నాసుదేనరూపస్య ఘానేక్షణికరత్నవ్యః॥ (ఇతి ప్రపి
 తితా మహాక్షణికమేకం నిమంత్ర్య) (సవ్య) శాశ్వదేత్యుణ్ శ్రీమహా
 విష్ణోః ఘానేక్షణికరత్నవ్యః॥ (ఇతి విష్ణ్వర్థమేకం నిమంత్ర్య) కేచిత్ -
 ఘానేక్షణిక సమః ఇతిపాతాంతరే॥ శ్లో॥ అక్రోశన్ శ్చోచపరై స్సతతం
 బ్రహ్మనాదిభిః । భవితస్య భవద్భిశ్చ మయాచ శాశ్వదకర్మణి॥ అథ
 గోమయేన మండలత్రయంకృత్వా॥ విశ్వేదేనాంకృత్వ్యం చ ప్రథమ
 మండలం॥ ప్రేతార్థమశ్వయ మండలం॥ తత్పితృద్యుత్పత్తీయం॥ (స
 వ్య) కాలకామకసంజ్ఞికానాం విశ్వేషాం దేనానాం విశ్వేషాద్యఘానేనా
 ఘాతాఇమేకుశాః పుష్పసహితాఇమేఅక్షతాః అయంగంధః ఇమేకుశాః
 సకలారాధనై స్సర్వచితుమస్తు॥ (అపసవ్య) పితుః + ప్రేత పాద్యఘానే
 ఇమేకుశాః ఇమేతిభాః అయంగంధః సకలారాధనై స్సర్వచితుమస్తు॥ తత్పి
 తృప్రేతామహా ప్రపితామహానాం పాద్యఘానే సతిలాఇమేకుశాః పుష్పస
 హిత ఇమేతిలాః అయంగంధః ఇమేకుశాః సకలారాధనై స్సర్వచితు
 మస్తు॥ (సవ్య) కాలకామకసంజ్ఞికవిశ్వేదేనాన్వాగతంసమః॥ కాలకా
 మకసం + పాద్యఘానే ఇదమాసనంసమః కాలకామకసంజ్ఞికవిశ్వేదేనా
 ఇదంవః పాద్యంసమః సుపాద్యం॥ పవిత్రంత్యక్త్వా॥ పాదాగ్రే ఆజ్యపూ
 తంసమః॥ శ్లో॥ యదీచ్ఛసి మహారాజ్ఞా సర్వతీర్థావగాహనం । విప్రపాద
 వినిర్ముక్తత్యాయం శిరసధారయ॥ పవిత్రంకృత్వా॥ కాలకామక విశ్వేదే
 నబ్రాహ్మణయోద్వయోః పాదాగ్రయోగంకృత్వా॥ (అపసవ్య) పితుః +

గో + స్యప్రేతస్యమరణదినా + హని సపిండికరణాభై శ్రోకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే
 ప్రేతాశ్చేదదరతే పాద్యందదామి॥ శ్లో॥ నమోబ్రహ్మణ్యదేవాయ + నమో
 నమః॥ ఇతిపాదాశ్రయశ్శ్రో (సవ్యం) తత్పితృపితామహా ప్రపితామహః
 స్వాగతం నమః॥ అపసవ్యం॥ తత్పితృ + ఇదమాసనంనమః॥ సుఖాసనం॥
 తత్పితృ + మహః + గోత్రాః...ప్రద్యమ్ను సాకర్షణవాసుదేవరూపాః
 ఇదంపాద్యంనమః॥ సుపాద్యం॥ పవిత్రత్యక్త్వాపాదాగ్రేఽజ్యపూర్తి
 నమః॥ (సవ్యం) శ్లో॥ యదీచ్ఛసిమహారాజ + ధారయే॥ పవిత్రాద్యత్వా॥
 విప్రపాదోదకం శిరసిశృత్వా॥ (సవ్యం) శ్రాద్ధసారక్షక శ్రీమహావిష్ణుః
 స్వాగతం నమః॥ శ్రాద్ధసారక్షక శ్రీమహావిష్ణుః ఇదమాసనం నమః॥
 సుఖాసనం॥ శ్రాద్ధసం ... పాద్యం నమః॥ సుపాద్యం॥ పవిత్రత్యక్త్వా
 పాదాగ్రేఽజ్యపూర్తంనమః॥ నమోబ్రహ్మణ్యదేవాయ...నమః॥ పవిత్రం
 ధృత్వా విష్ణుపాదోదకంశిరసిశృత్వా॥ (కిర) ఈశాన్యభాగే పవిత్రం
 విసృజ్య॥ పాదాశ్రయశ్శ్రోచమ్య॥ పునఃపవిత్రం ధృత్వా॥ విశ్వే
 దేవాప్రాజ్ఞుభూః ఉపవేశయేత్॥ పేతప్రత్యజ్ఞుభుముపవేశయేత్॥
 తత్పితృపితామహా ప్రపితామహా ఉదజ్ఞుభూః - విష్ణుప్రాజ్ఞుభు ఉప
 వేశయేత్॥ (సవ్యం) కాలకామకవిశ్వేదేవాః : పురంనమః॥ (అపస
 వ్యం) పితుః...గోత్రస్య...స్యప్రేతస్యమరణదినాదారిభ్యః...హని సపిండి
 కరణాభై శ్రోకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే ప్రేతాశ్చేదదరతే పాద్యందదామి॥ తత్పితృ
 పితామహా ప్రపితామహః...గోత్రాః + ...ప్రద్యమ్ను సాకర్షణవాసుదే
 వరూపాఃవిష్ణురంనమః॥ సవ్యం॥ శ్రాద్ధసం + : పురం నమః॥ శ్లో॥
 బ్రాహ్మణాస్సౌతుమే శాంతాః పాపాత్పంతుసమాహితాః॥ దేవానాం
 చైవదాతారస్త్రాతారస్సర్వదేహినాం॥ శ్రాద్ధకాలేగయాధ్యాత్వా
 ధ్యాత్వాదేవం జనార్దనం॥ ప్రద్యమ్నాఽపిష్ఠాద్ధ్యాత్వా॥ తిత్త్రా
 ద్ధంప్రవర్తయే॥ పూర్వోక్త + పితుః + గోత్రస్య + ...పేతస్యమరణది
 నా...హనిసపిండికరణాభై శ్రోకోద్దిష్టామశ్రాద్ధకర్మకరిష్యేనమః॥ (అపస
 వ్యం) శ్లో॥ అపక్రామస్తుభూతానపిశాచాస్సర్వోద్దిశం॥ సర్వేమామవిరో
 ధేనపితృకర్మసమారభే॥ ఇతితిలాన్వికీర్య॥ ప్రేతస్థానే తూష్ణీవర్తులమం
 డలంకృత్వా॥ తత్పిత్రాదిస్థానేషు భూమింసమృద్ధ్య॥ తూష్ణీమండలత్ర

యొక్కానా సవ్యః॥ విశ్వేదేన విష్ణుస్థానేషు భూమిసన్మృజ్య॥ తత్ర
చతురశ్రమాదలంకృత్యా॥ అథామాదిద్రవ్యేషుసూక్ష్మీసాసోత్కృ॥ కా
లకానుక + ఆవాహనంనమః॥ కాలకానుకసంజ్ఞికవిశ్వేషాందేనానామిదః
సూసనం దదామి॥ ౨॥ అథక్షణాదదామి॥ విశ్వేదేవస్థానేభువిదర్శనా
స్తీర్య॥ పాశ్చిద్వయానితీష్య॥ ఉదకంపూరయిత్వా॥ దత్తైభిఃప్రచ్ఛాద్య॥
యవాన్వికీర్య॥ గంధార్థం పుష్పార్థం ఇమేకుశాః॥ స్వచ్ఛితమస్తు॥ కాల
సంజ్ఞిక విశ్వేదేనాః ఇదంవో అభ్యుననమః॥ కామసంజ్ఞిక...ఇదంవో అ
భ్యుననమః॥ యనైరభ్యుచ్చ్య॥ కాలకామసంజ్ఞిక విశ్వేదేనాః గంధం
దదామి॥ అలంకరణార్థం అక్షణాదదామి॥ శ్లో॥ తేనానో...చ్ఛమే॥ పి
శ్వేదేనాః...వస్త్రద్వయం తుభ్యనుహం సంప్రదదేనమను॥ (వస్త్రద్వ
యందద్యాత్) అథకర్ణాభరణకట్యాభరణ అంగుళ్యాభరణానిదద్యాత్॥
అథావే యథాశక్తి సువర్ణంనా హారణ్యంనా దద్యాత్॥ సకలారాధ
నైస్సవ్వస్థితమస్తు॥ అప్రేతపిత్రర్చనంకరిష్యేనమః॥ శ్లో॥ ఆయాహిప్రే
తగంభీరైః॥ పూర్వైవసామ్యపథోత్తమైః॥ ప్రజామస్తృభ్యమాయచ్చ॥
రయిం దీర్ఘాయురేవచ॥ పితరం... గోత్రం... ప్రేతమా
వాహనం నమః॥ (ఇతి ప్రేతమావాహ్య) తత్పితృపితామహ ప్రపితా
మహన్...గోత్రాః.....ప్రద్యన్ముసంకర్షణ వాసుదేవరూపా ఆవా
హనంనమః॥ అస్తు॥ పితుః...గోత్రస్య... ప్రేతస్యమరణాదినా... హనిస
పిండికరణాభ్యైకోద్దిప్తామశ్చాగ్రే ప్రేతార్థే ఇదంనే ఆసనందదామి॥
తత్పితుః...గోత్రస్య...స్య ప్రద్యన్మురూపస్యపితృగ్రే ఇదమాసనందదా
మి॥ తత్పితామహస్య...గోత్రస్య... సంకర్షణరూపస్య పితామహగ్రే ఇ
దమాసనందదామి॥ తత్ప్రేతామహస్య...గోత్రస్య...స్య వాసుదేవరూప
స్యప్రపితామహగ్రే ఇదమాసనందదామి॥ (ఇత్యాసనందద్యాత్) పితుః
...గోత్రస్య...ప్రేతార్థే ఇదంనేక్షణందదామి॥ తత్పితృః సమీక్షికరణాభ్యా
మశ్చాగ్రేక్షణందదామి॥ తత్పితామహ సమీక్షికరణాభ్యామశ్చాగ్రేక్షణం
దదామి॥ తత్ప్రేతామహసమీక్షిక...క్షణం దదామి॥ ఇక్షణాని
దద్యాత్॥ ప్రేతార్థం బ్రాహ్మణగ్రేకుశాపరిస్తీర్య॥ తత్రచాలింసంప
న్నంసుఫంపన్నం॥ తత్పితృద్యగ్బ్రాహ్మణగ్రేదర్శాపరిస్తీర్య॥ తేషు

తత్పితౄద్యం త్రిణిపాత్రాణినిధాయ ॥ తిలాన్వికీర్త్య ॥ త్రిషుపాత్రేషు ఉదకం నిసీయ ॥

శ్లో॥ పితృస్థాన వరేభాగే రాక్షసా విష్ణుకారిణః । తత్రస్థాన విశుద్ధ్యం తిలాదకముపస్పృశేత్ ॥ తత్పితరం...గోత్రం... ప్రద్యమ్న రూపం తిలాక్షిప్త్యా ॥ తత్పితామహం + గోత్రం +సంకర్షణరూపాతిలాక్షిప్త్యా ॥ తత్పితామహం ... గోత్రం ... వాసుదేవ రూపం తిలాక్షిప్త్యా ॥ ప్రేతపాత్రేమఘంకించి నిసీయ ॥ తత్పితృ పితామహ ప్రపితామహ పాత్రేషు మఘంనిధాయ ॥

శ్లో॥ పితృహాకనివాసిభ్యః పితృభ్యోస్తుకమోనమః ॥ ప్రద్యమ్న రూప పితరః ప్రసీదంతుసదామయి ॥ కృష్ణకృష్ణకృష్ణ ॥ పూర్వోక్తవం...తిథౌ పితృః...గోత్రస్య...ప్రేతస్య మరణదినా...హని సపిండికరణాభ్యైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే ఉదకసంయోజనం కరిష్యతిసంకల్ప ॥ పరిషద్ధక్షిణాగృహీత్యా॥ సమస్తసంపదః ॥ పితృః...గోత్రస్య...ప్రేతస్య మరణదినా...హని సపిండికరణాభ్యైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే ఉదకసంయోజనం కర్తుం అధికార సంపద స్వీతిభవంతి ॥ బుద్ధిమతుః ఉదకసంయో...సిద్ధిరస్తు ॥ అభక్తృచ్ఛా త్రయాణి దద్యాత్ ॥ శ్రీగోవిందగోవింద...ఏచ...తిథౌ పితృః...గోత్రస్య ...ప్రేతస్య మరణదినా...హని సపిండికరణాభ్యైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధే తత్పితృపితామహప్రపితామహైః...గోత్రైః...ప్రద్యమ్న సంకర్షణవాసుదేవరూపై స్సహసమానోదకసాపిండ్య సిద్ధిద్వారావస్వాదిపితృహాకానాప్త్యం పితృః...గోత్రస్య...ప్రేతస్య పాత్రస్థానకం ప్రశమద్వితీయ తృతీయాంశం తత్పితృ పితామహ ప్రపితామహానాం ... గోత్రాణాం..... ప్రద్యమ్న సంకర్షణ వాసుదేవరూపాణాం పాత్రస్థానకైస్సహ సంయోజయిష్యే ॥ సంయోజయ ॥ తతః సంయోజనకాలే గోదానందద్యాత్ ॥ అథప్రేతపాత్రస్థానకం కించిత్ ఏకాంశమాదాయ ॥ తత్పితృపాత్రే నిసీయ ॥

శ్లో॥ అయోధ్యా మఘరామాయా ॥ కాశీకాంచీహృవతికా ॥ పురీద్వారావతీచైర ॥ సప్తేతామోక్షదాయకాః ॥ అహంకాశీ గమిష్యామి ॥ తత్ప్రసవచామ్యహం ॥ పితృహాకనివాసిభ్యః ॥ పితృభ్యోస్తుకమోనమః ॥ పితృ...గోత్ర... ప్రేత తత్పాత్రోదకం (ప్రభూమాంశం) త

త్పితృభిః...గోత్రైః..... ప్రద్యుమ్నరూపై స్సహసంయోజయేనమః ॥
 కృష్ణస్మరణకృత్వా ॥ పునరపి ప్రేతపాత్రోదకంకిచిత్ (ద్వితీయాంశం)
 ఆదాయ ॥ అయోధ్యా...పితృభ్యోస్తునమోనమః ॥ పితః...గోత్ర.....
 ప్రేత తత్పాత్రోదకం తత్పితామహైః... గోత్రైః..... సుకర్షణ
 రూపై స్సహసంయోజయేనమః॥ ఇతిపితామహపాత్రేనీయ॥ కృష్ణకృష్ణ
 కృష్ణ ॥ పునరపి ప్రేతపాత్రోదకంకిచిత్ (తృతీయాంశం) ఆదాయ అ
 యోధ్యా ... పితృభ్యోస్తునమోనమః ॥ పితః ... గోత్ర ప్రేత
 తత్పాత్రోదకం తత్పితామహైః...గోత్రైః వాసుదేవరూపై
 స్సహసంయోజయేనమః॥ ప్రేతపాత్రోదకం ప్రపితామహపాత్రేనీయ॥
 కృష్ణకృష్ణకృష్ణ — స్త్రీవిషయేనంకల్పవిశేషః.—

మాతుః...గోత్రాయాః ... దాయ్యాః ప్రేతాయాః పాత్రోద
 కంత్యన్యాత్మపితామహీప్రపితామహీనాం...గోత్రాణాం...దాయీనాం
 ...రూపాణాంపాత్రోదకై స్సహసంయోజనంకరిష్యఇతిసంకల్ప్య ॥ తత
 స్సర్వంసమాశం॥ ప్రేతాస్త్వదానం॥ పితః ... గోత్ర..... ప్రేతమరణ
 దినాదారిభ్య...హం సమీక్షిరణాభ్యేకోన్మితామహాధై ప్రేతాశ్శేషదం
 తేలఘన్యూదదామి॥ అఘన్యూ దశ్వా॥ తత్పితః...గోత్ర.....ప్రద్యుమ్న
 రూపఇదం తేలఘన్యూదదామి ॥ తత్పితామహ...గోత్ర)..... సుకర్షణ
 రూప ఇదం తే అఘన్యూదదామి ॥ తత్పితామహ...గోత్ర.....ఆదిత్య
 రూపఇదం తేలఘన్యూదదామి ॥ ఇతిబ్రాహ్మణహస్తేలఘన్యూదద్యాత్ ॥

శో॥ ఇహలోకంపరిత్యజ్యగోత్రసిపరమాంగతి ॥ మనసావాయు
 రూపేణవిప్రేత్వాంయోజయామ్యహం॥ ఇతిఅఘన్యూపాత్రాశివిస్మజేత్ ॥
 అభితిలైరభ్యర్చ్య॥ పితః...ప్రేతాశ్శేషంధందదామి॥ అథాంగుళ్యాభరణ
 కర్ణాభరణా కట్యాభరణానిదద్యాత్ ॥ తదథావేయధాశక్తిహిరణ్యంవాద
 ద్యాత్ ॥ అలంకరిణాథంతిలైరభ్యర్చ్య॥ శీతవాతోష్ణ...ప్రియచ్ఛమే॥పితః
 ...గోత్ర).....మరణదినా...ప్రేతాశ్శేషస్త్రుద్వయందదామి॥ సకలారాధ
 నైస్సన్నిహితం నమః॥ అస్తు॥ తత్పితృపితామహా ప్రపితామహార్చనం కరి
 ష్యేనమః ॥ తిలైరభ్యర్చ్య ॥ తత్పితృపితామహా ప్రపితామహః గంధంద
 దామి॥ అంగుళ్యాభరణానిదద్యాత్ ॥ ఇమానిపుష్పాణి॥ శీతావాతోష్ణ...

మే! తత్త్విత్వపితామహప్రపితామహనా... వస్త్రయుగ్మతుభ్యమహం...
 నమమ! వస్త్రద్వయప్రత్యేకప్రత్యేకందద్యాత్ సకలారాధ... నమః! అ
 స్తు! [సవ్యం] విష్ణోరారాధన కరిష్యేనమః! శాస్త్రసంరక్షకశ్రీమహావిష్ణోః
 ఇదమావాహనంనమః! శాస్త్రసంరక్షకశ్రీమహావిష్ణోః ఇదమాసనందదా
 మి! క్షణందదామి! కుశాఃపరిస్తీర్య! అస్యపాత్రంనిధాయ! ఉదకంపూ
 రయిత్వా! దర్భైఃప్రచ్ఛాద్య! యవాన్వికంయ! గంధార్ధంపుష్పార్ధంఇమే
 కుశాః! స్వచ్ఛితమస్తు! శాస్త్రసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణోఃఇదం తెలఘ్నంద
 దామి! యనైరభ్యర్చ్య! శాస్త్రసంరక్షకశ్రీ.. గంధందదామి! అలంకర
 ణార్థంఅంగుళ్యాభరణాదిదద్యాత్! ఇమానిపుష్పాణి! శీతపాత్రోష్ణ...
 మే! శాస్త్రసంరక్షక... వస్త్రయుగ్మతుభ్యమహంసంప్రదదేనమమ! సక
 లారాధనైస్త్వచ్ఛితంనమః! అస్తు! అభిముషోద్వర్తనం కరిష్యేనమః!
 అభిసర్వత్ర ఆచుభోజన పాత్రేష్వభిఘార్య! కృష్ణకృష్ణ! సర్వత్రసమస్త
 భోజన పదార్థాని పాత్రేషునిధాయ! [అనఁగా బియ్యం పప్పుమిన్చి
 కూరలు మొదలగు సమస్తము సమర్పించవలయును! ద్విగుణంవాచతుర్గు
 ణంవాదదాత్! కాలసంజ్ఞకవిశ్వేదేవా! ఇదంవః ఆమంసపరికరం
 సవ్యంజనం సతాంబూలంసదక్షిణాకం సతిలాపిధానోదకుంభం కాల
 సంజ్ఞక విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః అక్షయ తృప్త్యర్థం ఇదమామం సోపస్కర
 మమృతరూపేణ సంపద్య! తాంహవ్యంనమః గయాయాం దత్తమక్ష
 యమ స్త్వితభవంతో బ్రువంతు! గయాయాం దత్తమస్తు! కామ
 సంజ్ఞక విశ్వేదేవా! ఇదంవః అమం సపరికరం సవ్యంజనం సతాంబూలం
 సదక్షిణాకం సతిలాపిధానోదకుంభం కామసంజ్ఞక విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః
 అక్షయతృప్త్యర్థం ఇదమామం సోపస్కర మమృతరూపేణ సంపద్యం
 తాం హవ్య! నమః! గయాయాం దత్త ... బ్రువంతు! గయాయాం
 దత్తమస్తు!

[అపసవ్యం] పితృ ... గోత్రీ... ప్రేత మరణాదినాదారభ్య...
 హని సహిడికరణా భ్యేకోద్దిష్టా మశాస్త్రప్రేతార్థే ఏత త్రేఇదమా
 మంసపరికరం సవ్యంజనం సతాంబూలం సదక్షిణాకం సతిలాపిధానో
 దకుంభం పిత్రే ... గోత్రాయ ... ప్రేతాయఇదమామం స

పరికరం సవ్యం జనం సతాంబూలం సదక్షిణాకం సతిలాపి ధానోదకుం
భం సంప్రదదేనమమ || ప్రేతత్వప్రిద్వారాప్రేతత్వ విముక్తిరస్త్వితిభవం
తోబ్రువంతు || ఇతిసదర్శ తిలోదకం భూమావిస్మజేత్ || ప్రేతత్వప్రి...
విముక్తిరస్తు || తత్ప్రతిః...గోత్ర...ప్రద్యమ్నూరూపవత తేజమం సపరిక
రంతత్ప్రతి...గోత్రః...ప్రద్యమ్నూరూపోదేవ తేయదమామ తత్ప్రతి
గోత్రాయ...ప్రద్యమ్నూరూపాయ ఇదమామం సపరికరంసవ్యంజనం
సతాంబూలం సతిలాపిధానోదకుంభం అక్షయతృప్త్యర్థం సంప్రదదే
నమమ || అమృతరూపేణ సంపద్యంతాంకవ్యంనమః || గయాయాందత్త...
బ్రువంతు|| గయాయాం దత్తమస్తు || తత్ప్రతిమహా...గోత్ర... సంకర్షణ
రూపవత తేజమం సపరికరం తత్ప్రతిమహాః ...గోత్రః...సంకర్షణ
రూపోదేవ తేయదమామం తత్ప్రతిమహాయ ... గోత్రాయ... సం
కర్షణరూపాయ ఇదమామంసపరికరం ... అక్షయతృప్త్యర్థంసంప్రదేన
మమ || అమృతరూపేణ సంపద్యంతాం కవ్యంనమః || గయాయాందత్త +
బ్రువంతు || గయాయాం దత్తమస్తు ||

తత్ప్రతిమహా + గోత్ర + ... వాసుదేవరూప ఏతత్తే ఆ
మంసపరికరం తత్ప్రతిమహాః + గోత్రః + ... వాసుదేవరూపోదేవ
తేయదమామం తత్ప్రతిమహాయ + గోత్రాయ + ... వాసుదేవ
రూపాయ ఇదమామం సపరికరం సవ్యంజనం సతాంబూలంసతిలాపిధా
నోదకుంభం అక్షయ తృప్త్యర్థం సంప్రదదేనమమ || అమృతరూపే
ణసంపద్యంతాంకవ్యంనమః గయాయాందత్త + బ్రువంతు గయాయాం
దత్తమస్తు || (సవ్యం) శాస్త్ర సంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో ఏతత్తే ఆమం స
పరికరం శాస్త్రసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణవే శంఖచక్ర గదాధరాయ లక్ష్మీ
సమేతాయ గరుడవాహనాయ ఇదమామంసపరికరంసవ్యంజనం సతాం
బూలం సదక్షిణాకం సతిలాపిధానోదకుంభం అక్షయతృప్త్యర్థంసంప్రద
దేనమమ || అమృతరూపేణసంపద్యంతాం హవ్యంనమః | గయాయాంశ్రీ
విష్ణువాదే దత్తమక్షయమస్తు ||

ధా రా ద త్తమ్.

(అపసవ్యం) పితుః + గోత్రస్య + స్యప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య + హని సమీడి కరణాభైర్గోద్దిష్టామశ్చాదే పితరం + గోత్రం ... పేతం తత్పితృపితామహ ప్రపితామహా... గోత్రాత్ ... ప్రద్యుమ్న సంకర్షణ వాసుదేవరూపాణాం కాలకామసంజ్ఞకా విశ్వా దేవాన్ శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణుంచ ఉద్విశ్వమయాక్రియమాణేనాసేన పితుస్సపిండికరణాభైర్గోద్దిష్టామశ్చాదేన పితుః... గోత్రస్య... స్య ప్రేతస్య తత్పితృపితామహ ప్రపితామహానాం... గోత్రాణాం ... నాం ప్రద్యుమ్న సంకర్షణ వాసుదేవరూపాణాం కాలకామసంజ్ఞక విశ్వేషాం దేవానాం శాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణోస్స పితుః... గోత్రస్య... స్య ప్రేతస్య తత్పితృపితామహ ప్రపితామహా... గోత్రే... .. ప్రద్యుమ్న సంకర్షణ వాసుదేవరూపై స్సహసమానోదక సాపిండ్య సిద్ధివ్యారా పితృగోకా వాప్తిర్స్త్వితిభవంతోబ్రువంతు॥ ఇహేతిహోదకమత్స్పృశేత్॥ పితృగోకా వాప్తిర్స్తు॥ ఏవంగుణ... తిథౌ పితుః ... గోత్రస్య ... స్య ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్య... హని సమీడికరణాభైర్గోద్దిష్టామశ్చాదేతహోదకపిండ ప్రదానం కరిష్యేనమః॥ అథశాలిచూర్ణం తిలమథాబ్జ్యక్షీరేణ మిశ్రయిత్వా॥ ప్రేతస్య ఏకపిండంకృత్వా॥ తత్పితృదేః పిండత్రయం కుర్యాత్॥ అథగోమయేనోపలిష్య॥ తత్రదర్భానాస్తీర్యదర్భోపలిషత్త్తిలోదకం దదామి॥ పిత్రే... గోత్రాయ ... ప్రేతాయ మరణదినా ... హని సమీడికరణాభైర్గోద్దిష్టామశ్చాదేప్రేతాత్ ఏతంపిండందదామి॥ పిండం దత్వా॥ పిండోపలి షత్త్తిలోదకందదామి॥ ప్రేతపిండస్య పశ్చిమతఃగోమయేనానులిష్య॥ తత్రదర్భానాస్తీర్యదర్భోపలి షత్త్తిలోదకందదామి॥ తత్పితః... గోత్ర... .. ప్రద్యుమ్న రూపతత్ప్రేతే... గోత్రాయ... ప్రద్యుమ్న రూపాయ ఏష తే పిండో నమమ గయాయాం దత్త మస్తు॥ తత్ప్రేతామహ... గోత్ర... .. సంకర్షణ రూప తత్ప్రేతామహాయ ... గోత్రాయ... .. సంకర్షణ రూపాయ ఏష తే పిండో నమమ॥ గయాయాం దత్త మస్తు॥ తత్ప్రేతామహ ... గోత్ర వాసుదేవరూప తత్ప్రేతామహాయ ... గోత్రాయ వాసుదేవ రూపాయ ఏష

తే పిండో నమమ॥ గయాయాం దత్తమస్తు ॥ పిత్రాది పిండే ప్రేతపిం
డేచ మధునిధాయ॥ శ్రీగోవిందగోవింద... ఏనంగుణ... తిథౌ (అపసవ్యం)
పితుః ... గోత్రస్య ప్రేతస్య మరణాదినాదారభ్య ... హని స
పిండీకరణాఖ్యామశ్శాన్ధే తత్పితృపితామహా ప్రపితామహైః... గోత్రైః
... ప్రద్యమ్న సుకర్షణ నాసుదేవరూపైః సహసమానోదకసాంపిద్యస్తిధి
ద్వారాపితృకావా ప్త్యం పితుః... గోత్రస్య... స్య ప్రేతస్య పిండం
(ప్రకమద్వితీయ తృతీయాంశం) తత్పితృపితామహా ప్రపితామహానాం
... గోత్రాణాం రూపాణాం పిండై స్సహ సంయోజయిష్యే॥
అథ కృచ్ఛ్రత్రయం దద్యాత్ ॥ అథ పిండ సంయోజనాంగ గోదా
నంబ్రాహ్మణాయదద్యాత్ ॥ అథ ప్రేతపిండం త్రేధా విభజ్య॥ ఏక
భాగమాదాయ॥ పితః... గోత్ర ... ప్రేతప్రేతపిండ (ప్రథమాంశం) త్వ
త్పితృభిః... గోత్రైః... .. ప్రద్యమ్నరూపై స్సహసంయోజయేనమః॥
కృష్ణకృష్ణకృష్ణ॥ ప్రేతస్యద్వితీయ పిండభాగమాదాయ॥ పితః... గోత్ర...
... ప్రేత ప్రేతపిండ ద్వితీయాంశం త్వత్పితామహైః ... గోత్రైః ...
... స కర్షణరూపైః సహసంయోజయేనమః కృష్ణకృష్ణ॥ ప్రేతస్యతృతీయ
పిండ భాగ మాదాయ ॥ పితః ... గోత్ర ... ప్రేత ప్రేత పిండ
తృతీయాంశం త్వత్పితామహైః ... గోత్రైః వాసుదేవ
రూపై స్సహసంయోజయేనమః॥ కృష్ణ కృష్ణ కృష్ణ ॥ ఏవం సంయో
జయేత్ ॥ శ్లో॥ ఏషవోసుగతః ప్రేతః పితృరామన్యమాప్తవాన్ । శివం
భవతు శేషాణాం జాయంతాం చిరంజీవినః॥

స్త్రీసమీక్షనే విశేషః॥ శ్లో॥ ఏషానోనుగతాప్రేతా పితృసామా
న్యమిాయుషీ । శివంభవతు శేషాణాం జాయంతాంస్థిరజీవినః ॥ ఇతః పరం
ప్రేతశబ్దోనాస్తి॥ చతుర్థోపి నివర్తతే॥

అథవైతరణీ గోదానమ్.

పితుః... గోత్రస్య ప్రద్యమ్నరూపస్య సుఖేనవైతరణీన
ద్యుత్తరణార్థం శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థం మహావైతరణీసంజ్ఞకగోదానం కరి
ష్యేనమః॥ తదంగ బ్రాహ్మణపూజాకరిష్యేనమః॥ శ్రీమహావిష్ణు స్వరూ
పస్య బ్రాహ్మణస్య ఇదమాసనం నమః ॥ ఉభాభ్యామిదంపాద్యం॥ శ్లో॥

నమో స్త్యనంతాయ... యగధారిణానమః॥ అయంవోగంధః॥ అలంకా
ధాఇమే అక్షతాః...మస్తు॥ అథగోపూజంకృత్వా॥

శ్లో॥ యమద్వారే మహాఘోరే తప్తనైతరణీనదీ । తాంతర్ముం
గాంప్రదాస్యామి ఉత్తరాయ సుఖేనతాం ॥ గవామంగేషు...చ్ఛమే॥ అ
నై బ్రాహ్మణాయ.....పితుః...గోత్రస్య.....ప్రద్యమ్నరూపస్య
సుఖేననైతరణీ నద్యత్తరణార్థం నైతరుణీసంజ్ఞికగోదానం శ్రీమహావిష్ణు
ప్రీతిం కామయమానస్తుభ్యమహం సంప్రదధేనమమ॥ ఇతిధేనుపుచ్ఛం
గృహీత్వా సకుశతిలోదకందద్యాత్ ॥ శ్లో॥ దేవస్యప్రీతయేదానంగృహ్య
మ్యర్థమతుష్టయేబాహుభ్యాంపుష్పహస్తాభ్యాంపుణ్యకర్మప్రసూతయే॥
గోదానందద్యాత్ ॥ గోదానసాగ్రణ్యార్థంక్షీణాంతుభ్యమహం సంప్రదదే
నమమ॥ ఏవం + ప్రీత్యర్థం త్వయాకృతేననైతరణీసంజ్ఞిక గోదానేన భగ
వాన్ + పితుః x గోత్రస్య + ...ప్రద్యమ్నరూపస్యసుఖేన నైతరణీన
ద్యత్తరణంకరోత్ప్రీతి భవంతోబువంతు॥ సుఖేననై తరణీనద్యత్తరణంక
రోతు॥ గోరభావే గోమూల్యంవాదద్యాత్ ॥ అథదశ దానాని విశేషదా
నానిమహాదానానిచకుర్యాత్ ॥ అతః పరంమనసోద్దిప్త దానానికుర్యాత్ ॥

స్వగపాధేయమ్.

ఏవంగుణ + తిథౌవృద్ధప్రపితామహస్య + గోత్రస్య + వాసుదే
వరూపస్యస్వగ్గోక ప్రాప్త్యర్థం స్వగపాధేయ ఆమదానంకరిష్యేనమః॥
ఇతిసంకల్ప్య॥ అథబ్రాహ్మణ పూజంకరిష్యేనమః ॥ అస్మత్ వృద్ధప్రపి
తామహాయ + గోత్రాయ + వాసుదేవరూపాయ ఇదమామంసపరికరం
సదక్షిణాకంసతాంబూలంఅక్షయతృప్త్యర్థం సంప్రదదేనమమ॥ ఇతిస్వగ
పాధేయందద్యాత్ ॥ యథాశక్తిదక్షిణాందద్యాత్ ॥ తూష్ణింపిండశేషం
నిధాయ॥ పిండోపరితిలోదకం దదామి ॥ 3॥ సవ్యేనపిండపార్వణపూజం
కరిష్యేనమః॥ పిండపితృ దేవతాభ్యోనమః॥ దర్భపత్రకుశతీలాక్షతాంతృ
మర్పయామి॥ నైవేద్యంకుర్యాత్ ॥ పిండదక్షిణాందద్యాత్ ॥ పితుః + గో
త్రస్య + ప్రద్యమ్నరూపస్యసపిండకరణాభ్యా మత్రాధైయజమానస్యపి
తృప్రపితామహప్రపితామహాన్ + గోత్రాన్ + ప్రద్యమ్నసంకర్షణవా
సుదేవరూపాన్ ఉద్దిశ్యత్వయాకృతేనతిలోదకపిండదానేన పితృప్రపితా...

నాం...గోత్రాణాం.....ప్రద్యున్న సంతర్షణ వాసుదేవరూపాణాం అక్షయ్యత్వ ప్రియభావ్యా పితృః.....పితృలోక ప్రాప్తిరస్తితిభవంతోబుద్ధివంతుః॥ (తలోదకంత్యజేత్) పితృలోకావాప్తిరస్తు॥ హేనానుద్వాసయిష్యే॥ ఉద్వాసయ॥ అయోధ్యా మధురా మాయా కాశీ కాంచీ హ్యవంతికా పురీద్వారవతీచైవ సప్తైతామోక్షదాయకాః । అహంకాశీంగమిష్యామి తచ్చైవ నివసామ్యహమ్॥ ఇతిబుధాణస్సతతం కాశీవాస ఫలం లభేత్ ॥ యావత్పిండమనుష్యాణాంగేగాతోయేషుతిష్ఠతి తావద్వర్షసహస్రాణి పుణ్యలోకే మహీయతే॥పిండస్థానేశాంతిరస్తు + గృహేధనధాన్యసమృద్ధిరస్తు॥ అథబ్రాహ్మణాణాం సంతృప్తయేత్ ॥

అథకర్తాన్నాత్వా కర్మణః పుణ్యాహవాచసంకారయిత్వా॥ ఊనమాసికంకుర్యాత్॥అథకర్తా నూతనవస్త్రధారణం తతః బంధు భిస్సహభోజనంకుర్యాత్ ఇతిసప్తపిండీకరణ ప్రయోగ స్సమాప్తః ॥

ఈశాద్భ ప్రయోగ మందుఉదక సంయోజనము పిండసంయోజనము చేర్చితిని । దేవనార శిష్టచారముల ప్రకారముజరిపించవలెను.

మాతృసప్తపిండీకరణమ్.

ఏవం + మాతృః + గోత్రాయాః ప్రేతాయః మరణదినాదృరభ్య + హని సప్తపిండీకరణాభ్యామశ్రాద్ధం కరిష్యేనమః॥ అనుష్ఠాన్తంప్రాయశ్చిత్తం కుర్యాత్ ॥ ఏవం + మాతృః + గోత్రాయాః + ప్రేతాయాః మరణదినా + హనిసప్తపిండీకర + శాద్ధైర్ధృత్పుమాత్మపితామహీప్రపితామహీభిః + గోత్రాభిః + దాయాభిః ప్రద్యున్న సంతర్షణ వాసుదేవరూపాభి స్సహసమానోదకత్వ సాపిండ్యసిద్ధిద్వారాపితృ లోకావాప్త్యర్థమాతృః + గోత్రాయాః + ప్రేతాయాః ఏకోద్దిష్టవిధా నేన తద్ధర్మమాత్మపితామహీప్రపితామహీనాం + గోత్రాణాం + నాంప్రద్యున్న + రూపాణాం పార్వణవిధానేన ఏవముభయూత్పకంకాలకామకసంజక విశ్వేదేవపూర్వకం విష్ణ్వంతం మాతృః + గోత్రాయాః + ప్రేతాయాః సప్తపిండీకరణాభ్యా మశాద్ధంకరిష్యేనమః॥ (ఇతిసంకల్ప్య) బ్రాహ్మణ నిమంత్రణాది సర్వంపూర్వవత్ ॥

పితృసప్తపిండీకరణమువలె మాతృ సప్తపిండీకరణమును గూడఁజేయవలయును. అందుమాతృ సప్తపిండీకరణమున పితామహీమండలగువానితోఁగూడ, స్త్రీలింగముగా నుపాఁ

జేసి యావత్ప్రయోగము జనుపవలెను. ప్రయోగము యావత్తును పూర్వమందువ్రాయఁబడినందున గ్రంథవిస్తరభీతిచే నిచ్చట చేర్చునైతి.

ఇతిమాత్రు స్సపిండికరణం సమాప్తమ్.

గర్భిణీ మరణప్రయోగము.

గర్భిణీ మృతాచేత్ శ్మశానం సీత్యా॥ గర్భిణీ స్త్రీ ప్రసవింపలేక విష్ణును గడుపున నుంచుకొని చచ్చినట్లయిన నాప్రేతిను శ్మశానమునకు దీసికొనిపోయి.

తత్ర దక్షిణశిరసం నిధాయ	} విమ్మట దక్షిణశిరిస్సుగానుంచి గర్భము ఆఱునెలలకుఁ జైబడనే ని యాప్రేతియొక్క నాభికీ గుడిప్రక్క కడుపున నాలుగంగుళిముల ప్రమాణము గురుతుచేసి
మాణ్మసాదూర్ధ్వంచేత్తస్యానా	
భేర్వామభౌగేచతురంగుళప్ర	
మాణేనోదరం లాంఛయిత్వా	

నారాయణ మంత్రేణ గర్భాభి	} నారాయణనామోచ్చారణమును జెప్పుచు గర్భమును ఛేదించి శిశువును తీసికొని కడిగి భూమియందుంచవలెను.
త్వాశిశుమాదాయ ప్రయోశ్య	
భూమినిక్షిపేత్॥	

శిశుజీవేద్యది - జీవంతం పుత్ర	} శిశువు బ్రహ్మీయండినట్లయిన జీవిం చియున్న పుత్రుని యభిమంత్రించి
మభిమంత్రియ్య॥	

శ్లో॥ సర్వతీర్థ సముద్భూతాః	} ఈ మంత్రమును జెప్పుచు నాశిశువునకు న్నానముజేయించి.
పాపనాః పాపహారిణాః । ఆటశ్శ	
రీరసంశుద్ధిం కుర్వంతే మమథ	
ర్విదా॥ ఇతిన్నాపయిత్వా॥	

భూమశాసువర్ణం నిధాయ తత్రాశి	} భూమియందు బంగారమునుంచి ఆ బంగారముమీఁద నాశిశువునుంచి
శుం నిక్షిప్య॥	

పృథివ్యాపస్తేజో వాయ్వా కా	} పృథివ్యా + శిశువుచు పంచ ప్రాణముల సభిమంత్రించి॥
శాస్త్రైః శిశుంపంచప్రాణమ	

భిమంత్రియ్య॥

అన్యస్త్రీయూః స్తనం ప్రతిధాప్య | ఇతరస్త్రీవలనచన్నునిష్ఠించి
శిశుః గ్రామప్రాపయత్వా | ఆశిశువును గ్రామమునకు బంపించి
తతః గర్భచ్ఛేద దేశే ఆజ్యం నిధా | గర్భమును ఛేదించినచోట నేతని
య | ఉంచవలెను.

అన్యతాయనమః - అనంతాయ }
నమః - గోవిందాయనమః - గ్రీ } అన్యతాయనమః అనునది మొద
ష్ఠాయనమః + హేమంతాయ } లు పరమాత్మ సేనమః అనువటకు గ
నమః - వసంతాయనమః - పర } ర్భమందు హేమాయనుజేసి
మాత్మసేనమః }

అథ కేశవాది హేమము కేచి } కొందరు కేశవాయనమః అనునది
త్సుర్వంతి. } మొదలు కేశవనామముల చేతనే చే
యుచున్నారు.

ఛేదప్రదేశం సూత్రేణ సంగ్రం } దర్భమును ఛేదించిన స్థలమును
గ్య } సూలితో కుట్టవలెను.

ఏవం + ౪౯౦ ఉదరఛేద ప్రా } గోదానహిరణ్య దానమును జేయ
యశ్చైతార్థం గోదానహిరణ్య } వలయును.
దానంచరుర్యాత్ ||

శిశుః మృతశ్చేత్ ఖననం కుర్యా } శిశువుమృతి పొందినట్లయెనాభూ
త్ || } మియుందు పాతిస్సెట్టవలెను.

ఇతి గర్భిణీమృతి ప్రయోగస్సమాప్తః

సూతికా [రజస్వలా] ప్రాయశ్చిత్తము .

ప్రథమం శుద్ధ జలేన స్నాపయిత్వా || కర్తా స్నాత్వా పూర్వవస్త్రం
పరిత్యజ్య || సూతనవస్త్రం ధృత్వా || శ్రీగోవిందగోవింద ఏవం గుణ + తిథా
మాతః + గోత్రాయః + దాయాః ప్రేతాయాః జాత సూతకమ
ధ్యే [రజోమధ్యే] మరణే సతి తద్దోష పరిహారార్థం సూతికా మరణ [రజస్వ
లామరణ] ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యేనమః || ఇతి సంకల్ప్య || ప్రేతం శుద్ధజలేన
స్నాపయిత్వా శుద్ధవస్త్రం ధృత్వా || ప్రాయశ్చిత్తం కృత్వా || కృచ్ఛత్రయా
ణి గోదానాని చ కుర్యాత్ || తద్దోష పరిహారార్థం తిలకావ్రదానం కుర్యాత్ ||

అథ ప్రాగ్దేశే గోమయే నానువిష్య॥ నూతనవస్త్రేణ మంటపం నిర్మయ॥ త
 త్రతండులాన్ని షీష్య॥ చతుర్దిక్షు కలశాన్ ప్రతిష్ఠాప్య॥ తీర్థరాజాయనమః
 ఇతి ఉదకం నిధాయ॥ తత్కలశేషుః పంచపల్లవాః పంచామృతాన్ నిషీష్య॥
 నూతనసూత్రమావేప్య॥ శ్లో॥ మృత్తికే బ్రహ్మరూపేత్వం । మృత్తికే
 విష్ణురూపిణీ । సుకృతంధుష్కృతంచైవ మాంప్రాపయపరాంగతిం॥ కల
 శేషుః మృత్తికానిధాయ॥ ఋత్విగ్వరణం కృత్వా॥ అథ వరుణపూజాం
 సమాచరేత్ ॥ శివో మహేశ్వరశ్శింభుః ... శతం॥ సురాస్తా మభిసం
 ... సర్వకామాన్ సేధయే ॥ అయోధ్యా నుభురా ... దాయకాః॥ ఇతి కల
 శోదక్షైః సూతికాయాః [రజస్వలాయాః] శిరసి మాన్ద్యంత్యా॥ శ్వేత
 వస్త్ర మాచ్ఛాద్య॥ బ్రాహ్మణేభ్యోదక్షిణాం దద్యాత్ ॥ రజస్వలామృ
 తావ ప్యేవంకుర్యాత్ ॥ శ్రీరామరామరామ॥

౧౦౮ పసుపుప్రండలు చేసి ౧౦౮ మాటులు ఆ ప్రేతకు మృత్తికా
 స్నానములు చేయించవలెను. పిమ్మట మాన్దనము చేయవలెను.

ఇతి సూతికా [రజస్వలా] మృతిప్రాయశ్చిత్తస్సమాప్తః॥

—విధవా ప్రాయశ్చిత్తము.—

స్నాత్వా॥ పూరోక్త ... తిథౌ అముకగోత్రాయాః అముకనా
 మ్నాః జన్మాభ్యాసాదిజన్మప్రభృత్యే తత్తణపర్యంతం సంభావితానాం
 పాపానాం అస్నాన భోజన తాంబూల చర్వణ మలిన వస్త్రధారణ దే
 హరక్షణ పుణ్యతీర్థరాహిత్య-గంధపుష్పపరిమళాది ద్రవ్యధారణ- ఏకా
 దశ్యుపవాసరాహిత్య బృందావనతులసీ తీర్థరాహిత్య తిష్ఠస్నాత్రవిసర్జ
 న- పాపకర్మనిరీక్షణ- రహసి పరపురుషభాషణ- నానావిధ దుష్కర్మ
 యుక్త మాతాపితృది దూషణశ్వశురాదీనాం శిశూషరాహిత్యసదా
 పరదూషణ దేవబ్రాహ్మణ గురుతిరస్కార పరస్త్రీదోషనిరూపణ ఆత్మ
 విక్రయ శిశుహానన గోహానన పరద్రవ్యపహరణ మిత్రద్రోహ భోజన
 సమయే పంక్తిభేదన అజ్ఞానతో రజస్వలాన్యోన్య స్పర్శాది సంపాదితమ
 హాపాపానాం కాయిక వాచిక మానసిక పాపితత్వ ధర్మోపానాం
 అజ్ఞానతస్స కృత్యతానాం అజ్ఞానతో భ్యస్తానాం ప్రకాశ కృతా
 నాం మహాపాతక చతుష్టయ వ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశ కృతానాం మహా

పాతకాఽతిదిష్టరూప మహాపాతక వృతాఽతిదేశిక రూపాఽతిపాతకా
నాం పృథాశక్తృత మహాపాతక సమరూపాను పాతకానాం ఉపపాతకానాం
సంకీర్తకరణానాం మలినీకరణానాం అపాతీకరణానాం జాతిభ్రంశకరా
ణాం అవకీర్ణ కానాం పృక్తీర్ణ కానాం రహస్యకృతానాం మహాపాతకానాం
ఉపపాతకానాం ఏవం బహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానామప
నోదకప్రాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్త్య॥ మామనుగృహ్లాంతభవంతః॥ అథకృచ్ఛ
త్రీయాఽచిచగోదాసశ్చ కుర్యాత్॥ శేషం సర్వప్రాయశ్చిత్త వత్॥

కొందఱు పుయోగమునందు మఱియొక వాక్యములు చెప్పుచున్నారు.

ఆవాక్యములు గ్రంథవిస్తరభితిచే చేర్చవైతి.

ఇతి విధవాప్రాయశ్చిత్తం సమాప్తమ్॥

సువాసిసీప్రాయశ్చిత్తము.

ఏవం + భంజన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యై తత్త ణపర్యంతం + ని
హారణార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ దక్షిణాంగృహీత్వా అముకగో
త్రాయాః అముక నామ్నాః జన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యై తత్త ణపర్యంతం
మధ్యవర్తినికాలే సంభావితానాం పాపానాం స్వార్థక్రియాపరత్వ - హీన
జాతిపరపురుషసహవాస-దేవబ్రాహ్మణ దూషణ గురుతిరస్కార-ఆత్మ
విక్రయ - రసద్రవ్యాదివిక్రయ, పతివంచననిరకరణ - పరదూషణ -
పరస్త్రీదోషనిరూపణ-ఆరబ్ధప్రత్యేక-సదాదుర్భాషణ-అన్యగృహవా
స-సదాకోపస్వభావ-పశుహానన-గోహానన-పరద్రోహపహరణ-మిత్ర
ద్రోహ-భర్తృశ్వసుతిత్రూపరాహిత్య - భర్తరిదేశాంతరగతేదేశాలం
కరణ, కన్యావిక్రయ-విశ్వాసఘాతుక-విషదాయకత్వ-పంక్తిభేదన-శిశు
వధ-గృహస్థద్రవ్యాదీనాంచార్యవిక్రయ-సదామలినత్వ-అజ్ఞానతఃరజస్వ
లాభాండస్పర్శనాదీనాం సర్వేషాం పాపానాం - మహాపాతకానాం ఉపపా
తకానాం సంకీర్తకరణానాం మలినీకరణానాం అపాతీకరణానాం జాతిభ్రం
శకరాణాం అవకీర్ణ కానాం పృక్తీర్ణ కానాం రహస్యకృతానాం మహాపా
తకానాం రహస్యకృతమహాపాతక సమరూపాఽతిపాతకానాం ఉపపాత
కానాం ఏవం బహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానామపనోదకం
యథాశక్తిప్రాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్త్య ఉపదిశంతు మామనుగృహ్లాంతభవంతః॥

అనుగృహణ||అథకృచ్ఛిత్రయంకుర్యాత్ || గోదానాభిచకుర్యాత్ || శే
షంపూర్వవత్ ||

ఇతి సువాసిసీ ప్రాయశ్చిత్తం సమాప్తమ్.

దుర్మరణ ప్రాయశ్చిత్తము.

వవంగుణ + తిథౌ యజమానస్య పితుః + గోత్రస్య + ...
ప్రేతస్య ప్రమాదాచ్చుండాలాద్యై హతస్య దుర్మరణ... ప్రాయశ్చి
త్తంకరిష్యేనమః || పరిషద్దక్షిణాంగృహీత్వా || సమస్తసంప...పదం || పి
తుః + దుర్మరణప్రాయశ్చిత్తాధికారసిద్ధిరస్తు||అథకృచ్ఛిత్రయంకుర్యాత్ ||
బ్రాహ్మణానుజ్ఞయా మహానదీస్నానధేనుదానాదియథాశక్త్యాచరిష్యే ||
తతఃసర్వప్రాయశ్చిత్తాదిసర్వంపూర్వవత్ గ్రంథవిస్తరభయాన్నలిఖ్యతే ||

నారాయణ బలిప్రయోగము.

పితుః + గోత్రస్య + ...ప్రేతస్య పూర్వసంచితఇహజన్మని దుర్మ
రణజనితపైశాచికనివృత్తిద్వారా శాశ్వతపుణ్యలోకావాప్త్యర్థం దుర్మ
రణనారాయణ బల్యఖ్యంకర్మకరిష్యమాణస్తదంగత్వేన తదాదా + పు
ణ్యాహవాచనంకరిష్యేనమః || ఆదాగణపతిపూజాంకరిష్యే || గణపతిపూ
జాంపుణ్యాహంకృత్వా || పవిత్రంధృత్వా || శ్రీగోవింద గోవిందపూర్వో
క్త + తిథౌపితుః + గోత్రస్య + స్య పూర్వసంచితఇహజన్మని దుర్మరణ
జనిత పైశాచిక నివృత్తిద్వారా పుణ్యలోకావాప్త్యర్థం యథాశక్తిప్రాయ
శ్చిత్తం కరిష్యేనమః || పరిషద్దక్షిణాంగృహీత్వా సమస్తసంప +
కృత్య || పితుః + గోత్రస్య + స్య దుర్మరణజనిత పైశాచికపాదానివృత్తి
ద్వారా పుణ్యలోకావాప్త్యర్థం నారాయణ బల్యధికార...సిద్ధిరస్తు||అథ
కృచ్ఛిత్రయందర్శ్యాత్ || అథ నదీతీరే గోమయేన చతురశ్రమండలం
కృత్వా || తస్మధ్యే రంగవల్లీం కృత్వా || నూతన వస్త్రద్వయం పరిస్తీర్య ||
తత్రపంచప్రస్థపరిమిత తండులాన్నిక్షిప్య || పంచశలశా నిధాయ ||

శ్లో || ఆయాహిప్రేతగంభీరైః పూర్వైస్సామ్యైః పథోత్తమైః |
ప్రజామస్మభ్యమాయచ్చ రయిందీర్ఘాయరేవచ || ఇతిమంత్రేణ మధ్య
కలశే ప్రేతమావాహ్య ||

శ్లో॥ పూషాహోమాయమేభూయా త్వర్వపాపాపనుత్తయే! సహా
సకరసంవీత స్సమస్తా శాంతరాంతరః॥ ఇతి పూర్వకలశే నారాయణ
మావాహ్యం॥

శ్లో॥ వృషాధిరూఢం దేవేశంసర్వలోకైకకారకం । ధ్యాయేద్భక్తి
హృదిభిస్తుత్యంమమపాపంవ్యపోహతు॥ ఇత్యుత్తరకలశేరుద్రమావాహ్యం॥

శ్లో॥ విరించింవాక్పతిం శ్వేతపద్మస్థంపద్మనన్నిభం । అక్షస్రక్కుం
డికాభీతిదానహస్తంవిభావయే॥ ఇతిపశ్చిమకలశేబ్రహ్మణమావాహ్యం॥

శ్లో॥ రక్తదృష్టింపాశహస్తంయమంమహిషవాహనం । కాలంకరా
ళవదనం నీలాంగంభీషణంభజే॥ ఇతిదక్షిణకలశే యమమావాహ్యం॥
అథ ఇంద్రాద్యష్ట దిక్పాలకా నావాహ్యం॥

శ్లో॥ ఇంద్రోమరావతీనాథః శచీదేవ్యాస్తునాయకః । వజ్రాయు
ధశ్చుప్రాచీనః తస్యచైరావతోగజః॥ ఇంద్రంసాంగం + స్థాపయామి
పూజయామి॥

శ్లో॥ అగ్నిస్తేజోవతీవాసీస్వాహాదేవ్యాఃప్రియఃపతిః । మేషారూ
ఢశ్చక్తిధరః దిశ్యాగ్నేయ్యాం ప్రతిష్ఠితః॥ అగ్నింలోకపాలకమా + మి॥

శ్లో॥ యమస్సంయమసీనాథః శ్యామలా యామనఃప్రియః । దండ
భృష్మహిషారూఢోదక్షిణస్యాందిశిస్థితః॥ యమంలోకపాలకమా + మిః

శ్లో॥ కృష్ణాంగనాపురంయస్యదీర్ఘభార్యారోహయఃశత్రుకుం
తోనిరృతిశ్చ నైరృత్యాందిశిసంస్థితః । నిర్ముతింలోకపాలకమా + మి॥

శ్లో॥ పురీశ్రద్ధావతీయస్య ప్రియభార్యచకాభికా । సక్రవాహః
పాశధరో వరుణఃపశ్చిమేశ్వరః॥ వరుణంలోకపా + మి॥

శ్లో॥ వాయుగ్గంధవతీనాథః కించితస్యాం జనాప్రియా । సారంగ
వాహాంధ్వజభృత వాయవా్యాందిశివతః॥ వాయుంలోకపా + మి॥

శ్లో॥ కుబేరశ్చాలకాయాంతుచిత్రచేఖాప్రియాం నా । హయో
వాహఃఖడ్గధరః ఉదీచాందిశివతః॥ కుబేరంలోకపా + మి॥

శ్లో॥ యశోవతీశశాసః పార్వతీపతిరీశ్వరః । ఈశాన్యాందిశిసం
భాతి వృషారూఢప్రిహులభృతః॥ ఈశానంలోకపాల + మి॥

శ్లో॥ శుద్ధస్ఫటిక సంకాశం సహస్రాదిత్యవర్చసం । నీలజేమూతసం
కాశం నీలాంజనసమపభం॥ తే త్రిపాలకమావా + మి॥

శ్లో॥ మహావిష్ణుశంఖపద్మసుదర్శనగదాధరం । ధ్యాయేహం నీల
గారాంగం పద్మస్థకమలాపతిం॥ విష్ణుమా + మి॥ అమృతమావాహయా
మి॥ అనంతమావాహయామి॥ గోవిందమావాహయామి॥ అథ కలశేషు
పంచామృతాని పంచరత్నాని పంచత్వక్ష్వంచ పల్లవాని చ నిధాయ॥ అథ కల
శపూజాంకరిష్యే నమః శ్లో॥ కలశస్యముఖే + సమాశ్రితాః॥ గంగేచయ
మునేకృష్ణే x కురు॥ ఆయాంతు + సంప్రోక్ష్య॥ శ్లో॥ శిరశ్శ్రోత్రాంతథా
నాసామోష్ఠాంజిహ్వంతదైవచ । కంఠంకుక్షీంచహృదయం కటింబాహు
తథాంగుళీ॥ ఊయాజానూచపాదాంతంతత్తన్యాసంవినిర్దేశేత్॥ స్థిరోభ
వ...స్థిరాసనంకురు॥ అథ పోడశోపచారపూజాంత్పిమాపయేత్॥ అత్ర కే
శవాది చతుర్వింశతినామపూజాం కుర్యాత్॥ క్షీరాన్నం నివేద్య॥ పితుః
దుర్మరణజనిత వైశాచిక విముక్తిద్వారా పుణ్యలోకావాప్తికరోతు॥ పు
ణ్యలోకావాప్తిరస్తు॥

అథ హోమవిషయోనైకల్పికః ॥ తత్కరణే బ్రాహ్మణైః కార్యం॥
హోమార్థం ఋత్విగ్వరణం కుర్యాత్॥ ఏవం గుణ + తిథాపితుః x గోత్ర
స్య + స్య శాశ్వత పుణ్యలోకావాప్త్యర్థం - అంభత్వమూకత్వకాణత్వ
బధిరత్వవైశాచిక బాధానివృత్త్యర్థం తదుక్తహోమం కరిష్యే నమః॥ అగ్ని
ప్రతిష్ఠాపనాది హోమప్రయోగాంతం బ్రాహ్మణైః కార్యం॥ అత్ర తిలా
జ్య తండులకుశ సహిత హోమం కుర్యాత్॥ యజమానస్య పిత్రే + గో
త్రాయ + ఇదం నమమ । బ్రహ్మణే నమః॥ రుద్రాయ నమః॥ యమాయ
నమః॥ వైవస్వతాయ నమః॥ శ్లో॥ పూషతోషాయ మేఘాయా త్సర్వపా
పాపను త్రయే । సహస్రకరసంవీత స్సమస్తాశాంతరాంతరః॥ శ్రీనారా
యణాయ + ఇదం నమమ॥ శ్లో॥ శంఖచక్రగదాపద్మరాజమానకరాంబు
జం । సువర్ణవర్ణ పురుషమార్తిహృదివిభావయే॥ నారాయణాయ ఇ
దం నమమ॥ ఇతి అష్టోత్తరశతహోమం కుర్యాత్॥ ౧౦౮॥ అథాష్టదిక్పాలక
హోమం కరిష్యే॥ ఇంద్రాయ నమః === ఈశాయ నమః ॥ ఊర్ధ్వ
పురుషాయ నమః॥ పృథివ్యై నమః॥ అగ్నయే నమః॥ రుద్రాయ న

మః || మంత్రవిపర్యాస కాలవిపర్యాస కర్మవిపర్యాస సమస్తప్రా
యశ్చిత్రార్థం కేశవాది హోమం కరిష్యేనమః || కేశవాయనమః
+ శ్రీకృష్ణాయనమః || అథశుద్ధోదకమార్జనం కుర్యాత్ || ఆచార్యా
యబ్రహ్మత్వదక్షిణం దద్యాత్ || తతోబలిప్రదానార్థం దక్షిణాభి
ముఖోభూత్వా || గోమయేన అష్టదిక్షుమరిడలానికృత్వా || తత్రదర్భాన్
పరిస్తీర్యః దర్భోపరిత్యోదకం దదామి || ౧ || ఏవంగుణ + తిథౌ పితుః + గో
త్రస్య + స్య దుర్మరణజనితపైశాచికబాధా నివృత్త్యర్థం నారాయణబలి
ప్రదానాని కరిష్యేనమః || నారాయణాయ ఇమంపిండందదామి || రుద్రా
యఇమంపిండందదామి || యమాయ ఇమంపిండందదామి || వైవస్వతా
యనమః || ఇమంపిండందదామి || తతః సంకషణాది కృష్ణాంతం పి
ండా దద్యాత్ || ఏతేషాం త్యోగదకాని కుర్యాత్ || అథగోదానాని ధశ
దానానిచ కుర్యాత్ || అనేకదుర్మరణ జనితపైశాచికబాధా నివృత్త్యర్థం
దుర్మరణ బలిప్రదానైః...పితుః...గోత్రస్య...స్య శాశ్వతవిష్ణులోకావా
ప్తిరస్త్వితి భవంతోబ్రువంతు || శాశ్వత ... రస్తు || నారాయణ - బ్ర
హ్మ-రుద్ర-యమకలశోదకానిమధ్యమకలశేకించిన్నిక్షిప్య || కర్తాశేషోదకే
సఆత్మానం మార్జయేత్ || బలిపిండానుద్వాప్య || మంటపదానం ఆచా
ర్యాయదద్యాత్ || మధ్యమ కలశోదకం దహనదేశే అథవా అన్య
దేశేవా విసృజేత్ || కర్తాస్మత్వా || శుద్ధవస్త్రాణి ధారయేత్ ||
బ్రాహ్మణా నాహూయ || పవిత్రంధృత్వా || ఏవంగుణ + తిథౌ
పితుః + గోత్రస్య + స్య దుర్మరణ నారాయణ బలిశ్రాద్ధం కరి
ష్యేనమః || పరిషద్దక్షిణం గృహీత్వా || సమస్తసంఘ + కర్తుం
అథికారసంపదస్తు || ఏవం + ధంపితుః + గోత్రస్య + స్య దుర్మరణనారా
యణబలిశ్రాద్ధం ఏకోద్దిష్టవిధానేన సజైవమద్యకరిష్యేనమః || పితుః +
స్య నారాయణ బలిశ్రాద్ధే కుశచ్ఛేదనం కుర్యాత్ || విష్ణుసానుగ స్థానే
క్షణికతావ్యః క్షణం దదామి || బ్రహ్మసానుగ స్థానేక్షణం దదామి || రు
ద్రసానుగ స్థానేక్షణందదామి || యమసానుగ స్థానేక్షణందదామి || వైవస్వత
సానుగ స్థానేక్షణందదామి || పితుః + గోత్రస్య + స్య స్థానేక్షణందదామి ||
అక్రోధవైశ్నో + శ్రాద్ధకర్మకరిష్యే || అథగోమయేన పన్నండలానికృ

త్వా! పాద్యస్థానే సాక్షతా ఇమేకుశాః- పుష్పసహిత ఇమే అక్షతాః-
 అయంగంధః- ఇమేకుశాఃసకలాధారన్వై + మస్తు! ఏవం వన్మండలాస్య
 భ్యర్చ్య! పితృమండలే తిలేనకార్యం! విష్ణుసానుగస్సాగతం నమః స్వా
 గతమిదం తేపాద్యంనమః! నమోబ్రహ్మణ్య + నమోనమః! ఏవంక్రమేణ
 పాదాప్రత్యక్షం కుర్యాత్ || కర్తాస్వయంచ పాదాప్రత్యక్ష్య! అథసర్వ
 త్రవిష్టరం దద్యాత్ || ఏవం + పితృః + గోత్రస్య + స్య నారాయణబలి
 శ్రాద్ధకర్మ కరిష్యేనమః! తిలావికిరేత్ || సర్వేతమద్రవ్య పదార్థాశ్చ
 చయోభవంతు! అథసర్వత్రాఽవాహనాఽసనక్షణానిదద్యాత్ || అథా
 ర్ఘ్యం! విష్ణుసానుగ ఇదం తే అర్ఘ్యం దదామి! బ్రహ్మసా + అర్ఘ్యం దదామి!
 రుద్రసా + అర్ఘ్యం దదామి! యమసానుగ ఇదం తే అర్ఘ్యం దదామి! వై
 వస్వత సానుగ ఇదం తే అర్ఘ్యం దదామి! పితృః + గోత్ర ... ఇదం తే అ
 ర్ఘ్యం దదామి! ఇతిప్రత్యేకప్రత్యేకం బ్రాహ్మణహస్తే అర్ఘ్యం దద్యాత్ ||
 సర్వత్ర గంధం దద్యాత్ || అలంకారార్థం అక్షతాః దద్యాత్ || శీతవా
 తోష్ణ...ప్రయచ్ఛమే! సర్వత్రవస్త్రదానం దద్యాత్ || తదభావే ఇమేకు
 శాః! ఇతి అర్చనం సంపూర్ణమ్! ప్రేతాయస్వర్ణమస్తు!

{ బ్రాహ్మణులవద్ద (విస్తృత) వేసి- బియ్యము- పెసలు- మినుము }
 { లు-నేయి- మిచ్చి మొదలగునవి తనశక్తికొలదిసమర్పింపవలయును. }

శ్లో! పుండరీకాక్ష గోవింద వాసుదేవజనార్దన ! మయార్చితమి
 దంద్రవ్యం పవిత్రం కురుసర్వదా! విష్ణుసానుగ ఇదమామం సోపస్కరం
 సదక్షిణాకం సతాంమూలం విష్ణుసానుగప్రీతియే సంప్రదదేనమమ! బ్ర
 హ్మసానుగ ఇదమామం... సంప్రదదేనమమ! రుద్రసానుగ ఇదమామం...
 నమమ! వైవస్వతసానుగ ఇదమామం + నమమ! పితేగోత్రాయ + య
 ఇదమామం + నమమ! గయాయాం దత్తమస్తు! ఏవంగుణ + తిథౌపితృః
 + గోత్రస్య + స్య నారాయణ బలిశ్రాద్ధేనపితరం + గోత్రం + ఉద్దిశ్య
 త్వయాకృత నారాయణ బలిశ్రాద్ధేనపితృః + గోత్రస్య + స్యమర్మరణ
 జనిత వైశాచికబాధానివృత్తిద్వారా పుణ్యోకావాప్తిరస్త్విభవంహో
 బ్రువంతు! దుర్మరణ + రస్తు! తిలోదకంత్యజేత్ ఆమపాతేతమృతభోజ
 నతృప్తిసీతకర్తృత్వప్రభవ ఇతి బ్రాహ్మణాః వదేయ! ఏవం + తిథౌపితృః

+ గోత్ర × స్యదుర్మరణజనిత పైశాచికబాధానివృత్త్యర్థంతిలోదక పిండ ప్రదానానికరిషేనమః॥ పూర్వభాగేవిష్ణుపిండం- పశ్చిమభాగేబ్రహ్మపిండం-ఉత్తరభాగేరుద్రపిండం-దక్షిణభాగేయమపిండం-పురోభాగేవైవస్వతపిండం-మధ్యేప్రేతపిండందద్యాత్ ॥ అథగోమయేనానులిప్య॥దర్భాపరిస్తీర్య॥ దర్భపరితిలోదకం దదామి॥ విష్ణుసానుగ ప్రీతయే ఏష తేపిండోనమమ॥ గయాయాందత్తమస్తు॥ బ్రహ్మసానుగప్రీతయే ఏష తేపిండోనమమ॥ గయాయాందత్తమస్తు॥ రుద్రసా + మస్తు॥ యమసానుగ + మస్తు॥ వైవస్వతసా × మస్తు॥ పితౄ × గోత్రాయ + యఏష తే పిండోనమమ॥గయాయాందత్తమస్తు ॥ తూష్ణింపిండశేషం నిధాయ॥ పిండోపరితిలోదకం దదామి॥ పిండపూజాంకృత్వా॥ గోదానంకృత్వా॥ పీతుః + గోత్రస్య × స్యదుర్మరణ జనిత నారాయణ బలిశ్రాద్ధ పిండప్రదానేన పీతుః + దుర్మరణజనిత పైశాచికబాధానివృత్తిద్వారాపుణ్యలోకావాప్తిరస్తితి భవంతోబ్రువంతు॥ యజమానస్యపీతుః × దుర్మరణ × రస్తు॥ తిలోదకం త్యజేత్ ॥ అంధత్వ మూకత్వకాణత్వ బంధరత్వపైశాచిక బాధానివృత్తిరస్తు॥ గయాయాం పిండసదృశాభవంతు॥ పిండాను ద్వాసయిష్యే ॥ ఉద్వాసయ (సవ్యం) అయోధ్యా మధురా × శతం ॥ పిండస్థానేశాంతిరస్తు- పుష్టిరస్తు- తుష్టిరస్తు-వృద్ధిరస్తు- గృహేధన ధాన్యసమృద్ధిరస్తు ॥ తతః బ్రాహ్మణాశీర్వాదః॥ గోత్రాభివృద్ధిరస్తు ॥ వంశాభివృద్ధిరస్తు॥ అస్యగృహేశ్రీమహా × రస్తు ॥ ఏనం నారాయణ బలిశ్రాద్ధంపూర్వాహ్లాకార్యం ॥ దుర్మరణ బాధావిముక్తిం కరోతు॥ ఇతి అపరచందికాయాం దుర్మరణ నారాయణ బలిప్రయోగ స్సమాప్తః॥

{ కొండరు కేశవాధి పదిరెండు నామంబులుచేత పన్నిద్దఱుబ్రా }
 { హ్యణులనుప్రేతోద్దేశంబుగా నెక్క-ప్రీపునిన్ని మొత్తముగెగురిని }
 { నియమించుదురు- ప్రేతశబ్దములు వసుశబ్దములు మొదలగునవిదే }
 { చారముల ననుసరింపవలయును.

పునర్దహన క్రియ.

స్మృత్యంతరే॥ శ్లో॥ దేశాంతరమృతానాంతు రాజభిర్వావిషాదిభిః ।
 తేషామంగంపలాశాద్వైః కృత్వాదేహంపునర్దహేత్ ॥

తా॥ దేశాంతరమందు మరణము నొందినవానియొక్కయు, రాజదండనచే మృతి నొందిన వానియొక్కయు, విషాదులచేమరణము నొందినవాని యొక్కయు, శరీరము నుపలాశాదులచే నిర్మించి పునర్దహన సంస్కారమునుజేయవలెను.

అథ విషూచీ మశూచీ జాడ్యమృతిః

శ్రాద్ధమయూఖే మార్కండేయః ॥ శ్లో॥ మారీతుద్వివిధా పోక్తాతంత్రే ఘవివిధేష్యపి । మశూచిరేకమగదం విషూచిరపరేవిదుః॥ ఏతద్వాప్య ధిమృతాయేచవ్యాసంస్కార్యానరైస్తదా । ఖననంకార్యమిత్యాశూ ర్మునయః కాలకోవిదాః॥ పంచమేచైవ పక్షేతుకార్యా చౌత్తరిక్షీక్రియా । నియమంచైత దుల్లంఘ్యకామాదజ్ఞానతోపివా । కుర్వంతియే నరాస్తే తుహ్యశుభం ప్రాప్నువంతిహి॥ ప్రేతస్యచాంధ్ర నరకప్రాప్తి రేవ నసంశయః । ప్రేతతంత్రం ప్రకుర్వస్తేస్వస్వ వర్ణానుసారతః ॥

తా॥ కలరావ్యాధులచేతగాని, మశూచిబాధలచేతగాని పృబలుమృతిబొందినప్పుడు వెంటనేఖననముచేసి ౫ పక్షముందు ప్రేతకుజరుపవలసిన మంత్రస్థలాపము మొదలగుప్రేతశ్రాద్ధములన్నియు జరుపవలెను. కొందరుయూమార్గమును ఆనలంబింపక వెంటనేశ్రాద్ధము లుచేయుదురు. ఆపక్షముందుప్రేతకు నరకప్రాప్తియు, కర్తలకుభయము వాటిల్లుననిశ్రాద్ధమయూఖమందు చెప్పబడినది.

నారాయణబలి కాలపరిమితిః

దుమ్మృతస్య పురుషస్య సంస్కారాత్పూర్వం వత్సరాంతే షాణ్మాసే త్రిమాసే వాత్రిపక్షేవాసద్యో వాయుధోక్త ప్రాయశ్చిత్తం కృత్వా నారాయణబలింకృత్వా మంత్రసంస్కారం కుర్యాత్ ॥

కేచిత్పక్షః॥ ప్రేతతంత్రం నిర్వర్త్యతతః ఏతన్నియమేననారాయణబలింకార్యమితికేచిత్ ॥

పవిత్రీ నిర్ణయము.

లిఖితధర్మశాస్త్రీ ॥ శ్లో॥ చతుర్ధిగర్భపుంజైస్తు బ్రాహ్మణస్యపవిత్రకమ్ ।

ఏకైకంన్యూనముల్పృజ్యవర్ణానాంతుపవిత్రకమ్॥

తా. బ్రాహ్మణునికి వాలుగుదర్భలచేతను, శూద్రునికి మూడుదర్భలచేతను, వైశ్యునికి రెండుదర్భల చేతను, శూద్రునికి నొకదర్భలచేతను, పవిత్రమును జేయవలయును.

శ్లో॥ కుశమూలే స్థితోబ్రహ్మ కుశమధ్యేజినాద్దనః ।

కుశాగ్రేశంకరస్తిష్ఠే త్రియోదేవ వ్యవస్థితాః ॥

తా. కుశమండల బ్రహ్మ - కుశమధ్యమందు విష్ణువు - కుశాగ్రమందు శంకరుండునుల దురు. కాబట్టి ఈముగ్గురుదేవతలు దగ్భయందు శ్వవస్థితులైరి.

శ్లో॥ జపేదాసేచపహోమేచ స్వాధ్యాయేజలతర్పణే ।

యజ్ఞోపవీతే మాంజ్యాంచ తథామశ పవిత్రకే ॥

బ్రహ్మగంధి విజానీయా దన్యత్రతు యధారుచి॥

తా. జపకాలమందు, పహోమకాలమందు, దానకాలమందు, అధ్యయనకాలమందు, జలతర్పణకాలమందు, యజ్ఞోపవీతస్తుందు, మాంజియందు అటువలెనే కుశతోచేయబడిన పవిత్రమందు బ్రహ్మముడి పేయవలయునని తెలిసికొనవలయును. ఇతరకర్మలయందు ఇవ్వ మైనముడిపేయవచ్చును.

శ్లో॥ అంగుష్ఠమూలేచతథా ప్రాజాపత్యంవిచక్షణైః ।

అంగుళ్యగ్రే స్మృతందైవం పితృంతర్జని మూలకే ॥

తా. బొట్టనప్రేమగున బ్రహ్మతీర్థము. ప్రేళ్లకోనయందు దైవతీర్థము, తర్జనిప్రేమ గునపితృతీర్థము, దెప్పబడినదని తాత్పర్యము.

ఇతి అపరచంద్రికాయాం పవిత్ర నిణాయస్సమాప్తః.

మండల విధానము.

లిఖతస్మృతౌ పంచమోఽధ్యాయే ॥ శ్లో॥ చతురశ్రంబ్రాహ్మణస్య త్రికోణం క్షత్రియస్యచ । వర్తులం చైవవైశ్యస్య శూద్రస్యా భ్యుక్షణం స్మృతమ్ ॥

తా. బ్రాహ్మణునకు చాకము - క్షత్రియునకు ముక్కోణము - వైశ్యునకు గుండ్రము - శూద్రునికి నీరుచల్లుట చెప్పబడియున్నవి.

లఘు అత్రి సూహితాయాం పంచమోఽధ్యాయే ॥ శ్లో॥ బ్రహ్మ విష్ణుశ్చ రుద్రశ్చ శ్రీహుతాశన ఏవచ । మండలాన్యప భుంజం తేతస్మాత్కుర్వంతి మండలం । యాతుధానాః పిశాచాశ్చ కూరాశ్చైవతురాక్షసాః ॥ హరంతి రసమన్నస్య మండలేన వివజ్జతే । గోమయం మండలం కృత్వా భోక్తవ్యమితి నిశ్చితమ్ ॥

తా. బ్రాహ్మణుని మండలమునకు బ్రహ్మయు, క్షత్రియుని మండలమునకు విష్ణువు, వైశ్యుని మండలమునకు రుద్రుండు, శూద్రునిమండలమునకు శ్రీహుతాశనుండు, నధిదేవతలై యామండలము ననుభవించుదు గావునమండలముల నెల్లప్పుడు చేయవలయును అట్లుజేయనియడల రాక్షసులుపిశాచులు కూరులైన యసురులు యన్నరసమునపహరించెదరు

ఇతి అపరచంద్రికాయాం మండలవిధిస్సమాప్తః.

ఉదకుంభశ్రాద్ధము.

హేమాద్రా స్మృతిసముచ్చయే శ్లో॥ ఏకాదశాహాత్ప్రథమి ఘటస్తాయాన్న సంయుతః । దినేది నేపదాతవ్యో యావత్సంవత్సరంసుతైః॥

తా. ౧౧ డో దినము మొదలు నవకుంభముతోగూడిన ఆమద్యవ్యములను ప్రతి నిత్యము సంవత్సరమునకు నొకపిప్రసికిదానము చేయవలయును.

మదనరత్నే శాతముః ॥ శ్లో॥ అదైవం పార్వణశ్రాద్ధేనోదకుంభ మధర్మకం । కుర్యాత్ప్రత్యాభికాచ్ఛాదా త్సంకల్పవిధిరన్వహమ్॥

తా. ప్రత్యాభికపద్యంతము పార్వణశ్రాద్ధధర్మములన్నియు నక్కగలేకుండగదైవహీనముగ సంకల్పవిధిచేసదకుంభ శ్రాద్ధముమాత్రము ప్రతిదినము శేయవలెననుట.

ఉదకుంభశ్రాద్ధమందు పిండము వైకల్పకము. "అపారపారన్న మస్మై బ్రాహ్మణా యోదకుంభంచ దద్యాత్పిండ మప్యేకేనిగృహ్ణాతి" యని హేమాద్రిలో పారస్కరవచనమున్నది. లేకైన విశేషములు నిర్ణయ సింధువునఁ జూడఁదగును.

దేవజ్ఞానీయే - గరుడః॥ శ్లో॥ ప్రత్యహం దీపకోదేయో మార్గేతువిషమేనరైః । యావత్సంవత్సరంవాపి ప్రేతస్య సుఖలిప్సయా । కుర్యాద్వామ్యే సుఖం పిత్ర్య మద్భిస్సంకల్ప్యసుస్థితమ్॥

తా. సంవత్సర పర్యంతము ప్రతిదినమును నిషమమార్గమందు ప్రేతసుఖమునకుగాను సంకల్పించి దక్షిణాభిముఖముగ దీపదానముఁ జేయవలయునని తాత్పర్యము.

ఇతి అపరచంద్రికాయాం ఉదకుంభశ్రాద్ధం సమాప్తమ్.

— శ్రాద్ధభోక్తృ సంఖ్యావిషయము. —

బృహత్పరాశరీయే పంచమోఽధ్యాయే.

శ్లో॥ ప్రాబ్ధుఖౌ దైవికౌ విశౌ పిత్రాస్త్రయ ఉదబ్ధుఖాః ।

ఏకైకశోభయత్రస్యా దసంపత్తావితక్రమః॥

పాత్రం వా దైవికం కృత్వా విప్రపకస్తుపైతృకే॥

విశ్వదేవతానమందు తూర్పుముఖముగ నిద్దరిని పితృస్థానమునందు త్రరముఖముగ ముగ్ధుని - లేక ఉభయస్థానములయందు ఒకరొకరినైనను భుజింపజేయవలయును. లేదా పితృస్థానమందొక బ్రాహ్మణుని నియమించి విశ్వదేవతానమందు పాత్రమందిత్రూణం

కించ! యల్లాజయ్యే శ్లో॥ శుచీన్ని మంత్ర్య ద్వాదైవేర్థి విప్రాన్ని
తృకర్మణి । దైవేషి త్ర్యేణ వైకైకం సమిడికరణం వినా ।

తా. సమిడి కరణమునందు తప్ప పరిసంపత్తరముచేయు శాస్త్రమునందు విశ్వ
దేశస్థానమందు పరిశుద్ధులగు బ్రాహ్మణులనిద్దరిని-పితృస్థానమునందు ముగ్ధురని లేక ఒక
శాకరినిగాని నియమింపవలయును.

కొందఱు విష్ణుస్థానమును గూడనుకొనుదురు-దేశాచారముల ననుసరింపవలెను.

ఇతి అపరచంద్రికాయాం శాస్త్రభోక్తృ సంఖ్యావిషయస్సమాప్తః.

—నైతరణీ గోదాన విషయము.—

శ్లో॥ పిండసంయోజనాదూర్ధ్వం ప్రేతత్వస్యనివృత్తయే ।

మార్జనాదిషు సర్వేషు చతుర్థోపనివర్తయే॥

ఏతస్మిన్కాలేనా బ్రాహ్మణవిసర్జనాంతేనానై తరణీగోదానంకార్యమ్ ।

స్మృతినారే॥ శ్లో॥ ప్రేతలోకా త్పితృలోక గమనార్థంచనై తతః ।

నద్యానై తరణీనామ్నూ గాందద్యాత్తరణాయనై ।

. ప్రేత తస్మాదానస్థానమునుంచి పితృలోకమునకుపోవునప్పుడు నైతరణీనదినిదా
టుటకుగాను నైతరణీ గోదానం చేయవలెననుట.

ఇతి అపరచంద్రికాయాం నైతరణీ గోదాన విషయస్సమాప్తః.

—పాలాశవిధి.—

యది పితృర్మరణకాలే దేశకాలాది భిన్నసాగ్రకృత్యంనకుర్వీత
చేత్ । తథాసంవత్సరముభ్యే గురుశుక్రమాశ్వమలమాసచాతుర్మాస్యా
దిదోష రహితకాలే భద్రతిథిత్రిపదక్షిణభృగ్వంశగారాహ్మణి వారధిని
ష్ఠాపంచకవ్యతిరిక్తశుద్ధినే చంద్రతారాబలాన్వితేపునస్సంస్కారముప
క్రమేత్ । యద్యస్యస్తిచేత్తదాల్పసిద్ధిశేవపునర్దాహః అస్యభావశ్చేత్త
దాపలాశపృష్ఠైః శిరీరాకృతిం కృత్వాపునర్దాహయేత్ ॥

తా. తండ్రియొక్క మరణకాలమునందు దేశకాలాది వైపరీత్య ములచేత సంస్కా
రకృత్యమును చేయనియెడల సంవత్సరకాల మతిక్రమించకమునుపే గురుశుక్రమాశ్వ మల
మాసాదిదోషరహితమైనదియను- త్రిపదక్షిణదిరుష్టపక్షత్ర వ్యతిరిక్తదినము నందుతారాబ
లచంద్రబలములు గలిగియుండఁగా మజలసంస్కారమును జేయునట్టివిధమును నుపక్రమిం
చవలయును, అప్పుడట్లున్న యెడల ఆఅస్థులచేతపునర్దాహమును జేయవలయును-అస్థులు
నష్టమైనయెడలపలాశవృంతములచేతశిరీరాకృతినిజేసిదహనముజేయవలయునని తాత్పర్యము.

ఇతి అపరచంద్రికాయాం పాలాశ విధిః.

— దేశాంతరగత మృత్తినిర్ణయము: —

దేశాంతరంబునకుం బోయిన వానియొక్క వృత్తాంతము గగి సంవత్సరములలోపల దెలియుటక క్రియలన్ని జేయవలయునని జాతుకర్ణ్యుడు వచించెను, పితృవృత్తిధర్మములకు ౧౨ సంవత్సరములుగడచిన పిమ్మటపైతృ మేధికకర్మలను చేయవలయునని బృహస్పతివచించెను.

కర్మానంతరమందు తండ్రి జీవించియుండుట.

కర్మానంతరమందు తండ్రిజీవించియున్నాడని తెలిసినను లేకతా మేస్వయముగ గృహమునకు వచ్చిననుచేయఁదగినవిధినిజెప్పుచున్నాను. అప్పుడా వచ్చినవానిని ఘృతకుంభము నందు బెట్టి జ్యోతిశ్శాస్త్రముచే నిర్దుష్టమైన లగ్నమునందు లేవఁడిసి జాతకర్ణమొదలు చూడా కర్మాది సంస్కారంబులనుజేసి యేదైననొకపర్యవసాయమునందు ౧౨ దినములు ఉప వాసములనుజేయించి పూర్వము పడిణీతమైన భార్యనుగానియట్టిభార్య లేనప్పుడు వేరొకభార్యనుగాని పాణిగ్రహణము వారివారి విధిచే చేసి గ్రహించవలయునని వృద్ధమనువు వచించె. ఘృతకుంభేందున్మగ్నం పున జ్ఞాతకర్మణాసద్యస్కాలం సంస్కరిష్యే ఇతిసంకల్ప్య | — తక్కిన ప్రయోగము ఆచార్యునియొక్క అనుమతి ప్రకారముజరుపవలెను. గృంథవిస్తరభీతిచే ప్రాయశ్చితి.

ఇతి అపరచంద్రికాయాం కర్మానంతరే పితృద్యాగమన శ్రవణాదిః.

రజస్వలా కంతసూత్ర విసర్జనము.

శ్లో॥ దశాహభ్యంతరేదైవా శ్పేతభార్యారజస్వలా |

తదాశ్శాశ్ధాదికం కార్యం స్నాత్వాసూత్రం విసర్జయేత్ ||

తా. పదిదినములలోపల శ్పేతభార్య రజస్వల యయ్యెనేని అప్పుడు శ్రాద్ధమను మాత్రము నిలుపకచేసి స్నానానంతరము కంతసూత్రాదికమును విసర్జించవలయును.

శ్లో॥ సపిండా భోజయేత్సర్వా సాదశాహం స్వశక్తితః |

పపమాహస్సువాన్యాశ్చ పుణ్యప్రేతస్యదుర్లభమ్ |

తా. మరణాది పదిదినములవఱకును కఠణ్యగువాడు జ్ఞాతులతోఁగూడ భోజనము జేయవలయును లేదా బేసిదినములయందైనను భోజనమును చేయించవలయును సపిండులుత్పప్తినిబొందిన యెడల ప్రేతకుసహోత్తమమైనవత్పప్తిగలుగును.

ఇతి రజస్వలా కంఠసూత్ర విస్తరణం సమాప్తమ్.

సపిండికరణ మునకుమంఖ్యకర్తలు

శ్లో॥ పితుస్సపిండికరణం బంధుభిస్తుకృతం యది ।

పునః ప్రేతత్వము క్త్యర్థం సుతఃకుర్యాత్సపిండనమ్ ॥

తా. తండ్రికి సపిండికరణము బంధువులచే జేయఁబడెనేని ప్రేతత్వవిముక్తికొనుట పుత్రుఁడు మఱలసపిండికరణము జేయవలయునని తాత్పర్యము.

శ్లో॥ జ్యేష్ఠపుత్రస్య సద్భావేకనిష్ఠః కురుశ్చేకియామ్ ।

ప్రేతత్వాన్నవిముచ్చేత పితృత్వేనచగచ్ఛతి ॥

తా. జ్యేష్ఠపుత్రుండుండఁ గఁగనిష్ఠుఁడు ప్రేతకృతంబులను జేసినయెడల తండ్రికి ప్రేతత్వంబుపోదుఁ జిత్తులొకంబును గలుగదు.

శ్లో॥ జ్యేష్ఠోనాఽధికనిష్ఠోవా జ్యేష్ఠభార్యాసుతోదహేత్ ।

అగ్నికార్యేప్రథమావశ్యాత్ జ్యేష్ఠభార్యాసుతోగ్రజః ॥

అనేకపత్నీ పుత్రాణాం యస్తజ్యేష్ఠస్సవహి ।

పితుస్సపిండికరణం కుర్యాది త్యాహకాశ్యపః ॥

తా. జ్యేష్ఠుడైనను - కనిష్ఠుడైనను - జ్యేష్ఠభార్యాసుతుఁడు అగ్నికార్యము నందుఁ బ్రధానుఁడు - అనేకపత్నీలయొక్క - పుత్రులలోజ్యేష్ఠపుత్రుఁడు తండ్రికిసపిండికరణమును జేయవలయునని తాత్పర్యము

తక్కిన విషయములు ధర్మ సింఘపు మొదలగు గ్రంథముల యందు జూడఁదగును. ఇతిసపిండికరణ కర్తృవిషయ స్సమాప్తః

కర్తృపత్నీ ప్రేతపత్నీ రజోదర్శన విషయము.

స్మృతిసంగ్రహే ॥ శ్లో॥ దశాహభ్యంతరేవైవాప్యే తభార్యారజస్వలా ।

తదాశ్రాద్ధాదికం కార్యంన్నత్యాసూత్రం విస్తరయేత్ ॥

శ్లో॥ దశాహమధ్యేతురజస్వలాచేష్టేతస్యభార్యాయది వాప్రసూతా తత్సూతకాంతే విధిర త్రసర్వం తదుక్తకాలేపి సపిండనంస్యాత్ ।
ప్రేతస్య భార్యాయది వారజస్వ లాకర్తుచ్ఛభార్యత్వధవారజస్వలా

సపిండనం నైవవిధీయ. తేత్ర స్వాద్వా పరేమాం విధిరేష ఉక్తః॥
శ్లో॥ ఏకాదశేహ్ని సంప్రాప్తేకర్తృభార్యారజస్వలా ।

అద్యశ్రాద్ధప్రకుర్వీత దానాదీంశ్చ విసర్జయేత్ ॥

రజస్వలాపతిశ్చైవ సూతికాయాః పతిస్తథా ।

భాండస్పర్శనపర్యంతం భర్తు రేవనశుభ్యతా॥

ఉపరాగేపరదినేసూతా వేకాదశేస్మృతాః ।

మృతాహేషుత్రయోదశ్యా మూర్తవేపంచమేహని॥

తా. పేతకృత్యమునుభ్యయందు కర్తృప్రేతలయొక్క భార్యలు రజస్వలలైనను - ప్రసవించినను అప్పుడు శ్రాద్ధాదికంబునువదలివేసి పిమ్మట భార్యన్నానముచేసినవెనుక మిగిలిన కృత్యంబులనన్నింటినీచేయవలెను. శుద్ధిదినంబున కలఁగియొక్క భార్యరజస్వలయైనను - ప్రసవించినను అద్యశ్రాద్ధంబును మాత్రముచేయవలెను. శుద్ధిదినంబునమిగిలినకృత్యంబులనుచేయవలయును. ఉపరాగమునందుపరదినంబునందును - ప్రసూతియందు శుద్ధిదినమునందును - రజస్వలయందైదవదినమునందును - మరణంబునందుపద్యూడవదినమునందును - శుద్ధిదినంబునితాత్పర్యము ఇతి కర్తృప్రేతయాః భార్యణాంరజోదర్శన విషయస్సమాప్తః.

సర్వహతశ్రాద్ధప్రయోగము.

ఈశ్రాద్ధమునేకొందఱు నాగబలియనిచెప్పుదురు. భార్యకుగర్భోత్పత్తికాకున్నను - మృతాపత్యముగలిగినను అట్లుప్రతిబంధకమైనప్రేతోపద్రవమునివర్తించుటకై నారాయణబలియునాగబలియుజేయవలయును. అందునారాయణబలిశుక్లైకాదశీయందుగాని పూర్ణిమయందుగాని చేయవలెను.

ఇకనాగబలి దర్శయందుగానిపూర్ణిమయందుగాని, పంచమియందుగానియాత్రేషతోగూడిననవమియందుగానిచేయవలెను. తత్రాయంప్రయోగః॥ ఏవం x ర్థంబ్రాహ్మణసభాయాంమమ యిహజన్మని జన్మాంతరేవాచాతసర్వవసదోషపరిహారార్థం ప్రాయశ్చిత్తముపదిశంతుభవంతః॥ బ్రాహ్మణులతోమనవిజేయవలెను. పిమ్మటసభయందు గోమూల్యమునుంచి ప్రార్థించునది. శ్లో॥ ధర్మవివక్తారః॥ అనిప్రార్థింపగానిభుక్తులు । చతుర్దశకృ

చ్చిప్రాయశ్చిత్తే నాముకప్రత్యామ్నాయద్వారా పూర్వోత్తరాంగ స
హితేనాచరితేనతవశుస్థిర్యవిష్యతి॥ అనియుఫదేశించినపై నిదేశకాలములు
చ్చరించి॥ పరిషదుపదిష్టచతుర్దశ కృచ్చిప్రాయశ్చిత్తనుముక ప్రత్యా
మ్నాయేనాహమాచరిష్యే॥యనిసంకల్పించిత్వేరము మొదలగునవి జేసి
కొనవలెను. అథసర్వపథదోషపరిహారార్థంహదండదానంకుర్యాత్॥
శాలిచూర్ణేనసర్వప్రతిమాంకృత్వా॥ తతఃప్రార్థనం॥ శ్లో॥ఏహిపూర్వమృ
తస్సర్వఅస్మిన్పితౄసమావిశః॥సంస్కారార్థమహంభక్త్యా ప్రార్థయామిస
మాహితః॥ ఇత్యావాహ్య॥ సంపూజ్య॥ అథబలిః॥ భోసర్వఇమంబలింగృ
హణమమాభ్యుదయికురు॥ ఇతిబలింకుర్యాత్॥ కర్తాపాదాప్రత్యక్షః॥
ఏవం + ధం సభార్యస్యమమేహజన్మనిజన్మాంతరేవాజ్ఞానాదజ్ఞానాద్వా
జాతస్సర్వపథదోషపరిహారార్థంసర్వసంస్కారకర్మకరిష్యే॥ ఇతినంకల్ప్య॥
అథాగ్నిం ప్రతిష్ఠాక్య॥ ప్రజ్వల్య॥ అస్మిన్సర్వసంస్కారకర్మణి దేవతా
పరిగ్రహార్థ మన్వాధానం కరిష్యే॥ అథసర్వముఖే ఆజ్యనిధాయ॥ శ్లో॥
త్రాహిత్రాహి మహాభోగిన్ సర్వోపద్రవమఃఖతః॥ సంతతిం దేహిమేపు
ణ్యాం నిర్దుష్టాం దీర్ఘాం దేహిసిం॥ ప్రపన్నంపాహిమాంభక్త్యా కృపాభో
దీనవత్సల॥ జ్ఞానతోజ్ఞానతోవాపికృతస్సర్వపథోమయా॥ జన్మాంత
రేతత్తెస్మిన్మమశూన్యైర్వైరథవావిభో॥ తత్సంపన్నాశయక్షీప్ర మపరా
ధంక్షమస్వమే॥ ఇతిసంప్రార్థ్య॥ సాగేంద్రియాత్వాగత్యతితః పునః॥అ
గ్నయేనమః ఇతిసర్వదహనం కార్యం॥ (సర్వముహుతముకాగానే జలము
చేజ్వల్లవలెను.) సవ్యముచేతనే సర్వసంస్కార కర్మయుజేయవలెను.
అస్థిసంచయవ మక్కురిలేదు. న్నానముజేసి గృహమునను రావలెను. భా
ర్యతోగూడ దనకు త్రిరాత్రమాశౌచము. రవ దినమందు సచేలస్నాన
ముజేసి ఏవం + ధంసర్వస్వరూపితేబ్రాహ్మణాయ యథాశక్తి ఆమదా
నం కరిష్యేనమః॥అథప్రాయశ్చిత్తంకృత్వా॥ ఏవం + ధం సర్వశ్రాద్ధం స
ద్యఃకరిష్యేనమఃసర్వ-అనంత-శేషకపిల-నాగ-కాలిక-శంఖపాల-భూధర
ఇత్యష్టబ్రాహ్మణా నిమంత్ర్య॥ క్షణందద్వాత్॥మండలంకుర్యాత్॥సే
ర్వస్వరూపితేబ్రాహ్మణాయ-ఇదంపాద్యందదామి॥ అనంతస్వరూపితే +
దదామి॥ శేషస్వరూపితే + దదామి॥ కపిలస్వరూపితే + మి॥ నాగ

స్వరూపిణీ + మి || కాలికస్వరూపిణీ + దదామి || శంఖపాలస్వ
 + మి|| భూధరస్వరూపిణీ + మి|| సర్వత్రపాదాప్రత్యక్షశ్చ||నమోబ్రహ్మ
 ణ్య + నమః|| యథేచ్ఛసిమహారాజ + నమోనమః|| తోయంశిరసిధార
 యేత్ || కర్తాపాదాప్రత్యక్షశ్చ|| సర్వస్వరూపిణీ బ్రాహ్మణాయ ఇదమా
 సనం దదామి|| సర్వప్రతిసనందద్యాత్ || అథావాహనంకుర్యాత్ తుణా
 నిదద్యాత్ || భోసర్వఇదంశే అన్యన్దదామి|| అనంతాయ అన్యన్దదా
 మి|| శేషాయ + మి || కపిలస్వరూపాయ + మి || నాగస్వ + మి|| కాలిక
 స్వ + మి|| శంఖపాలస్వ + మి|| భూధరస్వ + మి|| గంధాక్షతఘాపదీపవ
 స్త్రాదిదానంసర్వత్రకార్యం|| (పిమ్మట బియ్యము మొదలగునవి బ్రాహ్మణు
 లకుసమర్పింపవలెను,) సర్పాయఇదమామంసపరికరంసవ్యంజనంసతాం
 బూలం సదక్షిణాకం సతిలాపిధానోదకుంభం బ్రాహ్మణాయ సంప్రదదే
 నమః|| అనంతాయ + నమః|| శేషాయ + మి|| కపిలస్వ + మి|| నాగస్వ
 x మి|| కాలికస్వ + మి|| శంఖపాలస్వ...మి|| భూధరస్వ...మి|| బ్రాహ్మ
 ణా సాతుప్తయేత్ || ఏవం...ర్థం సర్వబలిపిండ ప్రదానాని కరిష్యేన
 మః|| గోమయేనానులిప్య|| దర్భాపరిస్తీర్య|| యవోదకందదామి|| సర్పా
 యఇమంపిండందదామి|| అనంతాయ ఇమంపిండందదామి|| శేషాయ ఇమం
 పిండందదామి|| కపిలస్వరూపాయ ఇమంపిండందదామి|| నాగస్వరూపా
 యఇమంపిండందదామి || కాలికస్వరూపాయ ఇమంపిండందదామి|| శం
 ఖపాలస్వ...మి|| భూధరస్వ...మి|| తూష్ణిపిండ శేషం నిధాయ|| పిండా
 నాముపరియవోదకందదామి|| అథపిండపార్వణ పూజాంకరిష్యేనమః||
 పిండేవస్త్రా నిధాయ|| దర్భపత్రం త్సమర్పయామి|| ఘాపమాప్రూప
 యామి|| దీపందర్పయామి|| ఘాపదీపాంతరం శుద్ధాచమనం సమర్పయా
 మి|| అథనైవేద్యంకుర్యాత్ || యథాక్రిడక్షిణాందద్యాత్ || అథగోదా
 నం బ్రాహ్మణాయదద్యాత్ || అనేనసర్వబలిపిండప్రదానేన భగవాంత్స
 ర్వాత్మ...భోసర్వపుణ్యోకప్రాప్తిరస్తు|| మమవంశవృద్ధింకురు|| అయో
 ధ్యామఘరా...లభేత్ || పిండాడిద్వాసయేత్ || కర్తాపాదాప్రత్యక్షశ్చ||
 ప్రాగ్భాగేనూతనవస్త్రంపరిస్తీర్య|| తత్రతండులంపూరయిత్వా|| ఏకంకల
 శంనిధాయ|| తదుపరివస్త్రానిక్షిప్య|| నాగస్వరూపసువర్ణా ప్రితిమాంని

ధాయసర్వస్వరూపమావాహయామి॥ అనంతస్వరూపమావాహయామి॥
 శేషస్వరూపమావాహయామి॥ కపిలస్వ...మి॥ నాగస్వ...మి॥ కాలిక
 స్వ...మి॥ శంఖపాలస్వ...మి॥ భూధరస్వ...మి॥ కేచిత్కృష్ణకలశస్థాప
 నం కుర్యుః॥ అథషోడశోపచారైరభ్యర్చ్యే॥ అఖిప్రాగ్నాశ్లో॥ బ్రహ్మలో
 కేచ యేసర్వా శ్చేషనాగపురోగమాః । నమోస్తుతేభ్యస్తుప్రీతాః పున
 న్నాస్సంతుతేసదా॥ విష్ణులోకేచ యేసర్వావాసుక్రిప్రముఖాశ్చయే॥ నమో
 స్తుతేభ్యస్తుప్రీతాః ప్రసన్నాస్సంతుతేసదా॥ రుద్రలోకేచ యేసర్వాస్తత్తు
 కప్రముఖాశ్చయే । నమోస్తుతేభ్యస్తుప్రీతాః ప్రసన్నాస్సంతుతేసదా॥
 ఖండవస్థతథాదాహేస్వర్గంయేచసమాశ్రితాః । నమోస్తుతేభ్యస్తుప్రీ
 తాః ప్రసన్నాస్సంతుతేసదా॥ సర్వసత్తేచయేసర్వాఅస్తీకేచచరక్షితాః॥
 నమోస్తు...సదా॥ మలయేచైవయేసర్వాకర్మోటకముఖాశ్చయే । న
 మోస్తు...సదా॥ ధర్మలోకేచయేసర్వావైతరణ్యాంసమాశ్రితాః । నమో
 స్తు...సదా॥ యేసర్వాపార్వతీయేశుదరిసంధిషుసంస్థితాః । నమోస్తు...
 సదా॥ గ్రామేవాయదివారణ్శ్యేయేసర్వాః పుచరంతిహి । నమోస్తు...స
 దా॥ పృథివ్యాచైవయేసర్వాయేసర్వాబలిసంస్థితాః । నమోస్తు...సదా॥
 రసాతలేచయేసర్వాఅనంతాద్యామహాబలాః । నమోస్తుతేభ్యస్తుప్రీతాః
 పునన్నాస్సంతుతేసదా॥ తతః ఆచార్యంసంపూజ్య॥ ఏవం...ర్థంకృతస్యసం
 స్కారకర్మణస్సద్గతిసిద్ధ్యర్థమిహుంనాగంసౌవర్ణంసకలశంసవస్త్రం సదక్షి
 ణాం తుభ్యమహంసంప్రదదేనమమ॥ అనేనస్వర్ణానాగదానేన అనంతాద
 యోనాగదేవతాఃప్రియంతాం॥ యస్యస్మృత్యాచనామోక్త్యా + తం॥
 మయాకృతం సర్వసంస్కారాఖ్యంకర్మతద్భవతాం విప్రాణాంవచనాత్పర
 మేశ్వరప్రసాదాత్సర్వం పరిపూర్ణమస్తు॥ తథాస్తు॥ ఇతివిప్రాఃవదేయుః ॥
 బ్రహ్మణోభ్యోదక్షిణాందద్యాత్ ॥ ఆశీర్వాదః॥

శ్లో॥ కృత్వాసర్వస్వ సంస్కార మనేనవిధినానరః॥
 నిరోగోజాయతేక్షీప్రసంతతింలభతేశుభామ్॥

తా॥ ఈపూర్వోక్తప్రకారముగ సర్వసంస్కారముజేయువానికి మహారోగమైనను
 శిశుముగనివర్తియను. శుభమైనవంతియుగలుగును.

ఇతి సర్వసంస్కారవిధిస్సమాప్తా.

మృతాశౌచాంతర్గత శ్రాద్ధవిషయము.

యాజ్ఞవల్క్యః॥ శ్లో॥ మాతుర్దశాహమధ్యేతుపితుఃప్రత్యాబ్ధికంయది । రు
ద్రాహేషోడశాత్పూర్వం పితుశ్శ్రాద్ధంసమాచరేత్ ॥ పితుర్దశా
హమధ్యేతుమాతుఃప్రత్యాబ్ధికంయది । రుద్రాహేషోడశాదూ
ర్ధ్వం మాతుశ్శ్రాద్ధం సమాచరేత్ ॥

(పోడశాత్ సపిండికరణాదిత్యం॥)

తల్లియొక్కమరణదినముమొదలుకొనిదశాహములోపలతండ్రియొక్క ప్రాతిసాంవత్సరికశ్రాద్ధముతటస్థించెనేని- ౧౦ వ దినమునందుశ్రాద్ధ హోమమైనపిమ్మట పోడశమునకు పూర్వమునందు ప్రత్యాబ్ధికశ్రాద్ధము నుజేయవలయును. ఆప్రకారముగానేతండ్రియొక్కమరణదినముమొదలు కొనిపదిదినములలోపలతల్లియొక్క ప్రాతిసాంవత్సరికశ్రాద్ధమంతరితమైన యెడల ౧౦వ దినమునందు పోడశశ్రాద్ధమైన పిమ్మట తల్లియొక్క ప్రాతిసాంవత్సరికశ్రాద్ధమును జేయవలయునని యాజ్ఞవల్క్యమునివరుడుచెప్పె. ఇచ్చటపోడశమునకనగా సపిండికరణమునకనియర్థము॥

ఇతి మృతాశౌచాంతర్గత శ్రాద్ధవిషయస్సమాప్తః॥

దశదాన ముత్రములు.

దేశకాలానంకీర్త్య మమపితుః పాపక్షయార్థం దశదానాని కరి
ష్యేనమః॥ ఇతిసంకల్ప్య ॥ ప్రత్యేకం బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య॥

గోదానం శ్లో॥	{ గవామంగేఘతిష్ఠంతి భువనానిచతుర్దశే।
యస్తాతస్తాచ్చివంమేస్యా దతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥
ఇతిగోదానంకుర్యాత్ ॥
భూదానం॥	{ సర్వసస్యాశ్రయాభూభిర్వరాహేణసముద్భృతా।
అనంతపుణ్యఫలదాతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥
తిలదానం॥	{ తిలఃపాపహరానిత్యం విష్ణోద్దేహసముద్భవాః।
పాపంహరంతుమేషీప్రమతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥
హిరణ్యదానం	{ హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజం విభావసా॥
అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥

- ఆజ్యదానం॥ { కామధేనోస్సముద్భూతంసర్వక్రతుషుసంస్థితం ।
దేవానామాజ్యమాహారమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ }
- వస్త్రదానం॥ { శీతవాతోష్ణసంత్రాణం లజ్జాయాలక్షణంపరం ।
దేహాలంకరణంవస్త్రమతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ }
- ధాన్యదానం॥ { ధన్యంకరోషిదాతాం మిహతోకేపరత్రచ ।
యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ }
- గుడదానం॥ { ఇషుకాండసముద్భూతో గుడోమనువిరాజతః ।
యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ }
- రజితదానం॥ { పితృప్రీతికరంత్వంహి శాప్యచంద్ర సమద్యుతే ।
త్వద్దానాదిహచాముత్ర శ్రేయస్సాన్యదజితంమమ॥ }
- లవణదానం॥ { రసానామగ్రజంశ్రేష్ఠం లవణంబలవర్ధనం ।
యస్మాత్తస్మాచ్ఛివం మేస్యాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ }

ఇతి దశదానాని బ్రాహ్మణ్యోద్దేశ్యతః॥

ఇతిదశదాన మంత్రాస్సమాప్తాః.

విశేషదాన మంత్రములు.

- హిరణ్యదానం॥ { హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజంవిభావసాః॥
అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ }
- తీలపాత్రదానం॥ { తీలాఃపాపహరానిత్యం విష్ణోద్దేహసముద్భవాః ।
తీలపాత్రప్రదానేన ప్రియతాం కమలాపతిః॥ }
- ఛత్రదానం॥ { ఇహముత్రాలపత్రాణాం కురు కేశవమేప్రభో ।
ఛత్రంత్యత్ప్రీతయేదత్తం బ్రాహ్మణాయ మయాశుభమ్॥ }
- పాదుకాదానం॥ { కంటకోచ్ఛిప్తపాదాని వృశ్చికాది నివారణే ।
పాదుకేసంప్రయచ్ఛామి గృహాణత్వంద్విజోత్తమ॥ }
- కటదానం॥ { కటందాస్యామివిప్రేంద్ర గృహాణత్వం సుఖప్రదం ।
అనేనకటదానేన ప్రీయంతాంపితరస్సదా॥ }
- చందనఖండదానం॥ { మలయావాసమందారసఖ బృందారకాన్పిత ।
చందనత్వత్ప్రీనాదాన్మే సాంద్రానందం ప్రవర్ధయ॥ }

- దీపదానం॥ { దీపందాస్యామివిప్రేంద్రతుభ్యం ధ్యావంశనివారకం॥
అస్యప్రదానాత్సకలాక్ దోహాన్ నాశయకేశవ॥
- ఘంటాదానం॥ { దేవానామిష్టదాఘంటా సర్వదైత్యవివాశినీ॥
తస్మాద్దాస్యామితేఘంటాం తద్దానేన సుఖంకురు॥
- చామరదానం॥ { శశాంకకరసంకాశ హిమడిండీరపాండుర॥
ప్రాత్యారయాశుదురితం చామరామరవల్లభ॥
- శయ్యాదానం॥ { యథానకృష్ణశయనం శున్యంసాగరజాతయా॥
శయ్యామమాప్యశూన్యాస్తు తథాజన్మనిజన్మని॥
- సప్తధాన్యాని॥ { తృప్తికరోతిభూతానా మిహలోకేపరత్రచ॥
తస్మాత్ప్రేదీయతేధాన్యమతశ్చాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥
- సువర్ణదానం॥ { సర్వపాపక్షయకరం సువర్ణం లోకభూషణం॥
అశ్వేర్భజంప్రదాస్యామి తస్మాచ్ఛాంతింప్రయచ్ఛమే॥
- తండులదానం॥ { జీవనంసర్వభూతానాం బలపుష్టివివర్ధనం॥
తండులందీయతే యస్మాదతశ్చాంతింప్రయచ్ఛమే॥
- సరస్వతీదానం॥ { సరస్వతీజ్ఞానదాత్రీ విద్యానామధిదేవతా॥
విద్యాసాధకకోశస్యదానాన్ముక్తింసమాప్నుయాత్॥
- వేణుదానం॥ { వేణుదండస్సభకరో దశావస్థాసురక్షకః॥
వేణుదండస్యదానేన తృప్తిండధరస్యవై॥
- యజ్ఞోపవీతదానం॥ { యజ్ఞోపవీతం పరమంపవిత్రం కర్మసాధకం॥
యజ్ఞోపవీతదానేన తుష్టాస్సర్వామరాస్సదా॥
- అతఃపరంమనసోద్విష్టదానానికుర్యాత్॥ విశేషదాన మంత్రాస్సమాప్తాః॥

౧౦౮ దానమృతములు అష్టోత్తర శతదాన కల్పమందు వ్రాసి పున్నాను. ఆగ్రంథమందు జూడఁదగును.

పోడశమహాదానములు.

- ప్రాచీనగ్రంథే॥ శ్లో॥ కన్యాజాచసువర్ణంచ శకటాశ్వగజాగృహం॥
లాజలంసస్యధాత్రీచ కాలచక్రంతథాక్షితిః॥
మేషఃపశుహిషత్తైస్సంజనంశయనంతథా॥
నల్లగామస్సేవిత్రేయూ మహాదానానిపోడశ॥

తా॥ ౧ కన్యాదానము, ౨ గౌత్రీదానము, ౩ కుష్మదానము, ౪ బండిదానము, ౫ అశ్వదానము, ౬ ఏనుగుదానము, ౭ గృహదానము, ౮ నాగలిదానము, ౯ పైరుతోనున్న సస్యభూదానము, ౧౦ కాలచక్రదానము, ౧౧ భూదానము, ౧౨ మేకదానము, ౧౩ దున్నపోతుదానము, ౧౪ కృష్ణాజినదానము, ౧౫ కయ్యదానము, ౧౬ సాలగ్రామదానము, ఈ ౧౬ మహాదానములని తెలియవలెను.

కేచిత్ ॥ శ్లో॥ కన్యాకనకదాసీచ శకటాశ్వగజగృహం ।

లాజలంకాలపురుషః కాలచక్రం తథాక్షిటిః ॥

మేషశ్చమహిషశ్చైవ భార్యాచోభయభోమభి ।

తిలపర్వతవిజ్ఞేయామహాదానాని షోడశః ॥ ఏవం కేచిత్పాఠః ॥

దానకాలే విశేషః ॥ శ్లో॥ అశ్వం కణ్ఠే గజం దంతే దాసీం కేశే అహంగళే ।

గృహం స్తంభే వృషం స్కంధే గాం పుచ్ఛే కన్యకాం క

స్పృష్ట్యాచైతాని దానాని తిష్ఠ్య దద్యాన్న సంశయః ॥

ఈ షోడశ మహాదానములు చేయుటవలన మహావిశేషముగలదు గ్రంథవిస్తరభీతిచే ఈ గ్రంథమందు వానినాని ఫలములు వ్రాయలేదు.

ఇతి షోడశమహాదానా సమప్తాః.

మృతాహస్సు దెలియనిచో నిర్ణయము,

దేశాంతరమందు మృతుడగుటచే మాసముమాత్రము దెలిసి మృతిదినము దెలియనిచో నామాస మందమావాస్య యందైనను శుక్లకృష్ణైకా దనులందైనను ప్రతివాషిక శ్రాద్ధము జేయవలెను. మృతదినము తెలిసి మాసముదెలియనిచో మార్గశీర్షము. మాఘము. భాద్రపదము. ఆషాఢము వీనిలో నొకదానియం దాతిథిలో వార్షిక శ్రాద్ధము. మాసముతిథియరెండును దెలియనిచో నింటినుండి బయలుదేరినతిథియు మాసముగ్రహించునది. మఱియు ప్రయాణమందలితిథిమాసములు దెలియనిచో మృతవార్తవినుపించిన తిథిమాసములు గ్రహించునది. ప్రయాణమందును మృతవార్త యందును మాసముదెలిసి తిథి తెలియనిచో నామాసమందలి దర్పాదికమందు వాషికము ప్రయాణాదులయందు తిథి మాత్రము దెలిసి మాసముదెలియనిచో మీదజెప్పిన మార్గశీర్షాదులలో నొకమాసమందాతిథి యందువాషికము. పృథ్వానమరణచ్చి

వణములలో దినముమాసము నెరుగనియెడల మాఘమందుగాని మార్గశీ
షణ్మందుగానిదశేయందుగాని నాషిఁకముజేయునది. దేశాంతరమృతి
మొదలగునవి సంభవించితే పాలాశవిధచేశ్రాద్ధముజేయవలయును. అ
ప్పుడు దాహదినమందేనాషిఁకముదెలియునది. పృథిసంవత్సరమునందు
జన్మ శ్రాద్ధాదులలో నొకవేళ మృతాహస్సుకు విఘ్నంబు గలిగినను
మృతిదినము దెలియఁబడక పోయినను కృష్ణపక్షైకాదశియందు శ్రాద్ధం
బును జేయవలెనుగాని మానగూడదు. జాతాశౌచ మృతాశౌచములు
సంభవించినచో శుద్ధిదినంబుననే కర్తవ్యము.

ఇతి మృతాహస్థియము సమాప్తము.

గ్రంథవిస్తరభీతిచే ఈగ్రంథమందు మూలమువ్రాయినైతి.

మృత్తికాన్నాన ప్రయోగము.

శ్లో॥ విష్ణుశక్తిసమత్పన్నే । శంఖవల్లే మహీతిలే ।

అనేకరత్నసంపన్నే । భూమిదేవినమోస్తుతే ॥

ఆచారభూప్రార్థనం కృత్వా॥ ఏవం గుణ + తిథాపితుః + గోత్ర
స్య + స్య మమసమస్తవాషటకయాధం పితృణాంపుణ్యలోకానాప్త్య
ధంఅస్తోత్రరశితమృత్తికాన్నానాంగ కూర్చప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యేనమః॥
అనుజ్ఞాధం పఠిత్వాప్రయచ్ఛిత్తం కృత్వా॥ కృచ్ఛిత్రయం దద్యాత్ ॥
కూర్చం ప్రతిష్ఠాప్య॥ ఆవాప్య॥ ఏవం + ధం మృత్తికాన్నానాధం
ముత్తిగ్వరణం యథాశక్తిబ్రాహ్మణాయదద్యాత్ ॥ తతఃబ్రాహ్మణాయ
నూతనవస్త్రాణి దద్యాత్ ॥

అథమంత్రాః ॥ శ్లో॥ మృక్లేహరకృతంపాపం । మృక్లేభనసుభప్రదా ।

మూర్ఖిత్వజ్లేపనాద్భవి । పరమాస్తుగతిర్దమః ॥ ౧॥

మత్తికేబ్రహ్మరూపేత్వం । మృత్తికే విష్ణురూపిణి ।

సుకృతందుష్కృతంచైవ । మాంప్రపయపరాంగతిం॥ ౨॥

మయేదాసీంపురాయత్తు । మృత్తికేకృతమజనా ।

పాపం నాశయమేపుష్టిం । ప్రయచ్ఛాశు వసుంధరే॥ 3॥

ఓజస్తేజఃప్రకాశశ్చ । దేహివిశ్వంధరేనదా ।

ఏహికాముష్మికసుఖం । తవమేధారణాద్భవేత్ ॥ ౪॥

పృథ్విత్వయాశ్చ తాలోకా । దేవిత్వంవిష్ణునాథృతా ।

త్వంచ ధారయమాంచేవి । పవిత్రం కురుమాంసదా ॥ ౧॥

సాత్వా॥ ఆచమ్య॥ ఏవం... గం యజమానస్యపితుః... గోత్రస్య...

స్య అంధత్వమూకత్వకాణత్వ బహిరత్వపంగుత్వ పిశాచత్వ నివారణార్థం
అన్యోన్యసహాయేన ప్రథమమృత్తికాస్నానేమహంకరిష్యే॥ సాత్వా॥ తే
బ్రహ్మణాఃజలమాదాయ ॥ కూర్చేసంప్రోక్ష్య॥ ఏవం + ధాంయజమా
నస్యపితుః... గోత్రస్య... స్య అంధత్వమూక... ధాం అన్యోన్యసహాయేన
ద్వితీయ మృత్తికాస్నాన మహంకరిష్యే॥ అవతేమృదంగృహీత్వా॥ ఆది
త్యాయమృత్తికాందర్శయిత్వా॥ శ్లో॥ మృశ్నేహరకృతం x ర్మమ॥ మృత్తి
కేబ్రహ్మ x పరాంగతిం॥ మయేదాసిం x వసుంధరే॥ ఓజస్తేజఃప్రకా +
ద్యవేత్ ॥ పృథ్విత్వయా + సదా॥ సాత్వా॥ కూర్చేజలనిధాయ॥ ఏవం అ
ష్టోత్తరశతమృత్తికాస్నానాని కుర్యాత్ ॥ యజమానస్యపితరం x గోత్రం
... మయాకృతైః అంధత్వమూక x ధాం మృత్తికాస్నానైః యజమానస్య
పితుః + గోత్రస్య... అంధత్వమూక + ప్రాశాచికబాధానివృత్తిరస్త్వితిభ
వంశోబృవంతు॥ అంధత్వ... రస్తు॥ త్వయాసిమితైసమయాకృతేనలసేన పు
ణ్యేనపుణ్యవాక్భవ॥ బ్రాహ్మణైభ్యోనక్షీణాదికందద్యాత్ ॥ దశదానాని
కుర్యాత్ ॥ కేచిత్ ఆమ్రశ్రాద్ధంకుర్వంతి॥ శ్లో॥ సర్వపాపహరంచేవంసర్వా
భరణభూషితం । సర్వాయుధధరంధ్యాయేత్సర్వభాకమహేశ్వరమ్॥ బ్రా
హ్మణాఃపఠిత్వామృత్తికాస్నానదోషపరిహారార్థం మహాస్నానమహంకరి
ష్యే॥ తక్కినసానాదివిధులు వారివారివర్ణాచారములనుబట్టితెలియదగి
నవి॥ (కర్త)తెరిగిసానముజేసినపితృదేవతలకర్ణ్యమిచ్చి సానముజేసి సూ
ర్యునికర్ణ్యమిచ్చిసానముచేయవలయును. తక్కినవిషయములుపురాణో
క్తకర్మప్రకాశికయందుజూడవలయును. ఇతిమృత్తికాస్నానప్రయోగస్స
మాప్తః॥

గయాశ్రాద్ధఫలము,

శ్లో॥ పిత్రాదేర్బహుమానకర్మఫలదం తృప్తిప్రదంస్వర్గదమ్ ।

సాయుజ్యప్రదమేవ వాతదపి యత్కించిద్యూపార్వణమ్ ।

సాయాత్రాప్యథవా మహాసుఖకరీదైవాచ్చకర్తుర్మృతిః॥

స్వాదత్రైవహిముక్తిదైవ సహితకర్తృపితృణాంభవేత్ ॥

తా॥ గయయందు స్వల్పముగలైన పిండద్రవానము చేసినవాని పితృదేవతలకు పోదకముచేదానాదికర్మలవలన గలిగెడి ఫలమును సంతృప్తియు స్వర్గంబును మోక్షంబును గలుగునని గయాయాత్రవలన యపారమగు నానందములు గలుగ జేయుననియు దైవ వశమునలన గయకు బోవుచుండగ మార్గ మధ్యంబున దేవతాగ్రము సంభవించునను గయ యందు పిండదానముచేసిన ఫలము సంభవించునని పొచ్చినగ్రంథము లభిషాయిము.

గయశాస్త్రధ్వజం సమాప్తమ్.

సువాసినిత్వ నిర్ణయము.

దక్షః॥ శ్లో॥ అస్థిసంచయనాత్పూర్వం మృతాస్త్రీయదివాపుమాన్ ।
తేనాగ్ని నాదహేతేతు నవైధవ్యమితిస్త్రీయాః॥
దశాహమధ్యేయదినాస్థిసంచయ స్తదాపిమాతామ్రయ తేసుతస్య ।
పుణ్యాంగనాంజ్ఞాప్యసువాసినినాంసాగంధపుష్పాణ్యంబులనిదద్యాత్ ॥
చితిభేదేనదాహ శ్చేతతత్కర్మాంతంపునక్కియాః॥
భర్తృశాహమధ్యేతు తద్భార్యాచమృతాయది ।
సువాసినితివిజ్ఞేయా పుణ్యస్త్రీపూజనంకియాత్ ॥

సుమంతుః ॥ శ్లో॥ భర్తృసూతకప్రాగస్థిచయనాత్పూర్వమేవవా ।
తద్భార్యాతుమృతాపూజ్య సావైసావాసినిభవేత్ ॥

అత్రసిద్ధాంతపక్షః॥ శ్లో॥ అస్థిసంచయనాత్పూర్వంప్రేతపత్నీమృతింగతా ।
సువాసినితిభ్యాతాపిపరంవైధవ్యమాప్నుయాత్ ॥
భర్తృసంచయనాత్పూర్వం భార్యాయదివిపద్యతే ।
సువాసినిత్వంతస్యాస్థి అన్యథావిధవాభవేత్ ॥

ఇతి సువాసినిత్వనిర్ణయస్సమాప్తః॥

కర్తృనిరూపణము.

శ్లో॥ పుత్రఃపౌత్రఃప్రపౌత్రశ్చ । పుత్రికా పుత్రవవచ ।
పత్నీభాతాచతత్పుత్రః । పితామాలాస్నుమాతథా॥
భగినీభాగినీయశ్చ పిండదోధనహార్యపి ।
పూర్వంపూర్వంపరఃకర్తా తదభావేపరఃపరః॥

తా॥ పుత్రుఁడు - పౌత్రుఁడు - ప్రపౌత్రుఁడు - పుత్రికాపుత్రుఁడు - భార్య, భ్రాతయు - అతనిపుత్రుఁడును - తండ్రియు - తల్లియు - కోడలును - చెల్లెలును - మేనల్లుడును - సపిండుఁడును - ధనహర్తయు - వీరు పూర్వపూర్వాభావమునందు త్తరోత్తరకర్తృత్వము గలవారని తాత్పర్యము.

మరీచిః॥ శ్లో॥ స్త్రీకర్తృభర్తృకృత్యేషుపీత్రోఃకర్మణిచేద్యది ।
దశాహభ్యంతరేదైవాద్రజోదోషేణదూషితా ।
తత్కర్మవ్యర్థతామేతిసాక్షాత్వాపంచమేహని ।
నగ్నశ్రాద్ధంసమారభ్యపునఃకర్మసమారభేత్॥

తా. భర్తయొక్క ప్రేతకృత్యంబులనుండు భార్యయేకతర్రయైయుండి పదిదినము లలోపలరజోదూషితరాలయ్యెనేని అదివరకుచేసినకర్మయంతయును వ్యర్థమగును, కావున పంచమదినంబునందు సాక్షాత్కరణమున నగ్నశ్రాద్ధంబును ప్రారంభించిమఱల కర్మను చేయవలయునని మరీచివదించె.

శ్లో॥ జ్యేష్ఠోవాఽధకనిష్ఠోవా జ్యేష్ఠభార్యాసుతోదహేత్ ।
అగ్నికార్యేప్రధానత్వాత్ జ్యేష్ఠభార్యాసుతోఽగ్రజః॥
అనేకపత్నీపుత్రాణాం యస్తుజ్యేష్ఠస్సపవహి ।
పితృస్సపిండికరణం కుర్యాదిత్యాహకార్యపః॥

తా. జ్యేష్ఠుడైనను, కనిష్ఠుడైనను జ్యేష్ఠభార్యానుతుఁడు అగ్నికార్యమునందుఁ బ్రధానుఁడు అనేకపత్నీలయొక్క పుత్రులలోజ్యేష్ఠపుత్రుఁడు తండ్రికిసపిండికరణమును జేయవలయుననికాశ్యపుఁడువదించె.

శ్లో॥ ఔరసఃక్షేత్రజనైఃచ పుత్రికాపుత్రపవచ ।
భ్రాతావాభ్రాతృపుత్రోవా సపిండికరణంచరేత్॥
అత్రభ్రాతాకేవలసోదరః॥ ఏషానుభావేపత్నీచ ధనహార్యపివాభవేత్॥
కేచిత్॥ శ్లో॥ పుత్రాభావేతుపత్నీస్య త్పత్నీభావేతుసోదరః ।
పత్నీభావేతుసాపత్నీః పుత్రపవనియుజ్యతే ।
తదభావేతుతత్పుత్ర ఆసన్నోన్యస్తతఃపరం ।
ఆద్యశ్రాద్ధమశుద్ధోపి కుర్యాదేకాదశేహని॥

తా. ఔరసపుత్రుఁడు లేనపుడుక్షేత్రజాయలును, పుత్రికయును, పుత్రికాపుత్రుఁడును, సోదరుఁడును, తత్పుత్రుఁడును, సపిండికరణమునుజేయవలయును, వీరులేనప్పుడు భార్యయు, ధనహర్తయునుజేయవచ్చును, కొంతమందిపుత్రాభావముందుపత్నీయనిన్ని ప

తీర్తి అభావమందు సోదరుడును అటుగాక భార్యభావమందు సనతిత్రియం ఆమె లేనప్పుడు ఆమె పుత్రుడును వీరు లేనప్పుడు కీర్తి పుత్రుడును పిమ్మట దగ్గిర సంబంధులును కర్తవ్యము గలవారని తా. ఆద్యశ్రాద్ధము ౧౧ దినమునందు జేయవలెను. ఇందువలనకర్తవ్యము గలదని తాత్పర్యము. తక్కినవిషయములు నిర్ణయనింధవు మొదలగు గ్రంథములందు జూడవలయును- గ్రంథవిస్తరభీచే వ్రాయవలె.

ఇతి కర్తవ్యనిరూపణం సమాప్తమ్.

కర్తవ్యభార్య రజస్వల విషయము.

శ్లో॥ ఏకాదశేహి సంప్రాప్తే కర్తవ్యభార్య రజస్వలః ।

ఆద్యశ్రాద్ధం ప్రకుర్వీత ఉనాద్యాదివిస్తయేత్ ।

శ్రాద్ధకర్తవ్యదా భార్య ఆశౌచాంతరజస్వలః ।

శ్రాద్ధశేషం ప్రకుర్వీత సజ్జల్యత్వా సపిండనమితి ॥

శ్రాద్ధశేషం ప్రకుర్వీతేత్యనేన వాక్యేన ఏకాదశేహి విహితమాద్యమాసికం రుద్రగణాఖ్యశ్రాద్ధం వృషోత్పన్నాఖ్యశ్రాద్ధంచకుర్యాత్ । వజ్జల్యత్వా సపిండనమితి తద్ధర్మమపకృప్య పంచ దశైకోద్దిప్తశ్రాద్ధాని వజ్జయేత్ ॥ కేచిత్ పంచమదినే శుద్ధిం సంపాద్య ఆద్యాదిషోడశైకోద్దిప్తశ్రాద్ధం సపిండికరణశ్రాద్ధం కుర్యుః॥

తా. పదునొకండవదినము సంప్రాప్తమగుచునుండగా కర్తయొక్క భార్య రజస్వలయయ్యేసేని ఆద్యశ్రాద్ధంబును చేయవలయును, ఉనాద్యాదులను వదలవలయును, శ్రాద్ధకర్తయొక్క భార్య ఆశౌచాంతమునందు రజస్వలయయ్యేసేని సపిండనమును వదలి శ్రాద్ధశేషమును జేయవలయును. అనగా ౧౧వ దినమునందు శాస్త్రోక్త ప్రకారముగ జేయదగిన పుణ్యాహవాచనము ఆహ్నికము రుద్రగణాఖ్యశ్రాద్ధము వృషోత్పన్నాఖ్యశ్రాద్ధంబును జేయవలయును, షోడశీశ్రాద్ధములలో ఆద్యశ్రాద్ధము తప్ప పంచదశైకోద్దిప్త శ్రాద్ధముమాత్రము వదలవలయును, కొందఱు ఆద్యశ్రాద్ధముగూడ భార్య రజస్వలయయిన గె వ దినము పన్నాసము అయిన పిమ్మట ఆద్యాది షోడశైకోద్దిప్త శ్రాద్ధము సపిండికరణశ్రాద్ధము ఒకదినమునందే ఆచరింపుచున్నాడు, తక్కినవిషయములు దేశాచారములను బట్టి భరుపవలయును.

ఇతి కర్తవ్యభార్య రజస్వల విషయ స్సమాప్తః.

ఏకాదశాహదినంబున శ్లాతాశౌచము.

కాలామృతే శ్లో॥ త్యక్త్వా బాంధవ సూతకేతు సకలం చాద్యాది పశ్చచ్ఛరే । త్కార్యం తల్లఘుసూతకేతు విహితం చాద్యాది

యచ్చోదితమ్ । సాపిండ్యాధిక మథాపకృత్యమఖిలం శాస్త్రం
పరిత్యజ్యత । తాపిన్ద్యా ద్విహితోదకుంభ మథవా పూనంచ
పశ్యాచ్చరేత్ ॥

తా॥ దశాహదిసమునైన ఏకాదశాహదిసమునైనను జ్ఞాతిసంబంధ దశరాత్రా
శాచము సంభవించెనేని ౧౧ వ దినంబున నేకాహశాస్త్రముచేసి ఆశాచము నివృత్తియైన
పిమ్మట తక్కిన కృత్యముల జేయవలయుననియు, త్రిరాత్రాశాచము సంభవించెనేని
అయ్యేకాహశాస్త్రముతోడనప్పుడు జేయవలగిన అన్నిశాస్త్రములుజేయవచ్చుననియు ౧౨ వ
దినంబునసపిండీకణముచేయనిచ్చగల పురుషుడాదిసంబునజేయవలగిన సాదకుంభశాస్త్రము
నుగదలి తక్కిన౧౧-వ ఏకోద్దిష్టశాస్త్రమునందుచేర్చి ౧౧-వ దినంబునజేయవలెను. సపిం
డీకణంబైనపిమ్మట చఱలనాయాకాలములందు ఈనాదిసాశాస్త్రములకు తక్కినసాద
కుంభశాస్త్రములను జేయవలెనని తాత్పర్యము.

వి॥ మధ్యే ప్రత్యాస్తికే ప్రాప్తే ఏకాదశేహని ఆద్యాదీనిశ్రాద్ధాదీని
కృత్యాతి దహిరేవ ప్రత్యాస్తికం కుర్యాత్ ॥ ఇతి బ్రాహ్మణవి
షయః త్రితీయ వైశ్య చూడాకాగ సుద్ధిదినేకర్తవ్యం॥

తా॥ ఆశాచదినంబులలోపల శాస్త్రంబుసంభవించినయెడల పదునొకండవదినము
నందు ప్రత్యాస్తికశాస్త్రమునుజేయవలెను- ఇతిబ్రాహ్మణవిషయము- త్రితీయులకుశుద్ధి
దినము ౧౩ నందును, వైశ్యులకు ౧౬ దినమునందును చూడ్రలరు, న్యాయవిధిప్రకారము
౩౧-వ దినమునందునుశుద్ధిగలదు. కొన్ని స్థలములలో త్రింశద్దినానికూడ్రస్వతదధికంశ్చ
యవలికానః అనిచెప్పియుండెను- కాండీదేశాచారప్రకారము ౧౫ దినములకంటె ఆశా
చమునకలంబించి ౧౬-వ దినమునందుశుద్ధిపడుదున్నారు. ఈపక్షములలో ౧౬ దినమునం
దేఆస్తికముజరపవలయును.—

ఇతి ఏకాదశాహాశ్చాస్తాశౌచ విశిష్టమాప్తా॥

త్రైపఠికాది శాస్త్రనిర్ణయము.

తిథిదర్పణే! శ్లో॥ కుర్యాత్త్రైపఠికశాస్త్రం త్రిపఠేవిషమేహని॥

అపరః॥ త్రిపఠే ద్వాదశేపఠే చతుర్వింశతిపఠకే ।

పఠత్రిపంచకంకృత్యా ఆదిమధ్యాంత్యపంచకే॥

తా॥ త్రైపఠికశాస్త్రమునుమూడవపక్షములో విషమదినమందుజేయవలయునని
తిథిదర్పణముగ్రంథమునందుజెప్పబడియె. మూడవపక్షంబుననాదిమందు ౧౦ దినము
లకుపిమ్మట ౫ దినములలోనొకదినంబున త్రైపఠిక శాస్త్రముచేయవలెనుఅనఁగామృతదిన

మునకురంగోజులకుపిమ్మట రగోదిలోగా, అజువమాసమునయిరువదిదినములు మొదలుయిరువదిఅయిదుదినములకు లోపుగా శుద్ధిగల యొకదినంబునఊనమాణ్డాసికంబును, పండ్లెండవ మాసంబున యిరువదిఅయిదుదినములకుపైన నొకశుద్ధిగలదినమునందు ఊనాబ్దికశ్రాద్ధంబును జేయవలయునని తాత్పర్యము.

ఊనత్రయములకు నిషిద్ధకాలములు.

కాలామృతే॥ శ్లో॥ నందాదర్యచతుర్దశీ భృగుశనిష్వగ్నిత్రిపూర్వాసురే
ఘానాన్యేవనహితీపుష్కరదినేష్వన్యేషువజ్జ్యేష్వసి ।
కుర్యాను త్రరమాసికేన. సహతత్రాప్తాసికంచాకృతం ।
నత్రైవక్షికమూనకర్మచతథాపశ్చాచ్చరే దేవతత్ ॥

తా. పాడ్యమి-వస్త్రీ, ఏకాదశిఈనందతిథులును అమావాస్యయు, ఉభయపక్షీన శుద్ధశీతిథులును, శుక్రశనివారంబులును-కృత్తిక, పూష, పూర్వా, మూలద్విపాత్రిపాన్నక్షత్రంబులును, పూర్వముతిథ్యాదికాంతిపకరణమునందుగ్రంథములలోవాయుబడినతిపుష్కరదినంబులును ఊనత్రయములకునిషిద్ధంబులనియు, పరిలిపాసంబునజేయవలసినమాసికములు అనుపపత్తిచేతనిలిచియున్నయడల అమాసికములు వైమాసికముతో జేర్చిచేయవచ్చుననియు, ఊనత్రైవక్షికమాసికములట్లుచేయఁగూడదనియు తాత్పర్యము.

శ్లో॥ త్రైవక్షీకోనమాణ్డాసి కోనాబ్దికమధాచరేత్ ।

ఏతేషామన్యకాలేతు నపురః కరణం స్మృతమ్॥

తా. త్రైవక్షీకోనమాణ్డాసికోనాబ్దికశ్రాద్ధములనుట. ఈశ్రాద్ధములకువిధ్యుక్తకాలమతిక్రమించకమునుపే జేయవలయునుగాని అతిక్రమించిన పిమ్మటఁజేయఁగూడదని యభిప్రాయము విశ్వాదర్శమునందును నీయర్థమే పరిలిపాదించఁబడినది.

స్మృత్యంతరే॥ శ్లో॥ గణశఃక్రియమాణేషు మాసికే వ్యను భావిషు ।

త్రీణిస్ఫుర్యపాత్రాణిపిండా త్రీనేననిర్వపేత్ ॥

తా. అనేకములగుమాసికముల నొక్కతూరిచేయునెడల అర్ఘ్యపాత్రపిండములు మూడేసియేయని యెఱుఁగవలెను.

వ్యాసః॥ శ్లో॥ నాసపిండీకృతేపేతే పితృత్వమువపద్యతే ।

అకృతస్యతుపుత్రస్య శుభం కించిన్నవిద్యతే ।

నచవైమిత్తికం కామ్యమిష్టాపూర్తాదికంచన ।

నాసపిండీకృతే పిత్రోరన్యేషాం శ్రాద్ధమేవచ॥

తా॥ సపిండికరణము చేయనియెడల ప్రేక్షిత్యము విడిచిపోదు. చేయనిపుత్రునకు శుభముకొంచెమైననులేదు. తల్లిదండ్రులకు సపిండికరణమును జేయక మునుపు ఇతరులకు శ్రాద్ధములను జేయఁగూడదని వ్యాసుఁడు వచించె.

ఇతి శ్రౌతిపక్షికాది శ్రాద్ధకాలా స్సమాప్తాః.

స్నానోదక నిర్ణయము.

శ్లో॥ మృతౌజన్మని సంక్రాంతౌ శ్రాద్ధేపర్వణిపర్వణి ।

అస్మస్యస్మర్మనేచైవ నస్నాయాదుష్టవారిణా ।

జానన్న నాపదితథా యస్నాయాదుష్టవారిణా ।

సగోహత్యాకృతం పాపం ప్రాప్నోత్యేవసంశయః॥

(తాశ్చాప్సోనద్యాదితీర్థేషు పవిత్రతదాః॥ అలాభేమంత్రపూతాఇతి॥)

తా॥ జనన మరణములయందును సుక్రములయందును, శ్రాద్ధమునందును, ద్వామేదలగు పర్వములయందును, అస్మత్పర్వ స్మయిందును - ఉష్ణోదకముచేత స్నానమును జేయఁగూడదు. గోగరహితుడై యుండియు నీకార్యములయందుష్ణోదకముచేత స్నానమును జేయఁవాఁడు గోహత్యకుఁ దుల్యమైన పాపమును జేసివఁడును. నద్యాదితీరములయందు స్నానమునుజేయుట యుత్తమము, అవిలభించని యెడల మంత్రపూతోదకములచే స్నానముచేయవలయును. ఇతిస్నానోదక నిర్ణయస్సమాప్తా.

జీవత్పితృసకు శ్రాద్ధనిషేధము,

తండ్రి జీవించియున్న జ్ఞాతులు మాత్రము తిలోదకాదుల నీయఁగూడదు. జ్ఞాతులతోఁగూడ నాశౌచదినంబులయందు సహవాసంబును జేయఁగూడదు. తండ్రి బ్రతికియున్నను తనతల్లి శ్రాద్ధముమాత్రము యథావిధిగా వారివారి కులాచారములనుబట్టి తప్పక జేయవలెను. తండ్రి జీవించియుండగ జ్యేష్ఠభ్రాతృయైనను కనిష్ఠభ్రాతృయైననుమృతినొందినయెడలతిలోదకాది ప్రేతకృత్యములన్నిటిని తనతండ్రి జేయవలెను. కర్తృత్వమువహించినను తల్లిదండ్రులకాయుర్వృద్ధిని గోరుపుత్రుఁడు ప్రేతకృత్యంబులను జేయఁగూడదని తెలియవలెను.

ఇతి జీవత్పితృకస్య శ్రాద్ధనిషేధ స్సమాప్తః.

తీలతర్కణ నిషేధము.

స్మృతిసార } శ్లో॥ తీగ్గశ్రాద్ధే గయాశ్రాద్ధే ప్రేతశ్రాద్ధేనుమాసికే ।
సంక్రమే } సపిండికరణేచైవ నకుర్యాత్తీలతర్కణమ్॥

నృసింహాద్ధేనపిండ్యాంచ మాసికచానుమాసికే ।
 అబ్ధిశేషభమేచైవ నకుర్యాత్తిలతర్పణమ్ ॥
 దశేతిలోదకంపూర్వం పశ్చాద్ద్యస్తస్మహలయే ।
 ప్రత్యజ్ఞేనాభరంపూర్వం పరేహనితిలోదకం ।
 ప్రత్యజ్ఞాంగంతిలందద్యాన్నిషిద్ధేపిపరేహని ।
 వర్గైశ్చస్యవచోయేషా మన్యేమాంతువిస్వయేత్ ॥

తా॥ శిర్షశాస్త్రమునందును - శిర్యాశాస్త్రమునందును - ప్రేతశ్రాద్ధమునందును
 అనుమాసిక శాస్త్రమునందును - ప్రథమాబ్ధికశ్రాద్ధంబునందును - సపిండికశ్రాద్ధము
 నందును - నృసింహాద్ధమునందును - సాపిండ్యమునందును - మాసికాను మాసికము
 నందును తిలత్పణమును జేయకూడదు - దశేతిలోదకం ప్రాధమునందు శాస్త్రాధికరణ
 యందును ముందుగాను మహాలయశ్రాద్ధమునందు విమృటమును తిలత్పణమును జేయవ
 లయును. ప్రత్యాబ్ధికశ్రాద్ధమునందు సద్యస్కాలమునందే తిలత్పణముజేయకూడదు. పర
 దినపాత్రకాలమునందుతిలత్పణముజేయవలయును. పరదినముతిలత్పణమునుజేయుటకుని
 షిద్ధిదినమైననుతిలత్పణమునుజేసియే తీగవలయును. శ్రాద్ధమునందలి వర్గత్రయమునకేతి
 లత్పణమును జేయవలయునుగాని యితరులగుతిలత్పణమునుజేయకూడదనితాత్పర్యము
 స్మృత్యంతరే ॥ శ్లో॥ నజీవపితృకఃకుర్యాచ్చాప్తిధాంగతిలతర్పణమ్ ।

శ్రాద్ధమాశ్రంప్రకుర్వీత తర్పణంతుపితాచరేత్ ॥

తా॥ జీవపితరులుగలవాడు శాస్త్రంబునుమాత్రం బానిష్టవలయునుగాని శాస్త్ర
 ధాంగ తిలత్పణము జేయకూడదు. ఆత్మణంబును తండ్రి చేయవలయునని స్మృతికా
 రులు వచించిరి.

ఇతితిలతర్పణనిషేధస్సమాప్తః.

దర్శతిలతర్పణ ఫలము.

శ్రీభారతేలనుశాసనికపర్వణిశతోత్తరపంచవింశాధ్యాయే॥ పితరక్షాచుః.

శ్లో॥ అమావాస్యాంతుయేమద్రాత్యః ప్రయచ్ఛంతి తిలోదకం ।

కృతంధవతీషైశ్శాస్త్రం సరసాస్యంయథాధావితే ॥

హృష్టపుష్టమనా నేషాం ప్రజాభవతినీత్యతా ।

కులవంశస్యవృద్ధిస్తు పిండదస్యఫలంలభేత్ ।

శ్రాద్ధధానస్తుయఃకుర్యాత్పితౄణామన్మహాధవేత్ ॥

తా॥ పితృదేవతలు చెప్పచున్నారు. యేమనుజులై నా అమావాస్య దినమునందు మధుమిశ్రమగు బొందుబరపాత్రలో తిలోదకము పితరుల నుద్దేశ్యముగా యిచ్చునెడల వాఁలు యథార్థజ్ఞానము కలవారు ధర్మపురహస్య మెరిగినవారుగా నుండురు. వాఁలకు హృచ్చపుష్టులుగానుండు సంతానము ముక్తిప్రదమైకదై యుండును. కులము - వంశము యభివృద్ధి యగును. పిండదానము చేసిన ఫలములభించును. శ్రద్ధతో తిలతర్పణముచేయు వాఁడు పితృబుణములోనుండి ముక్తుడుకాగలడని తాత్పర్యము.

అనుశాసనికపర్యవేతనోత్తర పద్వీంశదధ్యాయే॥

దేవాడుచు॥ శ్లో॥ బలింభితుంతథాసున్యంచ పితృణాంచతిలోదకమ్ ।

తామ్రపాత్రేణదాతవ్య మన్యధాల్పఫలంభవేత్ ।

గుహ్యమేతత్సముద్విప్రం యథాతువ్యంతి దేవతాః॥

తా॥ దేవతలు చెప్పచున్నారు, బలిప్రదానము, భిక్ష మొసగుట, ఆర్ఘ్యమిచ్చుట, పితరులనుద్దేశ్యముగా తిలోదక మిచ్చుట, ఇవి యావత్తు తామ్రపాత్రలతో జరుపవలయును. లేనియెడల అల్పఫలము కలుగును, యేకార్యముచే దేవతలు సంతసింతులొ ఆరహస్యము చెప్పబడెనని తాత్పర్యము.

మాతాపితరుల శాస్త్రధర్మములలో బ్రహ్మయాజ్ఞ నిత్యతర్పణములను శ్రాద్ధాత్పూర్వమునందేకొండరును శ్రాద్ధాత్పూర్వమునందుకొండరును ఆచరింపుచున్నారువానిలో సమీచినమేదనిశోధింపగా శాఖాభేదములచేత ఆయాచార భేదములు కలవు.

శ్లో॥ ఆదావైమిత్రీకంకుర్యాత్పశ్యాన్నిత్యం సమాచరేత్॥

తా॥ అనుప్రమాణము ననుసరించి ఋక్ శాఖలు శ్రాద్ధాసంకరమేబ్రహ్మ యజ్ఞ నిత్యతర్పణములు జరిగించుటయును యజుశాఖలు శ్రాద్ధాత్పూర్వమునందే ఆచరించుటయును గలదని తాత్పర్యము.

ఇతిదర్శ్యే తిలతర్పణఫలమ్ సమాప్తమ్.

తాంబూల చర్యణము.

ప్రయోగ } శ్లో॥ పక్షశ్రాద్ధేతథాదర్శ్యే యుగమన్వంతరాదిషు ।

పారిజాతే } శ్రాద్ధనిర్వర్త్యభుక్త్వాతుతాంబూలంఖాదయేద్ద్విజః॥

మోహదకృత్వాయశ్శ్రాద్ధం తాంబూలంయదిఖాదయేత్

శ్రాద్ధహంతాభవేత్కర్తారాశ్రవం సరకంప్రజేత్॥

పితృప్రత్యాప్తికేశ్రాద్ధేదివారాత్రోతాంబూలచర్యణం

నిషిద్ధం॥ అంగతిలతర్వణస్య పరేద్యుః ప్రాతర్ద్విహితత్వేనసాంగ
పితృకర్మానివృత్తేః॥

తా॥ పక్షదగ్ధ యుగవన్వంతరాదులయందు శ్రాద్ధకర్మ నాచరించి పిదప తాంబూల చర్వణాదికమును జేయవలెను. ఒకవేళ శ్రాద్ధము నాచరింపక తాంబూల చర్వణాదికమును జేసినేని శారవాది నరకములను బొందును. తల్లిదండ్రుల యొక్క ప్రత్యాబ్దిక శ్రాద్ధములయందు పరధిన పాత్రకాలమునందు తిలతర్వణము జేయువలెను తాంబూల చర్వణాదికమును జేయఁగూడదని తాత్పర్యము.

శ్లో॥ మృతాశౌచే తథాశ్రాద్ధేమాతపిత్రో ర్మృతేహని ।

ఉపవాసేచ తాంబూలు దినారాత్రౌవిసర్జయేత్ ॥

తా. మృతాశౌచమునందును, శ్రాద్ధదివసమునందును, తల్లిదండ్రులయొక్క ప్రత్యాబ్దిక శ్రాద్ధమునందును ఉపవాసవ్రతదివసములయందును తాంబూలచర్వణంబును జేయఁగూడదని తాత్పర్యము.

శ్రాద్ధదర్పణే॥ శ్లో॥ భక్ష్యంచ పిండనైవేద్యం వికిరాన్నంచ స్పర్శనమ్ ।

తాంబూలచర్వణంకృత్యాపునశ్రాద్ధంసమాచరేత్ ॥

తా. మామముతోవండిన భక్ష్యమునుపిండనైవేద్యము జేసినను వికిరాన్నముభోజన పాత్రకుస్పృశగలినను కర్తతాంబూలముభక్షించినను తిరిగిశ్రాద్ధముచేయవలయునని శ్రాద్ధదర్పణము ఘోషింపుచుండెను.

ఇతితాంబూల చర్వణమ్ సమాప్తమ్.

మాతుర్దశాహమధ్యంబున పితృమృతి.

స్మృత్యంతరే॥ శ్లో॥ మాతుర్దశాహమధ్యేతు పితాయస్యప్రమీయతే ।

పైతృకంతుయథాకాలం పితృస్సర్వంసమాపయేత్ ।

తతోమాతు స్త్రి పతౌచౌశేషంకర్మసమాపయేత్ ॥

తక్కినవిషయములు ధర్మశాస్త్రగ్రంథములయందు జూడదగును.

తా. తల్లిమృతినొందిన దశాహమధ్యతండ్రి మృతిబొందినయెడల తండ్రికిశ్రాద్ధము సంపూర్ణగాజేసిపిమ్మట 3 వ పక్షములో ఆదియందుఅనగా ౧౦ దినములకుపిమ్మటగో దినములలో తల్లికిలోగడచేసిన క్రియలుగాకతక్కిన శ్రాద్ధపుంతయుసమాప్తిజేయవలయునని తాత్పర్యము.

శ్లో॥ మాతుర్దశాహమధ్యేతు మృతశ్చేద్యదివైపితా ।

పితృర్మరణ మారధ్య దశాహంసూరికం భవేత్ ॥

తా. తల్లిదండ్రులను గుఱవించినయెడల తండ్రిమృతిబొందినయెడల ౧౦ దినములునూతకముని తాత్పర్యము.

ధర్మప్రవృత్తి॥ శ్లో॥ మాతాపితౄణ్యధాశౌచందశాహంవిహితంబుధైః॥
వైతృకాదూర్వకమేతస్మాన్నాత్రాశౌచంతుపక్షిణి॥

తా. తల్లిదండ్రులమొదలగువారిమృతులయందు ౧౦ దినములుఆశౌచము, తండ్రియొక్కశ్రాద్ధముచేయుచుండగా ఊర్ధ్వభాగమునందు తల్లిచనిపోయినయెడల మాత్రాశౌచము ఒకటిన్నరదినమనితాత్పర్యము.

శ్లో॥ ఆద్యశ్రాద్ధమశుద్ధోపి కుర్యాచ్చైకాదశేమాని ।

కర్మస్మాత్కాలికాశుద్ధి రశుద్ధః పునరేవసః ॥

తా- ఆద్యశ్రాద్ధంబునుఅపరిశుద్ధుడైజేయవలెను. ఈశ్రాద్ధముజేయుటవలన ౪ ర్తవత్కాలంబునందు పరిశుద్ధిగుగుననితాత్పర్యము.

శ్లో॥ పితరాశౌచమధ్యేచే న్మాతృశ్రాద్ధం పతేద్యది ।

గుద్రాహేషోడశాత్పితౄణామన్మాతృశ్రాద్ధంవిధీయతే॥

మాతృరాశౌచమధ్యేచే త్పితృశ్రాద్ధంపతేద్యది ।

గుద్రాహేషోడశాదర్వా క్తచ్ఛాద్ధంతువిధీయతే॥

ఇతి ఆశౌచఖండే శాతాలపః॥

అస్యాధ్యక్షః॥ ఏకాదశాహేపితౄః షోడశాదిశ్రాద్ధం కృత్వాతతఃమాతౄః పృత్యాబ్ధికంకర్తవ్యం ఏకాదశాహే ఆద్యశ్రాద్ధనిర్వర్త్యపితౄః మృతాహశ్రాద్ధంకృత్వా అభిషేచ్యాదిషోడశశ్రాద్ధాని కారయేదిత్యధ్యక్షః॥

ఇతిమాతృదశాహమధ్యే పితృమృతిస్సమాప్తః.

అధికమాస ప్రకరణము.

అధిమాసములోమృతిబొందినవానికి తిరిగి ఆమాసముయెప్పుడైనా అధికమాసమువచ్చినయెడలఆమాసమునందేక్షత్వాబ్ధికము. శుద్ధమాసములోజేయనక్కరలేదు. శుద్ధమాసమునందు మృతులయినవారికై తేలికమాసమునందుఅవసరములేదు మాసికములుమాత్రముఅధికమాసమందుకూడా శ్రాద్ధముచేయవలెను. అధిమాసములో మృతులైనవానికి శుద్ధమాసములోమృతదినమునకు లోగడదినమందు అన్వాద్యశ్రాద్ధము

చేసిమృతతిథియందు ఊనమాసికముపెట్టవలెను. అక్కడనుంచి ౨౮ దిన మందునలమాసికముపెట్టి ౩౦ దినమందుద్వితీయమాసికముపెట్టి అక్కడ నుంచి ౧౫ దినములలోగామధ్యపంచకమునందుత్రైపక్షికశ్రాద్ధముచేసి క్రమముగాసంవత్సరాంతముజరిగించవలెను. సంవత్సరమధ్యలధికమాస ముసంభవించేయెడల శుద్ధాధికములకుబకటేసంకల్పముజేసి అధికమాసి కముపెట్టవలయును. సంవత్సరాంతమందుఅధికమువచ్చేటక్షణముకు ఊనా బ్దికమునుసంవత్సరవిమోకమునుఆబ్దికమును ౩ నుఅధికమాసములోనేపెట్టవలసినదిగానిశుద్ధమాసంబుననాచరింపగూడదు. మధ్యాధికమువచ్చి నప్రథమాబ్దికానికిలోగడమాసానికే ౩౬౦ దినములగునుగనుక లోగడ మాసములోఊనాబ్దికవిమోకములు జరిగించవలెననేమాటయుక్తముగా దు,ఆరెండుమాసములు ౩౦ దినములసంక్షేకనుక ప్రథమాబ్దికముతో కూడానే జరిగించవలయును. శుద్ధమాసమునందు మృతులయినవారికి ప్రథమాబ్దికము మలమాసము వచ్చినచో నప్పుడే చేయవలెను. ద్వితీ యాబ్దికాదులు మాత్రము శుద్ధమాసమునందే జరుపవలయును.

తక్కినవిషయములు నిర్ణయసింధువునందు జూడవలెను.

గర్గః శ్లో॥ అగ్న్యధానంప్రతిష్ఠాంచయజ్ఞదానవ్రతానిచ ।

దేవవ్రతవృషోత్సర్గచూడాకరణమేఖలాః ।

గమనందేవతీర్థానాం వివాహమభిషేచనమ్ ।

యానంచగృహకర్మాణి మలమాసేవివర్జయేత్ ।

తా. అగ్న్యధానం- ప్రతిష్ఠ-యజ్ఞదానవ్రతములు- దేవవ్రతము-వృషోత్సర్గము చూడాకరణము-మేఖల- దేవతీర్థతీర్థాటనము- వివాహము- అభిషేచనము- యానము సు-గృహకర్మములు-అనువానిని మలమాసమునందు-విడువవలయునుఅనిగర్గఃజుచెప్పె.

శ్లో॥ అవస్యకర్మమాసాఖ్యం మలమాసమృతాబ్దికం ।

తీర్థేభాచ్చాయయోశ్శ్రాద్ధం మఖకర్మపితృక్రియాః ।

కుర్యాన్మృతిన్ముచేనర్ష మధ్యేచేత్సతదాధికం ।

తత్రస్యాస్మాసికంమృత్యు మాసాత్సద్వాదశోయది ।

ప్రేతక్రియాంసమాప్యత్ర కుర్వీతాభ్యుదయంతథా ।

శ్వామాకాగ్రయణంకృచ్ఛ్రీతీయవర్షమతోన్యథా॥

తా. మలమాసమునందు అధికముగా జేయఁదగి నమాసికాదికర్మములును ఆర్థికములును-తీర్థప్రాధ్యములను-యజ్ఞకర్మములను-పితృక్రియలను, చేయవచ్చుననియెఱుఁగవలయును. మఱియును, నర్హమధ్యమందును మాసమునచ్చేసేని అప్పుడు అధికమాసములు గ్రహించవలయును. మరణమాసము మొదలుకొని పది రెండవ మాసముల మాసమయ్యెనేని దానియందు, ప్రేతకర్మములను సమాప్తిని పొందింది పిమ్మట అభ్యుదయకర్మములను చేయవలయును- అని నూనొక్కవయసు గ్రంథమునందు జెప్పఁబడియె.

కించ! శ్లో॥ కామ్యారంభం వృషోత్సర్గం పశ్వోత్సవము పాకృతిం ।
మేఖలచాలమాంగల్య గ్నాన్యధానోద్యాపనక్రియా ।
వేదవ్రతమహాదానాభిషేకాన్వృతమాసికం ।
ఇష్టం పూర్తందధాయస్య విద్యలాపాన్వధాకృతౌ ।
తత్సర్వమప్తకాదన్య దధిమాసే వివర్జయేత్ ।
సూతకేపీచకర్తవ్యం నానాద్యం రాహుదర్శనే॥

తా. కామ్యారంభము, వృషోత్సర్గము, పశ్వోత్సరము, ఉపాకర్మము, మేఖలచాలము, మాంగల్యము, అగ్నాన్యధానము, ఉద్యాపనక్రియ, వేదవ్రతము, మహాదానము, అభిషేకము, అనువాని అధికమాసమునందు, విడువవలయును, గృహాగారమునందు జననమరణాకాచములు గలిగియున్న పుటికిని గ్రహాప్రయుక్తస్నానాదికమును జేయవలయును, అనియు నూనొక్కవయసు గ్రంథమునందు జెప్పఁబడియె మఱియును॥

శ్లో॥ గర్భవాధుషి కేభుజ్యే ప్రేతకర్మణి మాసికే ।
సపిండికరణేనిజ్యే నాధిమాసంతుష్టయేత్ ॥

తా. గర్భమునందును, వడ్డియందును, భృశ్యునియందును, ప్రేతకర్మమునందును, మాసికమునందును, సపిండికరణమునందును, అధికమాసమును విడువవలను పడదని పరాశర స్మృతియందు జెప్పఁబడియె.

గ్రంథాంతరే॥ శ్లో॥ మాసద్వయేబ్దమధ్యేచ సంక్రమో నభవేద్యదా ।
పాశ్వత సైత్రపూర్వస్సాన్య దుత్తరస్తుమలిన్ముచః॥

తా. సంవత్సర మధ్యమందు రెండు అధికమాసములు తలపిండిచేసేని మొదటి మాసమును ప్రాకృతమాసమును గాను రెండవమాసమును అధికమాసముగాను గ్రహింపవలయునని గ్రంథాంతరమందు జెప్పఁబడియె.

ఇది అధికమాస ప్రకరణం సమాప్తమ్.

శవానుగమనమందు నియమము.

శ్లో॥ అత్రానుగమనవైవిధ్యానాన్నాగే పార్శ్వయోర్వాగంతవ్యం
ప్రేతస్య పార్శ్వయోరగ్రేనగచ్ఛేయఃకదాచన ।
తస్మాదగ్రేతుగంత్యాణా ఘాయుఃక్షీణం పదేపదే ।
మృతస్యపశ్చాద్గమనే ప్రాయశ్చిత్తం విధీయతే ।
కిల్బిషాదగ్రగమనే నిష్క్రొతిర్నోపపద్యతే ।
ఇతి దోషశ్రవణానాత్ స్మృత్యంతరే విశేషః ॥

శ్లో॥ సంస్కారోపక్రమాత్పుర్వం కామంన్నాత్వావిశుశ్యతి ।
ప్రార్థభేషిహిసంస్కారే సమాప్తేన్నాసమాచరేత్ ॥
ఏతదన్యవిషయం॥ ఆరుభౌత్వాక్వర స్నాయాత్తస్య శుద్ధిర్భవిష్యతి॥

తా. ప్రేతమునకు పార్శ్వముయందుగాని పశ్చాద్భాగంబునందుగాని పోవలయును, అట్లుగాక ప్రేతమునకుముందుభాగమునందు నడిచినయెడల ఆయువుక్షీణించిపోవుననియు భిప్రాయము. పార్శ్వపశ్చాద్భాగంబులయందు నడిచినవానికి ప్రాయశ్చిత్తముగలదు. ఆగ్రభాగమునందు నడిచినవానికి ప్రాయశ్చిత్తములేదు. కావునసగ్రభాగమందు బోగూడదనియుభిప్రాయము దహనసంస్కారంబుల నుపక్రమించుటకునుపున్నానంబుచేసినయెడల పరిశుద్ధిగలుగును. దహనసంస్కారంబుల నుపక్రమించిన పిమ్మట దహనమగునగునున్నానంబుచేసినయెడల శుద్ధిగలుగదు. కావునసగ్రభాగంబులనుపక్రమించుటకు పూర్వంబునందు స్నానంబునుజేయవలయునని స్మృత్యంతర వచనాభిప్రాయము.

ఇతి శవానుగమనే నియమ స్సమాప్తః.

శ్మశానమునకు తీసికొనిపోబడిన శవముజేవించుట.

శ్మశానంబునకు ప్రేతమును తీసికొనిపోయిన పిమ్మట నాశనమునకు ప్రాణంబులు వచ్చినయెడల మఱల నామనుజుడు గృహమునకు వచ్చెనేని యాగృహంబునకుఁ గీడువాటిల్లును. కావున నాకీడు దొలఁగిపోవుటకొఱకుక్షీరమిశ్రితసమిధశ్మతమును ఆజ్యంబును హోమమును జేయవలెను. బ్రాహ్మణులకు గోదానాది మహాదానములు జేసి సావిత్రిష్ట శతంబులచేత క్షీరంబులతో శాంతిని జేయవలయును. కపిలధేనువును, తిలలను, సువర్ణమును, వస్త్రమును కర్త దానముజేసి బ్రా

హృణాశీర్వాదము గ్రహించవలయును. ఇది యమునిమతమని నారదము నివరుడు వచించె. కొండలు ఇతిరిజంతువును ఇతినివూద దిగతుడిచి ఆ గ్రామమంతయు దిప్పి పార వేయుదురు. తక్కినవిషయములు స్మృతి సంగ్రహమందు జూడవలయును.

ఇతి శ్లోశానసీత శవజీవన విచార స్సమాప్తః.

నిత్యకర్మయందు శిలానష్టము.

నిత్యకర్మ ప్రారంభించిన పిమ్మట దశాహముగోపల ప్రమాదంబువలన పాపాణము నష్టమైనయెడల అన్యమగు పాపాణమునంచి పూర్వమువలె ఆవాహనము జేసి మఱల తొలుతఁగిచ్చిన మృత్తికాన్నన వాసోదక తిలొదకాలు పిండప్రదానంబులు మొదటిరోజునంచయథాక్రమముగా జరపవలెను. నష్టమయినచేల మఱలలభించినయెడల విధ్యుక్తముగ వాసోదకాదుల నీయనక్కరలేదు. స్థలధింశము నందును, శిలాపాత్ర కర్తృప్రదవ్యంబులు నశించినను ప్రాజాపత్య త్రయంబునుచేసి పిండోదక దానంబులను మఱల జేయవలయును స్మృత్యంతరమందుఁజెప్పబడియె. తక్కిన విషయములు నిర్ణయసిద్ధువునందు జూడవలయును.

ఇతి పాపాణనష్ట విషయ స్సమాప్తః.

సంవత్సర విమోకమందు తిథిద్వయ శ్రాద్ధవిగ్ధయము.

శ్లో॥ తిథిద్వయేపిసంప్రాప్తే విమోకంప్రథమాద్వికమ్ ।

తస్మిన్నేవక్రమాత్కుర్యాత్పూర్వాష్టమేచాపరాష్టమే॥

తా. సంవత్సరవిమోకమందు తిథిద్వయముతోఁపిచేసేని సంవత్సరవిమోకప్రథమాద్వికములు రెండును-ఆదినమండేపూర్వాష్టమందు సంవత్సరవిమోకశ్రాద్ధంబును-అపరాష్టమందు అద్వికాశ్రాద్ధంబునాచరించవలెనని శ్రీ గౌతములవారియభిప్రాయము.

కించ॥ పరాశరాదియుపి రత్నావళ్యావిష్టుస్మృతౌ॥

శ్లో॥ ఏమోకాదిద్వయంకుర్యాద్విజత్రేష్టేతిథిద్వయే ।

విమోకంపూర్వతఃకృత్వా అన్తికంతదనంతరం ।

తిథిద్వయేతథాకార్యం అన్యథాదోషభాగ్యవేత్ ॥

తా. తిథిద్వయమిదిసంధ్యవిమోకము ప్రథమాద్వికమునవచ్చినయెడల పూర్వాష్టమందు విమోకముజరిపి అపరాష్టమందు ప్రథమాద్వికముచేయవలెను అలాచేయనియెడల,

కించ! శ్లో! సంవత్సరవిమోకాఖ్యం శ్రాద్ధంకుర్యాద్విచక్షణః ।

తథాద్వికంవినాపూర్వం ఊనాద్వికముధాపినా ।

ఊనత్రైపక్షికంచైవ నకుర్యాన్మాసికంవినా ।

ఊనాంత్యమాసికంత్యక్త్వా విమోకంనైవకారయేత్ ।

తా. కర్మనిష్ఠులనాచారసంవత్సరవిమోకమునుచేయవలసినది. ఊనాద్వికమునుచేయవలసినది. పూర్వమునుచేయఁగూడదు. త్రైపక్షికమునువిడిచి మాసికమును పెట్టవలసినది. ఊనమైనవివరమాసికమునువిడిచి సంవత్సరవిమోకమునుచేయఁగూడదు.

ఇతి సంవత్సరవిమోకే ఆధిద్యయ శ్రాద్ధనిర్ణయ స్సమాప్తః.

మృతతిథి నిర్ణయము.

స్థానసార } శ్లో! సాయంత్రవ్యపరత్రచేన్మృతతిథిస్సైవాద్వికేమాసికే ।
సంగ్రహే! } సాగ్రాహ్యోద్వ్యపరాష్టా యోర్యది తదాయత్రాధి
కాసామతా । తుల్యాచేదుభయూపరాష్టాసమయే
పూర్వాన చేత్యద్వయోః । పూర్వైవ త్రిముహూ
ర్తగాస్తసమయే నోచేత్పరైవోచితా ।

తా. అహోప్రహణ ఘటికలను అయిదుపార్శ్వచేయవలసి. వానిలో మొదటిభాగము చాతఃకాలము, ౨వ భాగము సంగమకాలము, ౩వది మధ్యాహ్నము, ౪వది అపరాహ్ణముగ వదిసాయవలెను.

౪వ అపరాహ్ణకాలమున నేతిథిఘటికలు వ్యాపించియున్నవో ఆతిథి శ్రాద్ధాదిపైతృకము మొదలగు సత్కర్మలకు ముఖ్యము. యొకతిథికి రెండుదినములలో వ్యాప్తిగల్గియుంటే ఏదినమున అధికముగానుండునో దానిని నాచరింపవలయును. రెండుదినములలో అపరాహ్ణవ్యాప్తి సమముగానుండినపూర్వమనగా మొదటిదినమేముఖ్యము. రెండుఅపరాహ్ణములలోను వ్యాపింపకపోయిన పూర్వదినమున సాయాహ్నవ్యాప్తి చక్కగానుండిన నాడే ముఖ్యము. రెండుఅపరాహ్ణములలోను సమముగానుండినప్పుడు తిథివృద్ధిపక్షమున రెండవనాడును. క్షయపక్షమున మొదటినాడునుకర్తవ్యము. దీనినెఱిగి శిష్టులందఱును ఆచరింపుచున్నారు. ఇంక సంకల్పస్థానదానవ్రతదేవ పూజాదులలో విశేషవిధులు గల్గినవితప్ప టెక్కినవిన్ని సత్కర్మలకును సూర్యోదయ కాలమున నేతిథిగల్గియుండునో ఆతిథియేముఖ్యము.

శ్లో॥ యాంతిథిం సమనుప్రాప్య ఉదయం యాతిభాస్కరః ।

సాతిథి స్సకలాజ్ఞేయా స్నానదాన వ్రతాదిషుః ।

తా. కూర్మ్యుడు ఏతిథియందువయుచునో అతిథిస్నానదానవ్రతములు మొదలుగా గల శకలకార్యములనుచుభ్యము.

ఇతి మృతతిథి నిర్ణయస్సమాప్తః.

శ్రాద్ధ సమయమందు త్యాజ్య విషయము.

శ్లో॥ తిస్సగ్రహే శ్లో॥ స్నానేదానేజపేనామేవైశ్వదేవేనురార్చనే ।

ప్రాయశ్చిత్తేతథా శ్రాద్ధే ప్రశస్తావిషనాడికాః ॥

తా. స్నానకాలమందు, దానకాలమందు, జపకాలమందు, హోమకాలమందు, వైశ్వదేవకాలమందు, దేవతార్చనమందు, ప్రాయశ్చిత్తాదులయందు, శ్రాద్ధకాలమందు, త్యాజ్యమునచ్చినప్పటికిని వైకార్యములుచేయవచ్చునని తా.

కించ॥ ప్రాచీనగ్రంథే శ్లో॥ అననేశయన భోజ్యేమలమూహ్యోస్సృజేతథా ।

ఉగ్రకర్మణ్యస్త్రవథా ప్రశస్తావిషనాడికాః ॥

తా. కూర్మ్యుడుటయందు, నిద్రించుటయందు, భోజనకాలమందు, మలమూత్రములు విడుచుటయందు, చెడుపనివిషయమైన అస్త్రప్రయోగాదులయందును, విషభుడియైనదిం ద్యములుగానని తా.

ఇతి శ్రాద్ధసమయే త్యాజ్య విషయ స్సమాప్తః.

దానాదిఫల నిరూపణము.

అయ్యా ౮ర లక్షలజన్మగులలో ఈమనుష్య జన్మము లభించుట బహుదుర్లభము ఇట్టిజన్మములభించియు దానధర్మాదులు చేయకయుండు మనుష్యుడుమఱుజన్మమునందు దరిద్రుడైపుట్టుననిస్మృతులు ఘోషింపుచుండెను. లోకమందు మనమును చూచుచుంటిమి. మనుష్యజన్మమునందుదరిద్రుడైపుట్టి పాపకార్యములుచేయుచు అందువలన నరకముజెంది సమస్తభాధల కోర్వలైక దుఃఖించుచు మఱలదరిద్రుడుగాపుట్టును.

శ్లో॥ అదానదోషేణ భవేద్దరిద్రో దారిద్ర్యదోషేణ కరోతిపాపం పాపాదవశ్యం నరకం ప్రయాతి పునర్దరిద్రః పునరేవపాపే । అన్నమ్ల దానముచేయనిదోషమునల్లనేవాడు దరిద్రుడుగాబుట్టుచు మఱలగిట్టుచుఈప్రకారము సంసారసాగరము దగిలిఅల్లాడుచుండునుగాని ఒకప్పుడైనను ముక్తి పొందజాలడు.

శ్లో॥ దరిద్రాయకృతందానం శూన్యలింగస్యపూజనం । అనాథ ప్రేతసంస్కార మశ్వమేఘసమవిదుః॥ దరిదుర్నికొఱకు చేయఁబడిన దానమును పూజలేనిగుళ్లకు పూజగలుగఁజేయుటయు, దిక్కులేనిపీనుగనెత్తికాలుటయు, ఈమూడును అశ్వమేఘయాగము చేయుటవలన గలుగుఫలమునకు సమానమగుఫలమునిచ్చునని బహుగ్రంథములు చెప్పుచున్నవి,

శ్లో॥ అనిత్యానిశరీరాః విభవోనైవశాశ్వతః । నిత్యంసన్నిహితోమృత్యుకర్తవ్యోధర్మసంగ్రహః॥ ఈశరీరము నిత్యముకానిది, సంపదలునిలుకడలేనివి, మృత్యుదేవతదగ్గరనే కాచియున్నది కాఁబట్టిమనము. పితృమార్త్యకర్మలందైనా తనశక్తికొలది దానధర్మములు చేయుటచే ఈజన్మమువచ్చినందున తనపితృలు సంతోషించడమేగాక తనకున్నరాజ్యప్రజన్మమందుమహాభాగ్యవంతుడై జ్ఞానముగలవాడై ధనముగల గృహదులందు జన్మించును యిదియునుగాక.

శ్లో॥ చలాఽష్టిచ్చలాఃప్రాణాఃప్రజాహూపియూవనం । చలం చలచ్చ సంసారకీర్తిధర్మచ్చనిశ్చితా॥ సంపదలు-ప్రాణము-దేహము-యూవనము - సంసారము - ఇవి యన్నియును నీటిబుగ్గలరీతిగా అస్థిరములైనవి. అయితేసత్యముగాకీర్తియు ధర్మమును ఈరెండుమార్తెమేధిరముగానుండును.

శ్లో॥ అథాఃపారదచంచలాఃగింనదీవేగోపమంజీవితం । ధర్మయోనకరోశనిశ్చలమతిస్వర్గాగ్రహోద్భూతం । పశ్చాత్తాపయుతోజరాపరిణతశ్శోకాగ్నినాదహ్యతే॥ తన్మాన్మాత్కృపితృక్రియాదినమయే దానం ప్రశస్తంస్మృతం॥ తా॥ సంపదలుపాదరిసమునలెసలుకడగానివి, కొండమీదనుండికిందికిప్రవహించునదులుయెంతశీఘ్రముగా ప్రవహించునో అంతశీఘ్రముగా జీవితముపారిపోవును. సముద్రమునందలి అలలయందుబుట్టిన నీటితుంపరలు యెల్లునిలుకడ లేకపోవునో అట్లుమానవజన్మము నిలుకడలేనిదాను. సముద్రమునందలి సురుగురీలిగాను మనజీవితకాలము అస్థిరమైనదికాఁబట్టి స్వర్గద్వారమునకు అర్హముగా మూసియుండెను తలుపునుదెఱచిమనలనుస్వర్గమున జేసినకలసౌఖ్యములను బొందునట్లుజేసెనుధర్మము నెవ్వడుచేయడో వాడుమరణకాలమున శోకాగ్ని చేతపించును. కాఁబట్టిత

ల్లిదండ్రుల శ్రాద్ధాదిదినములయందైనను దానముజేయుట ప్రశస్తమైనదిగా జెప్పబడియె.

శ్లో॥ ధర్మశర్మభుజాగ పుంగవపురీ సారంవిధాతుం క్షమో ।
 ధర్మపాపితమర్త్యలోకవిపుల ప్రీతిస్తథాశంసినా । ధర్మస్వర్మగరిని
 రంతరసుధా స్వాదోదయస్యాస్పదంధర్మకింసకరోతిముక్తివనితా సంభో
 గభాగ్యాంతరమ్ ॥ తా॥ ధర్మమునాగేంద్రపటణమునందలిస్థిరమైనసుఖము
 ననుభవించునట్లుచేయును భూలోకమున ధర్మముజేయువానికే మంచికీ
 తియ్య జనులవలన ప్రీతియుకలుగును. మఱియు ధర్మము స్వర్గలోకము
 నందలి దేవామృతము పానముచేసి చావుపుట్టకలులేక సదాదేవేంద్రభో
 గముల ననుభవించునట్లుచేయును, ధర్మమువలన సకల సుఖములు కలు
 గును. ధర్మము ముక్తికాంతతో భోగించునట్లుచేయును.

శ్లో॥ ఏవంత్యాగగుణశ్లాఘ్యః సర్వేషుగుణరాశిషు । త్యాగాజ్ఞ
 గతిపూజ్యంతే పశుపాపాణపాదపాః ॥ తా॥ దానముచేయునట్టిగుణమేసక
 లగుణములలోపల సర్గుణము-దానముచేయువాడే గుణవంతుడు-పశు
 వులలో కామధేనువును - వృక్షములలో కల్పవృక్షమును శిలలలోచిం
 తామణియను శిలయను నెవరెవరు యేదిఅడిగినను తడలేక నిచ్చునట్టిగు
 ణమునుకలిగియుండుటవల్ల నేకచాలవిదేవతులుమనుష్యులు మొదలైనవా
 రిచేతనదాపూజంపబడుచున్నవి. ఇంతియేగాదు॥ దానమాహాత్మ్యమందు॥

శ్లో॥ సాలగ్రామశిలాంపుష్పీం కన్యాంవిద్యాంచవైదికిం । యో
 దత్తేయశ్చగృహ్లాతితాపుభౌస్వర్గగామనా॥ అనిచెప్పబడినది.

ఆదిత్యపురాణమందు॥ శ్లో॥ జ్ఞానదాదధికంకించిన్మృత్యుతే భువన
 త్రయే । దానేనప్రాప్యతేస్వర్గః॥ అనిచెప్పబడినది - యస్యవిత్తంసధర్మ
 యనోపభోగాయతస్య విత్తంనిరర్థకం॥

గరుడపురాణమందు॥ శ్లో॥ పితృశ్మతగుణాదానంసహస్రంమాతృ
 రుచ్యతే । భగిన్యాం దశసాహస్రం సోదరేదత్తమక్షయమ్ ॥ మఱియు॥
 దానాదులవలన స్వర్గపశుపుత్రవిత్తాదులును కీర్తియును గలుగుచున్నవి.
 అందువలన దానముకన్న సధికమైనదెక్కడను మూడు లోకములయం
 దేదియునులేదు, యెవ్వనియొక్క ద్రవ్యము ధర్మము కొఱకైనను తాను

అనుభవించుటకొరకైనను ఉపయోగించునో అతని ద్రవ్యముసార్థకము-
లేకున్నచో నిరర్థకము.

శ్లో॥ కించిత్ శ్లో॥ వారిదస్తృప్తిమాప్నోతి సుఖమత్యమన్నదః।
మనుస్మృతే॥ తిలప్రథమప్రజామిష్టాం దీపదశ్చక్షురుత్తమమ్॥

తా॥ జలమునిచ్చినవాడు తుత్తిపానలులేని తృప్తినిబొందు. అన్నదాతయిత-
యసుఖమనొందును. తిలలునిచ్చువాడు తనకిష్టమగు సంతానము గలవాడగును. దీప
బ్రాహ్మణాదులకుపయోగముగ దీపందిసినవాడు తమములగు చతుస్సులనొందును.

శ్లో॥ భూమిదోభూమిమాప్నోతి దీర్ఘమాయుపిఞ్చరణ్యదః।
గృహదోగ్ర్యాణివేశ్యానిరూప్యదోరూపముత్తమమ్॥

తా॥ భూదాత భూపతియగును. సువర్ణము దానమునిచ్చువాడు దీర్ఘాయుష్ష
మునొందును. గృహప్రదుడు మంచిగృహములు గలవాడగును. పెండినిచ్చిన యతండం
దరికంటె నెక్కుడు సౌందర్యము గలవాడగును.

శ్లో॥ వాసోదశ్చంద్రసాలోక్య మశ్వీసాలోక్యమశ్వదః।
అననుత్పదశ్చియంపుష్టాం గోదోబ్రహ్మస్యవిష్టపమ్॥

తా॥ వస్త్రదాత చంద్రలోకమును. గుఱ్ఱము నిచ్చినవాడశ్వీందేవతల లోకమును
ఎద్దునిచ్చెనేని సంపూర్ణముగనుసంపత్తినిగోవునిచ్చినయతండు నూర్యలోకమునుబొందును.

శ్లో॥ యానశయ్యాప్రదోభార్యా మైశ్వర్యమభయప్రదః।
ధాన్యదశ్శాశ్వతంసౌఖ్యం బ్రహ్మదోబ్రహ్మసాక్షి తామ్॥

తా॥ రథాదియానములు శయ్యాలు నొసగినవానికి భార్యలాభమగును, ప్రియుల
కథయమిచ్చునతడు ప్రియినిసంతోషింపజేయునవాడు గొప్పమైశ్వర్యమును బొందును. ధాన్య
ముననగా కాలి యనగోభూమాదులనిచ్చువాడు కాశ్యత సుఖమునొందును, వేదమును
కెప్పినను తదర్థమును వెలిపినను బ్రహ్మలోకముననగా ముక్తడగును.

శ్లో॥ సర్వేషామేవదానానాం బ్రహ్మదానంవిశిష్టతే।
వార్యన్నగోమహీచాస స్త్రీకాంచనసర్పిషామ్॥

తా॥ అన్నేదక గోమహీతిలకాంచనాది దానములేవిగలవో వీటినిన్నింటిలోను
వేదవేదాంగములను బ్రాహ్మణునికిచెప్పటయంతట ప్రస్తావనలేదు.

శ్లో॥ యేనయేనతుభావేన యద్యద్దానంప్రయచ్ఛతి।
తత్తత్తేనైవభావేన ప్రాప్నోతిపృథివీపూజితః॥

తా. ఎవరుయేయేఅభిప్రాయముచే స్వర్గాద్యపేక్షచేగానియుముకునై తేనెమ్మ-
మనచేగాని యేదియేదిదానముచేయునో ఆయాభావముచే నారోపణదానముల ఫలముగా
జన్మాంతరమందుపూరితుడై దానిదానిఫలమునుబొందుదురు.

శ్లో॥ ధర్మంశేనైస్సంచినుయాద్వల్మీకమివపుత్త్రికాః ।

పరలోకసహాయార్థం సర్వభూతాన్యపీడయన్ ॥

తా. భూతపీడలేకుండ పరలోకసహాయార్థమైధర్మమును చేదలపురుగులు పుట్టలే
ట్రినట్లు మెల్లమెల్లగావృద్ధినొందించవలెను.

శ్లో॥ నాముత్రహిసహాయార్థం పితామాతానతిష్ఠతః ।

నపుత్రదారానజ్ఞాతిధర్మస్తిష్ఠతికేవలః ॥

తా. పరలోకమందు సహాయులు తల్లి-తండ్రీ-భార్య- పుత్రుడు- జ్ఞాతిపీఠస్వరును
గారు- ధర్మముకంటెయే పరలోకసహాయమైయుండును.

సకలచుట్టములు తనతోగూడవచ్చువారుగారు. వాఁడుచేసినపా-
పముగాని పుణ్యముగాని వానివానివెంటనంటిపోవును. ఒకమనుష్యుఁడు
యోతధనవంతుడైనను దానమూలముగా యిచ్చినదితప్ప- తక్కినద్రవ్య-
మంతయుతనకుచెందునదిగాదు. పూర్వజన్మమందువిశేషముగద్రవ్యమా-
ర్జించి దానినిసత్కర్మములయందును. దానాదిక్రియలయందును-ఉపయో-
గించినవాడే యీజన్మమున మహాభాగ్యవంతుడగును. అట్టివాడీజన్మము
నవిశేషభక్తిశ్రద్ధలతోడ సత్కర్మములజేసినేని- ఇంకొకజన్మమున మి-
గులభాగ్యవంతుఁడైనధర్మార్థకామ్యమోక్షములకన్నాడుగునుభక్తిశ్రద్ధలు
లేక ధర్మముచేసినను ఆసనమువ్యర్థము. భక్తిశ్రద్ధలతోనైనచినధర్మము
కొంచెమైననుకొండంతయగును. ఎట్టికార్యమునకుగాని మనస్సునిర్మలము
గానుండవలయును, మనోనిశ్చయములేక చేసినతపముగాని- దానముగా-
ని-ధర్మముగానినిరర్థకంబులగును. స్రతిమానవుఁడును తనకు రోగమువ-
చ్చుననియు- వృద్ధత్వమువచ్చుననియు- బలముతగ్గుననియు చక్కగాదెలిసి
కొనిలంత్యకాలమందు సగ్గతిమొందుటకు బాల్యములోవివేకము తెలిసినది
మొదలుసత్కర్మములుచేయుచురావలెను సత్కర్మములనురేపుజేయుద-
ముతర్వాత జేయుదమను తలంపుకూడదు. ఏలననగా దేహమనిత్య-
ముకనుక సాధ్యమైన మట్టుకు తలచినపని తలచినట్లుచేయవలయును.
ప్రపంచమందు పుణ్యాత్ములుచేసిన ఫలమగుయేర్పాటులు యెన్నిజవరా

సులు బ్రతుకుచున్నవోచూడుడు. మనము యెన్నాళ్లు బ్రతికినను మరణము సిరమని తలంచువారు బహు అరుదుగా నుండెదరు. లోకమందు నెకవంశములో నొక పుణ్యాత్ముడు- సత్రము, వనము- తటాకము- ధన నిక్షేపము- శివాలయము- కూటము- గ్రంథము- మొదలగు ఇట్టిమహాపకారములలో నొకదానిని ప్రతిస్థించినందున అశేషజనులు అట్టిచారిని నిత్యము స్మరింపుదురు. అట్టివారు మృతిబొందినను బ్రతికియున్నవారితో సమానులేను. వారికి- స్వర్గమే నిచ్చెయము. మనజీవితకాలము విచారింపగా రేపోమాపో అన్నట్లుండెను. ఇంతలో తోవదోచుటతెప్పసృష్టులు జేయుట- హత్య జేయుట- మొదలగు తప్పుకార్యముల జేసి సంచరించి దారాపుత్రులు మొదలగు బంధువులకుఁ బెట్టును. అందువలన ఈజీవులకు ఫలము కలదా లేదు. దానివలన గలిగెడు సాపమును దారాపుత్రులు యనుభవించుదురా లేదు. ఎవ్వడైతే సాపకార్యములను జేయునో వాడు మాత్రమే దాని ఫలము ననుభవింపవలెను. అనఁగా నరకకూపమందు బడి చాలాకాలము నా బాధకోర్వలేక యేడ్చుచూడును. తిజిగి అట్టిమహాపాపనివృత్తికొఱకు మరుజన్మంబున తాను చేసిన పాపమునకే అట్టిమహాత్రేషము అనుభవించుటకు నీచజన్మమందు మహారోగవంతుడై పుట్టుచూ గిట్టుచునుండును. గాని ఒకప్పుడైనను భగవద్భక్తియు, దేవబ్రాహ్మణగురుపూజయు విద్యాన్నదానాది మహాదానములు మొదలగు మహాపకారములను తాను చేయుటకు శక్తిలేకపోయినను, చేయువారికై నాతాను సహాయభూతుడై అధర్మములను వృద్ధిచేసినట్లయినా ఇతనికి కూడ ఫలముగలదు. గాని దాస్త్రదాతకు మాత్రము యిహలోక పరలోకములయందు బహుకీర్తియు ప్రతిష్ఠయు అందువలన స్వర్గము నిచ్చెయముగా కలుగునని గ్రంథములు ఘోషింపుచున్నవి. గనుక అటువంటివాని జన్మము సాధకము లేకున్నచో నిరర్థకము. వట్టిమాటలతో నేమి ప్రయోజనము. తన శక్తికొలది తాను జీవించియుండగానే గోదానాది మహాదానములు లేని యేమి జర్పవలయును. దేహమనిత్యము. గనుక పుణ్యకార్యముల విషయమై తలచినపని తలచినట్లు చేయుట ప్రథమకర్తవ్యము.

ఇతి దానాదిఫల నిరూపణం సమాప్తమ్.

శ్లో॥ ఆదాపితాతథామాతా సాపత్నీజననీతథా ।
 మాతామహస్సపత్నీకా ఆత్మపత్నీత్వనంతరమ్ ।
 సుతభాగితృపితృవ్యాప్త మాతులాస్సహభార్యకాః ।
 దుహితాభగినీచైవ దాహిత్యభాగినేయకః॥
 పితృష్వసామాత్మష్వసా జామాతాభావుకస్సుమా ।
 శ్వశురస్సన్యలకశ్చైవ స్వామినోగురురగ్నిః॥

తా॥ ముందు తల్లితండ్రులు, పిదప సవతితల్లి జనక తల్లిదండ్రులు మాతామహ
 మాతుః పితామహా మాతుః ప్రపితామహులు, మాతా మహీమాతుః పితామహీమాతుః ప్ర
 పితామహీలు, తనభార్య, కుమారుడు, అన్నదమ్ములు, పినతండ్రి పెదతండ్రి, మేనమా
 మ, మేనమామభార్య, కుమార్తె, తోడబుట్టువు, మనుమడు, మేనల్లుడు, మేనత్తలు, పిన
 తల్లి, పెదతల్లులు, అల్లుడు, తోడబుట్టువులభర్త, కోడలు, భార్యయొక్కతండ్రి, భార్య
 యొక్క సోదరుడు, గురువు యాచకులు, వీరలు క్రమముగ కారుణ్యములొనివారని
 తెలియజలయును.

అక్క	(జ్యేష్ఠభగిని)	తండ్రి	(పిత)
అత్త	(శ్వశువు)	తండ్రి తండ్రి	(పితామహుడు)
అన్న	(జ్యేష్ఠభాత)	తమ్ముడు	(కనిష్ఠభాత)
అన్న కూతురు	(జ్యేష్ఠభాగితృపుత్రి)	తమ్మనీకూతురు	(కనిష్ఠభాగితృపుత్రి)
అన్న కొడుకు	(జ్యేష్ఠభాగితృపుత్రుడు)	తమ్మని కొడుకు	(కనిష్ఠభాగితృపు త్రుడు)
అప్పకూతురు	(జ్యేష్ఠభగినీపుత్రి)	తల్లిచెల్లెలు	(కనిష్ఠమాతృభగిని)
అప్పకొడుకు	(జ్యేష్ఠభగినీపుత్రుడు)	తల్లియప్ప	(జ్యేష్ఠమాతృభగిని)
అప్పమగడు	(భావుకుడు)	తల్లియప్పకూతురు	(జ్యేష్ఠమాతృ భగినీపుత్రిక)
అమ్మమ్మ	(మాతామహి)	తల్లియప్పకొడుకు	(జ్యేష్ఠమా తృభగినీపుత్రుడు)
అల్లుడు	(జామాత)	నాయనమ్మ	(పితామహి)
కూతురు	(దుహిత)	పినతండ్రి	(కనిష్ఠపితృవృదు)
కొడుకుకూతురు	(ప్రేత్తి)	పినతండ్రికూతురు	(కనిష్ఠపితృ వృపుత్రి)
చెల్లెలు	(కనిష్ఠభగిని)		
చెల్లెలికూతురు	(కనిష్ఠభగినీపుత్రి)		
చెల్లెలికొడుకు	(కనిష్ఠభగినీపుత్రుడు)		
చెల్లెలిమగడు	(భావుకుడు)		

పినతండ్రికొడుకు (కనిష్ఠపితృవ్య) } పుత్రుడు	పెదతండ్రిభార్య (జ్యేష్ఠపితృవ్య) } పత్ని
పినతండ్రిభార్య (కనిష్ఠపితృవ్య) } పత్ని	భార్యసోదరుడు (స్వాల్కుడు)
పినతల్లికూతురు (కనిష్ఠమాతృ) } భగినీపుత్రి	మగనితమ్మునికూతురు (భర్తృ) } కనిష్ఠభౌతృపుత్రి
పినతల్లికొడుకు (కనిష్ఠమాతృభ) } గినిపుత్రుడు)	మనమరాలు (దాహిత్రి)
పెదతండ్రి (జ్యేష్ఠపితృవ్యుడు)	మేనత్త (పితృభగిని)
పెదతండ్రికూతురు (జ్యేష్ఠపుతృ) } వ్యపుత్రి)	మేనత్తకూతురు (పితృభగినీపుత్రి)
పెదతండ్రికొడుకు (జ్యేష్ఠపితృ) } వ్యపుత్రుడు)	మేనత్తకొడుకు (పితృభగినీ) } పుత్రుడు)
	—(*)—

కాత్యాయనశ్లో॥ సంకల్పాననయోష్ఠస్థి ద్వితీయావాహనేతథా ।
యనః॥ } అన్నదానేచతుర్థస్థా చ్ఛేషాస్సంబుద్ధయః స్మృతాః॥
పారస్కరశ్లో॥ అఘ్నదానేచసంకల్పే పిండదానే తథాక్షయే ।
గోత్రసంబంధనామాని తథా తత్సౌమిపాదయేత్ ॥
ఇతి కారుణ్యవిధి స్సమాప్తః.

కారుణ్య శబ్దములు.

ఋకారాస్తః - పుంలింగః - పితృశబ్దః - తండ్రి.

విధక్తి. ఏకవచనమ్. ద్వివచనమ్. బహువచనమ్.
ప్ర పితా-తండ్రి, పితరా - ఇద్దఱు, పితరః-బహుతండ్రులు
సం హేపితః-ఓతండ్రి, హేపితరా-ఇ, హేపితరః-ఓబహుతండ్రులారా
ద్వి పితరం-తండ్రిని, పితరా - ఇద్దఱు, పితౄన్-బహుతండ్రులను
తృ పితా-తండ్రిచేత, పితృభ్యం-ఇ, పితృభిః - బహుతండ్రులచేత
చ పితౄ-తండ్రికొడుకు, పితృభ్యం-ఇ, పితృభ్యః-బహుతండ్రులకొడుకు

పం పితుః-తండ్రివలన, పితృభ్యాం, ఇ...న, పితృభ్యః-బహుతంద్రులవలన
 ష పితుః-తండ్రియొక్క, పిత్రోః-ఇ...యొక్క, పితౄణాం-బహుతం }
 డ్రులయొక్క.

స పితరి-తండ్రియందు, పిత్రోః-ఇ...ద్వ, పితృషు- బహుతంద్రులయందు
 ఏవం భ్రాతా - జామాతా - ఇత్యాదయః.

ఋకారాంత స్త్రీలింగో మాతృశబ్దః - తల్లి.

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్.
ప్ర	మాతా	మాతరా	మాతరః
సం	హేమాతః	హేమాతరా	హేమాతరః
ద్వి	మాతరం	మాతరా	మాతృః
తృ	మాత్రా	మాతృభ్యాం	మాతృభిః
చ	మాత్రే	మాతృభ్యాం	మాతృభ్యః
పం	మాతృః	మాతృభ్యాం.	మాతృభ్యః
ష	మాతృః	మాత్రోః	మాతృణాం
స	మాతరి	మాత్రోః	మాతృషు

ఏవందుహితా - ఇత్యాదయః.

ఈకారాంత స్త్రీలింగో జననీశబ్దః జనకతల్లి.

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్.
ప్ర	జననీ	జనన్యా	జనన్యః
సం	హేజనని	హేజనన్యా	హేజనన్యః
ద్వి	జననీం	జనన్యా	జననీః
తృ	జనన్యా	జననీభ్యాం	జననీభిః
చ	జనన్యై	జననీభ్యాం	జననీభ్యః
పం	జనన్యాః	జననీభ్యాం	జననీభ్యః
ష	జనన్యాః	జనన్యోః	జననీనాం
స	జనన్యాం	జనన్యోః	జననీషు

ఏవం భగినీ - పితృభగినీ - మాతృభగినీ - దేవీదానీ- ఇత్యాదయః.

అకారాంత స్త్రీలంగోమాతామహాశబ్దః - తల్లితండ్రి.

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్.
ప్ర	మాతామహా	మాతామహా	మాతామహాః
సం	హేమాతామహా	హేమాతామహా	హేమాతామహాః
ద్వి	మాతామహం	మాతామహా	మాతామహాః
త్వ	మాతామహేన	మాతామహాభ్యాం	మాతామహైః
చ	మాతామహాయ	మాతామహాభ్యాం	మాతామహేభ్యః
పం	మాతామహాత్	మాతామహాభ్యాం	మాతామహేభ్యః
ష	మాతామహస్య	మాతామహాయోః	మాతామహానాం
స	మాతామహే	మాతామహాయోః	మాతామహేషుః॥

ఏవంచాహిత్రః - భాగినీయః - భావుకః - ఇత్యాదయః.

ఈకారాంత స్త్రీలంగోమాతామహీశబ్దః - తల్లితల్లి.

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్.
ప్ర	మాతామహీ	మాతామహ్యా	మాతామహ్యాః
సం	హేమాతామహీ	హేమాతామహ్యా	హేమాతామహ్యాః
ద్వి	మాతామహీం	మాతామహ్యా	మాతామహీః
త్వ	మాతామహ్య	మాతామహీభ్యాం	మాతామహీభిః
చ	మాతామహ్యై	మాతామహీభ్యాం	మాతామహీభ్యః
పం	మాతామహ్యః	మాతామహీభ్యాం	మాతామహీభ్యః
ష	మాతామహ్యః	మాతామహ్యోః	మాతామహీనాం
స	మాతామహ్యం	మాతామహ్యోః	మాతామహీషుః॥

ఈకారాంత స్త్రీలంగోపత్నీశబ్దః - భార్య.

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్
ప్ర	పత్నీ	పత్న్యై	పత్న్యః
సం	హేపత్నీ	హేపత్న్యై	హేపత్న్యః
ద్వి	పత్నీం	పత్న్యై	పత్నీః
త్వ	పత్నీ	పత్నీభ్యాం	పత్నీభిః
చ	పత్న్యై	పత్నీభ్యాం	పత్నీభ్యః

పం	పత్నీభ్యః	పత్నీభ్యాం	పత్నీభ్యః
ష	పత్నీభ్యః	పత్నీభ్యః	పత్నీనాం
స	పత్నీభ్యః	పత్నీభ్యః	పత్నీషు

ఏవం దేవే-దానీ ఇత్యాదయః.

అకారాంతః పులింగోస్మశబ్దః పుత్త్ర్యిడు.

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్.
ప్ర	సుతః	సుతౌ	సుతాః
సం	హేసుత	హేసుతౌ	హేసుతాః
ద్వి	సుతం	సుతౌ	సుతాః
త్వ	సుతేన	సుతాభ్యాం	సుతైః
చ	సుతాయ	సుతాభ్యాం	సుతేభ్యః
పం	సుతాత్	సుతాభ్యాం	సుతేభ్యః
ష	సుతస్య	సుతయోః	సుతానాం
స	సుతే	సుతయోః	సుతేషు

ఏవంమాతులః- భాత్రకః- శ్వసరః - స్వాలకః.

గుప్తః - దాసః - ప్రేతః - ఇత్యాదయః.

అకారాంతః స్త్రీలింగోస్మషాశబ్దః కోడలు.

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్.
ప్ర	స్మషా	స్మషే	స్మషాః
సం	హేస్మషే	హేస్మషే	హేస్మషాః
ద్వి	స్మషాం	స్మషే	స్మషాః
త్వ	స్మషయా	స్మషాభ్యాం	స్మషాభిః
చ	స్మషాయై	స్మషాభ్యాం	స్మషాభ్యః
పం	స్మషాయాః	స్మషాభ్యాం	స్మషాభ్యః
ష	స్మషాయాః	స్మషయోః	స్మషానాం
స	స్మషాయాం	స్మషయోః	స్మషాసు

ఏవం గుప్తః - ప్రేతః - ఇత్యాదయః.

ఉకారాక్షస్త్రిలింగోశ్వశూశబ్దః - అత్త.

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్.
ప్ర	శ్వశూః	శ్వశ్శ్వ	శ్వశ్వః
సం	హేశ్వశు	హేశ్వశ్శ్వ	హేశ్వశ్వః
ద్వి	శ్వశూం	శ్వశ్శ్వ	శ్వశూః
త్వ	శ్వశ్శ్వ	శ్వశూభ్యాం	శ్వశూభిః
చ	శ్వశ్శ్వై	శ్వశూభ్యాం	శ్వశూభ్యః
పం	శ్వశ్శ్వః	శ్వశూభ్యాం	శ్వశూభ్యః
ష	శ్వశ్శ్వః	శ్వశ్శ్వః	శ్వశూణాం
స	శ్వశ్శ్వం	శ్వశ్శ్వః	శ్వశూషు.

ఉకారాక్షస్త్రిలింగోగురుశబ్దః - గురువు.

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్.
ప్ర	గురుః	గురూ	గురవః
సం	హేగురో	హేగురూ	హేగురవః
ద్వి	గురుం	గురూ	గురూన్
త్వ	గురుణా	గురుభ్యాం	గురుభిః
చ	గురువే	గురుభ్యాం	గురుభ్యః
పం	గురోః	గురుభ్యాం	గురుభ్యః
ష	గురోః	గురోవః	గురుణాం
స	గురౌ	గురోవః	గురుషు.

సకారాక్షస్త్రిలింగోస్వామిశబ్దః - స్వామి.

	ఏకవచనమ్	ద్వివచనమ్	బహువచనమ్.
ప్ర	స్వామి	స్వామినౌ	స్వామినః
సం	హేస్వామిన్	హేస్వామినౌ	హేస్వామినః
ద్వి	స్వామినం	స్వామినౌ	స్వామినః
త్వ	స్వామినా	స్వామిభ్యాం	స్వామిభిః
చ	స్వామినే	స్వామిభ్యాం	స్వామిభ్యః
పం	స్వామినః	స్వామిభ్యాం	స్వామిభ్యః

ష	స్వామినః	స్వామినోః	స్వామినాం
స	స్వామిని	స్వామినోః	స్వామిః.

ఏవం - శర్మా - వర్మా - ఇత్యాదయః.

గ్రంథవిస్తర భయమువలన కొన్ని శబ్దములు ఈ గ్రంథమందు చేర్చవైతి.

శ్రాద్ధాదులవలన పితృదేవతలు సంతోషించుట.

అయ్యా ఈ కలికాలమహిమవలన కొందఱు పుత్తులు మాతాపితరులను సదా దూషింపుచు వారు మృతులై వెచుక వారికి స్వకాలముల యందు శ్రాద్ధముల జేయక మాతల్లిదండ్రులు తినవచ్చినారా. పురోహిత శ్రాద్ధములకొఱకు ఈ శ్రాద్ధము లేర్పడినవనె అభిప్రాయము గల వారలగుచున్నారు.

శ్లో॥ పున్నా మ్నాసరకాద్యస్మాప్తితరం త్రాయశేసుతః । తస్మాత్పితృణిత్రోక్తస్వయమేవస్వయంభూవా॥ అనగా పుత్తుడు పుట్టచేత తండ్రికి సద్గతి నిచ్చుచున్నాడుగా. నీడు పుట్టచేత తండ్రియొక్క యుఖము నీవతికొంచును. ధర్మప్రజాసంతతిపంపరను తనతో పోనియ్యక పెంచినదగుటయే తండ్రికి యుఖనివృత్తి.

శ్లో॥ జీవతోవాక్యకరణాత్ ప్రత్యభ్యం భూరిభోజనాత్ । గయా యాంపిండదానాచ్చ త్రిభిఃపుత్రస్యపుత్రతా॥ నాస్తిమాతృసమంచైవం నాస్తిపితృసమోగురుః । తయోర్నిత్యం ప్రియంకుర్యాత్కర్మణామనసాగిరా॥ అయ్యా తల్లితో సమానమైనచేవమును. తండ్రితో సమానమైన గురువునులేరు. ఎల్లప్పుడు మనోవాక్కాయముల నెడు త్రికరణస్థునిగా వారికి ప్రియముగా నడుచుకొనుచు వారిని సేపించుచుండుటయే పుత్రి లక్షణము.

శ్లో॥ భూప్రదక్షిణమక్కున కాశీయాత్రాయతేనచ । సేతున్నానశతైర్వృత్తతత్ఫలంమాతృనందనే॥ తా॥ భూమండలమతయ ఆమునూలులుతిరుగుటచేతను పదివేలమాన్లు కాశీక్షేత్రమునకుపోవుటచేతనునూలు పర్యాయములు సేతున్నానముచేయుటచేతను. ఎంతపుణ్యముగలుగునో అంతపుణ్యము సూక్ష్మముగాకలుగును. ఎల్లనగా తన తల్లిగారికి యొక

తూర్పరదక్షిణము చేసి భక్తితో నమస్కరించిన పక్షమందు తప్పక కలుగు నని తాత్పర్యము.

శ్లో॥ అపుతస్య గతిర్నాస్తిస్యన్తే నైవ చ వైవచ । తస్మాత్పుత్ర ముఖింద్యప్త్యాభవేత్పుత్రాన్తాపనః॥ పుత్రసంతానము లేనివానికి స్వగృహి భోగములు లేవు కనుక పుత్రసంతానము కలిగినవెరుకనే తండ్రి సన్మనించి తపస్సు చేయవలెను. ఈవిషయమై అనేక ప్రమాణములుగలవు గ్రంథ విస్తరభీతిచే వ్రాయవలెని. పుత్రుడైనవాడు తల్లిదండ్రులనొద్దనుండి సమస్తమైన ఉపచారములు జేయుచు పితృపూజ గలిగించుచో వానికి స్వకాలములయందు నహనాదికర్మలు మొనలగునవి జరిపి తనకర్మకొలది దానధర్మములు జేయుచురావలెను. పితృ ప్రహేమానమందును జరుపు మాసికాదిశ్రాద్ధముల సర్వసంవత్సరమోక్షశ్రాద్ధము అభిక్షతా ధమువలనను నారినారీ కులచార ప్రకారముగా జరుపుచురావలెను. పితృష్ఠానంబుచేర్చిన అనుమానాని అన్నమనా పితృదాన దేవరూపులైయుండి లేని మంత్రబలముచేత నానికి దోహదమైనవి శాస్త్రములుజెల్లించునువి. అట్లుగాక వారుగంధిర్వులై జన్మించియుండి భోగ్యరూపమైచెందును. పశువులైజన్మించి శత్రురూపమైచెందును. సర్వజన్మమెత్తి తేవాయురూపమైరూపమగును. రాక్షసాదిజన్మమెత్తితే. అతిమాంస రూపమగును లేక ప్రేతరూపులైతే రక్షతైత్వ ప్రియమగును. లేక మనుష్య జన్మము సాధించితే యన్నాదిరూపముచే ఆత్మరూపసాక్షిమిందును. ఆకారణముచేతనే పూర్వులు బాధులగును. జ్ఞాతులనుదించి. వాకందరికి భోజనములు పెట్టుటకలదు. గుంపుకొక కుమారము లోనిమందజరుగుచునేయున్నది. ఈవిషయమై యనేక ప్రమాణములుగలవు వానినిన్నిటిని ఈగ్రంథమందుచేప్పైతిని. శ్రాద్ధధర్మములనుగ్రంథంబున.

శ్లో॥ తస్యచేపితగ శ్శ్రోత్యాశ్రాద్ధ కాలమవ్యతే ॥ అన్యోన్యసం మనసాధ్యాత్వా సంవత్సరమనోజవః॥ పుత్రుడైనవాడు స్వగృహింతి పితరోవాయురూపిణః॥ తా॥ పితృజనశిలు శ్రాద్ధ కాలము దాగానే మనస్సుచే సన్యోన్యము ధ్యానించి యందఱు వాయురూపముచే మనోవేగమునడచి యావాహనముచేసిన బ్రాహ్మణులతో శ్రాద్ధములుభుజుతు

రని శాస్త్రములు చెప్పుచున్నవిగనుకనే. శ్రీరామచంద్రుడు శ్రాద్ధముజేయునపుడు సీతాదేవి బ్రాహ్మణులయందు దశరథాదులనుజూచెనని కథ వివరించుచున్నది. మరియు.

శ్లో॥ ప్రాన్తప్యతేయమప్రేతాకపితౄంశ్చాపియమాలయాత్ ।
విసజయతిభూయోకం కృత్వాశూన్యం స్వకంపురం॥
తేపుత్రాదేప్రకాంతంతి వాయసంమధుసంయుతం ।
కన్యాగతేనవితిరి పితరోయాంతినైసుతాక॥
అమానాన్యాదినేప్రాప్తేగృహద్వారంసమాశ్రితాః ।
శ్రాద్ధాభావేస్వధననం శాపందత్వాన్వజంతి తే॥
అశామూలైఃఫలైర్వాపి తిథాపునఃతిర్పణైః ।
పితృత్వప్రిద్రకుక్ష్వితి వైవశ్రాద్ధం విసజయేత్ ॥

తా. ఎవ్వారము శుచినిచుచును ప్రేతలను పితృదేవతలను దనపుకమునుండి భూలోకమునకుబంపును. అప్పుడువారు పుత్రాదులిచ్చు పాయసమునుఫలగోళిని నూర్చుకుక న్నయందు ప్రవేశించినది మొదలుపుత్రుల గృహద్వారము వాశ్రేయించి యమావాస్యవేను కశాద్ధము జరుగనిచోశపించి వెల్లిపోదురు గనుక శక్తికిలని మూలములు ఫలములు మొదలగువానిచేనైనను జలత్పాములచేనైనను వారికిదృష్టితేయకలెనయియున్నది. ఇంతియే కాదు బ్రహ్మమొదలగు తృణముపూవులము భూతములకు దృప్తియగుననిజెప్పబడుచున్నది ఎట్లనినవిశాచాదిస్వరూపులకు వికిగాన్నముచేతనుశ్చప్రేక్షుడిరూపులకున్నానవస్త్రోదకాదులచేతను, మరియుదరికి, ఉచ్చిప్రపిండాదికముచేతను, పితృలుత్పత్తులగుచున్నారు.

ప్రాతీనగ్రంధే॥ శ్లో॥ అగ్నిహోత్రేణ దేవస్థాః స్వగ్రస్థావిపంభోజనే ।
యమస్థాపిండదానేన వికిరంసరకంతథా ।
దక్షిణామర్త్యో కేఘ్నాసురాభూరిభోజనాత్ ॥

తా. పితృదేవతలు దేవలోకము నందుండు నప్పుడు అగ్నిహోత్రము చేతను. అట్లుగాక పితృదేవతలు స్వగ్రనందుండునప్పుడు బ్రాహ్మణభోజనము పెట్టుటచేతను పితృలుయ మలోకమందుండు నప్పుడు పిండప్రదానము చేతను- మరియుందుండునప్పుడు వికిరముచేతను మర్త్యలోకమందు దక్షిణచేతను- రాక్షసజన్మ మందుభూరిభోజనము పెట్టుటచేతను పితృదేవతలు సంతోషించుచున్నారు వారుసంతోషించుటచే కర్తయొక్క వంశముక్రమము గావృద్ధిబొందును.

శ్లో॥ మృతాహంతుపరిత్యజ్య చండాలఃకోటిజన్మను ।

తా. తల్లిదండ్రుల వ్యతిథులు పరిశ్రమించినవానికి శోఙ్గజన్మము లె త్తినప్పటికినివా
నికిచందాలత్వము పోనేరదని శాస్త్రములు ఘోషింపుచున్నవి. విష్ణు శాసనము దుసిత్తు
కర్మలను జేయుటకు సమ్మతించక దురాత్ముడైయుండెనేని యనేకజన్మంబులయందుమా
లవాడై పుట్టునని విష్ణుపురాణము జెప్పుచున్నది.

ఇతిపితృదేవతాత్మప్తివిచార స్సమాప్తః.

పంచగవ్య ప్రాశనము.

పరాశరః ॥ శ్లో॥ గోమూత్రం గోమయం క్షీరం దధిసర్పికుశోదకమ్ |
నిష్పిష్టం పంచగవ్యంతు పవిత్రం పాపశోధనమ్ ॥
గోమూత్రం కృష్ణవర్ణాయా శ్వేతాయా శ్చైవ గోమయమ్
పయశ్చైవ త్రామవర్ణాయా రక్తాయా గృహ్య తేదధి॥
కపిలాయాంఘృతిం గ్రాహంసర్వంకింపిల మేవవా |
మూత్రమేకపలం దద్యాదుగుప్తార్థాతు గోమయం॥
క్షీరంసప్తపలం దద్యాద్దధిత్రిపలమిష్య తే |
ఘృతమేకపలందద్యా త్పిం మేకంకుశోదకమ్॥

వృద్ధపరాశరః ॥ శ్లో॥ గోమూత్రం మాష కాణ్యస్తౌ గోమయస్య తుపోదకః |
క్షీరస్య ద్వాదశప్రోక్తా దగ్నిస్తు దృక్కితాః॥ గోమూత్ర వ్యత
స్యాస్తౌ తదగ్ధంతుకుశోదకమ్॥

ఏతదశ క్తబాలాదివిషయం ద్రష్టవ్యం॥ మాషప్రమాణం పూర్వము క్తమ్॥
పంచగవ్యమృచాపూతంఘృతం ఘోషయేద్విజనన్నిధౌ |
గోమూత్రం ఘృతం ఘోషయేత్పుర్వే గోమయం దక్షిణేన్యసేత్ |
క్షీరంతుపశ్చిమేఘృతం దధిచైవోత్తరేణతు॥
ఘృతపాత్రం తథాగ్నేయా మైశాన్యాంతు కుశోదకమ్ |
ఘృత పశ్చాదేకపాత్రే తస్య త్రైస్తానియోజయేత్ ॥
బ్రహ్మకూర్చోదహేత్సర్వం ప్రదీప్తాగ్నిరివేధనమ్ |
పవిత్రం త్రిషుగోకేషు దేవతాభిరధిశేతమ్॥

ప్రయోగః॥ ఏవం + గ్ధం మమ సమస్త పాపక్షయార్థం శరీరసు
ద్ధ్యర్థం పంచగవ్యప్రాశనాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః + పుణ్యానాహుచ
సంకరిష్యేనమః॥ అదాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యేనమః॥ అథగణాధిపతి
పూజాం పుణ్యానాహుచసంచకృత్వా॥ నారాయణేతిమంత్రేణపంచగవ్యం

నిధాయ॥ గోమూత్రం గోమయంక్షీరం దధిసంస్థికుశోదకం॥ ఆత్రనారా
యశేతిమంత్రేణ పోషశోపచాయై రభ్యర్చ్య॥ కూర్చుంక్వత్వా॥ ఏకస్మిన్
పాత్రే పంచగవ్యమేళనంక్వత్వా॥ అధిప్రాశనం కరిష్యామితిసంకల్ప్య॥
శ్లో॥ యత్ప్రగర్భితంపాపం దేహేతిష్ఠతిమామకే ।

ప్రాశనం పంచగవ్యస్య దహత్యగ్నిరివేధనమ్॥

ఆచమ్య॥ సూర్యాహ్నంకనంకుర్యాత్॥ తతఃగోదానభూదానాది
బ్రాహ్మణేభ్యోదద్యాత్॥ పంచగవ్యప్రాశనంవిప్రద్వారాకార్యం॥స్వయం
తూష్టింపిబేత్॥ విశేషోపేమాద్రాద్రప్తవ్యం॥

ఇతి పంచగవ్యప్రాశన విధిస్సమాప్తః.

ఆశౌచనిర్ణయము.

రజస్వలాశౌచము వ్రాయుచున్నాను.

ఆడుదానికి రజోదర్శనమైన దినము మొదలు ర వర్ణములవారికి
మూడుదినములు ఆశౌచము, నాలుగవదినమునందు స్నానముజేసి అయి
దివదినంబున గృహకృత్యములుజేయుట కుపయోగమగును.

రజోదర్శనమైనదినముమొదలు ౧౭ దినములలోగా తిరిగిరజోదర్శన
మయ్యేనేనిస్తానము. ౧౮ వ దినమునందైతే ౧దినము, ౧౯వ దినమునం
దైతే ౨ దినములు. ఆపైనితిరిగి రజోదర్శనమయ్యేనేని ౩ దినములు.

ద్రావిడాచారమెట్లనిన. ఆడుదానికి రజోదర్శనమైనదినముమొదలు ౩
దినములు ఆశౌచము. రజోదర్శనమయినది మొదలు ౧౨ దినములలో
తిరిగి రజోదర్శనమయ్యేనేని మూత్రమునందువలెనే శౌచమున శుద్ధియ
గును. ౧౮దినములవరకు స్నానము ఆపైనిఆశౌచము ౩ దినములు.

జాతాశౌచప్రకరణము.

జాతాశౌచము- స్రావము- పాతము- ప్రసూతి అని మూడువిధ
ములు స్రావమనగా గర్భధారణమయినది మొదలు ర మాసములలో
గాగర్భములోనిదిచెడి పైకినిరుగాకారుట.

స్రావము— మృదుస్రావము- కఠినస్రావమునని రెండువిధములు
పాతమనగా ౫ వ నెలలోను. ఆటవనెలలోను గర్భములోనిపిండముచెడి
పోవుట. ౭వ నెల మొదలు ప్రసూతిలనగాప్రసవము.

మృదుస్సావా శౌచము.

తండ్రికిస్నానము జ్ఞాతులకు స్నానమైనవక్కరలేదు. తల్లికిమూడుమాసములలోగా 3 దినములు నాలుగవమాసమున ౪ దినములు.

కఠినస్నానా శౌచము.

తండ్రికిఆశౌచము 3 దినములు సోదరులకుస్నానము, జ్ఞాతులకు స్నానము

పాతా శౌచము.

తండ్రికి ఆశౌచము 3 దినములు, జ్ఞాతులకు 3 దినములు తల్లికి ఏదవ మాసమున ౫ దినములు ఆఱవ మాసమున ౬ దినములు. ప్రాచీనపడవీతిలోమృదుస్నానమునకునుకఠినస్నానమునకును వివేచనము లేకయే తండ్రికిని జ్ఞాతులకును మూడుదినములుపురుషు చెప్పబడినది.

ప్రసవా శౌచము.

మాతామహుని యింటిలో పిల్లపుట్టినయెడల మాతామహిమాతామహులకు 3 దినములుపురుషు తల్లి సోదరులకొక్కదినము. భర్తయింటపిల్లపుట్టినయెడల మాతామహులకుపురుషులేదు. ఒక్కమగపిల్లమైనను ఒక్కమాణ్డ్రు మగపిల్లలైనను పుట్టినయెడలతల్లికి ౨౦ దినములుపురుషు ఒక్కమాణ్డ్రుపుట్టినయెడలగాకవలచారు(సంస్కృత)యనుభులు||

పిల్లచనిపోయిపుట్టినను - బౌద్ధులకోయబడినతరువాత పదిదినములలోపునచనిపోయినను తలిదండ్రులకును జ్ఞాతులకును ౧౦ దినములుపురుషుతప్పదు, మైలలేదు. బౌద్ధులకోయకమునపు పిల్లచనిపోయినను తల్లికి ౧౦ దినములు, తండ్రికినిజ్ఞాతులకును మూడుదినములుపురుషు, మైలలేదు. (ఆధ్యాచారము) బౌద్ధులకోయకమునపు శిశువు చనిపోయినయెడల తల్లికి బాటుతండ్రిమొదలగు జ్ఞాతులు ౧౦ దినములుపురుషునట్టుదురు. సమానోదకులకు త్రీపురుషులవఱకు 3 దినములు జ్ఞాతులనగాకూటస్థుడు మొదలు ౭ పురుషులవఱకు నుండువారు. సమానోదకులనగా ౮ వపురుషుడు మొదలు ౧౪ వపురుషుడు వఱకు నుండువారు. దావిడాచారము. కాశ్యపః ||శ్లో|| రాత్రిం భాగత్రయం కృత్వాద్వాభాగా పూర్వవాసరే | ఉత్తరాంధం పరదినేమృతౌ తుమృతసూతయో||

తా. రాత్రియందు రజోద్యవము, జాతము, మృతము-సంభవించినయెడల, ఆరాత్రికాలమును 3 వంతులు చేయవలెను- మొదటి రెండువంతులు కాలములోను రజోద్యవములు సంభవించిన యెడల పూర్వదివము- మూడవవంతులో సంభవించెనేని పరదినమున తాత్పర్యము.

మృతాశౌచము.

పదిదినములు వెళ్లినపిమ్మట నామకరణము జేయకమునుపు శిశువు మరణించెనేని సహిడులు స్నానముచేతనే పరిశుద్ధులగుదురు- తల్లిదండ్రులకు 3 రాత్రిలూ శౌచము- కన్యకయైతే ఒక్క-దివిము నామకరణమునకు ముందు ఖననమేకాని ఉదక దానాదికములేదు- నామకరణముచేసినపిమ్మట సంవత్సరమువఱకు దాహాఖనములతో నేదైనచేయవచ్చును.

నామకరణానంతరం దంతోత్పత్తికిముందు పుష్కరిమరణము కలిగితే దహనముచేసి లేని సహిడుల కొకదినమాశౌచము- ఖననపక్షమునందు స్నానముచేతనే పరిశుద్ధు-తల్లిదండ్రులకు దహనఖననముల రెంటియందును మూడుదినములు-కన్యామరణమునందు త్రిపురుష సహిడులకుదహనఖననముల రెంటియందును స్నానముచేతనే పుష్కరిగును-తల్లిదండ్రులకు ఒకదినమాశౌచము-దంతోత్పత్తి త్యనంతరం పుష్కరిమరణముకలిగెనేని దహనఖననములయందు సహిడులకొకదినమాశౌచము-తల్లిదండ్రులకు మూడు రాత్రిలు- కన్యకయైతే త్రిపురుష సహిడులకు స్నానముచేతనే పుష్కరి-తల్లిదండ్రులకు మూడుదినములు. మొదటి సం॥ నందుకృతచూడుడుపుత్రుడుమరణించెనేని పిత్రాదినసహిడులకు మూడుదినములు - దాహమునియతము. మూడుసంవత్సరములు వెళ్లినపిమ్మట చూడాకర్మయైనను కాకున్నను ఉపనయనమునకుముందు మరణముకలిగెనేని పిత్రాదినసహిడులకుమూడుదినములూశౌచము. దాహము నియతముగ చేయవలయును. ఉదక దానాదికము మంత్రరహితముగ చేయవలెను. చూడాకర్మయైనవానికిమంత్రరహితముగ పిండ దానముచేయవలయును.

కన్యకకు మూడుసంవత్సరములైనపిమ్మట వాగ్దానమగుటకుముందు మరణముకలిగెనేని త్రిపురుష సహిడుల కొకదినము. తల్లిదండ్రులకు మూడుదినములు. దాహాదక దానాదులు మంత్రరహితముగ చేయవలెను.

వాగ్దానానంతరమందు వివాహమగుటకుముందు కన్యకలుమరణించిరేని భర్తృకుల పితృకులములయందలి సప్తపురుషసహింసకునుపిత్రాదులకును అందఱకును మూడుదినములు దాహపాదకదానాదికమును మంత్రరహితముగ జేయవలయును.

ఉపనయనమైనపిమ్మట మరణించినపురుషునకు బ్రాహ్మణులలో పదిదినములాలాశౌచము, పితృకులకును ౧౨దినములాలాశౌచము, వైశ్యులకు పదునైదుదినములు, శూద్రులకు ఉపనయనము లేదు॥ స్త్రీశూద్రయోస్తువివాహస్యోపనయనస్థానాపన్నత్యేన వివాహోత్తరమేవాశౌచాధికారః॥ స్త్రీశూద్రులకు వివాహముఉపనయనస్థానమునందుంచఁబడినది. కనుకవివాహానంతరమే పూర్ణాలాశౌచము, యీపూర్ణాలాశౌచము రెండువిధములు శూద్రాణాం మాసం-సచ్ఛూద్రాణాం మాసార్థం. (అనగా శూద్రులకు ౩౦దినములు- సచ్ఛూద్రులకు ౧గిదిదినములు) సోదకులకుమూడుదినములు-గోత్రజులకు స్నానమువలనశుద్ధి కలుగును.

పితృగృహమునందు కన్యామృతి.

వివాహానంతరమందు కన్యకపితృగృహమునందు మృతి పొందిన యెడల తల్లిదండ్రులకును సోదరభ్రాతృలకును ౩ దినములు, పినతండ్రి యెడలగువారి కొక్కదినము, అట్లుగాకభర్తృగృహమునందుమరణము సంభవించినప్పటికిని తల్లిదండ్రులకుమూడుదినములు ఆశౌచములేప్పదు. మాతాపితృమృతి.

తల్లిదండ్రులయొక్క మరణమునందు వివాహితలగుపుత్రికలకుపదిదినములవఱకును మూడుదినములాలాశౌచము, దళాహానంతరమందుసంవత్సరమువఱకును పక్షిగ్రాశౌచము॥ “అత్యైవ అతిక్రాంతశౌచం బ్రాహ్మణవచనాద్యవతినాన్యత్ర” అనగా ఇక్కడనే అతిక్రాంతశౌచము బ్రాహ్మణవచనము నలనకలుగుచున్నది కాని మఱియొక స్థలమునందు లేదని యెరుగవలయును.

భ్రాతృ భగినిలమృతి.

భ్రాతృభగినిలయొక్క- పరస్పర గృహములయందు మరణముకలుగుచుండగా పరస్పరమును మూడుదినములు, గృహాంతర మందుమరణము కలుగుచుండగానే పరస్పరమును పక్షిగ్రాశౌచము.

మేనమామ మృతి.

మేనమామయొక్క మరణమునందు భగినీపుత్రునకు పక్షిణ్యాశౌచము- ఉపకారియగు మేనమామయొక్క మరణమునందు మూడు దినములాశౌచము.

. .

మేనమామభార్యమృతి.

మేనమామ భార్యయొక్క మరణమందు భర్తృభగినీయొక్క పుత్రునకు పక్షిణ్యాశౌచము.

ఉపనయనమయిన మేనల్లుడిమృతి

ఉపనయన మయిన భాగినీయనియొక్క మరణమందు మేనమామకును. మాతృలభగినీకిని మూడుదినములు అనుషసీతుడగు మేనమామ మరణమునందు మేనల్లునికి మాతృలభగినీకిని పక్షిణ్యాశౌచము.

మాతామహునియొక్క మరణము.

మాతామహునియొక్క మరణమునందు పుత్రికాపుత్రునకుమూడుదినము లాశౌచము.

అనుషసీతుడగు దాహిత్రుని మరణము.

అనుషసీతుడగు దాహిత్రుని మరణమునందు మాతామహునకును మాతామహికిని పక్షిణ్యాశౌచము. ఉపసీత దాహిత్ర మరణమునందు మూడుదినములని కొందరు చెప్పుచున్నారు,

మాతామహియొక్క మరణము.

మాతామహియొక్క మరణమునందు దాహిత్రునకు పక్షిణ్యాశౌచము.

భార్యయొక్క తల్లిదండ్రుల మరణము.

భార్యయొక్క తల్లిదండ్రుల యొక్క మరణమునందు జామాతనన్నిధియందున్న యెడల నూడుదినములు- అసన్నిధియందు పక్షిణ్యాశౌచము- గ్రామాంతర మందైనయెడల యొక రాత్రియాశౌచము.

అల్లుడి మృతి.

అల్లుడుమృతుడైన అత్తమామలకు న్నానముపలన స్పృశలుగును. ఒక్కదినమాశౌచమనికొందరు చెప్పుచున్నారు.

స్యాలకుడి మృతి.

స్యాలకుడు మరణమును పొందెనేని భగినీభ ర్తకు నొక్కదిన ముస్యాలకుసుత మరణమునందు న్నానమువలన శుద్ధికలుగును.

పితృభగినీల మృతి

తండ్రితోఁబుట్టువగునాడుది మరణమును పొందినదగుచునుండగా భౌత్రపత్యమునకు పక్షిణీ కాలమాశౌచము.

మాతృ భగినీలమృతి.

తల్లి తోఁబుట్టువగు నాడుది మరణమును పొందెనేని ఆమెచెల్లెలి సంతానమునకు పక్షిణీ కాలమాశౌచము.

పితృమాతృ బాంధవ్యము.

ఆత్మనఃపితృష్వస్వ మాతృష్వస్వ మాతులపుత్రాః ఆత్మబాంధవాః । పితృః పితృష్వస్వ మాతృష్వస్వ మాతులపుత్రాః పితృబాంధవాః । మాతృఃమాతృష్వస్వ పితృష్వస్వ మాతులపుత్రాః మాతృబాంధవాః । ఏతేత్రీవిధాబాంధవాః । బంధుత్రియేవ తేషామృతేషుపక్షిణీపితృష్వస్వసాదికన్యానా మూఢానాం మరణేపకాహాః । దత్తకమృతేతుపూర్వాపరపిత్రోస్త్రిరాత్రిం । సపిండనామేకాహాః ॥

తా. పితృష్వస్వ మాతృష్వస్వ మాతులపుత్రులు ఆత్మబంధువులు-తండ్రియొక్క పితృష్వస్వ మాతులపుత్రులు పితృబంధువులు- తల్లియొక్క మాతృష్వస్వ పితృష్వస్వ మాతులపుత్రులు మాతృబంధువులు- యీమాడువిధములగుబంధువులును మరణమునుపొందినప్పుడు పక్షిణ్యాశౌచము పితృష్వస్వసాదులయొక్క శిష్యకలువివాహమైనపిమ్మట మరణమునుబొంది లేని యొకదినమాశౌచము-దత్తకుని మరణమునందు పూర్వాపరులగుతల్లిదండ్రులకుమాడుదినములాశౌచము-సపిండ లకొకదినము.

జనక తల్లిదండ్రుల మరణము.

పూర్వాపరులగుతల్లిదండ్రులయొక్క మరణమునందు దత్తకునకు మూడుదినములాశౌచము-దత్తకునియొక్క పుత్రపౌత్రాదులమరణమునందును- జననమునందును సపిండులకొకదినము.

దత్తకుడిమృతి.

దత్తతల్లిదండ్రులవారే మరణముపొందెనేని దత్తతవంశమునందు సపిండులకు వారివారి వర్ణాచారప్రకారము పూర్ణాశౌచము.

మూడుదినముల లోపల.

మొదటిమూడుదినములలోపల సమానోదక మరణము తెలియ బడెనేని సమానోదకులకు మిగిలినదినములచేతనే శుద్ధికలుగును. త్రిరాత్రములు అతిక్రమించి పదిదినములలోపల తెలియఁబడినప్పటికిని ఆశాచములేదనియును. మఱియేమనిన స్నానమాత్రము చేతనే శుద్ధికలుగును ఈనియమమే మాతులాద్రితి రాత్రులయందుఁగూడ తెలియవలయును.

మాతాపితృ మరణము.

తల్లిదండ్రులయొక్క మరణము దూరదేశము నందైనప్పటికినిసంవత్సరకాలముకూడఅతిక్రమించినప్పటికిని విన్నదిమొదలు పుత్రునకుపదిదినములు. ఇదిబ్రాహ్మణవిషయము తక్కినవారు వారివారివర్ణాచారముననుసరించి పూర్ణాశాచముపట్టవలయును స్త్రీపురుషులయొక్కపరస్పరమునందు పరస్పరమును దేశాంతరమున్న సంవత్సరాంత మయిననుపూర్ణముగపదిదినము లాశాచము—సవతులకు పరస్పర మరణమునందు పరస్పరమును దేశకాలములను అపేక్షింపకయే పదిదినములాశాచము పూర్ణముగనుండును. నాపత్యమాతృ మరణమునందు సంవత్సరానంతరమందుఁగూడ దేశాంతరమైనప్పటికిని మూడుదినములు.

భౌరస పుత్ర మరణము.

భౌరసపుత్రుని మరణము సంవత్సరానంతరమందుఁ దెలిసిననుతల్లిదండ్రులకు మూడుదినము లాశాచము.

పదిదినములు గడచినపిమ్మట.

పదిదినములుగడచినపిమ్మట బహునోకండవదినము మొదలుకొని మూడుమాసములవఱకును దశరాత్రాశాచముకలవారి మరణమునందు మూడుదినములు. ఆఱుమాసములవఱకునుపక్షిణ్యాశాచము తొమ్మిది మాసములవఱకును ఒక్కదినమాశాచము అట్లపిమ్మట స్నానమాత్రమనివృద్ధవస్థియుఁడు చెప్పె. మూడుపక్షములవఱకును మూడుదినములనియును. ఆఱుమాసముల వఱకునుపక్షిణి యనియును. సంవత్సరము పరకొక దినమనియును అనంతరమందు స్నానమాత్ర మనియును పరా

శరమాధవో యమః గ్రంథమందు దేవలుఁడు వచించె- ఇక్కడ నిది యాపద్విషయము నుగాఁదలఁచివ్యవస్థను దెలిసికొనవలయును.

జ్ఞాతిమరణము.

పదిదినములు గడచినపిమ్మట దేశాంతరమందలి జ్ఞాతిమరణము తెలియఁబడిన దగుచునుండగా మూడుపక్షముల వఱకును మూడుదినములు అది మొదలుకొని యాఱుచూసములవఱకును యొకదినము అది మొదలుకొని సంవత్సరమువఱకును పగలుమృతార్థ వివరణజేసికొని అంతరమును రాత్రివివరణజేసి రాత్రియంతయును ఆశోచమనియెఱుగవలయును. సంవత్సరాంతరమందు స్నానమువలన శుద్ధి కలుగును. ఈ అశ్రీకాంతాశోచము అంతయును సర్వవర్ణ సాధారణమనియెఱుగవలయును. ఈవిషయములో దేశాంతరమందలి జ్ఞాతిమరణము తెలియఁబడిన దగుచునుండగా స్నానమువలననే శుద్ధియని కొందఱు చెప్పుచున్నారు. ఆ మాధవోదాహృత విష్ణుస్మృతి తెలియకపోయిన దోషముచేత ఇట్లు చెప్పఁబడెనని యెఱుగవలయును. బ్రాహ్మణులకు దేశాంతరము ౨౦ యోజనముల అంతరము కలదనియును. క్షత్రియునకు ఇరువదినాలుగుయోజనముల అంతరము కలదనియును. వైశ్యునకు ద్వియోజనముల అంతరము కలదనియును సర్వాదునకు అగువదియోజనముల అంతరము కలదనియును నిర్ణయవలయును. పక్షాంతరములు ఇప్పుడు చెప్పఁబడినపక్షముల ననుసరించి తెలిసికొనవలయును.

ఇక్కడ సీవిధముగా నిష్కర్షణను చేసికొనవలయును.

ఏవచనములు ఏకగోత్రవిషయకజననమరణాంతరకాంతాశోచవిషయము లోనాని భార్యాభర్తలను నిరుప్రభు చేతను సమానముగా అనుష్ఠింపఁదగినవని యెఱుగవలయును- ఏవచనములు భగినిమాతృలాది భిన్నగోత్రాశోచవిషయములో ఆవచనములయందు భార్యాభర్తల మధ్యయందు సంబంధముకలదో ఆసంబంధముచేతనే అనుష్ఠింపవలసినదనియును. పూర్వసంబంధముచేతను కావనియును తెలియవలయును.

ఆ శౌ చ స ం పా త ము.

ఆశౌచసంపాతము కలుగుచున్నాడగా చేయఁదగిన విషయము తెలుపఁబడుచున్నది. ఎల్లనిన-దశాహశౌచమధ్యమందు పదిదినములు ఆచరింపఁదగిన యాశౌచముగాని అంతకు తక్కువదినములచేత ఆచరింపఁదగిన యాశౌచముగాని సంప్రాప్తమయ్యెనేని మొదటియాశౌచము చేతనే పరిశుద్ధి. తక్కినయాశౌచముల నవలంబింప నక్కరలేదని యును. తెలియవలయును. పదిదినముల పురుడు వచ్చియుండఁగా పదిదినముల పురుడుగాని దానికి తక్కువపురుడుగాని వచ్చెనేనిమొదటి పురుడుచేతనే శుద్ధియగును. పురుడువచ్చియుండఁగా పదిదినములకు తక్కువమృతాశౌచముగాని దశాహమృతాశౌచముగాని వచ్చెనేనిమృతాశౌచమునే అవలంబింపవలయును. ఆవిషయమునా నూతకములనఁగాపురుడుమిగిలి యున్నను మృతాశౌచముచేతనే పరిసమాప్తియగుననియెఱుంగవలయును. మూడుదినములచేత పరిసమాప్తినిపొందింపఁ దగిన మృతాశౌచమైనను జననాశౌచమైనను వచ్చియుండఁగా పదిదినములచేత పరిసమాప్తినిపొందఁదగిన మృతాశౌచమైనను జననాశౌచమైనను సంప్రాప్తమయ్యెనేని పూర్వాశౌచముచేత పరిశుద్ధికానేరదని యెఱుంగవలయును.

మృతాశౌచమునందు సమన్యూనముగు జననాశౌచము సంప్రాప్తమయ్యెనేని పూర్వాశౌచము చేతనే పరిశుద్ధి కలుగునని యెఱుంగవలయును.

పురుడు అధికమైననుమృతాశౌచముచేతనే శుద్ధియని శుద్ధివివేక కాగుడు చెప్పెనని యెఱుంగవలయును.

పూర్వాశౌచమధ్యమందు పుట్టినప్పటికి పూర్వాశౌచా నంతరమందు తెలియఁబడెనేని యుత్తరకాలపుదానినే యాచరింప వలయును. పదిదినములూచరింపఁ దగినయాశౌచమును అవలంబించియుండఁ గాపదియవదినముయొక్క రాత్రియందు పదిదినములూచరింపఁదగినయాశౌచముసంప్రాప్తమయ్యెనేని తొలుతటి పదిదినములు గాకరెండుదినములు ఆశౌచమును అవలంబింపవలయును. ఆరాత్రియును పదిదినమును అని యెఱుంగవలయును.

పదియవది నమముక్కు రాత్రియందలి నాల్గవ యామమందు పది నమముగల యాశౌచము సగ్రహస్తవ్యమయ్యెను అప్పుడు అది మొదలు కొని నూడు పదములు ఆశౌచముగల నాంభగును.

మూడు పదములు (అర్ధగౌరవ) బిరికిరెండు పదములు ఆచారము పది నమముగా శౌచముగల పుష్పముగా శౌచమసగ్రహస్తవ్యమయ్యెను రాత్ర మాసము మిగిలియుండెని పూర్వాశౌచముచేతనే పరిశుద్ధియగునని యును. ద్వ్యహద్యాశౌచమును అవలంబించునది లేదనియు నుతెలియవలయును.

రెండు మూడు పదములు ఆచారము పది నమముగా శౌచమధ్యయందు ఆశౌచాతరమునందుండి పుష్పముగా శౌచముగల పూర్వాశౌచముచేతను పరిశుద్ధియగునని యెఱుంగవలయును. సహస్రాయానములయందు పూర్వాశౌచముచేతనే స్థియని యెఱుంగవలయును.

సహస్రశౌచమునెత్తగాత్మపితృభౌతృలకు ఆశౌచము తొలగి పోదని యెఱుంగవలయును.

మాత్రాశౌచమధ్యయందు పిత్రాశౌచము సగ్రహస్తవ్యమయ్యెనేని పూర్వాశౌచముచేతనే స్థియని యెఱుంగవలయును.

తొమ్మిది (9) తుష్టియొక్క దూర శౌచము చేతనే స్థియగునని యెఱుంగవలయును. వానశౌచమునందు పూర్వాశౌచముచేతనే స్థియగునని యెఱుంగవలయును. పూర్వాశౌచమధ్యయందు పూర్వాశౌచము సగ్రహస్తవ్యమయ్యెనేని పిత్రాశౌచమునెత్తగాత్మపితృభౌతృలకు ఆశౌచము తొలగి పోదని యెఱుంగవలయును.

పుష్ప పది నమములపెట్టిన నాచారము పది నమములయందు పదియవది నమముగల నాల్గవ యామము సగ్రహస్తవ్యమయ్యెనేని రెండు పదములయందు పూర్వాశౌచములయందు ఆశౌచమును అవలంబించునది లేదనియు నేకాని పక్షమున కాలము కాదని యెఱుంగవలయును.

తొమ్మిది ద్విత్విక గౌరవ అన్యారోహణము కలిగినయెడల పక్షి కాలమునందు అధికముగ నాశౌచము లేదనియును పూర్వాశౌచముచేతనే స్థియనియును తెలియవలెను.

సూతకమునందు.

సూతకమునందు మృతాశాచము సంప్రాప్తముగుచుండగాపిండ దానమునందు ప్రతిబంధము లేదనియెఱుంగవలయును. మృతాశాచము నందు పురుషుడు సంప్రాప్తమయ్యేనేని జాతకర్మాధికమునులప్పుడైనను ఆ శాచాంతమందైనను చేయవలసినదని తెలియవలయును. *

తల్లికి ఆచరింపదగిన యధికా శాచములోపల తండ్రిని పదునై కండవదినమునందు చేయవలసిన వృషోత్పన్ననాది శ్రాద్ధమును ఆద్యాది షోడశ శ్రాద్ధములను చేసియే తీరవలెను.

శవస్పర్శము.

శవస్పర్శముపగలు అయ్యేనేని నత్రిత్రదర్శనమైనపిమ్మట శుద్ధియ నియును. రాత్రియందయ్యేనేని సూర్యదర్శనమైన పిమ్మట శుద్ధియనియు ను. తెలియవలయును. ఆశాచాన్న భక్షణమును ఆశాచ గృహనాసము నంతకాలముకలిగియుండునో అంతవఱకును ఆశాచము కలిగియుండునని తెలియవలయును.

ధర్మాగ్రముగ.

ధర్మాగ్రముగ అనాధసన్న్వితమును నహించినను అపరక్రియలు చేసినను అగ్ని దానముచేసినను అనంతఫలము కలుగుననియును. ప్రాణా యామాగ్ని స్పర్శములచేత శుద్ధికలుగుననియును తెలియవలెను.

ఈషయమందు మూలవచనములు నిర్ణయసింధు ధర్మసింధుమి తాక్షరాది నిబంధన గ్రంథముల యందున్నవి. ఆనచనములు అన్నియు నుగ్రంథవిస్తర భయముచే చేర్చనైతని.

ఆశాచనిర్ణయము సమాప్తము.

శ్రాద్ధకాలనిషేధవచనములు.

శ్రాద్ధదినేగృహాలంకారనిషేధః॥

యల్లాజీయో॥ ౧౧॥ గోమయనోపశేపంచసర్వశ్రాద్ధే

ప్రక్షీర్తితం । గృహాలంకరణంనాస్తిఇతిశాతా

తపోబ్రవీత్ ॥

ఉష్ణవారినిషేధః॥౨॥

శ్లో॥ మృతేజస్సనిసౌక్రాంతౌ శ్రాద్ధేజస్సదినేతథా॥
అస్సృశ్యస్పృశణేచైవ నన్నయాదుష్టవారిణా॥
సగోహత్యాకృతం పాపరసాప్రప్నోత్యేవనసంశయః॥
దేవతాచక్షణనిషేధః॥ 3

శ్లో॥ దానాధ్యయనదేవాచాక్షణిషేధావహానాశ్రాద్ధికం॥
సకుర్యాచ్ఛాస్త్రధివసే ప్రాగ్విప్రాణాంపిసజ్జనాత్॥
ఆచమనకాలాః॥౪॥

శ్లో॥ ఆదావంతెచపాద్యైచ విష్టరేచవిశేషతః॥ఉచ్ఛిష్టే
పిండదానేచషట్సుచాచమనంస్మృతమ్॥
ఆశ్వలాయనానాం గోత్రాద్యుచ్చారణక్రమః॥౫॥
శ్లో॥ సపిండికరణాత్సర్వమాశ్వలాయనశాఖనాం॥
గోత్రబ్రూయాత్ప్రథమతః పశ్యాన్నామాదికం
వదేత్॥

విష్ణుచక్షణవిధిః॥౬॥

దక్షః॥శ్లో॥ యత్కించిత్యర్పణం శ్రాద్ధంత్రసర్వత్రచర్విజే॥
పూజయేద్విష్ణుమిత్యేవ మిత్తిప్రాహపితామహః॥
భారతే॥శ్లో॥ యచ్ఛాస్త్రం పార్వణాప్రోక్షం తచ్ఛాస్త్రంవైష్ణవంవినా॥
కృతంస్వస్తికాంతేయ పతితేనేషీతంయథా॥
శ్లో॥ దశైవ మహాలయతీర్థైః సపిండికరణైతథా॥
వ్యగ్రాంభనతి తచ్ఛాస్త్రంవాసుదేవంవినాకృతం॥
(పాదప్రత్యక్షనేకతః పశ్చిమాభిముఖత్వనియమః)
వ్యాసః॥ ప్రాతఃకాలేచమధ్యాహ్నా సాయాహ్నానిసంధ్యయోః॥
పశ్చిమాభిముఖశ్రాద్ధే నిప్రపాదాభిషేచనం॥
(పాదప్రత్యక్షనేకత్యా భోక్తృరుపవేశనవిధిః)
యల్లాజయ్యే॥ శ్లో॥ నిప్రత్యక్షనకాలేతు దాతాభోక్తాద్విజోత్తమః॥
సుఖాసీనోభవేచ్ఛాస్త్రే త్వస్యధానరకంప్రదేత్॥

(భోక్తురాశాచం)

వా॥ భోక్తుస్త్యతీయని మంత్రణప్రభృత్యాశాచాభావః।
తత్పుర్వమాగతంచేత్ ఆశాచమస్త్యేవ॥

(కర్తురాశాచం)

వా॥ కర్తుస్తుప్రారంభానంతర మాశాచాభావః।
తత్పుర్వం చేదాశాచమస్త్యేవ॥

ప్రారంభ వివరణం

వా॥ పాకసమాప్తిః ప్రారంభఇత్యేకః పక్షః। సంకల్పప్రారంభఇత్యేకః పక్షః। పాకాది సోమణమూర్తిభ ఇత్యేకః పక్షః। తృతీయనిమంత్రణ ఇత్యేకః పక్షః॥ ఏ శ్లోపాకపాకసమాప్తిపక్షః అపదిష్టః। ఆశాచిషయస్య ఇతరేషుపక్షేషు తత్ప్రారంభిష్టాచారోనుచస్తియతి॥ ఏ తేషుచతుషుః పక్షేషు ఆశాచసంప్రాప్తికేతావ సక్య్యాత్వాస్వస్యమేవజ్ఞాన్ధుకుర్యాత్॥ పక్వాన్న మగ్నేన ఆశాచుహితేన పరమేషయేత్॥ భోజనపాత్రస్థమన్నం భోక్తా ప్రోక్షేత్॥ కర్తాతన్భోజన పాత్రమస్పృశేత్ అన్నత్యాగం కుర్యాత్

జానునితే పనిః

యజ్ఞాద్యే॥ శ్లో॥ నిశీవ్యదక్షిణా జానుదేవాణామనితేదృశః।

భూమాతథావరాజాను విశ్వా వరిచరత్సదా

ఘృత త్రైనిధాః

శ్లో॥ సూపేనాపరనూన్నేనా ఘృతపాత్రం నిశీమేత్॥

తదోభ్యజ్జనాసురం ప్రాణునకదాతుః పారణాకికం॥

(చిత్తగుప్తబలినిషేధః)

శ్లో॥ దత్తేవావ్యసవాదగ్ధేభూమాయోనియేపేన్ద్రలిం।

తదన్నం విఫలంధూతేనిరాశాః పితర్యగతాః॥

(సువాసిసీభోజనవిధిః)

యజ్ఞాద్యే॥ శ్లో॥ సువాసిన్యాం హృతాయాంతు బ్రహ్మజైస్సహభోజనే।

సువాసిసిం తతిః పశ్చాదమంత్రక మధాచయేత్॥

అధిశ్రవణవిధిః

శ్లో॥ అధిశ్రవణహీనంతుశ్రాద్ధం కుర్వీతమాధధిః ।
తదన్నంమాంసతుల్యంచ తద్వృతంసురయాసమమ్ ॥
(పితృసూక్తనిషేధః)

శ్లో॥ షోడశేమాసికేత్రైవ త్తోడైవసపిండనే ।
నిత్యశ్రాద్ధోదకుంభేచ పితృసూక్తానినజ్జయేత్ ॥
(పిండదూషణః)

యల్లాడయే॥ శ్లో॥ మాజ్ఞానమునకున్నదేక పిండచర్చిడకృతః ।
పునశ్రాద్ధంవిధాతస్యతేనవాకేసతతగాత (వాక్యం) పున
శ్రాద్ధంనామపునఃపిండవాసమిత్యధికః॥
(కర్మశ్రాద్ధశేషాన్నభోజనవిధిః)

శ్లో॥ ప్రక్షిప్తామచన్యజ్యధుంతుపితృసేవితమ్ ॥ మాధసయే॥ శాస్త్రం
కృత్వాతుయోగిష్యా నభ్యుత్తుచిదాచన । దేవాహవ్యంసగృ
హాంతికన్యతుపితరస్పథా॥
(ఉపవాసశ్రాద్ధశేషాన్నభోజననిషేధః)

నిర్ణయసింధే॥ శ్లో॥ ఉపవాసాయదానిత్య శాస్త్రంనైమిత్తికంభవేత్
ఉపవాసంతిదారుర్యా దాస్మాయపితృసేవిత
(భిన్నగోత్రాణాంపితృశేషాన్నభోజననిషేధః)

శ్లో॥ పిత్రాదీనాంతిధాన్యేషాం శాస్త్రశేషాన్నభోజనం ।
ప్రతినాంవిధవానాంచ యతీనాంచలిగమోతమ్॥
అన్యేభిన్నగోత్రాః ప్రతినోబ్రహ్మచారిణః ।
సగోత్రాణాం పితృశేషభోజనానుమతిః ॥

శ్లో॥ శ్రాద్ధానశిష్టభోక్తారైశ్చ ప్రసరియగామినః ।
సగోత్రాణాం సకుల్యానాంజ్ఞాతీనాంచనదోషకృత్ ॥
అన్యగోత్రాణాంక్వచిత్పితృశేషభోజనానుమతిః

శ్లో॥ శ్వశురస్యగురోర్వాపి మాతులస్యమహాతన్మః ।
 క్ష్యప్తభాతుస్సపుత్రస్య బ్రహ్మనిష్ఠస్యయోగినః ।
 యతేమాంశ్రాధశేషాన్నరంభుక్త్వాచోహనవిద్యతే ।
 (శూద్రస్యపిశ్యేశేషాన్నదాననిషేధః)

యల్లాజయశ్లో॥ నశూద్రంభోజయత్స్నిగ్రహేయత్సేన
 తద్దినే । శ్రాద్ధశేషంనశూద్రాయదదాతిచబలే
 వ్యపి । శూద్రంతుభోజయత్వాయోదద్యాచ్చా)
 దేహమానవః । శ్రాద్ధనిష్పేడితాయాంతిశ్రా)
 ద్దదేచాచతక్షణాత్ ॥

(ఆశౌచమధ్యేప్రాప్తప్రత్యాబ్ధికస్యతదనంతరంశూన్యతిథౌనిషేధః)

వసిష్ఠః॥ శ్లో॥ ఆశౌచమధ్యేప్రేక్ష్య శ్చభవేన్నతతిథిస్థధా ।
 అతిథింనజయిత్వాం ప్రప్రత్యభ్యుకారయత్సుతః ।
 దక్షః॥ శ్లో॥ ఆశౌచమధ్యేప్రేక్ష్య స్సయథా మృతతిథిభవేత్ ।
 ఆశౌచాంతేశూన్యతిథౌ సకుర్వంతితిథింబుధాః ।

(శూన్యతిథ్యనంతరదినేతత్సృత్యవిధిః)

శ్లో॥ శూన్యతిథ్యాముపోష్యనశ్రాద్ధంకుర్యాత్పరేహని ।
 కృత్వాసమ్యగ్విధానేన బంధుభిస్సహభోజయేత్ ॥

(సంవత్సరవిమోకశ్రాద్ధవిధిః)

శ్లో॥ వత్సరాంతేవిమోకాఖ్యం శ్రాద్ధంపార్వణవద్భవేత్ ।
 మృతస్యత్సప్తయేకార్యం యద్యాకాశేదిసేవీవా ।

(ఆకాశదిసంనామశూన్యతిథిః)

శ్లో॥ అబ్రహ్మం తెవిమోకాఖ్యం శ్రాద్ధంప్రథమవత్సరే ।
 కుర్యాత్పార్వణవచ్చైవ శ్రాద్ధహిసతిథౌయది ।
 శ్రాద్ధహిసతిథిశ్శూన్యతిథిః ॥

శ్లో॥ మృతస్యవత్సరాంతేతుయది శూన్యతిథిభవేత్ ।
 తస్మిన్ది నేవిమోకాఖ్యం కర్తవ్యమవిచారతః ॥

సంవత్సరవిమోకాఖ్య మకృత్వాప్రథమాద్వికం ।
యచ్చాద్ధిధంకురుతేమోహత్కృతంకర్మవినిష్ఫలం॥

స్మృతిదీపికాయాం.

శ్లో॥ ఆశౌచాదినిమిత్తైశ్చవిమోకాఖ్యోమత్రిక్మేత్ ।

తదాయదివిమోకాఖ్యం నకర్తవ్యమీతితం॥

దేశాంతరగతభ్రాతృశాంపత్యాబ్ధికాను

మాసికామావాస్యాదివిధిః॥

శ్లో॥ విభక్తోవావిభక్తోవాదేశాంతరగతస్సృతః ।

పుథక్చాద్ధిధంకుర్వీత మాతాపిత్రోర్మృతేహని ।

అవిభక్తావిభక్తావాదేశాంతరగతాయది ।

కర్తవ్యంహైరమావాస్యాప్రత్యబ్ధమనుమాసికం॥

గంధాంతరే॥ అవిభక్తస్సృతాకుర్యాదేశః

పిత్రోర్మృతాహికం । స్థానాంతరేపుథక్కుర్యాద్దేశః

శ్రాద్ధానుమాసికే॥

శ్రాద్ధనిమత్రితన్యగాయత్రీజపసంఖ్యా.

శ్లో॥ ప్రత్యుబైత్రితం చైవమాసికేశతపంచకం ।

ద్విసహస్రంసపిండేచలయుతం ప్రేతభోజనే॥

—నాందీకర్మషణ్మాసపర్యంతం శ్రాద్ధకర్తవ్యత్వవిధిః—

శ్లో॥ మాంజీబధ్వావిహహాచ్ఛషణ్మాసంవషణ్మేవవా ।

నకుర్యాత్పిండనిర్వాపం నదద్యాత్ప్రతిభోదకం॥

పుత్రీపుత్రవివాహ యోగిపరతష్టణ్మాసోభ్యంతరే ।

పిత్రోర్బాద్ధికపై తృకేఘవిధివత్ దూర్వాక్షతైరచయేత్ ।

దధ్యన్నంబదరీఫలైశ్చ సహితంపిండాన్

వికీర్యాదికపసన్యంతిలతపణాం చహితథాదభాన్

సిలాన్వజన్యైత్ ॥

అనేకశ్రాద్ధసన్నిపాతే

శ్లో॥ మాతాపిత్రోర్మృతయప్రాప్తే యదిదధ్యేసమాగతే పితృశ్రాద్ధం

తుపూర్వంస్యాన్మాతృశ్రాద్ధమతఃపరం॥దర్శశ్రాద్ధంతతః పశ్యాన్

త్వత్పాదసమహాయో దర్శయేత్సామశేషాస్తే తచ్చాగ్నిధాతుక
భంభవేత్ || అమాశాగ్నిధానకర్తవ్యం కర్తవ్యం సంకీర్తయోదితః |
సంక్రమేగ్నాణేదర్శయేత్తచ్చాగ్నిధాతుకభవేత్ | ఉపరాగపరి
యుక్తంతుసమకారసమాచరేత్ | దర్శయేత్సామశేషాస్తే
నికంపూర్వమాచరేత్ | దర్శయేత్ప్రత్యాభిశేషాస్తే అభిసంపూర్వ
మాచరేత్ | నిత్యవైమిక్తిశేషాస్తే నిత్యంసంపరిలంఘయేత్ | వై
మిక్తికంపురామర్యాద్యహానిత్యం సమాచరేత్ ||

—గ్రహణే ఆశౌచసమూతశాభావః—

శ్లో॥ చంద్రిసూర్యగ్రహేస్తాయా న్నూతకేమృతకేతకా |
అస్థాయీమృత్యుమాప్నోతి స్థాయీమృత్యుంసవిందతి |
సూతకేమృతకేతవ నగోమారావా దివేన |
తావదేవభవేచ్ఛస్థాయీనా వన్మృతకాద్యోతే ||

—సప్తత్వస్య తిథివేదనిషేధః—

శ్లో॥ సమానుపితాయస్య మాతాయఃపివద్యతే |
మాతృస్థానైః సుతిః కుర్యాన్నకుర్యాత్ప్రతిపక్షగా ||

—బోధాయనామానాన్యవిధానయః—

భూతేహ్యసూయమేయగ్నా వహేదస్సాయమోచేత్ |
బోధాయనానా భూతేమాశాగ్నిం కుర్వామిత్యేవధా ||

—సౌరమాసతీర్థవిధానయః—

జన్మమృత్యుభయక్షయమృతాప్యహని ఇత్యేకమాసే చపునభవ
నాసి | పునభవతే నేవరహకర్తవ్యమిహ స్థితివ సంక్రాంతియు
తేషునైవ | మాసస్యస్థితి స్థితికేచెత్పరా స్థానావర్తస్త
స్థితి సూర్యసంక్రాంతియుతే | ద్వావప్యేతో సాగ్రముచెత్పర
స్థానావర్తస్తేచంద్రిసూర్యోపరాగ | స్పృహతి త్రిమాసే
మమృతామృతభవేద్యది పూర్వమాసేతుకర్తవ్యమితి శా
తాతపోబ్రహ్మణ | ఉగ్రక్షయముపూర్వంకుతపాత్సంక్రాంతిర్య
దిద్యోతే | పూర్వమాసేచకర్తవ్యంకుర్యాత్ప్రతిపక్షగా ||

సూతకాంతరితశ్రాద్ధనిఁజాయః

శ్లో॥ శుచిభూతేనదా తవ్యాయాతిథి ప్రతిపద్యతే ।

సాతిథిస్తస్యకర్తవ్యసచాన్యవైకదాచన॥ ఇతిఋశ్యశృంగః॥

శ్రాద్ధవిఘ్నైః ఆమ శ్రాద్ధవిధిః

శ్లో॥ శ్రాద్ధవిఘ్నైర్ద్విజాతీనామామశ్రాద్ధంప్రకీర్తితం ।

అమావాస్యాదినియతం మాససంవత్సరాభ్యుత్థతి॥ ఇతిహారితః॥

మరీచిః॥ శ్లో॥ అనగ్నికఃప్రవాసీచయస్యభార్యారజస్వలా ।

ఆమశ్రాద్ధంద్విజఃకుర్యాన్నతుకుర్యాన్నృతేహని॥

లోగాక్షీరపి॥ శ్లో॥ పుష్పవత్స్వపి వారెషువిదేశస్థాప్యనగ్నికః ।

అన్నైన్దైవాద్వికంకుర్యాద్ధేమాన్వామేనవాక్వచిత్ ।

అపుత్రాయాః రజస్వలాయాః భర్తృశ్రాద్ధవిధిః॥

శ్లో॥ అపుత్రాతయదాభార్యసంప్రాప్తైభతుకైరాద్ధికే ।

రజస్వలాభవేత్యైతు కుర్యాత్తత్సంచమేహని॥

ప్రభానఖండే॥ శ్లో॥ విశుద్ధస్యాచ్చతుర్థేహిన్నానాన్నారీరజస్వలా ।

దైవేకర్మణిప్రీతేచపంచమేహనిశుద్ధ్యతి॥ పాదప్రత్యక్షనవిధిః॥

శ్లో॥ మండలాత్పశ్చిమేభాగబహిరెవస్థితోద్విజః ।

తత్రైవవిస్మజెత్పాద్యం యోశనంమండలోపరి ।

ఉదబ్జుభిఃపవిస్త్రానాం పాదానాంయోశనంభవేత్ ।

అన్యథాయోశనశ్రాద్ధేనిరాశాఃపితరోగతాః॥

శ్లో॥ పాదమూలెపిత్వస్థానం పాదమధ్యపితామహః ।

ప్రపితామహస్తుపాదాగ్రి పాదాప్రత్యక్షయేత్కృమాత్ ॥

పాదప్రత్యక్షనోదకమార్జనవిధిః॥

శ్లో॥ దేవవాదోదకం స్నానం స్పృశకంపిత్వమండలే ।

ఉభయోస్నానమాప్నోతి పునఃకర్తావిధీయతే॥

పిత్వబ్రాహ్మణపాదాంబు నధార్యంశిరసిక్వచిత్ ।

ఆచమనప్రకారః॥

శ్లో॥ మండలాత్పురతోదేవాఃపిత్వవిప్రాస్తథోత్తరే ।

కర్తాచైవతదీశాన్యఅన్యత్రరుధిరోపమం॥

శ్లో॥ కర్తురాచమన్తాత్పూర్వం భోక్తురాచమనందది ।
శునోమూత్రసమంతోయ మిత్వైవమనురబ్రవీత్ ।

గంధధారణం.

శ్లో॥ చందసంపితృకార్యేషు ఫాలమధ్యేవినిషీపేత్ ।
కంఠేకఋతృథా ష్టష్టేనిరాశాః పితరోగతాః॥

పరివేషణవిధిః.

శ్లో॥ మధ్యేఅన్నప్రతిష్ఠాప్యదక్షిణే ఘృతపాయసే ।
శాకాదిపురతశ్చైవ అంతేసూపస్తథైవచ॥
భోక్తురన్నస్పర్శనిషేధః.

శ్లో॥ అత్యక్తమన్నంవిప్రస్తుపాణినాతునసం స్పృశేత్ ।
స్పృశేత్యేది మూఢాత్మారారవంనరకంప్రజేత్ ॥
పరివేషణపాత్రాణి॥

శ్లో॥ హస్తదత్తాస్తుయేన్నేహోల్లవణవ్యంజనానిచ ।
దాతారంనోపతిష్ఠంతి భోక్తాభుంజీతకల్పిషం॥
సౌవణికజతాభ్యంచఖడ్గేణౌదుంబరేణచ ।
దత్తమక్షయ్యతాయాతిఫల్గుపాత్రాణివాప్యథా ।
పాకంసర్వంసమానీయనిషేద్యచప్పథక్పృథక్ ।
విధినాదైవపూర్వంతుపరివేషణమాచరేత్ ॥

మధుదానవిధిః.

శ్లో॥ శ్రాద్ధేహిమధుమంత్రేణ మధుదేయప్రయత్నతః॥
మధ్వలాభేజపెన్మంత్రం సుధాపానసమంభవేత్ ॥
మధ్వలాభేయదిగుడం యోదద్యాత్సర్వకర్మసు ।
వ్యథాంభవతితచ్ఛ్రాద్ధమితి శాతాతపోబ్రవీత్ ॥

వికరవిధిః.

శ్లో॥ భుంజానెషుచవిప్రేషుపిండదానంవిధీయతే ।
వికిరంతుతతఃపశ్చాత్తతఉచ్చిష్టపిండకం॥

శ్లో॥ సర్వవర్ణికమన్యాద్యం సన్నియాప్తావ్యవారిణి ।
సముత్సృజెద్భుక్తవతా మగ్రహోవికిరంభువి॥

వికిరానంతరంతరము నాభావేదోషః.

శ్లో॥ శ్రాద్ధేషువికిరందత్వా యోనాచామెన్ద్రతిభిమాత్ ॥

పితరస్తస్యషణ్మాసంభవంతి త్యుచ్ఛిష్టభోజనాః॥

పిండప్రదానవిధిః.

శ్లో॥ సర్వమన్నముపాదాయ సతిలందక్షిణాముఖః।

ఉచ్ఛిష్టసన్నిధౌపిండాపదద్యాత్పితృభ్యం జవత్ ॥

ఉచ్ఛిష్టసన్నిధిస్వరూపమ్.

శ్లో॥ పితౄణామాసస్థానాదగ్రతః త్ర్యవ్వరత్నిషః।

ఉచ్ఛిష్టసన్నిధౌనాంతం నోచ్ఛిష్టాసనసన్నిధౌ।

అరత్నిమాత్రముత్సృజ్యపిండంత్రప్రదాపయేత్ ॥

శ్లో॥ యశ్రోపస్పృశతోవాపిచానవంతి నవిందవః।

మనుసర్పిస్తలయుతాంత్రిపిండాన్నిర్వపెత్సుతః।

జానుకృత్యాతథాసవ్యభూమాపితృపరాయణః ॥

ఉచ్ఛిష్టపరిత్యాగః.

శ్లో॥ ఉచ్ఛిష్టాన్నంపరిత్యాజ్యంచేనానాంసర్వభాగతః।

పితౄణాంపశ్చిమేభాగవిపోచ్ఛిష్టం ప్రదాపయేత్ ॥

అసంస్మృతేభ్యోదాసేభ్యస్త్యజేమచ్ఛిష్టసన్నిధౌ।

సత్యజేషుత్పిపానాఖ్యామన్యథానరకంనజేతీ।

అసంస్మృతపమీలానాంత్యాగినాంకులయోషితాం।

ఉచ్ఛిష్టభాగదేయం స్యాద్దభేచవికిరేచ్ఛయత్ ॥

భోజనపాత్రచాలనం.

శ్లో॥ ఉచ్ఛిష్టపితృపాత్రేషు భస్మనిశ్రంకరోతియః।

తత్పితానరకంయూతి యావచ్ఛంద్రాదివాకరా॥

అత్యజేషుచపాత్రేషు స్వస్తికుర్వంతియెద్విజాః।

నిరాశాఃపితరస్తస్యశాపం దత్వాసువారుణం।

పాత్రాణిచాలయేచ్ఛార్ధే స్వయంశిష్యోధవాసుతః

నస్త్రీభిరనచబాలేన సాసహత్యాకథంచన।

శ్రాద్ధేతూచ్ఛిష్టపాత్రాణి ఖనిశ్చైవతునిషీపేత్ ॥

పునరుచ్చాసయేచ్ఛాది యథానస్పృశ తేతథా॥

శ్రాద్ధశేషాన్నభోజనవిధిః.

శ్లో॥ తతశ్చవైశ్వదేవాంతే సభృత్యస్సుతబాంధవాః॥

భుంజీతాతిథిసంయుక్త స్సర్వంపితృనిషేవితం॥

శ్రాద్ధమన్నమనుజ్ఞాతం భుంజీతతదనంతరం॥

ఇష్టేస్సాధ్యంతవద్భుక్తిమా త్సుసమాహితః॥

పృథక్పాకేనవైశ్వదేవకరణేపిశ్రాద్ధశేషాన్నభోజనంకర్తవ్యం.

శ్లో॥ ప్రదక్షిణమనునృజ్య భుంజీతపితృసేవితం॥

శ్రాద్ధదినేపితృశేషాభావేపిపాకాంతరంకృత్వా

అవశ్యంభోజనంకర్తవ్యం॥ అభోజనేదోషః.

శ్లో॥ శ్రాద్ధంకృత్వాతుయోవిహోనభుక్తేధికదాచన॥

దేవాహవ్యంనగృహ్లాంతికవ్యానిపితరస్తథా॥

పృథక్పాకేనవైశ్వదేవకరణేపిశ్రాద్ధశేషాదేవభోజనంకర్తవ్యం

శ్లో॥ ప్రదక్షిణమనునృజ్య భుంజీతపితృసేవితం॥

[కర్తవ్యం॥

శ్రాద్ధదినేపితృశేషాభావేపిపాకాంతరంకృత్వాఅవశ్యంభోజనం

అభోజనేదోషః॥ శ్లో॥ శ్రాద్ధంకృత్వాతుయోవిహోనభుక్తేధికదాచన॥

దేవాహవ్యంనగృహ్లాంతికవ్యానిపితరస్తథా॥

—ఏకాదశ్యపవానాదినియమే—

శ్లో॥ ఉపవాసేయద నిత్య శ్రాద్ధంనైమిత్తికాభవేత్॥

ఉపవాసంతదాకుర్యాదా ఘోరియపితృసేవితం॥

వైశ్వదేవవిధిః.

శ్లో॥ శ్రాద్ధంసర్వత్యేవిధివత్వైశ్వదేవాదికంతతః॥

కుర్యాద్విశాంతతోదద్యాద్దంత కారాదికంతతః॥

శ్రాద్ధాంగతర్పణవిధిః.

శ్లో॥ తతఃపరేహ్నికుర్వీతర్పణం పురుషస్సుధీః॥

తచ్ఛైష్టేసిదక్షిణైస్తూపాత స్సాత్వామృతైజ్జలైః॥

శ్రాద్ధేయానంతఉద్దిష్టప్రాతస్తానేవతర్పయేత్॥

తర్పణంత్వమృతంప్రాతర్ద్వి తీయేప్రహరేపయః॥

తృతీయజలమిత్యాహుః చతుర్థేరుధిరంభవేత్ ||
 తస్మాచ్ఛ్రాద్ధంతుపూర్వేద్దుఃకృత్వాన్నాత్వాపరేహని |
 ప్రాతఃపితౄంశ్చసంతర్ప్వపశ్చత్సంధ్యాదికారయేత్ |
 పరేహన్యపసిన్నాత్వాకృత్వా శ్రాద్ధాంగతర్పణం |
 పునస్సాత్వైవకుర్వీతప్రాతః సంధ్యాసమాసీతః |
 ఉదితేతురవాన్నాత్వా సంధ్యాకృత్వైవతర్పయేత్ |
 యస్తుతర్పయతిప్రాతః కృత్వాశ్రాద్ధంపరేహని |
 పితరస్తృప్తిమాయాంతి నకుప్యంతిచవైశ్రవం |
 పరేద్దుఃశ్రాద్ధకృత్సర్వోయో నతర్పయతేపితౄణామ్ |
 అతృప్తాఃపితరస్తస్యశాపం దత్వానజంతి తే ||
 తీర్థశ్రాద్ధేగయాశ్రాద్ధేశ్రాద్ధే ప్రత్యాభిషేచ |
 పరేహనిద్విజఃకుర్యాత్తర్పణం తిలసంయుతం ||

మహాలయతపఃణం.

శ్లో || శ్రాద్ధాంతేప్రత్యహం దద్యాత్పక్షశ్రాద్ధాంగతర్పణం |
 సకృన్మహాలయే శ్రాద్ధేపరహ్నితితర్పణం ||

పితృవ్యాదికారుణ్య శ్రాద్ధేతర్పణవిధిః

శ్లో || శ్రాద్ధాంగతర్పణం కుర్యాత్సతిలంతుపరేహని |
 పితౄర్విషయపవస్యాన్న చాన్యవిషయేభవేత్ ||

—సపిండికరణానుమాసికాదిషుతర్పణవిధిః—

శ్లో || పక్షశ్రాద్ధేహిరజ్యేచ పశ్చాద్దద్యాత్తిలోదకం | తథాచైవాష్ట
 కాశ్రాద్ధేశ్రాద్ధేచైవానుమాసికే | వృద్ధిశ్రాద్ధేన పిండేచప్రేత
 శ్రాద్ధేనుమాసికే | పరేహనివిమోకే చనకుర్యాత్తిలతర్పణం |
 కృత్వానుమాసికంశ్రాద్ధం సపిండికరణాత్పరం | వైశ్వదేవంతః
 కుర్యాత్తర్పణం తిలసంయుతం | సపిండికరణశ్రాద్ధే ప్రేతశ్రా
 ద్ధేనుమాసికే సంవత్సరవిమోకే చనకుర్యాత్తిలతర్పణం ||
 ఇదంవచనం పరేహనితర్పణనిషేధపరం ||
 అన్యధాబహుస్మృతివిరోధస్యాత్ ||

సువాసినిశాగ్ధే సువాసినిభోజనవిధిః.

నిర్ణయసింధౌ శ్లో॥ మాతృశాగ్ధేతుసంప్రాప్తే బాగ్మదై
స్సహభోజనం సువాసిన్వైప్రదాతవ్యః మిత్రశాతాతపోబ్రహ్మణః భర్తృర
గ్రేమృతానారీసహదా హేనవామృతౌ । తస్యాస్థానేషుభుంజీతవిప్రైస్స
హసువాసినిం॥ ఆశౌచాదినాశాగ్ధవి ఘ్నీ.

శ్లో॥ దేయేపితౄణాం శాగ్ధాతు ఆశౌచంజాయతేతథా ।

ఆశౌచేతువ్యతిక్రాంతే తేభ్యశాగ్ధంప్రదీయతే॥

రజస్వలాకర్తృకభర్తృశాగ్ధవిధిః.

శ్లో॥ అపుత్రాతుయదాభార్యా సంప్రాప్తేభతుకారాద్వికేరజస్వ
లాభవేత్సాతుకుర్యాత్తత్పంచమేహని । అనుష్ఠాస్యాశ్చపంచమేహ్నిన్నా
త్వానారీరజస్వలా । దైవేకర్మణిపితేచ పంచమేహనిశుద్ధ్యతి॥

ఆమశ్రాగ్ధంగృహీత్వా శాగ్ధాంతరభోజనేదోషః.

శ్లో॥ ఆమశాగ్ధంగృహీత్వాతు యోవ్యశాగ్ధంతుభుంజతే ।
పతంతిపితరస్తేహం తారవేనరకేఘ్రవం॥

ఆచమనవిధిః.

శ్లో॥ ఆదావంతేచపాద్యేచ విష్టకేచవిశేషతః ।

విశిశేషిండదానేచ పట్టుతాచమనంస్మృతమ్॥

శ్రాగ్ధేతత్రదాననిషేధః.

శ్లో॥ వైతృకేషుచవిప్రేభ్యో దద్యాత్తక్రతుమూఢధీః ।

తత్తక్రంర క్షమిత్యాహః కాశ్యపిర్దాగ్యగౌతమాః॥

పాదప్రక్షాళనం.

శ్లో॥ మండలాత్పశ్చిమేభాగే స్వాగతంతువిధియ్యతే ।

పాద్యందద్యాచ్చతజ్జైవ త్క్షాళనంమండలాపరి॥

రజస్వలాహస్తోశ్శాగ్ధనిమంత్రణనిషేధః.

శ్లో॥ రజస్వలాయాభర్తారం సూతికాయాశ్చవైపతిం ।

భండస్పర్శపర్యంతం శాగ్ధేతుననియోజయేత్ ।

పితృపుత్రయోరేక కాలక్షీరవిధిః.

శ్లో॥ పుత్రపితౄస్సకృత్కాలేక్షౌరకర్మప్రపత్తతే ।

పుత్రస్సజాతురం తస్యపితుస్తుతదనంతరం ।
 యస్తుక్షౌరదిసేమోహస్యైత్తికాస్నానమాచరేత్ ॥
 ఆశౌచంత్రదినంతస్యపునః క్షౌరేణశుద్ధ్యతి॥
 వామభాగే జలపాత్రనిషేధః ॥

శ్లో॥ యథాభోజనకాలేతు వామభాగేస్థితజలమ్ ॥
 శ్వాసమూత్రసమూహాయం పీత్వాచూద్రాయణంచరేత్ ॥
 స్నానార్థకవాతేపాపాణి ఆర్ద్రవస్త్రానఃకీలేత్ ॥
 నితీ పేద్యదిమూఢాత్మా సచేన్నానమాచరేత్ ॥

రజస్వలాసూతికాపశ్యోరశుద్ధతా.
 శ్లో॥ రజస్వలాచయానారీ ప్రసూతాయూచపాతకీ ॥
 దైవేకగృహీప్రిశ్లేచ తాసాంభర్తుశుద్ధతా॥
 వ్యుత్క్రమమృతానాం శ్రాద్ధవిధిః.

వ్యుత్క్రమేణమృతానాం జీవంతమత్రిమ్యతదూర్ధ్వగతాభ్యాం
 ద్వాభ్యాంసహవర్గత్రయం సంపాద్యశాద్ధంకుర్వ జీవతికాలాంతరేపిల
 యేసతితత్సాపిండ్యాత్ప రంపునః క్రమసాపిండ్యం కృత్వాక్రమేణ వర్గత్ర
 యముద్దిశ్య శ్శాన్ధింకుర్యాత్ ॥

వా॥ ఏవమేవమాసికాన్యపివగ్గతౌ యోజ్ఞేకేనప్రతిమాసమనుమా
 సికసంజ్ఞాయాపార్వణవిధానేనకుర్యాత్ ॥ శ్రాద్ధాంగతర్పణంస
 ద్యవవకుర్యాత్ ॥ ప్రతిమాసికేకర్తవ్యమాసికస్యాంతరాధౌ
 తన్మాసికముత్తరమాసికేనసహసమాసతంత్రంకుర్యాత్ ॥

(మాసికద్వయమేళనే)

అఘ్నాపాత్రషట్కం పిండషట్కంకుర్యాత్ ॥
 బహుమాసికమేళనే.

త్రీణ్యేవాఘ్నా పాత్రాణీత్రయ్యేపిపిండా॥
 ఏకోద్దిష్టవిధిః.

వా॥ కనిష్ఠభ్రాతృభగినిపుత్రాదిమాతులాదీనాం ఏకోద్దిష్టవిధానేన
 పార్వతైకవత్కుర్యాత్ ॥ తత్రనిశ్చేదేవోపిఏకఏవ॥ రుద్రసంజ్ఞాకోవిశ్చేదేవ॥

విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ.

తద్యథా॥ శ్లో॥ దక్షస్యమహితాసాధ్వీ విశ్వానామప్రకీర్తితా।

తన్యాఃపుత్రామహావీర్యా విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ॥

తత్తన్నియమాః.

శ్లో॥ ఇప్రిశ్రాద్ధేదక్షక్రతూసంకీర్త్యా వైశ్వదేవకా । నాందీముఖేన
త్యవసూసాపిండ్యకాలకామకా । పురూరవార్ధ్యవౌచైతౌపార్వణేసము
దాహృతౌ । హేమశ్రాద్ధేదనురుచీతీర్థేఘరివిగోచనా । ఏకోద్దిష్టేరు
ద్రసంజ్ఞోవిశ్వేదేవాః స్త్రయోదశ॥

ఉపవీతినాకర్తవ్యస్థానాన్యాహ.

శ్లో॥ సాగ్రానామేనమస్కారేన్న నేచైవప్రదక్షిణే।

వైత్రికేప్రీతకృత్యేపిఉపవీతంవిధియ్యతే॥

వా॥ స్వాగతేస్వస్తిపవనేన్న పరివేషణేఘృదానేభిషాదనే గోత్రవృ
ద్ధాదక్షిణాదానేవిసంజనేచోపవీతమేవ.

అశసోదకుంభశ్రాద్ధవిధిః.

వా॥ సోదకుంభ బ్రాహ్మణభోజనం మాసిక్తశ్రాద్ధానంతరం పాశాం
తరేణ త్రిపురుషోద్దేశేన సంకల్పవిధానేన కుర్యాత్ ॥ సంకల్పశ్రాద్ధే ॥
ఆవాహనాన్యపాణిహోమ పిండప్రదానస్వధావాచనాదికం వర్జయి
త్వాభోజనానంతరం హస్తశుద్ధిమాత్రం కృత్వాతాంబూలదక్షిణాదీని
దత్వా ప్రదక్షిణప్రణామాన్ కృత్వావిసర్జయేత్ ॥

శ్లో॥ అహ్వానాహనపిండాశ్చ వికిరోచ్ఛిప్తపిండకా।

స్వధోచ్యతాగ్నీకరణం సంకల్పేనప్తవర్జయేత్ ॥

సోదకుంభశ్రాద్ధేవిశ్వేదేవవరణంనాస్తి, ఏవమేవమహాలయ శ్రాద్ధం
బహుదేవోద్దేశేనపార్వణవిధానేనవాకుర్యాత్ ॥ పరేద్యుఃపాతఃకాలే
మేవశ్రాద్ధాంగ తర్పణంకుర్యాత్ ॥

ఇతిశ్రాద్ధవిధినిషేధవచనాని.

గ్రంథశ్చాయం సమాప్తః శ్రీశ్రీశ్రీ.

10938

